

Hein, Birgitte

Doctoral Thesis

Oversættelse af VNPer i EU-tekster: Med udgangspunkt i støtteverbers leksikaliseringmønstre i dansk og fransk

PhD Series, No. 6.2003

Provided in Cooperation with:

Copenhagen Business School (CBS)

Suggested Citation: Hein, Birgitte (2003) : Oversættelse af VNPer i EU-tekster: Med udgangspunkt i støtteverbers leksikaliseringmønstre i dansk og fransk, PhD Series, No. 6.2003, ISBN 8759381868, Copenhagen Business School (CBS), Frederiksberg, <https://hdl.handle.net/10398/8623>

This Version is available at:

<https://hdl.handle.net/10419/208674>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Die Dokumente auf EconStor dürfen zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden.

Sie dürfen die Dokumente nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, öffentlich zugänglich machen, vertreiben oder anderweitig nutzen.

Sofern die Verfasser die Dokumente unter Open-Content-Lizenzen (insbesondere CC-Lizenzen) zur Verfügung gestellt haben sollten, gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der dort genannten Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

Terms of use:

Documents in EconStor may be saved and copied for your personal and scholarly purposes.

You are not to copy documents for public or commercial purposes, to exhibit the documents publicly, to make them publicly available on the internet, or to distribute or otherwise use the documents in public.

If the documents have been made available under an Open Content Licence (especially Creative Commons Licences), you may exercise further usage rights as specified in the indicated licence.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>

Oversættelse af VNPer i EU-tekster
- med udgangspunkt i støtteverbers leksikaliseringsmønstre
i dansk og fransk

Birgitte Hein

Indholdsfortegnelse

Del 0 Introduktion	3
Del 1 VNPer opbygning og leksikalisering	13
Kapitel 1.1 VNPer opbygning og generelle leksikaliseringsmønstre i dansk og fransk	15
Afsnit 1.1.1 VNPer opbygning og kendetegn	15
Afsnit 1.1.2 VNPer semantiske indhold.....	25
Afsnit 1.1.3 Generelle leksikaliseringsmønstre i dansk og fransk	31
Afsnit 1.1.4 Præsentation af korpus.....	37
Afsnit 1.1.5 Sammenfatning af kapitel 1.1	47
Kapitel 1.2 Det leksikalske indhold i støtteverberne	48
Afsnit 1.2.1 Retningspræfikser og simple præfikser	49
Afsnit 1.2.2 Retningspræfiksets funktion i de danske støtteverber	57
Afsnit 1.2.3 Verbalroden i præfigerede danske verber og i præfigerede støtteverber	64
Afsnit 1.2.4 Præfigerede franske verber som sammensmeltede enheder.....	71
Afsnit 1.2.5 Aktionsart, bevægelse og polysemi udtrykt i danske og franske støtteverber	78
Afsnit 1.2.6 Sammenfatning af kapitel 1.2	88
Kapitel 1.3 Det leksikalske indhold i objekterne.....	90
Afsnit 1.3.1 De leksikalske elementer i de ikke-deverbale objekter.....	91
Afsnit 1.3.2 Hyperonymer og hyponymer blandt de ikke-deverbale objekter.....	95
Afsnit 1.3.3 Afledningsmønstre for de præfigerede danske verbalsubstantiver	103
Afsnit 1.3.4 Det leksikalske indhold i de præfigerede danske verbalsubstantiver	110
Afsnit 1.3.5 Rodafledninger og suffiksafledninger som objekter i VNPer.....	118
Afsnit 1.3.6 Leksikalske selektionskriterier mellem støtteverber og objekter i VNPer.....	122
Afsnit 1.3.7 Sammenfatning af kapitel 1.3	133
Del 2 Brugen af VNPer i EU-retsakter	136
Kapitel 2.1 VNPer og konstruktioner, som bruges svarende til VNPer	137
Afsnit 2.1.1 Indføring i analysen	138
Afsnit 2.1.2 Danske VNPer, som ikke er modsvaret af franske VNPer	143
Afsnit 2.1.3 Franske konstruktioner, som modsvarer danske VNPer.....	148
Afsnit 2.1.4 Franske VNPer, som ikke modsvares af VNPer på dansk.....	155
Afsnit 2.1.5 Danske konstruktioner, som modsvarer franske VNPer.....	164
Afsnit 2.1.6 Sammenfatning af kapitel 2.1	170
Kapitel 2.2 Retsakternes opbygning og direktive indhold.....	171
Afsnit 2.2.1 Retsakternes opbygning.....	172
Afsnit 2.2.2 Retsakternes og VNPernes direktive indhold	181
Afsnit 2.2.3 VNPer i passiv i korpus	194
Afsnit 2.2.4 Franske VNPer i passiv i korpus	199
Afsnit 2.2.5 Danske VNPer i passiv i korpus	201
Afsnit 2.2.6 Sammenfatning af kapitel 2.2	209
Del 3 Konklusion og perspektivering	211
Bilag	219
Bibliografi.....	237

Del 0 Introduktion

Motivation

Enhver oversætter mellem et germansk sprog som dansk og et romansk sprog som fransk ved, at det ofte er bestemte sproglige konstruktioner, der volder problemer. En af disse konstruktioner består af et støtteverbum og et objekt, der tilsammen danner en semantisk enhed. Da denne konstruktion er hyppigt forekommende, specielt i juridiske og administrative tekster, kan det være af både praktisk og teoretisk værdi at skaffe et klarere billede af, hvordan konstruktionerne idiomatisk opbygges og bruges på de to sprog.

Undersøgelsen søger at indskrive sig i en sammenhæng, der vedrører både oversættelse og lingvistisk beskrivelse, ud fra et ønske om at en komparativ beskrivelse skal kunne give en oversætter viden, som han kan bruge i sit praktiske arbejde. De fleste, som har benyttet computer-støttede oversættelser, må være enige i, at det stadig er nødvendigt med kvalificeret menneskelig oversættelse, hvis man skal have en idiomatisk korrekt og brugbart resultat. Der er ganske vist i dag mulighed for computer-støttede "rå-oversættelser". Somme tider kan disse oversættelser tjene til for eksempel at give en internetbruger et hurtigt indtryk af indholdet af en web-side på et sprog, som han ikke behersker. Og særligt for tekniske tekster bliver rå-oversættelserne også anvendt til at øge produktiviteten ved menneskelig oversættelse¹. Men hvordan kan det være, at mekaniske regler for oversættelse aldrig tilnærmelsesvis har nået det niveau, som en god menneskelig oversættelse kan nå, og at computer-støttede oversættelser i dag stadig har en begrænset anvendelighed? Man kunne

¹ En række temmelig utilstrækkelige oversættelsesprogrammer står gratis til rådighed på internettet, for eksempel <http://www.freetranslation.com>. Bedre programmer, der dog stadig ikke vækker begejstring kan købes. Af de programmer jeg personligt har stiftet bekendtskab med er programmet "Translators Workbench" som det anvendes i EU-Kommissionens

indvende, at en vellykket oversættelse er som et kunstværk, der gengiver et indhold præcist, som forfatteren ville have gjort det, hvis han havde behersket og skrevet på et andet sprog.

Vladimir Gak (1995) beskriver de forskellige elementer, som skal være til stede i en oversætters arbejde for at opnå en tilfredsstillende oversættelse, og dette kunne forklare problemet nærmere. V. Gak hævder, at en oversætters arbejde skal indeholde både et videnskabeligt og et kunstnerisk element for at lykkes. Det videnskabelige element af arbejdet vedrører de formelle forskelle mellem sprogene, de regler, som styrer forskellene og de fremgangsmåder, der er hensigtsmæssige for at overvinde de sproglige forskelle ved oversættelse. Det kunstneriske element i en vellykket oversættelse består i at vælge den bedste og mest idiomatiske blandt flere mulige løsninger... (Gak 1995:6). Skønt det kunstneriske element pr. definition unddrager sig analyse, kan oversætteren alligevel have stor gavn af en bedre videnskabelig forståelse, som han kan basere sine oversættelsesstrategier på.

Målet med denne afhandling er at behandle en bestemt konstruktion, bestående af et synonym til *lave/faire*, der optræder som støtteverbum og et direkte objekt. Konstruktionen vil blive kaldt et Verbo-Nominalt Prædikat (VNP) og vil blive nærmere defineret og afgrænset nedenfor. Konstruktionen analyseres i høj grad ud fra nogle generelle leksikaliseringmønstre i dansk og fransk. Leksikalisering er således det andet centrale begreb, der defineres i analysen.

Det empiriske grundlag for analysen er lidt over 800 eksempler på VNPer indsamlet fra EU-retsakter. Der er flere fordele ved dette valg af empiri. For det første er VNPerne indsamlet fra en homogen samling af tekster, der foreligger i en høj og ensartet sproglig kvalitet på både dansk og fransk. Der er derfor

Oversættelsestjeneste. Dette program blev først og fremmest brugt til at genkende titler og

mulighed for at drage nogle generelle konklusioner om brugen af VNPer i juridiske tekster – gennemgangen af VNPer's særlige semantiske egenskaber vil vise hvorfor. For det andet forekommer VNPer hyppigt i EU-retsakter, da disse netop er juridiske tekster med et direktivt indhold. Valget af korpus resulterer naturligvis i den begrænsning, at undersøgelsen ikke omfatter skønlitterære tekster.

Teoretisk overblik

Et VNP er en semantisk enhed bestående af et støtteverbum og et objekt. VNPer adskiller sig fra *simplekssverber* med hensyn til, hvordan de markerer aktionsart, og hvilke subjekter, de kan konstrueres med. Et simpleksverbum kan i modsætning til et støtteverbum stå alene som prædikat i en sætning.

Støtteverbet i et VNP kan være *have/avoir*, *være/être* eller *lave/faire* samt synonymmer for disse, men min analyse vil kun omfatte konstruktioner med støtteverbet *lave/faire* eller synonymmer for disse. Eksempler på VNPer med de to første støtteverber er *have ondt/avoir mal* og *være i kontakt med/être en contact avec* (se også Nøhr Pedersen 1994 og Baron 2000).

I denne afhandling behandles konstruktionerne med støtteverber, som er synonyme med *lave/faire* såsom *udarbejde*, *udfærdige*, *frem sætte*, *vedtage*, *adoptere*, *arrêter*, *élaborer*. Begrebet "VNP" bliver her i afhandlingen anvendt specielt for denne gruppe af VNPer, selvom det formelt set beskriver en større klasse. Objektet i konstruktionen udtrykker resultatet af verbalhandlingen i støtteverbet og udgøres ofte af et verbalsubstantiv. Eksempler:

- (1) *vedtage en afgørelse, udstede en forordning, fastsætte regler, træffe foranstaltninger*

(1') *adopter une décision, arrêter un règlement, établir des règles, prendre des mesures*

Her er det nødvendigt med et par terminologiske præciseringer. En første væsentlig præcisering er, at termen *støtteverbum* kun dækker over det verbum, der indgår i konstruktionen, hvilket altså ikke er at forveksle med den samlede konstruktion, der består af verbum + objekt. G. Gross og M. Gross bruger termen *constructions à verbes supports* (*støtteverbumskonstruktioner*), og J. Giry-Schneider (1987) betegnelsen *phrases simples à verbes supports* (*støtteverber i enkle sætningsstrukturer*). Definitionerne, som de tre forfattere giver på konstruktionerne, er i vid udstrækning ens, og derfor er det valgt at betegne de konstruktioner, som de franske forfattere inddrager i deres analyse, som *støtteverbumskonstruktioner* for at skelne dem fra I. Baron og M. Herslunds definition.

I. Baron & M. Herslund bruger betegnelsen *Verbo-Nominale Prædikater*, forkortet *VNP*, om den samlede konstruktion. Som nævnt er deres definition den, der i det væsentligste danner grundlag for analysen, og *VNP* er derfor den betegnelse, der overordnet vil blive brugt her.

Inden for *VNP*-enheden er verbet og objektet smeltet så meget sammen, at støtteverbets semantiske vægt nærmest er forsvundet, og hele den semantiske vægt er koncentreret i objektet (Baron & Herslund 1998:1). Et *VNP* med et verbalsubstantiv som objekt svarer ofte notionelt til et simpleksverbum (*vedtage en beslutning/beslutte, fremsætte et forslag/foreslå*). Definitionerne af *VNP*er er ikke helt ens hos de forskellige forfattere. En central forskel er, at I. Baron & M. Herslund beskriver et *VNP* som en konstruktion, hvori der indgår et objekt effektum, det vil sige et objekt, der skabes i kraft af verbalhandlingen (*skrive et brev, bygge et hus*). J. Giry-Schneider (1978, 1987), G. Gross (1993, 1996) og M. Gross (1981, 1998, 1999) definerer ikke objektet i

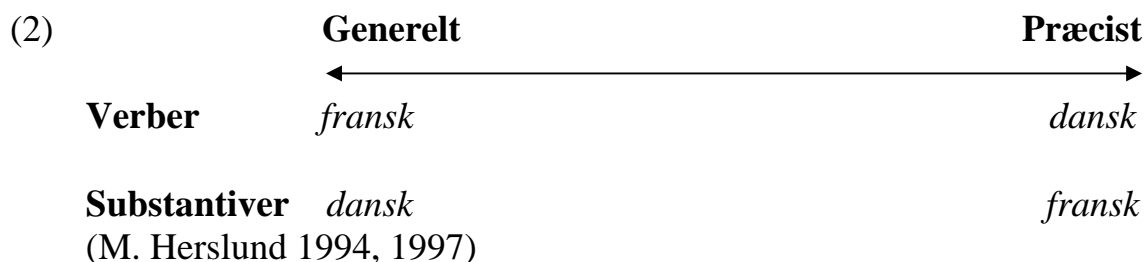
støtteverbumskonstruktioner på denne måde, selvom de analyserer forskellige typer af objekter i støtteverbumskonstruktioner. VNPerne vil også blive set som en samlet enhed, der adskiller sig fra *simpleksverber*.

J.P. Vinay og J. Darbelnet definerer et andet begreb, som forklarer behovet for i anden del af afhandlingen at definere VNPer som samlede enheder. De beskriver et begreb, de kalder *des unités de traduction* (herefter kaldt oversættelsesenheder). En oversættelsesenhed er det mindste segment i sproget, hvor tegnene er forbundet med hinanden på en sådan måde, at tegnene ikke skal oversættes enkeltvis (Vinay & Darbelnet 1977:37). En oversættelsesenhed kan bestå af et enkelt ord eller af ordgrupper, som udgør en semantisk enhed, men fælles for oversættelsesenhederne er, at de er leksikalske enheder, som samlet udtrykker en idé. J. P. Vinay & J. Darbelnet nævner eksempler på sammensatte oversættelseenheder, der netop i praksis må oversættes samlet som en enhed for at give mening (Vinay & Darbelnet 1977:39). Blandt deres eksempler er verballokutioner, som de mener udgør oversættelsesenheder, og her findes eksempler på VNPer: *Apporter un changement, porter un jugement, dresser une liste, établir un certificat* (Vinay & Darbelnet 1977:41). Nogle af disse VNPer svarer til et simpleksverbum. J.P. Vinay & J. Darbelnet bemærker, at verberne, som indgår i disse konstruktioner, ikke nødvendigvis er de samme på fransk og engelsk. Af denne afhandling vil det fremgå, at det samme gør sig gældende for dansk og fransk.

Et centralt begreb i afhandlingens analyse af VNPer er *leksikalisering*. Ord benævner eller leksikaliserer ting og fænomener, og M. Herslund når frem til, at leksikalisering kan ses som et struktureringsprincip for sprog (Herslund 1994:2). Leksikaliseringsmønstrene varierer sprogene imellem, hvilket mere konkret afspejler sig i, at forskellige sprog koncentrerer deres leksikalisering i forskellige ordgrupper. I sammenligningen mellem et germansk sprog som

dansk og et romansk sprog som fransk er det især relevant at betragte det leksikalske indhold i substantiver og verber.

M. Herslund indfører en skala over leksikaliseringmønstrene for danske og franske verber og substantiver, hvis venstre side repræsenterer generelle, abstrakte leksemer med en polysem betydning, mens højre side repræsenterer præcise, monoseme leksemer (Herslund 1994). Den generelle tendens er, at de danske verber placerer sig til højre i den præcise del af skalaen, mens de franske verber i højere grad placerer sig til venstre i den generelle del af skalaen. Til gengæld forholder det sig modsat med substantiver på de to sprog:

Eftersom et VNP består af en særlig slags verbum sammensmeltet med et substantiv, er det naturligt at tage udgangspunkt i den leksikalske analyse af de to komponenter for at nå frem til en analyse af den samlede enhed.

For videre at kategorisere den samlede VNP-enhed som ”generel” eller ”præcis”, kan man tage afsæt i nogle ideer, som J.-P. Vinay & J. Darbelnet præsenterer. J.-P. Vinay & J. Darbelnet (1958:58ff.) sammenligner engelsk og fransk og når frem til, at de leksikalske forskelle inden for dette sprogpar i høj grad bunder i, at man gengiver virkeligheden på to forskellige planer på de to sprog.

Det ene plan er *le plan du réel* eller *virkelighedsplanet*, hvor man gengiver ting ved hjælp af *mots images*, *sproglige billeder*. Denne type ord bruger man til

sprogligt at gengive et billede af en konkret virkelighed. J.-P. Vinay & J. Darbelnet når frem til, at engelsk placerer sig tættest på dette plan.

Det andet plan er *le plan de l'entendement* eller *forståelsesplanet*, hvor man beskriver tingene ved hjælp af *mots signes, sproglige tegn*. Disse ord kan nærmest sammenlignes med tal inden for matematik, fordi de er abstrakte og taler til ens intellekt og tankevirksomhed snarere end til ens sanser. De *sproglige tegn* tjener til at lave en abstraktion over virkeligheden. Konklusionen er her, at fransk overordnet er mere abstrakt end engelsk og placerer sig tættest på *forståelsesplanet*.

Hvad angår beskrivelsen af selve VNP-enheden, vil analysens teoretiske udgangspunkt være Michael Herslunds og Irène Barons forskning i verbo-nominale prædikater (Baron & Herslund 1998, 2000a, 2000b; Herslund & Baron 1995), Michael Herslunds teori om leksikalisering (1994, 1997, 1998) samt Irène Barons forskning i nominaliseringer og VNPer (1994, 1997, 2000). Disse teorier vil udgøre det væsentligste teoretiske grundlag for selve den indledende beskrivelse af VNPer. M. Herslunds sammenligning af sprogenes leksikaliseringsmønstre vil desuden være grundlaget for analysen af det leksikalske indhold i VNPernes bestanddele.

Beskrivelsen af selve VNP-enheden inddrager også analyser af støtteverbumbeskonstruktioner som en gruppe franske forfattere har præsenteret: Jacqueline Giry-Schneider (Giry-Schneider 1978, 1987, 1994), Maurice Gross (M. Gross 1981, 1998, 1999) og Gaston Gross (G. Gross 1993, 1994, 1996, 1997), foruden Michael Herslund og Finn Sørensen's valensteori (1993) og Per Durst-Andersen og Michael Herslund (1996) om aktionsart.

Andre beskrivelser af komparativ art er også af interesse for undersøgelsen. Jean-Paul Vinay og Jean Darbelnet har præsenteret en sammenligning af engelsk og fransk (1958:58ff.), Iørn Korzen en sammenligning af dansk og italiensk

(Skytte & Korzen 2000:341ff.) og Leonard Talmy blandt andet en sammenligning af spansk og engelsk, herunder en sammenligning af engelske og spanske bevægelsesverber (Talmy 1985:59ff.). Ray Catell (1984) giver også en beskrivelse af støtteverbumbonstruktioner, som dog ikke inddrages selvstændigt her.

Oversigt

Det overordnede formål med afhandlingen er at præsentere en komparativ analyse af VNPer i juridiske tekster for at sammenligne VNPernes opbygning, leksikalisering samt deres brug på tekstplan på henholdsvis dansk og fransk.

Første del af afhandlingen er en beskrivelse af det leksikalske indhold i de to elementer som udgør VNPerne på de to sprog. Hypotesen i den første del er, at man genfinder de overordnede forskelle i leksikaliseringsmønstrene i dansk og fransk inden for VNP-enheden, som netop består af et verbum og et substantiv. Forventningen er, at de danske støtteverber har et mere præcist semantisk indhold end de franske i kraft af deres morfologi og generelle leksikalisering. Den morfologi, jeg her refererer til, er præfigering, som er et gennemgående træk ved de danske støtteverber, og som bidrager til at give de danske støtteverber et mere præcist semantisk indhold end de franske. Analysen af objekterne i VNPer giver et mere nuanceret billede af det leksikalske indhold i dette element i VNPerne på de to sprog. Analysen tager udgangspunkt i forskellige opdelinger af VNPerne: Først analyseres de ikke-deverbale objekter i VNPerne fra korpus. Den største gruppe af objekter i VNPerne er imidlertid verbalsubstantiver, som herefter analyseres. Først analyseres de danske verbalsubstantiver ud fra deres præfigering. Derefter betragtes de danske og franske verbalsubstantiver fra korpus ud fra en opdeling i rodafledninger og suffiksafledninger.

Man skulle umiddelbart mene, at de franske objekter ville vise sig at have et mere præcist leksikalsk indhold end de danske, men spørgsmålet er, om der er andre faktorer, som spiller ind. Størstedelen af de objekter, der optræder i de VNPer, der her analyseres, er deverbale, og det vil fremgå, at disse deverbale objekter arver semantiske egenskaber efter de verber, de er afledt af. Verbalsubstantiver afledt af meget præcise verber får et mere præcist semantisk indhold end verbalsubstantiver, der er afledt af generelle verber. Analysen af objektet i VNP-enheden vil også berøre relationen mellem støtteverbum og objekt. M. Herslund redegør nemlig for, hvordan danske verbers mere præcise semantiske indhold medfører, at de generelt har flere restriktioner end de franske verber med hensyn til hvilke objekter de kan optræde med.

Anden del af afhandlingen analyserer VNPer som en samlet enhed, der må betragtes som en *oversættelsesenhed*. VNPer er blandt andet karakteriseret ved, at de beskriver en aktion (Baron & Herslund 2000a:94). Min antagelse vil være, at denne komplekse proces af en aktivitet efterfulgt af en resulterende tilstand i danske VNPer nærmest beskrives som et sprogligt billede, mens den i de franske VNPer snarere svarer til et sprogligt tegn.

På dansk skulle oversættelsesenhederne få tilført et præcist leksikalsk indhold i kraft af støtteverbet, fordi støtteverbet beskriver den juridiske realisering af objektet som en konkret bevægelse med en retning udtrykt, hvilket svarer godt til det, J.P. Vinay & J. Darbelnet kalder et sprogligt billede (Vinay & Darbelnet 1977:58). På fransk beskriver støtteverbet i VNPerne ikke en konkret bevægelse med en retning. Det er kun selve realiseringen der udtrykkes, og de franske VNPer kommer derfor til at ligne det som J. P. Vinay & J. Darbelnet kalder sproglige tegn, som beskriver noget på et mere abstrakt niveau (Vinay & Darbelnet 1977:58). Oversigt:

(3)

Opbygning:**Oversættelsesenhed:****Dansk:***(Præcist $V + O$)**Sprogligt billede***Fransk:***(Generelt $V + O$)**Sprogligt tegn*

Del 1 VNPers opbygning og leksikalisering

1. del af afhandlingen vil falde i 3 kapitler.

Kapitel 1.1 beskriver VNPers definition og opbygning, særligt i forhold til andre verbum + objekt-konstruktioner. En syntaktisk analyse kan ikke alene redegøre for VNPers anvendelsesområder, men en semantisk analyse viser, hvordan VNPers semantiske kendetegn gør dem specielt brugbare i juridiske tekster. Derudover redegøres der for M. Herslunds leksikaliseringsteori, som vil udgøre det teoretiske grundlag for analysen af det leksikalske indhold i VNPernes bestanddele. Til sidst vil det empiriske grundlag for analysen blive præsenteret. Det indsamlede korpus består af omkring 400 danske og 400 franske VNPer, som er indsamlet fra EU-retsakter.

Kapitel 1.2 analyserer korpus med det formål at vise, hvorledes de danske støtteverber semantisk er mere præcise end de franske. Selvom præfigering af støtteverber forekommer på begge sprog, er systemerne forskellige. De danske støtteverber består af to identificerbare elementer: Et præfiks og en verbalrod. De danske præfikser i støtteverberne har desuden et selvstændigt semantiske indhold af retning, som præciserer indholdet i verbalroden. De præfigerede franske verber udgør derimod sammensmeltede enheder, hvor præfikset ikke har et selvstændigt indhold.

Kapitel 1.3 giver en analyse af de objekter, der indgår i de indsamlede eksempler. Objekterne vil blive opdelt efter tre forskellige kriterier, nemlig hvorvidt de er (1) deverbale eller ikke-deverbale, (2) præfigerede eller ikke præfigerede (i denne del af analysen inddrages kun de danske verbalsubstantiver) og (3) rodafledninger eller suffiksafledninger. Hypotesen er, at der skulle være et mere præcist leksikalsk indhold i de franske objekter end i

de danske, om end forskellene ikke er lige så tydelige, som man vil se for støtteverberne i kapitel 1.2.

Kapitel 1.1 VNPer opbygning og generelle leksikaliseringmønstre i dansk og fransk

Nedenfor i afsnit 1.1.1 bliver det beskrevet, hvorledes VNPer er konstrueret, samt hvilke semantiske og syntaktiske kendetegn, VNPer har i forhold til andre verbum + objekt- konstruktioner – navnlig den dobbelte subjektbetingelse, muligheden for dobbelt sætningskløvning, foruden det subjekt og det eventuelle præpositionsobjekt, VNPer kan knytte til sig. Fremstillingen vil vise, at et VNP udgør en særlig semantisk enhed. I afsnit 1.1.2 vil det fremgå, at VNPer semantisk er karakteriseret ved deres aktionsart og ved at være konstrueret med et agentivt subjekt, hvilket er med til at gøre dem særligt velegnede til brug i administrative og juridiske tekster. Afsnit 1.1.3 er en redegørelse for M. Herslunds leksikaliseringsteori, som vil blive brugt som teoretisk baggrund for at analysere det leksikalske indhold i VNPer to bestanddele, støtteverbum og objekt. Afsnit 1.1.4 er en præsentation af det korpus, som ligger til grund for undersøgelsen.

Afsnit 1.1.1 VNPer opbygning og kendetegn

VNPer er langt fra de eneste konstruktioner, som består af et verbum og objekt. I dette afsnit fremlægges en række teoretiske begreber, der bruges til at afgrænse og kendetegne VNPer i afhandlingens forstand.

I overensstemmelse med I. Baron og M. Herslund defineres et VNP her som et støtteverbum, som enten er *lave/faire* eller synonyme for disse, samt et såkaldt objekt effektum.

$$(1) \quad VNP = (V_{lave} + O_{effek.})$$

Et *objekt effektum* eksisterer kun i kraft af verbalhandlingen og kan skabes som et resultat, en dynamisk konsekvens eller en "effekt" af verbalhandlingen. Et objekt effektum eksisterer altså ikke før eller uafhængigt af verbalprocessen (Baron 2000b:115 ff.). Eksempel:

(2) *Peter skriver et brev/bygger et hus (et brev/et hus = objekt effektum)*

Begrebet *objekt effektum* defineres i forhold til begrebet *objekt affektum*, som derimod er et objekt, hvis referent kan blive påvirket eller modificeret af verbalhandlingen, men som aldrig er et direkte resultat af den. Eksempel:

(3) *Sophie køber en kjole/bog, spiser et æble, drikker et glas vand (en kjole, en bog, et æble, et glas vand = objekt affektum)*

Det *objekt effektum*, der findes i VNPerne, denoterer resultatet af den verbalhandling, som er udtrykt i støtteverbet. I de juridiske eksempler, der her behandles, som for eksempel *fremstille et forslag* eller *vedtage en beslutning*, resulterer verbalhandlingen i en juridisk realitet. Denne realisering tager udgangspunkt i forudgående overvejelser eller allerede eksisterende konkrete ting, som for eksempel et dokument. Lidt på samme måde som det at *bygge et hus* tager udgangspunkt i, at man har nogle byggematerialer, og det at *lave en tegning* kræver, at man har papir og farver/blyanter.

VNPer med støtteverber af typen *lave* er desuden karakteriseret ved, at de udtrykker en aktion, hvilket vil sige en aktivitet efterfulgt af en resulterende tilstand (I. Baron & M. Herslund, 2000a; 2000b). Desuden konstrueres VNPer med et agentivt subjekt, som skaber objektet i kraft af den verbalhandling, der udtrykkes i støtteverbet. Den handling, der udtrykkes i et VNP, er ofte en institutionaliseret handling, hvor VNPer udtrykker *autoritet*, altså en tilladelse,

en kompetence eller en forpligtelse til at udføre en handling. Disse karakteristika bruges til at forklare den særligt hyppige brug af VNPer i fagtekster (I. Baron & M. Herslund, 2000a; 2000b) og behandles nærmere i afsnit 1.1.2.

VNPer kan være enten monovalente konstruktioner, der knytter et subjekt til sig som i eksemplet:

- (4) ***Peter laver forretninger***
(Herslund & Baron 1995:1)

eller de kan være bivalente med både et subjekt og et præpositionsobjekt tilknyttet:

- (5) ***Peter har behov for noget***

Det kan være muligt at knytte et præpositionsobjekt til det samlede VNP. I nedenstående eksempel, hvor der optræder et præpositionsobjekt ("af Judith"), adskiller VNPer sig imidlertid fra konstruktioner med objekt affektum, for så vidt at der er mulighed for at konstruere to forskellige sætningskløvninger ud fra sætningen. I. Baron og M. Herslund fremdrager følgende eksempel:

- (6) ***Gustav har lavet en tegning af Judith***
(Herslund & Baron 1995:8)

Ved den første omskrivning kan man betragte *en tegning af Judith* som samlet objekt, og man får en sætningskløvning som følgende:

- (7) ***Gustav har lavet (en tegning af Judith)_o***
(7') ***Det er en tegning af Judith, Gustav har lavet***
(Herslund & Baron 1995:8)

Man kan også betragte *lave en tegning* som et VNP, der opfører sig som et komplekst verbum, hvilket giver følgende sætningskløvning:

- (8) *Gustav har (lavet en tegning)_{VNP} af Judith*
 (8') *Det er af Judith, Gustav har lavet en tegning*
 (Herslund & Baron 1995:8)

Denne sidste omskrivning er kun mulig ved VNPer og altså ikke ved konstruktioner med *objekt affektum* som illustreret i eksemplerne (9)-(10):

- (9) *Gustav har købt en tegning af Judith*
 (10') *Det er en tegning af Judith, Gustav har købt*
 (10) **Det er af Judith, Gustav har købt en tegning*
 (Herslund & Baron 1995:8)

Her har sætningen (10) ikke længere betydningen en tegning, der forestiller Judith. Ud fra dette kan man betragte et VNP som en intransitiv enhed med et agentivt subjekt og eventuelt et præpositionsobjekt, der knytter sig til det samlede VNP.

Ovenstående er en videreførelse af blandt andet M. Gross, G. Gross og J. Giry-Schneiders undersøgelse af *støtteverbumskonstruktioner*. G. Gross (1993:16ff.) tager i sin definition af støtteverbumskonstruktioner udgangspunkt i en sætningsstruktur bestående af et prædikat og de op til tre argumenter, der kan knyttes til prædikatet:

- (11) *prædikat (arg0, arg1, arg2)*

For at en sådan struktur skal blive til en meningsfuld sætning, skal to betingelser opfyldes. For det første skal prædikat og argumenter placeres i forhold til hinanden. På fransk placeres subjektet (*arg0*) normalt til venstre for *prædikatet*, mens de andre argumenter placeres til højre for prædikatet. Herved fremkommer en struktur af Subjekt, Verbum og Objekt (SVO). På dansk er denne opbygning også typisk, om end den ikke er så entydigt dominant som på fransk².

Når prædikatet i sætningen er et verbum, bøjes det enten ved hjælp af verbets egne bøjninger (12) eller ved hjælp af et hjælpeverbum. Et adjektiv bøjes med *être/være* (13). Det eksempel, som er relevant i forbindelse med analysen af VNPer, er eksempel (14) nedenfor, som også kommenteres videre. Eksempel (12)-(14):

(12) <i>Luc désire(ra) sortir</i>	<i>Luc ønsker at komme ud</i>
(13) <i>Luc est désireux de sortir</i>	<i>Luc er opsat på at komme ud</i>
(14) <i>Luc aura le désir de sortir</i>	<i>Luc har et ønske om at komme ud</i>

Eksempel (14) illustrerer den situation, hvor prædikatet er et verbalsubstantiv, der bøjes ved hjælp af et støtteverbum. I sætning (14) er prædikatet verbalsubstantivet *désir*, mens støtteverbet *avoir* kun har til funktion at bringe dette prædikat til udtryk tidsmæssigt. Et støtteverbum kan ikke selv være prædikat i sætningen, men knytter i stedet oplysninger om tid, modus og aspekt til det deverbale objekt.

² S V O-strukturen er den, som både G. Gross (1993:16ff.) og M. Herslund (1997a:4ff.) beskriver som den typiske for fransk. Dansk er derimod ikke så entydigt et S V O-sprog som fransk, hvilket M. Herslund blandt andet beskriver ud fra ledsætninger, hvor objektet er eller rummer et negativt pronomen:

*Man havde bemærket, at han **ingenting** sagde.
Det forklarer, hvorfor så mange **ingen uddannelse** får.*

J. Giry-Schneider (1987) beskriver også støtteverbumbeskonstruktioner med støtteverbet *faire*, som hun kalder simple sætningsstrukturer (*des phrases à verbes supports*), og hun angiver, hvordan sætningskløvning er mulig i de franske støtteverbumbeskonstruktioner på en måde som ikke er mulig ved andre verber. Eksempel:

- (15) *Max a eu une entrevue avec Lucie hier*
C'est avec Lucie que Max a eu une entrevue hier
C'est une entrevue avec Lucie que Max a eue hier
 (Giry-Schneider 1987:46)

M. Gross (1998:26ff.) beskriver ligeledes støtteverbumbeskonstruktioner i forhold til simpleksverber ud fra muligheden for dobbelt sætningskløvning. Han skelner mellem en støtteverbumbeskonstruktion i (16) og et simpleksverbum i (17).

- (16) *C'est avec Luc que Max est entré en discussion*
 (støtteverbumbeskonstruktion)
 (17) **C'est avec Luc que Max désavoue cette discussion*
 (konstruktion med simpleksverbum)
 (M. Gross 1998:26-27)

Dette er samme fænomen, som blev gennemgået for danske VNPer i eksemplerne (5) til (8). I beskrivelsen af VNPer kan man yderligere skelne mellem *deverbale* og *ikke-deverbale* objekter (Herslund & Baron 1995:1; 2000a:94). Et deverbalt objekt kan være et verbalsubstantiv som *vurdering*, der udtrykker noget abstrakt i kraft af sit verbale indhold. Et ikke-deverbalt objekt som *hus* denoterer derimod en konkret genstand med en konkret fysisk form (beskrivelsen af objekterne uddybes i 1.3).

Ud fra dette synspunkt er der altså forskelle mellem dansk og fransk, idet at dansk har spor af et gammelt S O V-mønster.

Det er karakteristisk for VNPer med deverbale objekter, at subjektet er fælles for støtteverbum og objekt. Det er altså referenten for subjektet, der udfører både den verbalhandling, der udtrykkes i støtteverbet, og den verbalhandling, der ligger i det deverbale objekt. M. Gross illustrerer denne restriktion i sin analyse af franske støtteverbumbeskonstruktioner. Eksempel:

- (18) **Ces idées ont une diffusion rapide de vos propositions*
(M. Gross 1998:26)

Sætningen er ikke acceptabel, da der er to subjekter udtrykt i sætningen: Både *propositions* og *idées* står som subjekt for *avoir une diffusion*. I. Baron og M. Herslund (1995) anvender den dobbelte subjektbetingelse på danske VNPer. Nedenfor i eksempel (19) er det det samme subjekt, der *foretager* og *vurderer*, og man kan ikke indsætte et ekstra subjekt, som illustreret i eksempel (20):

- (19) *Ejendomsmægleren foretager en vurdering af ejendommen*
(Herslund & Baron 1995:6)

- (20) **Ejendomsmægleren foretager skattevæsnets vurdering af ejendommen*
(Herslund & Baron 1995:6)

M. Herslund og I. Baron bemærker dog samme sted, at betingelsen med det fælles subjekt ikke er helt dækkende, fordi konstruktioner med ikke-deverbale objekter ikke har subjektet fælles for støtteverbet og objektet. For eksempel er subjektet ikke fælles for støtteverbum og objekt i eksemplet:

- (21) *Otto bygger et hus*
(Herslund & Baron 1995:6)

I eksempelaterialet hos både J. Giry-Schneider, G. Gross og M. Gross optræder også støtteverbumbeskonstruktioner med deverbale såvel som med ikke-deverbale objekter, men disse forfattere indfører ikke direkte den tidligere skelnen mellem *objekt affektum* og *objekt effektum*. M. Gross beskriver dog den semantiske forskel mellem støtteverber og simpleksverber på en måde, der kommer tæt på at svare til en skelnen mellem objekt effektum og objekt affektum. I eksemplet (23) beskriver han *critiquer* som et simpleksverbum, der adskiller sig fra støtteverbet *avoir* i eksempel (22). Første forskel er ifølge ham, at simpleksverbet i (23) interfererer direkte med objektet, og den anden forskel er, at simpleksverbet i dette eksempel har en egen betydning. Eksemplerne (22)-(23):

(22) *Luc a le projet de partir*

(23) *Luc critique le projet de partir*

(M. Gross 1998:26)

En beskrivelse af VNPer interne struktur kan videre gives med udgangspunkt i M. Herslund og F. Sørensen's valensteori (1993). Et VNP blev som udgangspunkt defineret som en intransitiv konstruktion, der enten kan være monovalent og knytte et subjekt til sig (24) eller bivalent og knytte både et subjekt og et præpositionsobjekt til sig (24'). Eksemplerne (24) og (24'):

(24) **Peter** laver forretninger (monovalent)

(24') **Peter** har behov **for noget** (bivalent)

(Herslund & Baron 1995:1)

M. Herslund og F. Sørensen's valensteori indfører *det fundamentale argument*, som er det led i en konstruktion, der er forudsætningen for overhovedet at forstå

den situation, som verbet denoterer. For transitive verber realiseres det fundamentale argument som objektet (26), og for intransitive verber som subjektet (25). Eksemplerne (25)-(26):

(25) **Toget** *kører hurtigt*

(intransitiv konstruktion – fundamentalt argument: subjektet)

(26) **Julie tager toget**

(transitiv konstruktion – fundamentalt argument: objektet)

M. Herslund og F. Sørensen konstaterer, at i konstruktioner bestående af et transitivt verbum og et objekt (herunder VNPer), danner objektet sammen med verbet en særlig enhed, som de kalder det *prædikativiske fundament*:

(27) $(V + O_{fund. arg.})_{præd. fund.}$

(Herslund & Sørensen 1993:10)

I transitive konstruktioner ses den specielt tætte forbindelse mellem verbum og objekt ved, at det er objektet, der specificerer verbets præcise betydning (Herslund & Sørensen 1993:6). I. Baron og M. Herslund anfører ligeledes, at det i transitive konstruktioner er objektet, der beskriver, at der er tale om forskellige situationer/handlinger, og som derved ”skærer igennem” verbets polysemi. Eksempel:

(28) **Julie tager toget/en pille/en pause**

(transitiv konstruktion – fundamentalt argument: objektet)

(Herslund & Baron 1995: 2)

Det, at subjektet i transitive konstruktioner ikke har status af fundamentalt argument, kan ses ved, at det er den samme slags handlinger, der denoteres i (29) og (29’), selvom subjekterne er forskellige.

(29) **Peter** tager toget/en pille/en pause

(29') **Julie** tager toget/en pille/en pause

I transitive konstruktioner er det objektet, der er afgørende for, hvilken type situation der denoteres, mens subjektet ingen indflydelse har. Derfor er det kun objektet, der er *det fundamentale argument* i den transitive konstruktion, herunder VNPer (Herslund & Baron 1995:2).

Dette må ikke forveksles med den tidligere kommentar om VNPer som intransitive enheder. Man kan sammenfatte det således, at VNPer består af et transitivt støtteverbum og et objekt, som, idet de samles, bliver til en intransitiv enhed.

En sidste teoretisk skelnen vedrører igen objektet i støtteverbumskonstruktioner. I sin analyse inddrager J. Giry-Schneider både abstrakte substantiver som *flatteries* og *bêtise* og en gruppe af substantiver af typen *un article*, som hun beskriver som et konkret objekt, der er resultatet af et ”abstrakt” stykke arbejde. Eksempler:

(30) **Paul fait *une bêtise***

*Ce journaliste fait **des flatteries** au ministre*

(Giry-Schneider 1987:128f.)

*Luc fait **un article** sur les *primates*/un opéra sur *Garibaldi**

(Giry-Schneider 1987:32).

Ligeledes opdeler J. Giry-Schneider støtteverberne i verber med og uden en egentlig egen betydning. Eksempler på verber med en egentlig egen betydning er *signer*, *conclure*.

(31) **Paul fait un armistice avec Jean**

Paul (signe/conclut) un armistice avec Jean
(J. Giry-Schneider 1987:110)

I kapitel 1.2 vil det blive forsøgt at indføre en skelnen, som adskiller sig lidt fra J. Giry-Schneiders beskrivelse af støtteverber, idet støtteverberne i afhandlingen vil blive beskrevet som henholdsvis præcise og generelle. Objektet i konstruktionen vil jeg også definere ud fra nogle lidt andre kriterier end J. Giry-Schneider, idet de kriterier, der i afhandlingen lægges til grund, først og fremmest er de kriterier, som præsenteres af I. Baron og M. Herslund.

Afsnit 1.1.2 VNPer semantiske indhold

I dette afsnit behandles VNPer semantiske indhold med det formål at vise, hvorfor VNPer forekommer så hyppigt i juridiske tekster.

Rent intuitivt ville mange blot forklare VNPer som konstruktioner, der rent notionelt svarer til det simpleksverbum, som objektet er afledt af. Eksempler:

(32) *foretage en undersøgelse - undersøge*
træffe en beslutning - beslutte
frem sætte et forslag - foreslå
afgive en erklæring - erklære

Men der er flere grunde til at gå mere i dybden med en forklaring. For det første findes der VNPer konstrueret med ikke-deverbale objekter, hvor simpleksverbet, der skulle svare til hele konstruktionen, ikke kan findes i objektet. Eksempler:

(33) *udstede et direktiv*
vedtage en retsakt
bygge et hus

En forklaring, som man også finder, er, at en række støtteverber kan betragtes som stilistiske eller aspektuelle varianter af *lave/faire* (G. Gross 1993:19; M. Gross 1998:27) eller som leksikalske udvidelser (J. Giry-Schneider 1987:19) af det grundlæggende støtteverbum (i nærværende tilfælde *lave/faire*). De franske forfattere beskriver støtteverbumskonstruktioner som konstruktioner, der i høj grad har betydningssammenfald med et simpleksverbum. Eksempel:

(34) *Bob a sauté*

(34') *Bob a fait un saut*

(M. Gross 1998:25)

Ifølge de tre ovennævnte forskere har selve støtteverbet ikke en prædikativisk funktion inden for støtteverbumskonstruktionen, men derimod semantiske/leksikalske funktioner. Det er her med fuldt overlæg, at *funktioner* er nævnt i pluralis, for de nævner hver især flere semantiske funktioner, som støtteverber kan have. J. Giry-Schneider (1987:19) betegner en stor gruppe af støtteverber som *leksikalske udvidelser (extensions lexicales)*. Denne gruppe består af verber, som er synonyme for *faire*, men som er mere præcise. Det drejer sig for eksempel om *effectuer, exécuter, composer* (Giry-Schneider 1987:104). G. Gross og M. Gross berører også begge ideen om VNPer som stilistiske varianter af et simpleksverbum. Eksempler:

(35) *Luc berce/caresse/nourrit le projet de partir*

(36) *Ces idées revêtent une certaine importance*

(M. Gross 1999:26-27)

(37) *faire un voyage*

(38) *effectuer un voyage*

(G. Gross 1993:19)

M. Gross beskriver støtteverberne i (35) og (36) som eksempler på stilistiske varianter af *être* og *avoir*, der simpelthen bruges for at undgå at gentage disse meget basale verber (M. Gross 1998:27). G. Gross bemærker om eksemplerne i (37) og (38), at visse støtteverber kan være stilmæssige varianter af *faire*, der bruges til at udtrykke et bestemt sprogligt niveau (*effectuer* forhold til *faire*). Disse tre forfatteres analyser behandler imidlertid ikke særskilt VNPer semantiske indhold i fagtekster.

En definition af VNPer som stilistiske varianter af simpleksverber forekommer alt i alt kun at give en del af forklaringen på brugen af VNPer i juridiske tekster. Det forklarer ikke, hvad det er for egenskaber, VNPer har i forhold til simpleksverber, og som bidrager til at disse "tunge" nominaliseringer er specielt hyppige i netop juridiske tekster. I. Baron og M. Herslund (2000a, 2000b) redegør for nogle væsentlige forskelle mellem det semantiske indhold i VNPer og i simpleksverber, som forklarer VNPernes hyppighed i administrative og juridiske tekster.

For det første er VNPer markeret med hensyn til aktionsart, hvilket simpleksverber ofte ikke er, og for det andet er subjektet, som knyttes til et VNP, agentivt, hvilket heller ikke altid er tilfældet i simpleksverber (Baron & Herslund 2000a:97; 2000b:2ff.). Begge disse forhold er med til semantisk at gøre VNPer mere præcise end simpleksverber. Forskellene belyses nærmere nedenfor.

Begrebet *aktionsart* bruges her til at skelne mellem en aktivitet og en aktion. P. Durst-Andersen og M. Herslund (1996b:99) definerer aktivitetsverber som verber, der beskriver en uafgrænset aktivitet, der ikke fører til en ny tilstand, når aktiviteten slutter (*pege, arbejde*). Aktionsverber adskiller sig fra aktivitetsverber ved, at de ikke blot beskriver en aktivitet, men også den tilstand, der opnås som resultat af aktiviteten (*sluge, dræbe*).

Verber, der kun kan denotere en aktivitet, konstrueres med præpositionsobjekter (*pege/træde på*), mens verber, der kun kan denotere en aktion, ikke har denne mulighed (**dræbe på*). Aktionsverber er transitive og konstrueres med direkte objekt (*kvæle, dræbe, sluge nogen/noget*). En meget stor gruppe danske verber kan imidlertid alternere mellem konstruktioner med præpositionsobjekt og direkte objekt, og derved alternere mellem at beskrive en aktivitet og en aktion (*save/save i, reparere/reparere på...*).

Når verber udtrykker en aktion kombineres de med adverbier af typen *på en time* (*Han skrev digtet på en time*), mens de, når de udtrykker en aktivitet, kombineres med adverbier af typen *i en time* (*Han skrev i en time*) (Durst-Andersen & Herslund 1996b:94).

Den videre gennemgang vil vise, at de støtteverber, der optræder i det indsamlede korpus, med ganske få undtagelser er aktionsverber. Samtidig er det relevant at notere sig, at den samlede VNP-konstruktion beskriver en aktion.

Et VNP udtrykker igennem sine to elementer en aktion, som består af en aktivitet (udtrykt i støtteverbet) efterfulgt af en resulterende tilstand (udtrykt i objektet). Dette illustreres også ved, hvilken type tidsadverbier, VNPer kan kombineres med. VNPer kan samlet kun kombineres med tidsadverbier som *på en time/på fem minutter*, der knyttes til aktionsverber, men ikke med adverbier af typen *i timevis*, der knyttes til aktivitetsverber. Eksempler:

(39) *Kommissionen foretog en vurdering af oplysningerne på en time/på fem minutter*

(39') **Kommissionen foretog en vurdering af oplysningerne i timevis*

Dette er en forskel i forhold til simpleksverber, hvor aktionsarten ikke behøver være markeret. Eksempler:

- (40) *Kommissionen vurderede oplysningerne i timevis*
 (40') *Kommissionen vurderede oplysningerne på en time*

Man kan således se VNPer som en ikonisk gengivelse af en proces bestående af aktivitet + resulterende tilstand, hvor aktionsarten er markeret og understreget (Baron & Herslund 2000a, 2000b).

Det andet semantiske forhold, der gør VNPer mere præcise end simpleksverber, er det subjekt, de konstrueres med. Sætninger med simpleksverber kan have en tvetydighed med hensyn til læsningen af subjektet. Eksempler:

- (41) *Peter morer Sofie*
 (42) *Barnet forklarer Sofies problem*
 (43) *Terroristerne truer ambassadøren*

I (41) er en fortolkning, at Peter fortæller vittigheder eller gør noget intentionelt for at more Sofie, men der findes også den forklaring, at Peters blotte tilstedeværelse, udseende eller lignende morer Sofie. På samme måde kan barnet i (42) aktivt forklare Sofies problem, eller barnets tilstedeværelse kan være selve forklaringen på problemet. Terroristerne i (43) kan enten aktivt fremsætte trusler, eller deres blotte tilstedeværelse kan udgøre en trussel.

Ofte kan der altså ved simpleksverber være både en aktiv fortolkning, hvor subjektet fortolkes som agentivt og har en aktiv læsning og en mere passiv fortolkning, hvori subjektet ikke er agentivt og ikke har en aktiv læsning. Dette ses ved psykologiske verber som *irritere* og *more* (43), men I. Baron og M. Herslund viser, at en langt række andre verber har samme egenskaber. I. Baron og M. Herslunds pointe er, at den ikke agentive læsning af subjektet er udelukket ved VNPer, fordi læsningen af subjektet altid er agentiv. Eksempler:

(44) *Terroristerne fremsætter trusler mod ambassadøren*

(45) *Virksomheden afgiver forklaring om forureningen*

Her er eneste mulige læsning, at *terroristerne* og *virksomheden* gør noget aktivt for at true eller forklare. Man kan ikke have et VNP med et ikke-agentivt subjekt. Eksempel:

(46) **Væggene fremsætter trusler om at styrte samme*

(47) **Rapporten afgiver forklaring om forureningen*

(Baron & Herslund 2000a:96)

Ifølge I. Baron og M. Herslund udtrykker VNPer således en institutionaliseret handling, som en person eller en institution har beføjelser til at gennemføre. Den person eller institution, som besidder beføjelserne, er referenten for subjektet (Baron & Herslund 2000b:2). De indsamlede VNPer passer gennemgående på denne beskrivelse, selvom man senere vil se, at der især blandt de franske VNPer er nogle, som har tilknyttet inanimerede subjekter. Blandt J. Giry-Schneiders eksempler optræder også VNPer, som heller ikke strengt følger kravet om at have tilknyttet et agentivt subjekt af ovenstående typer, men som i stedet har tilknyttet et inanimeret subjekt. Det er VNPer af typen:

(48) *Ceci fait injure/plaisir/de l'effet à Paul*

(Giry-Schneider 1987:177)

Man har altså tilsyneladende franske VNPer af en type, som optræder med inanimerede subjekter. Eksempler:

(49) *faire injure, faire honneur, faire autorité...*

Dette vil blive genoptaget i kapitel 2.2, hvor nogle syntaktiske forskelle i brugen af VNPer på dansk og fransk bliver belyst, herunder en tendens til at franske VNPer hyppigere end de danske har tilknyttet inanimerede substantiver.

Afsnit 1.1.3 Generelle leksikaliseringmønstre i dansk og fransk

I dette afsnit redegøres der for M. Herslunds leksikaliseringsteori, som bliver anvendt senere i kapitlerne 1.2 og 1.3. Jeg inddrager først verber, herunder bevægelses-, tilstands-, og placeringsverber, og derefter substantiver.

Det kendetegner danske verber, at de elementer, der ikke leksikaliseres i selve den simple verbalrod, udtrykkes ved afledte strukturer (Herslund 1997a:48). For bevægelsesverbernes vedkommende tager dette ofte form af en partikel (eventuelt en præposition), der angiver en *retning* (*løbe ud*). Både denne form for tilknyttede sætelitter og præfigering kan ændre ved verbets aktionsform: *Løbe* er et aktivitetsverb, men både *løbe ud* og *udløbe* angiver en aktion. Generelt kunne man forvente at genfinde de samme regelmæssigheder for støtteverber som for bevægelsesverber – dette undersøges nærmere i kapitel 1.2.

På dansk udtrykker bevægelsesverber normalt bevægelsens *måde*, det vil sige den konkrete visuelle side af bevægelsen, i selve verbalroden og eventuelt dens *retning* i et tilknyttet led: *Sejle ind/ud* (Herslund 1994:7, 1997a:23). Franske bevægelsesverber leksikaliserer derimod overvejende *retningen* af bevægelsen, mens bevægelsens *måde* og visuelle side kan udtrykkes i et tilknyttet led (50).

(50)	Dansk	Fransk
Bevægelse	måde + bevægelse	retning + bevægelse

(+ uafhængigt udtrykt retning)	(uafhængigt udtrykt måde)
<i>ride (ind)</i>	<i>entrer (à cheval)</i>
<i>gå (ned)</i>	<i>descendre (à pieds)</i>
<i>styrte (ud)</i>	<i>sortir (en courant)</i>
<i>liste (op)</i>	<i>monter (sans faire de bruit)</i>

Ifølge M Herslund er det netop fordi, danske bevægelsesverber, i modsætning til de franske, leksikaliserer *måde*, og altså udtrykker den konkrete visuelle side af bevægelsen eller tilstanden i selve verbalroden, at man opfatter de danske bevægelsesverber som mere præcise end de franske (Herslund 1997a:23).

De franske bevægelsesverber er hovedsageligt abstrakte verber, der denoterer en bevægelse, uden at sige noget om bevægemåden (*entrer, sortir, monter...*). Disse franske verber, der leksikaliserer *retning*, er normalt markerede med hensyn til aktionsart, idet de er aktionsverber. De danske bevægelsesverber adskiller sig fra de franske, ved det at de gennemgående ikke markerer aktionsart - aktionsarten udtrykkes syntaktisk ved valg af hjælpeverbum eller partikler.

- (51) *gå (ind)*
løbe (ud)
svømme (over)
 (Herslund 1997a:20)

Der findes dog mindre hyppige mod-eksempler på begge sprog. Nogle danske bevægelsesverber leksikaliserer *retning*, ikke *måde*, og franske bevægelsesverber som *courir, marcher* og *rouler* leksikaliserer bevægelsens *måde*, mens *retningen* kan udtrykkes i et tilknyttet led. Disse franske verber er normalt aktivitetsverber. Eksempler:

- (52) *drage, passere, an-komme*
courir (le long), glisser (sur), nager (dans)
 (Herslund 1997a:19)

Men den generelle og interessante konklusion er, at den forskel, som er vist i (52), analogt gør sig gældende for andre grupper af verber. M. Herslund viser således, at de danske intransitive tilstandsverber, også i modsætning til de franske, leksikaliserer en *måde*. Da der ikke er nogen retning knyttet til tilstandsverber, bliver de franske tilstandsverber til "être"-verber uden retningsangivelse med et tilknyttet led, der udtrykker *måde*. Illustration:

(53)	Dansk	Fransk
Tilstand	<i>måde</i>	<i>être + måde</i>
	<i>ligge</i>	<i>être allongé</i>
	<i>knæle</i>	<i>être à genoux</i>
	<i>stå</i>	<i>être debout</i>
	<i>sidde</i>	<i>être assis</i>

Samme mønster ses i de transitive verber, der udtrykker en placering af noget. Her leksikaliserer de danske verber igen en *måde*, fordi de leksikaliserer den placering, objektet havner i. Desuden, konstaterer M. Herslund, afhænger valget af verbum direkte af objektets fysiske form, hvilket ikke er tilfældet for de franske verber (Herslund 1997a:25ff.). Opstilling:

- (54) a. *stille tallerkenen på bordet*
mettre l'assiette sur la table
- (54) b. *sætte vasen på bordet*
mettre le vase sur la table
- (54) c. *lægge papirerne på bordet*
mettre les papiers sur la table

Denne gruppe af tilstandsverber er interessant for undersøgelsen her. Dels har de det til fælles med støtteverberne i mine VNPer, at de er transitive, og dels indgår de rent faktisk direkte i en del af de præfigerede danske støtteverber fra korpus (*frem-sætte*, *frem-lægge*, *fast-sætte*, *fast-lægge*, *ned-sætte*, *op-stille*) (se 1.1.4 og bilag 1).

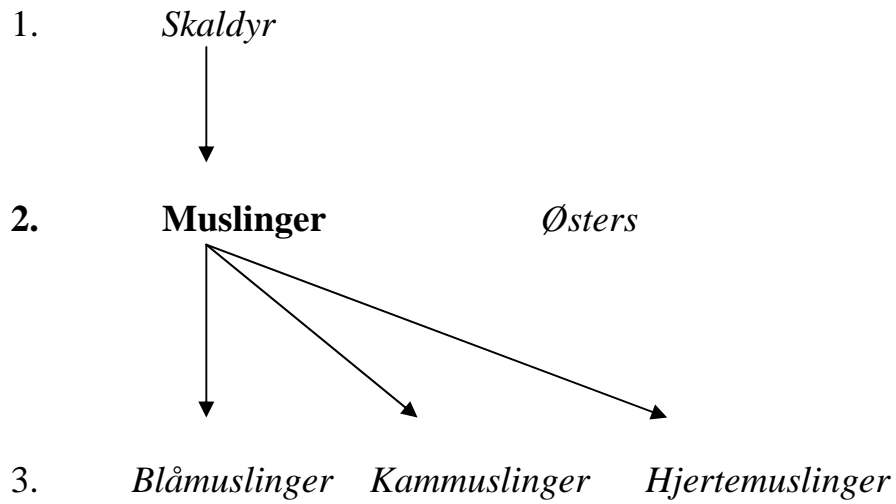
Hvad angår substantiverne, kommer M. Herslund frem til, at leksikaliseringmønstret er præcis det modsatte. Franske substantiver ligger overvejende i den præcise ende af skalaen. De danske substantiver ligger oftere i den generelle del af skalaen eller de er komposita, som indeholder hyperonymer fra den generelle del af skalaen (Herslund 1997a:30ff.). Forskellen illustreres med zoologiske ord:

- (55) 0. klasse - *fugl – oiseau*
 1. orden - *rovfugl – rapace*
2. familie- falk – faucon
 3. art - *tårnfalk – crécerelle*
 (Herslund 1997a:30)

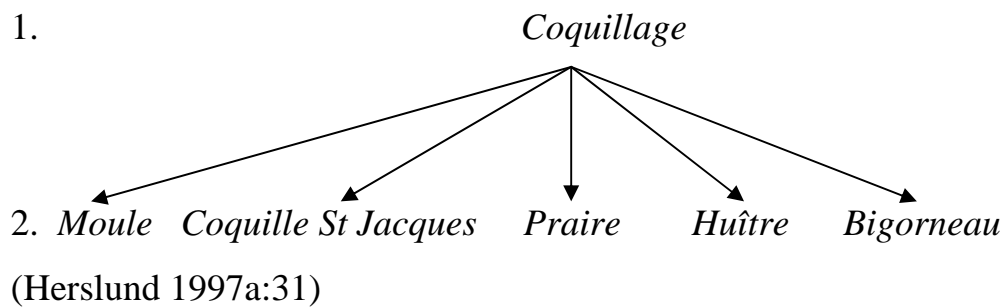
På dansk findes et generelt leksem på niveau 2, som man ofte bruger til at denotere prototyper, hvor fransk præciserer prototyper et niveau længere nede på niveau 3. På niveau 3 har dansk, i modsætning til fransk, ord, som er sammensat af hyperonymet fra niveau 2 (*falk*) og et andet led (*tårn*). Fransk har i stedet helt ubeslægtede leksemer på niveau 2 og 3 (*faucon – crécerelle*).

En lignende forskel illustreres nedenfor, hvor dansk, i modsætning til fransk, isolerer “musling” som en familie i forhold til andre skaldyr. Fransk præciserer direkte, om der er tale om en blå-, hjerte- eller kammusling. Illustration:

(56) **Dansk**

(56') Fransk

Dette generelle mønster illustreres også ved nedenstående:

(57) Bane

golf-, tennis-, skøjtebane... *terrain, court, piste...*

Kande

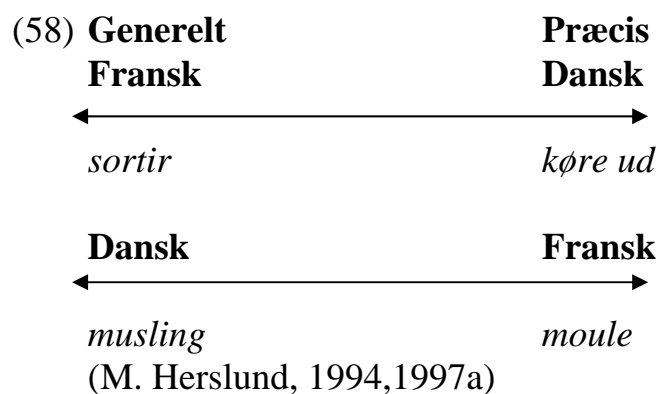
*kaffe-, te-, vandkande...
pichet...*

cafetière, théière, arrosoir, pot, broc,

(Herslund 1997a:35f.)

På dansk danner man altså oftest hyponymer (*tårnfalk, golfbane, kammusling*) ved sammensætning af et hyperonym med et andet led, mens fransk har flere helt ubeslægtede leksemer og mangler generelle leksemer som *falk, musling, bane* og *kande*.

Ovenstående gennemgang af danske og franske verber og substantivers leksikaliseringmønstre sammenfattes af M. Herslund ved hjælp af følgende skala:

M. Herslunds leksikaliseringsteori vil i kapitlerne 1.2 og 1.3 blive appliceret på henholdsvis støtteverber og objekter i VNPer. Derudover vil M. Herslunds sammenligning af objektsrelationen på dansk og fransk blive inddraget. Her vil det fremgå, at dansk gennemgående har strengere restriktioner for kombinationen af verber og objekter end fransk. Dette kan forklares med, at de

danske verber normalt leksikaliserer *måde* og derfor kun kan kombineres med objekter, der passer med mådesbeskrivelsen (Herslund 1997a:23). De mere generelle franske verber leksikaliserer normalt ikke *måde* og kan derfor kombineres med en større gruppe af objekter.

Afsnit 1.1.4 Præsentation af korpus

I dette afsnit beskrives kriterierne for indsamlingen af de teksteksempler, eller korpus, som er blevet foretaget til brug for denne afhandling. Indledningsvis beskrives teksternes funktioner og gyldighed kort, med det formål at opnå bedre forståelse for teksterne og deres placering i en kontekst. Endelig bliver nogle første observationer fremlagt, baseret på det teoretiske grundlag, der blev præsenteret ovenfor.

VNP-konstruktioner er særligt hyppige i juridiske og administrative tekster, hvor de bruges til at udtrykke en institutionaliseret handling (Baron & Herslund 2000a:93). Det er derfor naturligt at analysere VNPer, sådan som de forekommer i danske og franske juridiske tekster. Specielt er valget faldet på EU-retsakter, fordi dette frembød en række fordele:

- 1) For en komparativ analyse er det nødvendigt med et korpus af eksempler, som er så ækvivalente som muligt på dansk og fransk både sprogligt og i deres retsmyndighed. Da EU-retsakterne er retsmyndige dokumenter af ofte vidtrækkende betydning, er de oversat i EU-Kommissionens og Parlamentets Oversættelsestjenester af højt kvalificerede og erfarne oversættere³, og teksterne skulle derfor på begge sprog være af god sproglig kvalitet, som gør dem egnede til formålet her.

³ Da der ikke her er tale om en oversættelsesteknisk undersøgelse, er der ikke lagt vægt på, hvilket originalprog en given tekst er forfattet på. Men et forsigtigt bud fra EU-

- 2) Da EU-retsakterne har samme retsgyldighed på alle sprog, udtrykker de den samme autoritet på dansk og fransk, samtidig med at de er forankrede i det samme juridiske (EU) system, blot med forskellige sproglige udtryk. Derimod ville der kunne have været forskelle mellem danske og franske domstoles kompetencer, som ville give sig udtryk i forskellige formuleringer.
- 3) EU-retsakterne er direkte tilgængelige i EU's database CELEX⁴, der via internettet giver adgang til samtlige officielle EU-dokumenter på alle Unionens sprog.

Korpus består af lidt over 800 indsamlede teksteksemplere fra *afgørelser, beslutninger, forordninger, direktiver, fælles holdninger, forslag til forordning, udtalelser, forslag til afgørelse, forslag til beslutning, særberetninger* samt *domme afsagt af Domstolen*. Der findes en mængde andre EU-dokumenter som rapporter, interne notater eller andre dokumenter, der cirkulerer inden for og/eller mellem de enkelte institutioner, men denne type dokumenter er ikke medtaget⁵. Til bedre forståelse af EU-retsakternes kontekst skal EU-institutionernes kompetenceforhold og beslutningsprocesser kort skitseres.

Europa-Kommissionen har to væsentlige opgaver. For det første er Kommissionen "drivkraften i Fællesskabets politik", idet det er Kommissionen, som har initiativret, og som skal forelægge Rådet forslag og udkast til fællesskabsbestemmelser. For det andet er Kommissionen "fællesskabsrettens

Kommissionens kontor i København lyder på, at omkring halvdelen af den type tekster, der her analyseres, oprindeligt er udarbejdet på fransk, mens kun meget få procent af teksterne oprindeligt er udarbejdet på dansk.

⁴ http://europa.eu.int/celex.htm/celex_da.htm.

⁵ Rådets Forordning nr. 1 fra 1958, Artikel 2, fastsætter videre borgeres ret til at henvende sig til EU's institutioner på deres modersmål og modtage svar på samme sprog. Denne type dokumenter er imidlertid ikke genstand for undersøgelsen her og vil derfor ikke blive berørt nærmere.

vogter”, idet den fører kontrol med medlemsstaternes anvendelse og gennemførelse af fællesskabsretten. Europa-Rådets rolle er primært retsskabende, idet Rådet lovgiver sammen med Parlamentet (Borchardt 1999:38ff.). Europa-Parlamentet fik ved Maastricht-traktaten egentlig ret til at forkaste et lovforslag i kraft af, at der blev indført en fælles beslutningsprocedure, som omfatter både Rådet og Parlamentet. (Borchardt 1999:32ff.; Europa-Kommissionens Repræsentation i Danmark 1999:7-8).

I dette system findes der to former for kompetence. Den første form for kompetence vedrører EU-institutionernes forhold udadtil, og den anden form vedrører EU-institutionernes forhold til hinanden. I den første form træffer EU-institutionerne beslutninger med gyldighed for medlemsstaterne eller for fysiske eller juridiske personer i medlemsstaterne. Dette er den typiske situation ved *afgørelser, beslutninger, forordninger, direktiver, fælles holdninger og EF-Domstolens domme*. Den anden form for kompetence kommer til udtryk i retsakter som "Europa-Kommissionens forslag til Rådets forordning". Ideen, om at myndigheder udtrykker autoritet i disse tekster, genoptages i 2.2.

Retsakterne skal kunne sidestilles på de forskellige sprog, fordi de skal implementeres med samme virkning i alle medlemsstaterne. I EU taler man derfor officielt heller ikke om, at retsakter er oversat – man siger, at de eksisterer i flere versioner med samme gyldighed. Dette forklarer, hvorfor dokumenterne er oversat til alle EU's officielle sprog⁶.

⁶ EU har en sprogpolitik, der hviler på nogle gamle principper. Rådets forordning nr. 1 fra 1958 fastsatte nogle principper for sprogpolitikken i det daværende europæiske økonomiske fællesskab som stadig følges i det moderne EU. Det fastsættes i artikel 3 af forordningen, at: ”Dokumenter, som en fællesskabsinstitution retter til en medlemsstat eller til en person, der er undergivet en medlemsstats jurisdiktion, skal affattes på denne stats sprog.”. I samme forordning bestemmes det, at dokumenter, der er almen gyldige, affattes på de officielle sprog, og at De europæiske Fællesskabers Tidende udkommer på alle de officielle sprog. Det er som direkte følge af disse principper, at retsakter som dem, der indgår i korpus, findes på alle Unionens officielle sprog.

Korpus består som sagt af uddrag fra EU-retsakter, der indeholder VNPer som defineret i afsnit 1.1.1, altså konstruktioner med støtteverber af typen *lave/faire* samt dertilknyttede objekter. Det bemærkes, at støtteverber i vores kontekst normalt skaber objektet i juridisk forstand i kraft af støtteverbet. Et eksempel er *l'entreprise présente des preuves*, hvor allerede eksisterende dokumenter eller materiale gøres til bevismateriale i kraft af fremlæggelsen. Et VNP er blandt andet kendetegnet ved:

- at den leksikalske vægt ligger i objektet, der udtrykker resultatet af verbalhandlingen,
- at konstruktionen tillader en dobbelt sætningskløvning,
- at subjektet er fælles for støtteverbet og verbalhandlingen som udtrykkes i objektet, hvis objektet er et verbalsubstantiv (og det er det som regel),
- at VNPerets subjekt (som regel) har en aktiv læsning

Der er indsamlet 430 danske VNPer og deres franske gengivelse og 411 franske VNPer med deres danske gengivelse. Eksemplerne er fundet ved fire søgninger à 200 eksempler:

1. En søgning ud fra ni franske støtteverber: *Adopter, arrêter, définir, déterminer, effectuer, élaborer, établir, instituer, prendre.*
2. En søgning ud fra fem danske støtteverber: *Afgive, fastsætte, foretage, indføre, udarbejde.*
3. En søgning på grundlag af de 12 danske støtteverber, der optrådte seks gange eller mere i de to første søgninger: *Afgive, definere, fastsætte,*

fastlægge, foretage, fremsætte, gennemføre, indføre, skabe, træffe, udarbejde, vedtage,

4. En søgning på grundlag af de 12 franske støtteverber, som de danske støtteverber i 3. søgning hyppigst var gengivet med: *Adopter, arrêter, créer, définir, effectuer, établir, fixer, instituer, prendre, présenter, prévoir, réaliser*

Det bemærkes, at substantivsyntagmer ikke regnes som VNPer, selvom de indeholder de samme elementer som VNPer. I de danske tekster findes substantivsyntagmer som indeholder en reduceret relativsætning, der kan sættes i forbindelse med VNPer, eksempelvis:

- (59) *De i denne beslutning fastsatte foranstaltninger er i overensstemmelse med udtalelse fra Den Stående Veterinærkomité –*

Les mesures prévues par la présente décision sont conformes à l'avis du comité vétérinaire permanent,

(2001/325/EF: Kommissionens beslutning af 24. april 2001)

Disse danske substantivsyntagmer vil ikke her blive behandlet som VNPer, men derimod som et substantivsyntagme, hvor der ikke er mulighed for den dobbelte sætningskløvning som blev beskrevet i 1.1.1. Hvis man omkriver eksemplet til aktiv, træder dette frem:

- (60) *Kommissionen fastsætter foranstaltninger i denne beslutning*

Det er i denne beslutning, at Kommissionen fastsat foranstaltninger

**Det er foranstaltninger i denne beslutning, Kommmissionen har fastsat*

I de franske tekster støder man på franske substantivsyntagmer tilknyttet et støtteverbum i infinitiv, som heller ikke vil blive regnet for VNPer. Eksempler:

- (61) *Erfaringerne med kontrolforanstaltningerne viser, at kontrolbestemmelserne bør præciseres, specielt hvad angår **den dokumentation, der skal fremlægges, og den kontrol, der foregår på stedet** (...)*

*Considérant que, de l'expérience en matière de contrôle, il est opportun de préciser les dispositions le concernant, notamment en ce qui concerne **la documentation à présenter et les vérifications à effectuer sur place** (...)*

(Kommissionens forordning (EF) Nr. 678/1999 af 26. marts 1999)

Eftersom der også her i det franske eksempel er tale om et substantivsytagme, vil de heller ikke her blive regnet for VNPer, selvom den dobbelte sætningskløvning i dette tilfælde ikke nødvendigvis er udelukket. I det citerede tilfælde er problemet til gengæld også, at verbet *présenter* snarere har en betydning af *produire/donner* end *faire*, hvilket fører videre til et andet afgrænsningsproblem.

Denne afgrænsning vedrører støtteverberne. I praksis støder man, især i de franske tekster, på meget generelle, polyseme verber, der i sammenhængen ikke kan siges at tilfredsstille kriterierne som støtteverber. Det drejer sig om verber af typen *définir, fournir, accorder* og *produire*, hvis betydning kan strække sig fra *donner/être* og til et støtteverbum med en betydning af *faire*. Følgende eksempler er derfor VNPer, der indgår i korpus:

- (62) *Les exportateurs de **cette dernière catégorie, définie dans le document de politique d'exportations et d'importations doivent notamment fournir la preuve qu'ils ont déjà exporté.***

*Sidstnævnte kategori, som er defineret i eksport- og importpolitikdokumentet, skal bl.a. **fremlægge dokumentation for tidligere eksportresultater.***

(Kommissionens forordning (EF) Nr. 618/1999 af 23 marts. 1999)

- (63) *Les autorisations existantes accordées dans le cadre de la directive 90/220/CEE devraient être renouvelées pour éviter les disparités entre ces autorisations et celles qui sont accordées dans le cadre de la présente directive et pour prendre pleinement en compte les conditions d'autorisation prévues par la directive 90/220/CEE.*

Eksisterende tilladelser, der er udstedt i henhold til direktiv 90/220/EØF, skal fornyes for at undgå uligheder mellem tilladelser udstedt i henhold til nævnte direktiv og tilladelser udstedt i henhold til dette direktiv samt for fuldt ud at tage hensyn til betingelserne for tilladelse i henhold til dette direktiv.

(Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/18/EF af 12. marts 2001)

- (64) *Le présent litige porte en outre sur la question de savoir si la partie requérante a produit dans les délais les preuves nécessaires pour démontrer qu'elle a agi dans les règles.*

Den foreliggende tvist drejer sig desuden om spørgsmålet, om sagsøgeren rettidigt har fremlagt de nødvendige beviser for at have forholdt sig korrekt.

(Forslag til afgørelse fra generaladvokat Alber fremsat den 19. maj 1998)

Når verberne *fournir* og *produire* for eksempel kombineres med objektet *preuve* eller *élément de preuve*, må de ses som varianter af *faire/produire*. Men *fournir* og *présenter* kan også ligge tættere på betydningen *donner/être* og vil i så fald ikke blive regnet som hørende til VNPer. Eksempler:

- (65) *Outre les informations visées au point A, et conformément à l'article 13 de la présente directive, les informations suivantes seront fournies dans la notification, s'il y a lieu:*

Ud over de i punkt A anførte oplysninger skal følgende oplysninger gives i anmeldelsen, når de er relevante, jf. direktivets artikel 13:

(Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/18/EF af 12. marts 2001)

(66) *le dossier de documentation officiel fourni au service technique au moment de la présentation de la demande de réception inclut une description complète du système.*

Den formelle dokumentationspakke, der skal indleveres til den tekniske tjeneste samtidig med indgivelse af ansøgningen om typegodkendelse, skal indeholde en komplet beskrivelse af udstyret.

(Kommissionens direktiv 2001/27/EF af 10. april 2001)

(67) *Si, sur la base des résultats d'une dissémination notifiée au titre de la partie B ou d'autres considérations scientifiques de fond motivées, un notifiant estime que la mise sur le marché et l'utilisation d'un OGM en tant que produit ou élément de produit ne **présentent pas de risques** pour la santé humaine ni pour l'environnement, il peut proposer à l'autorité compétente de ne pas fournir tout ou partie des informations exigées à l'annexe IV, section B.*

*Finder en anmelder på grundlag af resultaterne af en udsætning, som er anmeldt i henhold til del B, eller på grundlag af andre væsentlige, videnskabeligt begrundede argumenter, at markedsføring og brug af en GMO, der udgør eller indgår i et produkt, ikke **indebærer risiko** for menneskers sundhed og miljøet, kan anmelderen foreslå den kompetente myndighed, at han undlader at levere en del af eller alle de oplysninger, der kræves i bilag IV, punkt B.*

(Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/18/EF af 12. marts 2001)

I denne afhandling vil korpus blive nærmere analyseret, men et par iagttagelser og spørgsmål kan behandles umiddelbart i dette afsnit. En optælling af de 12 hyppigst forekommende støtteverber i korpus viser en frekvens-forskel mellem dansk og fransk. Der optræder for det første væsentligt flere støtteverber i den danske del af korpus end i den franske, og for det andet er der flere danske støtteverber, der kun optræder i ét eksempel end det tilsvarende er tilfældet i den franske del af korpus.

(68)

	<i>Dansk</i>	<i>Fransk</i>
<i>Antal støtteverber i alt</i>	43	25
<i>Antal støtteverber, der kun optræder én gang</i>	14	7

I denne forbindelse bemærker man en morfologisk forskel mellem de danske og de franske støtteverber, nemlig at de danske støtteverber ofte er præfigerede, mens dette ikke findes tilsvarende i de franske støtteverber.

Ud af de 43 danske støtteverber, der optræder i korpus, er 31 præfigerede. Ud af de 12 danske verber, der optræder hyppigst i korpus (*fore-tage, fast-sætte, ind-føre, gennem-føre, skabe, træffe, ud-arbejde, ved-tage, frem-sætte, af-give, fast-lægge, frem-lægge*), er 10 præfigerede. Man ser, at et lignende system af præfigering ikke findes blandt de 12 hyppigst forekommende franske støtteverber: *Prévoir, établir, effectuer, fixer, adopter, prendre, arrêter, définir, instituer, créer, élaborer, développer*.

De samme verber dominerer i øvrigt også, hvis man tæller op i krydssøgningerne (3. og 4. søgning, som blev nævnt ovenfor). 10 ud af de 12 hyppigst forekommende franske støtteverber (*adopter, arrêter, créer, définir, effectuer, établir, fixer, instituer, prendre, présenter, prévoir, réaliser*), og 11 ud af de 12 danske støtteverber (*afgive, definere, fastsætte, fastlægge, foretage, fremsætte, gennemføre, indføre, skabe, træffe, udarbejde, vedtage*) i krydssøgningerne er de samme som de hyppigst forekommende i det samlede korpus. I kapitel 1.2 bliver præfigering kædet sammen med danske støtteverbets mere præcise leksikalske indhold.

Hvis den nominale del af VNPer, objektet, følger de generelle leksikaliseringmønstre som M. Herslund beskriver, skulle de franske VNPer

objekter være mere præcise end de danske. Objekterne i korpus på de to sprog bliver i 1.3 optalt og klassificeret.

I den indledende beskrivelse af VNPer blev det angivet, at objekterne oftest er deverbale. Som det første skulle man altså forvente at finde flere deverbale end ikke-deverbale objekter blandt eksemplerne, og optællingen af objekterne, som optræder i eksemplerne, bekræfter da også dette: Der optræder i de danske VNPer i alt 157 forskellige objekter, hvoraf 90 er deverbale og 67 ikke-deverbale, og tendensen er den samme i de franske eksempler, hvor der optræder 130 forskellige objekter, hvoraf 69 er deverbale og 61 ikke-deverbale. Disse tal genoptages og behandles i 1.3.

De talrige deverbale objekter kan opdeles, da de er afledninger, enten suffiksafledninger eller rodafledninger. Den første gruppe omfatter på dansk endelserne *ing*, *ning*, *tion* og *else*, og på fransk *tion*, *sion* og *ment* og *ée*. Den anden gruppe af deverbale substantiver, rodafledninger, defineres af M. Herslund og I. Baron som afledte substantiver, der får et valensschema i kraft af VNP-konstruktionen, og som ikke er suffiksafledninger. Rodafledningerne har et mindre verbalt indhold end suffiksafledte substantiver og bliver derved mere konkrete i sig selv. Eksemplerne på disse rodafledninger er *forbud*, *mord*, *brud*, *skade*, *krav* (Herslund & Baron 1995:9).

Blandt de danske deverbale objekter skulle man også genfinde systemet af præfigering, som man ser ved de danske støtteverber. Dog vil man se, at hvor de danske støtteverber ofte får tilført et præcist leksikalsk indhold igennem retningspræfikser, så får de præfigerede verbalsubstantiver, der optræder som objekter i VNPerne, typisk tilført et generelt leksikalsk indhold ved simple præfikser.

Afsnit 1.1.5 Sammenfatning af kapitel 1.1

I denne afhandling analyseres det verbo-nominale prædikat, bestående af et støtteverbum af formen *lave/faire* med et tilknyttet objekt. VNPet har en række vigtige kendetegn:

- Et VNP udgør en samlet intransitiv semantisk enhed, bestående af et støtteverbum og et objekt.
- Støtteverbet har til funktion at bringe objektet til udtryk tidsmæssigt.
- Den leksikalske vægt er koncentreret i objektet, og støtteverbet mister sin leksikalske vægt. Kapitel 1.2 vil midlertid vise, at situationen ikke er helt så klar, specielt for de danske støtteverber.
- Objektet er et objekt effektum, som skabes i kraft af verbalprocessen. I juridisk sammenhæng repræsenterer objektet en juridisk realisering, som ikke altid svarer til en fysisk realisering af objektet.
- Et VNP har mulighed for en dobbelt sætningskløvning. Dette er et udtryk for, at et eventuelt præpositionsobjekt knytter sig til hele VNPet og ikke blot til den nominale kerne.
- Når objektet er deverbalt, er VNPets subjekt fælles for støtteverbum og objekt.
- Det er et generelt træk, at danske verber er mere præcise end franske, mens franske substantiver er mere præcise end danske. De følgende kapitler 1.2 og 1.3 vil vise, at dette afspejles i de elementer, der indgår i et VNP.
- VNPet er et "tungere" sprogligt udtryk end en konstruktion med simpleksverbum. De franske forfattere (G. Gross, M. Gross, J. Giry-Schneider), som er blevet inddraget, beskriver selve støtteverbet som en stilistisk variant af et simpleksverbum, men anvendelsen af VNPer kædes også sammen med konstruktionens større semantiske præcision.

- Støtteverbet er, med ganske få undtagelser (*føre*), et aktionsverbum, og den samlede konstruktion udtrykker en aktion, hvilket er med til at gøre læsningen af VNPer mere entydig end læsningen af simpleksverber.
- Der er en stærk tendens til, at VNPer har tilknyttet et agentivt subjekt, hvilket er med til at gøre læsningen af VNPer mere entydig. Ligesom punktet ovenfor er det med til at gøre VNPer egnede til brug i juridiske/administrative tekster. Noget tyder imidlertid på, at denne observation må udvides, især for de franske VNPer.

Kapitel 1.2 Det leksikalske indhold i støtteverberne

Som præsenteret under afsnit 1.1.2 viser M. Herslunds leksikaliseringsteori en tendens til, at danske verber har et mere præcist leksikalsk indhold end de franske. Jeg vil her undersøge og verificere teorien nærmere, specielt for støtteverber

Det vil blive fremført, at præfigering er typisk for de danske støtteverber, idet disse oftest består af to let genkendelige elementer, et præfiks og et selvstændigt verballeksem. De danske præfikser har hyppigt et semantisk indhold af retningsangivelse, og de beskriver i så fald realiseringen af objektet som en konkret progression med en retning udtrykt i præfikset.

De franske støtteverber præfigeres også, men i modsætning til de danske udgør de normalt sammensmeltede enheder. Af den grund kan det i nogle tilfælde forekomme svært at afgøre, om et fransk verbum kan betragtes som præfigeret.

Ud fra A. Rousseau (1995b,c) opdeler jeg i afsnit 1.2.1 de danske præfikser i to grupper: Retningspræfikser, som er selvstændige partikler med betydning af retning eller placering og simple, betydningssvage præfikser, som ikke udgør selvstændige partikler, og som er meget betydningssvage.

I afsnit 1.2.2 analyserer jeg retningspræfiksernes funktion i de danske støtteverber og viser blandt andet, at præfikserne normalt udtrykker en retning i realiseringen af objektet, en placering af objektet eller en rækkefølge af forskellige VNPer. Denne angivelse af retning eller placering af objektet i de danske VNPer sættes i kontrast til indholdet i de franske præfikser.

Afsnit 1.2.3 belyser indholdet i de verballeksemer, der hyppigst præfigeres i dansk, og anvender herefter observationerne på verbalrødderne i de præfigerede danske støtteverber. Denne analyse har ikke noget åbenbart modstykke på fransk

Under afsnit 1.2.4 vil de præfigerede franske verber blive beskrevet som sammensmeltede enheder. Dette vil blive overført på de franske støtteverber for at illustrere en forskel i forhold til de danske støtteverber.

Afsnit 1.2.5 berører, hvordan aktionsart udtrykkes i danske og franske støtteverber, og hvordan de franske støtteverber i modsætning til de danske normalt ikke indeholder et element af bevægelse. Desuden bliver det søgt vist, at de franske støtteverber er mere polyseme end de danske.

Det overordnede sigte er at vise, at de danske støtteverber har et mere præcist leksikalsk indhold end de franske, fordi de beskriver realiseringen af objektet som en progression med en retning udtrykt i præfikset.

Afsnit 1.2.1 Retningspræfikser og simple præfikser

I denne afhandling sammenlignes et germansk sprog (dansk) med et romansk sprog (fransk), og dette afsnit søger at belyse de præfikser, som knyttes til verberne på de to sprog. Sammenligningen af præfikserne på de to sprog vil ske på baggrund af A. Rousseaus redegørelse for præfikser i et andet

germansk/romansk sprogpar, nemlig tysk og fransk⁷. Målet er ikke at inddrage tysk i den sproglige analyse, men da dansk er et germansk sprog, er det nærliggende at antage, at det forholder sig på samme måde med de danske præfikser som med de tyske, også specielt for støtteverber. Beskrivelsen vil kort blive stillet over for A. Rousseaus observationer vedrørende de franske præfikser.

Rousseau opstiller fire forskellige hovedfunktioner som de tyske præfikser har:

- angivelse af aktionsart,
- angivelse af bedømmelse,
- angivelse af afledning,
- præfikser med selvstændig syntaktisk funktion

Opdelingen af de danske præfikser vil tage udgangspunkt i den første og den sidste af disse funktioner, da præfikser, der har til funktion at angive en bedømmelse eller at lave afledninger, ikke er relevante for analysen af støtteverber og derfor heller ikke vil blive behandlet særskilt. De tyske præfikser, som A. Rousseau gennemgår, kan i mange tilfælde have flere af ovennævnte funktioner – især er det værd at bemærke den gruppe af tyske præfikser, som A. Rousseau kategoriserer som præfikser med en selvstændig syntaktisk funktion, for senere også at beskrive dem som præfikser, der angiver aktionsart (*ab, an, auf, aus, ein, über*) (Rousseau 1995c:132). Disse præfikser er særligt interessante, fordi de vil inspirere en definition af danske retningspræfikser.

⁷ A Rousseau taler om *préverbes* i stedet for præfikser. Dette skyldes, at termen præfiks først og fremmest angiver placeringen af dette element i det ord, hvor det indgår. Målet med hans

Ligesom de tyske præfikser fra den første gruppe, angiver de danske præfikser også i nogle tilfælde støtteverbernes aktionsart. Tyske præfikser fra den fjerde gruppe, som A. Rousseau beskriver, er kendetegnede ved at være ubundne og ved at kunne optræde som selvstændige partikler med en selvstændig syntaktisk funktion (Rousseau 1995c:132). A. Rousseaus eksempler i den forbindelse går hovedsagelig på tyske præpositioner, som også kan optræde som præfikser (Rousseau 1995c:140)⁸.

Min skelnen mellem retningspræfikser og simple præfikser i dansk anvender færre kategorier end den skelnen mellem præfiksernes forskellige funktioner, som A. Rousseau indfører for tyske præfikser.

Den første gruppe, som også er langt den mindste, er de simple danske præfikser, som ikke har nogen selvstændig betydning. De simple præfikser er normalt smeltet sammen med det andet led i verbet. Sammenligningen med fransk vil antyde, at fransk fortrinsvis har noget, der svarer til simple præfikser (afsnit 1.2.5). Simple præfikser indeholder intet element af retning.

Jeg definerer danske retningspræfikser som partikler, herunder præpositioner, normalt med en betydning af retning eller placering, som foruden at optræde som præfiks kan optræde i andre sammenhænge, for eksempel knyttet til bevægelsesverber (*op, ned, ud...*). Disse retningspræfikser optræder normalt sammen med et selvstændigt verballeksem. Definitionen omfatter ud over præpositioner også andre selvstændige partikler med retningsbetydning, som for eksempel kan knyttes til bevægelsesverber (*fast, frem*).

De simple præfikser i dansk omfatter *be, und, er* og til en vis grad *for*. De er bundne i A. Rousseaus forstand, da de ikke eksisterer som selvstændige partikler

undersøgelse er snarere at beskrive den funktion, som et præfiks (eller *préverbe*) har (Rousseau 1995a:10-11).

⁸ Han giver blandt andet et eksempel på præpositioner som udtryk for reducerede præpositionssyntagmer: *Er setzt den Hut auf den Kopf – Er setzt den Hut auf* (Rousseau 1995c:140). Det samme findes på dansk: *Han tager huen på hovedet – Han tager huen på*.

i dansk og ikke kan adskilles fra det led, de knyttes til. *For* har træk til fælles både med retningspræfikser og med simple præfikser, fordi dette præfiks på den ene side kan optræde som et simpelt præfiks uden selvstændig betydning smeltet sammen med den anden del af verbet (*fortælle, forbavse...*) og på den anden side kan være en selvstændig partikel, som sættes sammen med et selvstændigt verballeksem (*for-bytte, for-dele*).

Nogle tyske præfikser (*be, er, ver, zer*) er oprindeligt opstået ud fra suffikser, der angav aktionsart, og A. Rousseau beskriver dem som bundet til det verbum, de optræder sammen med samtidig med at de obligatorisk beskriver det, som A. Rousseau kalder aktionsart. Disse præfikser er siden blevet suppleret med andre præfikser, som bruges til at formidle aktionsart i kraft af deres semantiske indhold (*ab, an, auf, aus, ein, über, um...* etc.).

Det bemærkes, at Rousseaus ”aktionsart” ikke har noget at gøre med en skelnen mellem aktivitets- og aktionsverber, men at hans skelnen vedrører andre begreber. Han opstiller følgende fire begreber, hvorpå tyske præfikser angiver verbalprocessen:

- etaperne i processens forløb (begyndelse, afslutning, fortsættelse mv.),
- måden hvorpå processen realiseres (overskridelse, gentagelse...),
- graden af realisering af processen, (delvis/fuldstændig gennemførelse...),
- retningen af processen.

An markerer en tilnærmelse, *ein* indikerer en indtræden i noget⁹, *aus* markerer en udtræden af noget og *durch* markerer at ”noget føres/går igennem noget” (Rousseau 1995c:133ff.). Han præsenterer ud fra dette ideen om, at en stor del af de tyske præfikser har til funktion at angive en overordnet retning af den

beskrevne handling enten i tid/sted eller i abstrakt forstand (Rousseau 1995c:137).

På dansk findes der en stor gruppe af partikler med betydning af retning eller placering, som alle kan optræde i et større eller mindre antal præfigerede verber (*ind, ud, op, ned, for, efter, mod, med, inde, ude, oppe, under, gennem, til, fra, på, videre, bort, om, sammen...*). Og ligesom de tyske præfikser kan de danske retningspræfikser beskrive etaper i processens forløb (*ind, af, videre*), måden hvorpå processen realiseres (*over, under...*), graden af realisering af processen (*gennem...*) eller retningen af processen (*frem, mod...*).

Samlet vil jeg kalde ovennævnte danske præfikser for retningspræfikser, hvor eksempler som *ind-føre, ved-tage* og *frem-sætte* illustrerer den samme abstrakte retningsangivelse i disse danske præfikser, som A. Rousseau påviser i de tyske. Det, jeg herefter kalder retningspræfikser, inkluderer ikke kun præpositioner, men også andre selvstændige partikler med retningsbetydning, som for eksempel kan knyttes til bevægelsesverber (*fast, frem...*).

Jeg vender nu tilbage til antagelsen om, at specielt de danske støtteverber har et mere præcist semantisk indhold end de franske. Det er klart, at retningspræfigerede danske støtteverber har en høj grad af leksikalsk præcision, og ved hjælp af korpus er det nu muligt først mere empirisk at undersøge antagelsen om, at sådanne retningspræfikser forekommer hyppigere end simple præfikser i de danske støtteverber. Dernæst er det muligt at sammenligne med de franske støtteverber.

Det viser sig, at ti ud af de 12 hyppigst forekommende præfigerede danske støtteverber indeholder præfikser med betydning af retning eller placering (*fast-sætte, fore-tage, ved-tage, ud-arbejde, gennem-føre, ind-føre, fast-lægge, frem-sætte, af-give, ud-vikle*). Denne dominans af retningspræfikser ses ikke kun

⁹ Tilsvarende markerer *an* på dansk også en tilnærmelse, *ind* markerer en indtræden, *af*

blandt de hyppigst forekommende danske støtteverber, men i alle de danske støtteverber, der ses i korpus. Der er retningspræfikser knyttet til 31 ud af de 43 danske støtteverber, der optræder i de 430 danske eksempler, der udgør den danske del af korpus. Eftersom det fortrinsvis er retningspræfikser, der indgår i støtteverber på dansk, vil det kun være de danske retningspræfikses funktion, der behandles i afsnit 1.2.2, hvor deres indhold af retning eller placering belyses nærmere.

I sin beskrivelse af komposita, sammensætninger og det, han kalder affiksord, kommer Aage Hansen også ind på præfigerede verber, ud fra en lidt anderledes opdeling af den, jeg benytter. ”Grænsen mellem hvad der er præfiks og hvad der er sammensætningsled er let at drage i hjemlige ord, hvis vi lægger den regel til grund at vi kun har sammensætningsled hvor vi kan identificere leddet med et selvstændigt optrædende ord: *for-bogstav*, *af-lede*, *til-kalde*, *edder-smart* er sammensætninger, men *u-færdig*, *mis-forstå*, *for-dømme*, *for-øge*, *for-fald(e)* (med et *for* der intet sidestykke (med tilsvarende indhold) har blandt de selvstændige ord), *begribe*, *er-holde* er præfiksord.” (A. Hansen 1967:243f.)

Det, som i afhandlingen kaldes retningspræfikser, er altså af A. Hansen beskrevet som *sammensætningsled*, men den definition, som A. Hansen giver af leddene, nemlig som ”selvstændigt optrædende ord”, passer på min definition af retningspræfikser som led, der udgør selvstændige partikler (ofte med en retningsbetydning).

Den beskrivelse af præfikser, som A. Hansen videre giver, passer også på det, jeg kategoriserer som simple præfikser. A. Hansen opdeler præfikserne i to grupper. Den første består af *u-*, *mis-*, og *van-*, som ”hører sammen betydningsmæssigt, idet de angiver en modsætning (til indholdet af det ord de er

markerer en adskillelse, *gennem* at ”noget føres/går igennem noget”.

knyttet til) i negativ eller dårlig retning.” (A. Hansen 1967:244). Den anden gruppe af præfikser, som A. Hansen beskriver, svarer til de præfikser, som bliver betegnet simple præfikser i afhandlingen – det drejer sig om præfikserne *be-*, *for-*, *er-*, og *und-*. ”De selekterer ord der indgår som andet led i sætningssolidariteten og konverterede former heraf. Deres ”betydning” er at modificere (i forskellige henseender) indholdet af det ord de er knyttet til (jf. *belægge : forlægge : erlægge : begå : forgå : undgå*).” (A. Hansen 1967:244f.). A. Hansen antyder tilsyneladende her, at præfikserne ikke har en selvstændig ”betydning”, hvilket også svarer til den definition som gives af simple præfikser, som betydnings svage og uden selvstændig eksistens som partikler.

Bilag (1) er en opstilling af verber præfigeret med *op*, *ved* og *gennem*, som illustrerer, at disse retningspræfikser stort set kun optræder som præfikser for selvstændige verballeksemer.

De simple danske præfikser er arvet netop fra tysk, og når man slår op i Nudansk Ordbog, står det beskrevet, at præfikserne *be*, *und* og *for* fortrinsvis optræder sammen med selvstændige verballeksemer, men også bruges til afledninger. Bilag (1) indeholder lister med verber præfigeret med henholdsvis *for* og *be*, og viser, at disse præfikser ikke kun kan kombineres med verber, men også med substantiver og adjektiver. Præfikset *er* optræder ikke særligt hyppigt og oftest i afledninger¹⁰. Bilag (1) viser, at danske retningspræfikser i endnu højere grad end simple præfikser fortrinsvis kombineres med selvstændig verballeksemer. Man kan nu sammenligne med de franske præfikser.

Ifølge A. Rousseaus analyse kan de franske præfikser i modsætning til de tyske (og, kan man tilføje, de danske) ikke inddeles efter hvorvidt de er bundne eller ej – de kan nemlig stort set alle beskrives som bundne i den forstand, at de

¹⁰ Til disse præfikser følger sig præfikser af typen *gen*, *fejl*, *mis*, *gen*, *del*, som ikke har indhold af retning, men som ligner retningspræfikserne ved typisk at optræde i kombinationer med selvstændige verballeksemer.

udgør en sammensmeltet enhed med det led, de optræder med, og ikke selvstændige morfologiske enheder (*in, im, per, pré, pro, trans, con, per, inter...*) (Rousseau 1995b:211). Undtagelserne, hvor et fransk præfiks udgør en selvstændig morfologisk enhed, er præpositioner som *en, contre, sur, sous, à* og *de*, der også kan optræde som præfiks. Fælles for de franske præfikser er imidlertid, at de normalt er smeltet sammen med det verbale element, de er sat sammen med.

Det genfindes i de franske støtteverber i korpus, at præfigerede franske verber i højere grad end de danske smelter sammen med det andet element i verbet. De præfikser, der optræder i de franske støtteverber i korpus, er dels præfikser som *in, pré, pro, é...*, og dels præpositionerne *à* og *de*. De indgår imidlertid enten i sammensmeltede enheder sammen med et andet element, der ikke er et selvstændigt leksem, eller de danner et præfigeret verbum, der ikke har nogen leksikalsk forbindelse med det verballeksem, det indeholder (*arrêter, définir-finir, déterminer-terminer*). *En, sur* og *sous* optræder slet ikke som præfiks i de indsamlede 411 franske eksempler. Samlet set er det sådan, at de præfigerede franske støtteverber i korpus indeholder mindst et element der ikke eksisterer som selvstændig enhed (*arrêter, prévoir, instituer*).

Sammenfattende er det i dette afsnit søgt vist, at danske præfikser har nogle stærke fællestræk med de tyske præfikser, som A. Rousseau behandler, og specielt at der på begge disse germanske sprog findes præfikser med en betydning af retning eller placering, som tjener til at placere verbalhandlingen i tid og rum. De tyske præfikser med betydning af retning eller placering optræder normalt sammen med selvstændige verber (Rousseau 1995bc), og tilsyneladende gælder det samme for de danske retningspræfikser.

Fransk har ikke samme brug af retningspræfikser, idet fransk snarere har simple præfikser knyttet til verberne. Disse simple franske præfikser kan

etymologisk have haft en retningsbetydning, men på moderne fransk er de blevet til betydningssvage præfikser, der smelter sammen med det andet led i verbet.

Afsnit 1.2.2 Retningspræfiksets funktion i de danske støtteverber

M. Herslund analyserer danske og franske verber, der udtrykker bevægelse og placering, ved at redegøre for det leksikalske indhold i selve deres simple verbalrod såvel som indholdet, der knyttes til verbalroden ved hjælp af partikler (Herslund 1997a:18ff.). På dansk udtrykkes bevægelsens *måde* normalt i selve verbalroden, mens bevægelsens *retning* normalt udtrykkes i en tilknyttet partikel, som kan udgøres af lokative partikler eller præpositioner med et indhold af retning (*ride ind*).

Støtteverber med retningspræfikser er af særlig interesse i en juridisk kontekst som korpus. Men en første meget generel observation trænger sig på med hensyn til støtteverber af typen *lave/faire* i en juridisk kontekst, som den der her er tale om. Støtteverberne udtrykker i denne kontekst skabelsen af noget i juridisk sammenhæng, og det viser sig, at der ikke blot kan være tale om at skabe en konkret fysisk genstand, men også om en realisering af objektet i juridisk forstand. For eksempel repræsenterer udarbejdelsen af dokumentet, hvor et direktiv nedfældes, kun en del af den proces, der fører til, at dokumentet bliver til et retsgyldigt direktiv. De danske støtteverber med retningspræfikser udtrykker ofte skabelsen eller realiseringen af et juridiske objekt og ikke af en konkret fysisk genstand. Præfikset i danske støtteverber som *ud-vikle* og *ud-arbejde* kunne ses som parallelt til den partikel med et indhold af retning, som kan knyttes til bevægelsesverber (*sejle ud*), og i dette afsnit vil jeg anlægge en videre betragtning. Det vil blive søgt at placere danske støtteverber i en progression i tid og rum ordnet efter deres præfikser, og vil jeg søge at vise, at

retningspræfikset svarer udmærket til, hvor objektet er placeret i progressionen.

Eksempel:

- (1) *Brødrene Eilertsen A/S, (...), som åbenbart **har afgivet vildledende erklæringer** (...)*

(Kommissionens forordning (EF) nr. 1826/1999 af 23. august 1999)

At *afgive en erklæring* betyder at erklære noget i officiel sammenhæng. Det er også muligt at *udarbejde en erklæring*, altså at skrive erklæringen ned på papir, og at *vedtage en erklæring*, altså at tilslutte sig en færdig erklæring, og måske gøre den til et retsgyldigt direktiv. Disse tre forskellige støtteverber, som alle forekommer i korpus, betegner forskellige etaper i en proces.

<p>(2) <i>ud-arbejde en erklæring</i>
<i>ved-tage en erklæring</i>
<i>af-give en erklæring</i></p>		Tidsmæssig progression
<p>(3) <i>ud-arbejde et forslag</i>
<i>frem-sætte et forslag</i>
<i>ved-tage et forslag</i></p>		Tidsmæssig progression

I eksemplet ovenfor kan man sige, at processen går fra udarbejdelsen af dokumentet til realiseringen af dets indhold. Denne proces kan illustreres mere generelt ved en progressionslinje, der angiver objektets metaforiske bevægelse hen imod en juridisk realisering. Denne proces vil blive illustreret ved en progressionslinje med det formål at vise, hvordan de danske støtteverber beskriver en mere præcis del af progressionen end de franske.

Progressionslinjen er udtryk for en metaforisk bevægelse af objektet hen imod en juridisk realisering, og præfikset udtrykker retningen af denne

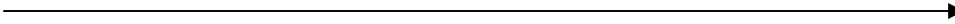
progression. Det specielle for de danske støtteverber er, at de beskriver den metaforiske bevægelse af objektet som en konkret bevægelse med en retning udtrykt ved hjælp af præfikset. Hvert støtteverbum på linjen beskriver en afsluttet handling, der kan følges af den handling, der udtrykkes i det følgende verbum på linjen. På progressionslinjen kan man placere støtteverberne på linjen således:

(4) INITIERING**REALISERING***établis**adopter**ud-arbejde**frem-sætte**af-give**ud-forme**frem-lægge**ved-tage**ind-gå**fast-lægge**ned-sætte**op-stille**iværk-sætte*

De franske støtteverber i korpus indeholder ingen retningspræfikser, og gennemgående heller ikke noget element af bevægelse (dette behandles under 1.2.5), og derfor er de franske støtteverber normalt sværere at placere præcist i en rækkefølge på progressionslinjen.

Progressionslinjen (se (4)) kan for de danske støtteverbets vedkommende inddeles i forskellige faser, der er karakteriseret af forskellige præfikser. For eksempel er den første del af progressionen, initieringen, karakteriseret af præfikset *ud* som betegnelsen for en oprindelse af noget. En af de mellemliggende faser er karakteriseret af præfikset *frem* og slutfasen af præfikset *af*, som denoterer en adskillelse eller en afslutning. Progressionslinjen giver anledning til to iagttagelser, og det er nærliggende at se disse som kausalt sammenhængende. For det første lader de danske støtteverber sig generelt bedre

placere på linjen end de franske. For det andet lader de danske støtteverber sig næsten placere alene efter deres morfologi, nemlig deres præfiks. Nedenfor ses alle de præfikser, der optræder i de danske støtteverber i korpus placeret på en linje svarende til (4).

(5)

<i>ud</i>	<i>frem</i>	<i>af</i>
<i>ned</i>	<i>gennem</i>	<i>ved</i>
<i>op</i>	<i>fast</i>	
<i>an</i>		
<i>ind</i>		
<i>iværk</i>		

Dette mere specifikke semantiske indhold, som de danske støtteverber får i kraft af præfigeringen, gør, at de danske præfigerede verber samlet set placerer sig nærmere den præcise del af Herslunds leksikaliseringsskala (se illustration (58) i afsnit 1.1.3). I disse støtteverber er bevægelsens retning udtrykt ved hjælp af præfikset, som enten er en lokativ partikel eller en præposition, der i sin grundbetydning udtrykker retning:

- (6) *Udvalget **afgiver** en udtalelse om dette udkast (...)*
 (Rådets direktiv 1999/31/EF af 26. april 1999)

En yderligere bemærkning vedrørende præfigeringen af støtteverber på dansk er, at præfigeringen desuden understreger verbalrodens transitivitet, fordi de præfigerede støtteverber kun tillader et direkte objekt og altså udelukker konstruktioner med præpositionsobjekt. Eksempler:

- (7) **Kommissionen vedtog på et forslag*
 **Landene gennemførte på direktivet*
 **Udvalget afgiver på en udtalelse*

Under beskrivelsen af progressionslinjen var udgangspunktet, at det samme objekt kunne indgå i VNPer med forskellige støtteverber, hvorved der fremkom en progression, som repræsenterede den juridiske realisering af objektet. Denne angivelse af en progression kunne søges genfundet på sætningsniveau i teksten. Her vil det fremgå, at VNPerne i en sætning ofte er placeret således, at den pragmatiske rækkefølge af VNPerne følger den progression, som jeg påstod præfikserne angiver.

Nedenfor er de VNPer, som indgår i sætningerne, inddelt efter den rækkefølge, hvori de rent pragmatisk finder sted. (A) repræsenterer begyndelsen af en progression og (B) og (C) betegner de følgende punkter på linjen:

- (8) *Med forbehold af **den procedure, der er fastsat (A)** i Rådets forordning (EF) nr. 3448/93, **vedtager** Kommissionen efter proceduren i artikel 6, stk. 2, i nærværende forordning **de nødvendige bestemmelser (B)** for anvendelsen af nærværende forordning, særlig: (...)*

*Sans préjudice de **la procédure prévue** par le règlement (CE) n° 3448/93, la Commission peut, conformément à la procédure visée à l'article 6, paragraphe 2, du présent règlement, **adopter les dispositions nécessaires** à l'application du présent règlement, notamment: (...)*

(Rådets forordning (EF) nr. 747/2001 af 9. april 2001)

(A) *den procedure, der er fastsat*

(B) *vedtager de nødvendige bestemmelser*

Tidsmæssig
progression

- (9) *Artikel 6*

Forvaltningsudvalg.

1. Kommissionen bistås af **Toldkodeksudvalget, der er nedsat (A)** ved artikel 248a i forordning (EØF) nr. 2913/92 (26), i det følgende benævnt "udvalget".

2. Når der henvises til dette stykke anvendes artikel 4 og 7 i afgørelse 1999/468/EF.

Fristen i artikel 4, stk. 3, i afgørelse 1999/468/EF **fastsættes (B)** til tre måneder.

3. Udvalget **vedtager selv sin forretningsorden (C)**.

Article 6

Comité de gestion

1. La Commission est assistée par **le comité du code des douanes institué par l'article 248 bis du règlement (CEE n° 2913/92(26), ci après dénommé "comité"**.

2. Dans le cas où il est fait référence au présent paragraphe, les articles 4 et 7 de la décision 1999//468/CE s'appliquent.

La période prévue à l'article 4, paragraphe 3, de la décision 1999/468/CE est fixée à trois mois.

3. **Le comité adopte son règlement intérieur.**
(Rådets forordning (EF) nr. 747/2001 af 9. april 2001)

(A) (...) **Toldkodeks udvalget, der er nedsat**

(B) **Fristen i artikel 4, stk. 3, i afgørelse 1999/468/EF fastsættes (...)**

(C) **Udvalget vedtager selv sin forretningsorden.**

↓
Tidsmæssig
progression

I de ovenstående tekststykker er de franske VNPer ikke umiddelbart placeret i en progression på samme måde som de danske. De generelle verber, som typisk

indgår i de franske VNPer, beskriver ikke aktiviteten som en konkret bevægelse, og det er kun realiseringen af processen, som er udtrykt:

(10) *L'Etat membre qui **adopte** la décision visée au paragraphe 1 peut la maintenir jusqu'à l'entrée en vigueur de ces mesures.*

'Den medlemsstat, der har vedtaget den i stk. 1 omhandlede afgørelse, kan lade den gælde indtil disse foranstaltningers ikrafttræden.'

(Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/2/EF af 22. februar 1999)

Ikke alle eksempler er så entydige som det ovenstående. Meget ofte er der tale om, at man i et tekststykke har flere progressioner angivet – det kan man illustrere ved at lade den første progression begynde ved A_1 , den næste med A_2 osv.:

(11) *Efter offentliggørelsen af forordningen om midlertidig told **fremførte** Taiwans regering i brev af 17. og 19. januar 2000 **sine synspunkter** til det offentliggjorte dokument med de nærmere enkeltheder, som lå til grund for de væsentlige kendsgerninger og betragtninger på grundlag af hvilke **der blev indført midlertidige foranstaltninger**.*

*A la suite de la publication du règlement provisoire, les pouvoirs public taiwanais **ont présenté**, dans des lettre datées du 17 et du 19 janvier 2000, **leurs sommentaires écrits** sur les informations communiquées concernant les détails sous-tendant les faits et considérations essentiels sur la base desquels **les mesures provisoires ont été instituées**.*

(Rådets forordning (EF nr. 978/2000 af 8. maj 2000)

(A ₁) (...) fremførte (...) sine synspunkter	↓	Tidsmæssig progression
(A ₂) der blev indført midlertidige foranstaltninger		

Det bemærkes, at progressionerne kan begynde midt på progressionslinjen. Dette er for eksempel tilfældet med A_1 ovenfor (*frem-føre*).

Sammenfattende er der i dette afsnit indført progressionslinjen som redskab, og det er søgt demonstreret, at danske præfigerede støtteverber er bedre lokaliserede på denne linje end de tilsvarende franske, og at det danske præfiks i sig selv er et stærkt indicium for placeringen på progressionslinjen.

Afsnit 1.2.3 Verbalroden i præfigerede danske verber og i præfigerede støtteverber

M. Herslunds leksikaliseringsskala viste, at dansk domineres af verber med et præcist leksikalsk indhold. I dette afsnit vil jeg vise, at præcisionen specielt for de præfigerede danske støtteverber fremkommer i et samspil mellem præfikset og verbalroden. Til dette formål vil jeg opdele danske verballeksemer i tre grupper. Den første gruppe af verballeksemer omfatter de mest generelle danske verballeksemer, hvilket omfatter transitive og enkelte intransitive verballeksemer. Disse udgør alle verbalrødder i et meget stort antal præfigerede verber. Den anden gruppe af verballeksemer repræsenterer en midtergruppe af verber, som befinder sig mellem ekstremerne ”generel” og ”præcis” på leksikaliseringsskalaen. Disse udgør verbalrødder i et mere begrænset antal præfigerede verber, hvilket er logisk, da de allerede i sig selv er temmelig præcise og derfor ikke kan præciseres i mange forskellige retninger. Den tredje gruppe omfatter de præcise danske verber, og disse kan slet ikke eller kun undtagelsesvis præfigeres, da de netop allerede er præcise. Denne opdeling vil herefter blive appliceret på de danske støtteverber fra korpus.

Blandt de generelle verballeksemer findes transitive verber (*lægge, sætte, stille...*), der leksikaliserer en placering af objektet som beskrevet under 1.1.3. Herudover findes transitive verber som (*bringe, drage*), som ligner de danske bevægelsesverber, der udgør undtagelsen i forhold til de generelle leksikaliseringsmønstre for danske verber. De leksikaliserer nemlig bevægelsens

retning i stedet for den *måde*, bevægelsen sker (*passere*, (*an*)*komme*, *tage* (*afsted*)). Disse generelle danske verballeksemer og det store antal præfigerede verber, de indgår i, er illustreret nedenfor:

(12) lægge	<i>aflægge, anlægge, belægge, bilægge, forelægge, forlægge, fralægge, fastlægge, fremlægge, henlægge, indlægge, udlægge, pålægge, tillægge, vedlægge, erlægge</i>
sætte	<i>afsætte, ansætte, besætte, bisætte, eftersætte, fortsætte, hensætte, fastsætte, fremsætte, indsætte, irttesætte, udsætte, oversætte, tilsætte, påsætte, undsætte</i>
stille	<i>bestille, forestille, forstille, indstille, udstille, fremstille, opstille, sidestille</i>
bringe	<i>anbringe, bibringe, indbringe, udbringe, frembringe, medbringe, tilbringe, overbringe, opbringe, viderebringe</i>
tage	<i>aftage, antage, betage, foretage, fortage, fratage, indtage, udtage, påtage, vedtage, medtage, gentage, undtage</i>
give	<i>afgive, angive, begive, foregive, forgive, hengive, indgive, udgive, eftergive, overgive, tilgive, medgive, gengive, videregive</i>
føre	<i>anføre, indføre, udføre, forføre, fremføre, medføre, påføre, tilføre, videreføre, overføre, opføre</i>
drage	<i>afdrage, andrage, bedrage, bidrage, fradrage, fordrage, inddrage, uddrage, opdrage, pådrage, unddrage</i>
holde	<i>anholde, afholde, bibeholde, beholde, forholde, foreholde, indeholde, udholde, opretholde, opholde, henholde, overholde, fastholde, underholde</i>

Man bemærker, at de transitive verballeksemer forbliver transitive, når de præfigeres (*lægge* – *aflægge*). Men præfigeringen kan også medføre skift i verballeksemet's transitivitet og den aktionsart, som ligger i verbet. Ideen om, at intransitive verber, kan blive transitive i kraft af præfigering er ikke fjern for en række en forskere, både ældre og nyere. Første eksempel er Kr. Mikkelsen i nedenstående citat – det skal bemærkes, at ”indvirkede udsagnsord” er det samme som transitive verber, og ”uindvirkede udsagnsord” det samme som intransitive verber. Kr. Mikkelsen skriver følgende:

- (13) ”De udsagnsord, der har genstandsled, kaldes indvirkende, de, der ikke har det, uindvirkende. Om disse to arter af udsagnsord vil der senere blive talt (§112). Her skal kun bemærkes, at mange uindvirkende udsagnsord bliver indvirkende ved sammensætninger eller afledninger ved forstavelser, f. eks. forbigå en eller noget, gennemgå en lektie, indgå et forbund, omgå en lov, overgå en i noget, vedgå noget, **begå en forbrydelse, udarbejde en bog, forarbejde noget, bearbejde en eller noget; afstå noget, tilstå noget, forestå noget, forstå noget, bestå en prøve, befare et hav, erfare noget.**”
(Mikkelsen 1911 (1975):41)

”Sammensætning og afledning ved forstavelser” har imidlertid ikke kun konsekvenser for verbers transitivitet, men også for, hvorvidt de knytter dativobjekt til sig:

- (14) ”Mange udsagnsord får hensynsled:
1) ved sammensætning eller ved afledning ved forstavelser, f. eks. tildele, tilføje, tillægge, tiltro, pådrage, påføre, pålægge, overdrage, afvinde, fralægge, fraskrive, fratage, forelægge, foreskrive, indskærpe, betro, bevidne, forholde, unddrage;”
(Mikkelsen 1975: 79)

Det, som er interessant, er, at Kr. Mikkelsens peger på, at det, jeg kalder præfigering, har syntaktiske konsekvenser, fordi præfigeringen påvirker verbets valens, og at de præfikser, som Kr. Mikkelsen angiver, omfatter både det, der i afhandlingen betegnes retningspræfikser og betydningssvage simple præfikser.

P. Durst-Andersen og M. Herslund skriver om det meget produktive præfiks *be*:

- (15) ”Apart from totally lexicalised cases, i.e. where no simple verb exists, for instance *begynde* 'begin' (**gynde*), and the case where the derived verb has a totally different meaning from the simple verb, for instance *besøge* 'visit' vs. *søge* 'seek', the prefix derives transitive verbs from nouns, from

intransitive stems, or allows with transitive or intransitive stems a locative complement or adjunct to take over the object relation (...)"

(P. Durst-Andersen & M. Herslund 1996a:91)

Der er blandt ovenstående verber nogle, der går fra at være aktivitetsverber til at være aktionsverber ved præfigeringen: *Føre-indføre/udføre/fremføre, holde-anholde/afholde*. Dette er analogt med det skift, P. Durst-Andersen & M. Herslund viser kan forekomme ved bevægelsesverber, der får tilknyttet en partikel med retningsbetydning (*køre – køre ind*) Hvis man betragter et verbum som *sejle*, er det umarkeret med hensyn til, hvorvidt det betegner en igangværende aktivitet eller afsluttet handling, en aktion. Man må således knytte noget til verbet for at markere aktionsart: *Sejle ind*. (Durst-Andersen & Herslund 1996b:102).

Blandt de generelle verballeksemer, som hyppigt præfigeres, findes også intransitive verballeksemer, hvoraf nogle bliver transitive i kraft af præfigeringen.

(16) gå	<i>angå, afgå, begå, foregå, forbigå, indgå, udgå, omgå, fremgå, overgå, undgå</i>
komme	<i>ankomme, bekomme, tilkomme, fremkomme, vedkomme, forekomme, udkomme, efterkomme, omkomme, nedkomme</i>
stå	<i>afstå, bestå, bistå, forestå, forstå, henstå, indestå, udstå, tilstå, påstå, vedstå, opstå, overstå, understå</i> ¹¹

Jeg betragter dernæst de verber, der ovenfor blev kaldt "midtergruppen". Disse optræder også som verbalrod i præfigerede verber, men mindre hyppigt. Også her ses eksempler på intransitive verber, der bliver transitive i kraft af præfigeringen (*arbejde - bearbejde/udarbejde*). Ligeledes lader det til, at

¹¹ Verbalrødderne, som her nævnes, indgår også i andre typer af konstruktioner, for eksempel i reflexive konstruktioner *sætte/lægge sig*.

præfigeringen markerer aktionsart, ligesom det var tilfældet ved den forrige gruppe (*arbejde-udarbejde, søge-ansøge*). Eksempler:

- (17) arbejde *bearbejde, indarbejde, udarbejde, forarbejde, oparbejde, modarbejde*
 løbe *anløbe, beløbe, indløbe, udløbe, forløbe*
 søge *afsøge, ansøge, besøge, forsøge, opsøge, eftersøge*
 finde *affinde, befinde, forefinde, indfinde, opfinde*
 slå *anslå, afslå, foreslå, opslå, undslå*

Hvis det skulle passe, at det er generelle verballeksemer og verballeksemer fra ”midtergruppen”, der dominerer blandt verbalrødderne i præfigerede danske verber, fordi de har et generelt leksikalsk indhold, som kræver præcisering, skulle det omvendt betyde, at de verber, M. Herslund kategoriserer som værende præcise i sig selv, ikke kan præfigeres.

(18) **Tilstandsverber, der leksikaliserer måde:**

ligge, knæle, sidde, hænge, flyde

Bevægelsesverber, der leksikaliserer måde:

åbne, sejle, ride, cykle, padle, liste, snige, styrte, krybe, kravle, trippe, humpe, smutte

Verberne, der meget præcist udtrykker den konkrete visuelle side af en bevægelse eller en placering:

kaste, smide, slynge, dreje, rulle, knække, brække, knuse, smække

Til de præcise verber hører også ”køkkenudtryk”, som M. Herslund nævner som eksempler på præcise danske verber, der leksikaliserer en konkret visuel side af en bevægelse: *stege, bage, koge, brase, hælde, blande...*

Jeg betragter nu de præfigerede danske støtteverber, der forekommer i korpus. Verbalrødderne i de præfigerede danske støtteverber fra korpus kan overordnet siges at stamme fra de to grupper af verber, som man netop har set hyppigt præfigeres. Fra den første gruppe af generelle verballeksemer genfinder man den følgende liste. Disse verballeksemer er generelle transitive aktionsverber, der udtrykker en placering (*lægge, stille, sætte*) og andre transitive aktionsverber som *give, tage, rette, bringe*.

(19) stille	<i>op-stille</i>
lægge	<i>an-lægge, fast-lægge, af-lægge, frem-lægge, ned-lægge</i>
sætte	<i>fast-sætte, frem-sætte</i>
give	<i>af-give, ind-give</i>
tage	<i>fore-tage, ved-tage, ud-tage</i>
rette	<i>op-rette</i>
bringe	<i>frem-bringe</i>

Fra ”mellemgruppen” af verber genfinder man den følgende liste. Her er tale om dels transitive aktivitetsverber, som i kraft af præfigeringen bliver til aktionsverber (*øve, føre*)¹², og dels af intransitive verber, der bliver transitive i kraft af præfigeringen (*gå - indgå, arbejde - udarbejde*):

(20) føre	<i>gennem-føre, ind-føre, ud-føre</i>
øve	<i>ud-øve</i>
arbejde	<i>ud-arbejde</i>
bygge	<i>op-bygge</i>
gå	<i>ind-gå</i>

¹² Verbet *øve* forekommer at være lidt af en undtagelse, idet *udøve* tilsyneladende beskriver noget durativt:

Peter øvede sig i en time

Peter udøvede sin indflydelse i en time

*Peter udøvede sin indflydelse på en time

nå	<i>op-nå</i>
føje	<i>til-føje</i>
vikle	<i>ud-vikle</i>
forme	<i>ud-forme</i>

Til sidst betragtes de ikke-præfigerede danske verber, der udgør en lidt broget gruppe. Blandt de 12 hyppigst forekommende danske støtteverber er der to af denne art, nemlig *skabe* og *træffe*, altså to generelle verber. De generelle verber *ske*, *give*, *stille* og *gøre* er blandt de mindre hyppige danske støtteverber i korpus, og det samme er tilfældet for et fransk låneord *etablere*.

Her er det påfaldende, at man har nogle generelle danske verballeksemer, som optræder som støtteverber i et mindre antal VNPer. Samtidig er det påfaldende, at tre af disse generelle verballeksemer *gøre/give/stille/ske* altså optræder som støtteverber i sig selv uden tilknyttet præfiks. Dette kunne man tage som udtryk for det, som også er anført – nemlig at der i dansk er en generel tendens til at benytte sig af præcise støtteverber. Men det er som nævnt en *tendens*, og derfor er der også generelle støtteverber i dansk som de ovennævnte. Det er blot ikke dem, som dominerer i korpus. Et verballeksem som *stille* kan nærmest siges at have en dobbelt funktion som støtteverbum, idet det optræder alene som støtteverbum (*stille krav/spørgsmål*), og som verbalrod i et præfigeret støtteverbum (*opstille en liste*).

Sammenfattende er det fremgået, at præfigeringen og dermed leksikalsk præcisering forekommer hyppigst sammen med generelle verballeksemer, mindre hyppigt sammen med mere præcise verballeksemer og næsten ikke sammen med de mest præcise verballeksemer. Derudover er det fremgået, at præfigeringen af et støtteverbum medfører en klar tendens til transitivitet: For det første omdanner præfigeringen i visse tilfælde en intransitiv verbalrod til et

transitivt støtteverbum, og for det andet tillader det præfigerede støtteverbum generelt kun konstruktioner med direkte objekt og ikke præpositionsobjekt.

I korpus er det sådan, at de verbalrødder, som i forvejen er transitive, tilsyneladende forbliver transitive, og intransitive verbalrødder bliver transitive ved præfigeringen. Her træder der altså et fællestræk frem mellem de præfigerede støtteverber og de konstruktioner af bevægelsesverber plus partikel med retningsbetydning, som M. Herslund beskriver, idet de led, der knyttes til bevægelsesverberne og præfikserne, begge kan ændre et aktivitetsverbum til et aktionsverbum: Både *løbe ud* og *udløbe* angiver en aktion. Dertil kommer, at de verbalrødder i korpus, som er aktivitetsverber, bliver til aktionsverber i kraft af præfigeringen. Samlet betyder det, at de danske støtteverberne, man ser i korpus, er transitive aktionsverber.

Analysen peger således i retning af, at de præfigerede danske støtteverber er aktionsverber, foruden at de samlede VNPer som bekendt har aktionsbetydning. I de følgende to afsnit vil det fremgå, at de franske støtteverber også er aktionsverber.

Afsnit 1.2.4 Præfigerede franske verber som sammensmeltede enheder

Præfigering eksisterer i både dansk og fransk, men der er væsentlige forskelle mellem de to sprog med hensyn til den morfologiske opbygning af præfigerede verber. For det første udgør franske præfikser ikke typisk en selvstændig partikel, sådan som det er tilfældet på dansk. For det andet indeholder de franske præfigerede verber ofte ikke et selvstændigt verballeksem som verbalrod (*établir*, **tablir*), og hvis det alligevel forekommer, er der ofte ingen leksikalsk forbindelse mellem det præfigerede verbum og simpleksverbet (*déterminer*, *terminer*). Dette står også i kontrast til de præfigerede danske verber, som ofte indeholder et selvstændigt verballeksem som verbalrod.

De præfigerede franske støtteverber udgør således oftest sammensmeltede enheder, hvilket vil blive belyst ud fra A. Rousseaus analyse (Rousseau 1995b). I dette afsnit vil jeg gengive de relevante dele af analysen og kommentere og sidestille den med den analyse af de danske støtteverber, som er præsenteret i de to foregående afsnit.

De præfikser, A. Rousseau behandler mest detaljeret, er præfikser, som han beskriver under et som præpositioner eller adverbier, *in, en, trans, a...* (Rousseau 1995b:212). Her må man dog bemærke, at A. Rousseau ikke skelner mellem præpositioner i moderne fransk (*sous, sur, en, contre*) og præfikser, der etymologisk har haft retningsbetydning, men som ikke eksisterer som selvstændige partikler med denne betydning i moderne fransk (*pré, in, trans, etc.*). De danske præfikser, jeg har behandlet, er derimod selvstændige partikler med betydning af retning eller placering, og disse partikler optræder både som præfikser og som partikler knyttet til for eksempel bevægelsesverber (*gå op/ned/ud/ind/gennem...*).

Da det ikke er hensigtsmæssigt at betragte de præfigerede franske støtteverbets morfologi, betragter A. Rousseau de præfigerede franske verber som sammensmeltede enheder og foretager en syntaktisk/semantisk analyse af relationen mellem præfikser og de elementer, de kan optræde sammen med.

A. Rousseau viser, at der findes et stort antal præfigerede verber i fransk, blandt andet ved at opregne en lang række verber, der er konstrueret med præfikset *en*, en af de få franske præpositioner, som altså kan optræde som præfikser:

(21) *encaisser, encager, encadrer, encoder, encoffrer, encoller, encroûter, encroiser, encuirasser, encuver, endauber, endetter, endeuiller, endoctriner, endommager, endosser, enfariner, enferrer, enfiler, enfieller, enfièvrer, enfoncer, enfourner, enfroquer, engager, engerber, englober, engluber, engoncer, engouffrer, engranger, enjôler, enjouer, enliser,*

enneiger, enrayer, enregistrer, enrégimenter, enrober, enrôler, enrouler, enrubanner, ensabler, ensacher, ensoleiller, ensommeiller, entartrer, entasser, enténébrer, enterrer, entoiler, entôler etc.

(Rousseau 1995b:203)

Opstillingen illustrerer, at selv når præfikset er en præposition, er sammensætningen med et verballeksem langt fra den hyppigste måde, hvorpå fransk danner præfigerede verber.

Ifølge A. Rousseau er det heller ikke særligt hyppigt, at man på fransk har sammensætningen af et præfiks og et selvstændigt verballeksem, der alene udgør prædikatet i sammensætningen. Der er kun få eksempler som *transporter* og *contenir* (Rousseau 1995b:214). I stedet viser A. Rousseau, hvordan en del af de franske præfigerede verber slet ikke indeholder noget selvstændigt verballeksem, men i stedet er afledt af enten adjektiver eller substantiver, som kan sættes i forbindelse med præpositionssyntagmer.

Jeg betragter først situationen, hvor de franske præfikser bruges til at aflede verber ud fra adjektiver: *aggrandir, élargir, affaiblir...*, (*grand, large, faible*) samt til at aflede verber ud fra substantiver *allumer, atterir...* (*lune og terre*) (Rousseau 1995b:211). Andre præfigerede verber analyserer A. Rousseau som komplekse prædikater, hvor der indgår forskellige elementer, herunder et substantiv:

(22) *enfiler - mettre le fil dans quelque chose*

(Rousseau 1995b:219)

Som vist tidligere indeholder de præfigerede danske verber oftest et selvstændigt verballeksem, men der er eksempler, hvor de indeholder substantiver eller adjektiver (*for-ankre, for-større*). Afledning af verber ud fra adjektiver eller substantiver ved hjælp af præfikser forekommer dog ikke blandt hverken de

danske eller de franske præfigerede støtteverber i korpus, og fænomenet vil heller ikke blive behandlet nærmere.

Der findes også en forholdsvis lille gruppe af præfigerede danske verber, der udgør sammensmeltede enheder, og hvor der ikke indgår hverken et selvstændigt verballeksem, substantiv eller adjektiv (*behøve, forbavse, forfærde*) (se bilag (1)). Fælles for disse præfigerede verber er, at de er konstrueret med simple præfikser. Eksemplerne må dog nærmest kaldes undtagelser, og mønsteret med at de franske præfigerede verber består af et eller to elementer, som ikke eksisterer som selvstændige elementer, genfindes ikke typisk på dansk (se bilag (1)). Og denne type præfigerede verber optræder slet ikke blandt de danske støtteverber.

Dernæst betragtes situationen, hvor præfigerede franske verber kan sættes i forbindelse med præpositionssyntagmer. Blandt disse findes en gruppe præfigerede franske verber, som konstrueres med et præfiks, der har sammenhæng med den præposition, der bruges i det efterfølgende præpositionsobjekt, som det ses med *dé/de*, *en/dans* og *at/à* i følgende eksempler:

(23) *déliier quelqu'un de ses promesses*
entraîner quelqu'un dans une affaire
attirer des ennuis à quelqu'un
 (Rousseau 1995b:217)

Et andet tilfælde, hvor præfigerede franske verber kan sættes i forbindelse med en præpositionsgruppe, er, hvor præpositionen fra et præpositionssyntagme bliver til præfiks, og styrelsen til en verbalform, som ikke har nogen selvstændig betydning. Eksempler:

(24) *emprisonner* - *mettre (en prison)*

encaisser - *mettre (en caisse)*
dérailler - *des rails*
 (Rousseau 1995b:216)

Endelig er der en gruppe af præfigerede franske verber, hvor et præfiks bestående af en præposition optræder sammen med et selvstændigt verballeksem. Præpositionerne, som udgør præfikserne i disse konstruktioner, kan ifølge A. Rousseau ses som reducerede præpositionssyntagmer. Eksempler:

(25) *surveiller* – *veiller sur quelqu'un*
survoler – *voler sur quelqu'un/quelque chose*
surélever – *élever quelque chose sur quelque chose*
enfermer – *fermer quelqu'un dans un lieu clos*
 (Rousseau 1995b:215)¹³

Der er i fransk deciderede præpositioner som *en*, *sous*, *sur* og *contre*, der optræder som præfikser, svarende til de danske *under*, *over* og *mod*, men systemet ligner alligevel ikke umiddelbart det danske, hvor stort set alle partikler

¹³ Det fænomen, som bliver illustreret i eksempel (23), genfinder man i visse danske præfigerede verber. Der er tilfælde, hvor præfikset har en forbindelse med den præposition, der bruges ved det efterfølgende præpositionsobjekt:

(23') *ud-arbejde noget ud fra/på baggrund af noget*
af-stå fra noget...

Der er også danske præfikser, der må anses for at være en form for reducerede præpositionssyntagmer, og som svarer til det A. Rousseau illustrerer for de franske verber. Eksempler:

(25') *på-tænke* – *tænke på noget*
ved-stå – *stå ved noget*

Dog er der det forbehold i sammenligningen her såvel som under (23)/(23'), at der blandt de danske præfikser findes en del partikler der ganske vist indeholder et element af retning eller placering, men som ikke er præpositioner, og som derfor heller ikke kan udgøre reducerede præpositionssyntagmer (*frem*, *fast*, *for*, *etc...*).

med betydning af retning eller placering kan optræde som præfikser (*ind, ud, for, efter, over, under, på, af, mod, med, fra, til...*).

Disse præfigerede franske verber (som altså ofte har præfikset *sur*) ligner nok de præfigerede danske verber mest, fordi de består af to selvstændige elementer. Men denne type af præfigerede franske verber findes ikke blandt de franske støtteverber, og vil derfor heller ikke blive nærmere belyst.

Samlet set er de præfigerede franske verber tilsyneladende sammensat anderledes end de danske. Der er dog det lighedspunkt, at begge sprog har en række verballeksemer, der indgår i en række præfigerede verber. Nedenfor opføres A. Rousseaus liste over sådanne franske verballeksemer. Man bemærker igen, hvordan de franske verber i høj grad udgør en sammensmeltet enhed:

(26)former	<i>conformer, déformer, informer, préformer, réformer, transformer</i>
prendre	<i>apprendre, comprendre, entreprendre, s'éprendre, se méprendre, reprendre, surprendre</i>
tenir	<i>s'abstenir, appartenir, contenir, détenir, entretenir, maintenir, retenir, soutenir</i>
poser	<i>apposer, composer, déposer, entreposer, exposer, imposer, interposer, juxtaposer, opposer, proposer, superposer, transposer</i>
tendre	<i>attendre, distendre, entendre, étendre, prétendre, retendre</i>
mettre	<i>admettre, commettre, compromettre, démettre, émettre, s'entremettre, omettre, permettre, promettre, remettre, soumettre, transmettre</i>
battre	<i>abbattre, combattre, débattre, s'ébattre, rabattre, rebattre</i>
porter	<i>apporter, colporter, comporter, déporter, emporter, exporter, importer, rapporter, transporter</i>

(Rousseau 1995b:201f.)

Listen viser, at der findes franske verballeksemer, som optræder i mange præfigerede varianter, og en del af dem svarer faktisk ret præcist til de generelle danske verballeksemer, som blev behandlet under 1.2.2. *Mettre* og *poser* kan

siges at svare til *lægge, stille* og *sætte, prendre* svarer til *tage, tenir* til *holde*. Disse verber eksisterer alle i talrige præfigerede varianter på begge sprog, så tilsyneladende findes der altså også på fransk nogle generelle verballeksemer, som indgår i en række præfigerede varianter, om end der nok er tale om en lidt stærkere tendens i dansk end i fransk.

Men man bemærker, at der i A. Rousseaus liste optræder verber som *former, tendre, battre, porter*, hvor de tilsvarende danske verber *forme, række, slå* og *bære* snarere ligner den ”midtergruppe” af danske verber, som normalt kun indgår i et mindre antal præfigerede verber (*slå*) eller de meget præcise danske verber, som beskriver den konkrete visuelle side af en bevægelse og som kun undtagelsesvis præfigeres (*række, forme, bære*).

Dette kunne pege i retning af, at de selvstændige franske verballeksemer, der præfigeres, ikke nødvendigvis kan klassificeres efter samme kriterier, som blev anvendt i afsnit 1.2.2 for de danske præfigerede verballeksemer. Dette kunne forklares ved, at de danske retningspræfikser har en præciserende funktion, hvilket inducerer opdelingen af verberne, som blev præsenteret i afsnit 1.2.2, mens de tilsvarende franske præfikser som regel ikke har denne præciserende funktion, og derfor kan sammensættes med flere typer af verballeksemer.

Blandt de præfigerede franske verber observerer man i øvrigt, at visse verbale elementer, som ikke udgør selvstændige verballeksemer, optræder i en lang række præfigerede former. Det drejer sig om eksempler som **duire* og **férer*, der ikke udgør verber i sig selv, men som indgår i talrige præfigerede varianter (*conduire, déduire, induire, introduire, produire, réduire, séduire, traduire* og *afférer, conférer, déferer, différer, inférer, préférer, proférer, référer, transférer*) (Rousseau 1995b:202). Dette fænomen findes i dansk, om end det ikke er noget dominerende træk (se bilag (1)).

Mange af de franske præfikser indeholder historisk set et element af retning, men de fleste eksisterer ikke som selvstændige partikler i moderne fransk, og de udgør ikke selvstændige partikler, som kan knyttes til for eksempel bevægelsesverber, sådan som det var tilfældet med de danske retningspræfikser. Typisk er de præfigerede franske støtteverber således smeltet sammen af to elementer, hvoraf højst et eksisterer selvstændigt i dag: *Etablir, effectuer, instituer, élaborer, présenter* er helt sammensmeltede, og *prévoir, permettre, adopter, arrêter* indeholder kun et selvstændigt element.

Blandt de franske støtteverber, der optræder i korpus, optræder intet præfigeret verbum bestående af et selvstændigt verballeksem og en selvstændig partikel som præfiks. Det tætteste man kommer er verber som *définir* og *déterminer*, hvor man har et verballeksem sat sammen med en præposition, men her er ingen leksikalsk forbindelse mellem verbalroden og det præfigerede verbum (*définir/finir, déterminer/terminer*).

Afsnit 1.2.5 Aktionsart, bevægelse og polysemi udtrykt i danske og franske støtteverber

I dette afsnit vil jeg søge at belyse det leksikalske indhold som ”mangler” i de franske støtteverber i forhold til indholdet i de danske.

Første punkt i gennemgangen er at vise, hvordan aktionsart udtrykkes i henholdsvis danske og franske støtteverber ud fra de tidlige observationer om, at præfigeringen på dansk ikke kun accentuerer verbernes transitivitet, men også i nogle tilfælde ændrer verbernes aktionsart. Andet punkt er at vise, hvordan danske støtteverber typisk indeholder et element af bevægelse, mens dette ikke er tilfældet for de franske. Sidste punkt er polysemi, som er et af de kriterier, som M. Herslund bruger til at vise, hvordan de franske verber har et mere generelt leksikalsk indhold end de danske.

Første punkt vedrører, hvordan aktionsart udtrykkes i henholdsvis franske og danske støtteverber. Termen ”aktionsart” bruges her til at skelne mellem aktivitetsverber og aktionsverber: Aktivitetsverber udtrykker en uafgrænset aktivitet uden at beskrive en efterfølgende tilstand (*løbe, gå...*), mens aktionsverber beskriver en afsluttet aktivitet og en efterfølgende tilstand (*sætte, stille, rette...*)¹⁴. Støtteverberne, der indgår i VNPerne (både danske og franske), vil vi se oftest er aktionsverber.

I. Baron & M. Herslund beskriver, hvordan støtteverbet i VNPer udtrykker den komplekse proces, der fører til skabelsen af objektet (*vedtage en beslutning, arrêter une décision*) (Herslund & Baron 2000b:3ff.). Det, man konstaterer ud fra korpus, er, at verbalprocessen i VNPer normalt udtrykkes ved hjælp af aktionsverber.

Idet jeg henviser til listerne over eksempler i afsnit 1.2.3, ser man, at verbalroden i de danske præfigerede støtteverber både kan være et aktionsverbum og et aktivitetsverbum. Aktionsverber som *lægge, stille, sætte* er eksempler på første kategori. Men i de tilfælde, hvor roden er et aktivitetsverbum, bliver det gennem præfigeringen til et aktionsverbum, på samme måde som bevægelsesverber, der får tilknyttet en partikel med retningsbetydning (*løbe ud – udløbe*). Omdannelsen fra aktivitets- til aktionsverbum kan ikke i samme omfang observeres på fransk, fordi de franske støtteverber ikke kan separeres i to elementer på samme måde som de danske. Til gengæld har de det til fælles med de danske støtteverber, at de er aktionsverber.

En beslægtet skelnen vedrører ”basale” og ”aspektuelle” støtteverber. Aspektuelt indhold i støtteverber og betragtninger om støtteverber som aspektuelle varianter af *être, faire* og *avoir* er noget, der går igen i de franske

¹⁴ Skelnen er inspireret af P. Durst-Andersen og M. Herslund (Durst-Andersen & Herslund

forfatteres behandling af støtteverbers semantiske indhold (M. Gross 1998; 1999, G. Gross 1993; 1996, Giry-Schneider 1987). Hos A. Rousseau, J. Giry-Schneider og M. samt G. Gross er ”aspekt” markeringen af en verbalproces som inkoativ, iterativ, durativ etc.

G. Gross (1996:75f.) skelner mellem på den ene side ”basale” støtteverber som *avoir*, *être* og *faire* og på den anden side støtteverber, som bidrager med aspektuelle oplysninger om, hvorvidt noget er for eksempel iterativt (*multiplier*), inkoativt (*prendre*) etc.¹⁵. Det er denne angivelse af aspekt, som M. Gross beskriver, når han anfører, at

(27) *Luc fait une lecture rapide du texte*

har aspektuelle varianter i

(27') *Luc (commence + continue + interrompt + poursuit) la lecture du texte*

M. Gross (1999:14) beskriver også støtteverber på baggrund af en analyse af *être*, *faire* og *avoir* i deres egenskab af hjælpeverber. Han giver nogle eksempler på, hvordan tidsadverbierne kan knyttes til sætningen, hvori de indgår. Tidsadverbierne som knyttes til VNPer knytter sig netop til VNPet i sin helhed og ikke alene til hjælpeverbet. Han beskriver følgende eksempler:

(28) ?**Luc a fini de lire le texte pendant six heures*

(29) *Luc a (commencé à + fini de) lire le texte en six heures*

(30) *Luc a fini de lire le texte en six heures*

1996b:68) samt I. Baron og M. Herslund (Baron & Herslund 2000b:3f.).

¹⁵ A. Rousseau kommer i sin beskrivelse af henholdsvis tyske og franske præfigerede verber ligeledes ind på, at præfikser kan have som semantisk funktion at markere aktionsart (Rousseau 1995b:212f.). For eksempel bruges præfikset *en* til at markere en ingressiv proces (*s'endormir*), *pour* bruges til at markere noget durativt.

(M. Gross 1999:14)

Eksempel (28) skulle i givet fald betyde, at Luc holdt op med at læse i seks timer (han har lagt bogen fra sig i seks timer), og i (29) er det processen at begynde eller afslutte læsningen, der tager 6 timer - man hører ikke noget om, hvor længe selve læsningen tager. Tidsadverbialet, *en six heures*, kommer altså til at gå på de aspektuelle hjælpeverber, *commencer à + finir de*.

Man støder ind i samme forhindring som i (28) og (29), hvis man søger at overføre dette til VNPer. Ligesom i M. Gross' eksempel er det ikke muligt at kombinere VNPer med et durativt tidsadverbial med et VNP. Adverbiet skulle i givet fald gå alene på verbalprocessen udtrykt i støtteverberne *prendre* og *vedtage*, og altså ikke på det samlede VNP. Eksempel (31) og (32) skulle så nærmest betyde, at man forhandlede i timevis uden at nå en beslutning.

(31) **La Commission a pris/adopté la décision pendant six heures*

(31') *La Commission a pris/adopté la décision en six heures*

(32) **Kommissionen vedtog beslutningen i seks timer*

(32') *Kommissionen vedtog beslutningen på seks timer*

VNPerne (31)-(32) stemmer overens med M. Herslund & I. Barons observationer om, at VNPer ikke kan kombineres med durative adverbier af typen *i 6 timer/pendant 6 heures*, men kun accepterer tidsadverbialer, som udtrykker noget afsluttet (*på 6 timer/en 6 heures*).

Ligesom det er tilfældet med VNPer, kan de hyppigst forekommende danske støtteverber *fastsætte, foretage, vedtage, udarbejde, gennemføre, indføre, fastlægge, skabe, træffe, fremsætte, udvikle, afgive* også kombineres med adverbier af typen *på 5 minutter* og kan betegnes som aktionsverber, og de 12 hyppigst forekommende franske støtteverber *établir, prévoir, effectuer, fixer, adopter, définir, prendre, arrêter, instituer, créer, élaborer, présenter* kan

tilsvarende kombineres med adverbier af typen *en 5 minutes*. Det samme gælder for stort set resten af de franske støtteverber i korpus. Således konstaterer man igen, at aktionsverberne dominerer blandt støtteverberne¹⁶.

Der er enkelte danske undtagelser, hvor støtteverbet ikke er markeret med hensyn til aktionsart. Dog fremgår det i eksempler som det nedenstående, at de danske støtteverber udtrykker en gentaget handling.

(33) *At sikre, at der indføres og anvendes bestemmelser om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger i Det Europæiske Fællesskabs institutioner og organer, og at **der bliver ført kontrol** med, at disse regler overholdes (en forpligtelse i henhold til den nye artikel 286 i EF traktaten).*

Assurer l'introduction, l'application et la surveillance des règles de la protection des données dans les institutions et organes communautaires (obligation imposée par le nouvel article 286 du traité CE)

(Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning, /*COM/99/0337 final)

Eksempel (33), hvor støtteverbet er *føre* er ikke typisk for de indsamlede eksempler, dels fordi støtteverbet ikke er et aktionsverbum som de andre støtteverber, og dels fordi det ikke er præfigeret.

Det andet punkt i vores gennemgang er elementet af bevægelse. Det er tidligere vist, at bevægelse indgår i de fleste danske støtteverber. I det følgende vil det blive anskueliggjort, at bevægelse ikke indgår tilsvarende i de franske.

¹⁶ Der er forholdsvis få præfigerede franske verber, hvor der indgår et selvstændigt verballeksem, men i de par eksempler, der findes i korpus, er der også tale om, at de præfigerede verber i deres helhed udgør aktionsverber, og at de verballeksemmer, der indgår i verberne, kan være både aktivitets- og aktionsverber (*prévoir, définir, déterminer*).

Det blev observeret i afsnit 1.2.3, at præfigerede danske støtteverber meget ofte indeholder en verbalrod, der beskriver en bevægelse (*lægge, stille, sætte, drage, tage, give, rette*). Dette verbum kan optræde som støtteverbum enten alene eller i præfigeret form (*træffe/ved-tage en beslutning*). Dette element af retning genfinder man ikke blandt de franske støtteverber.

Hvor ti ud af 12 hyppigst forekommende danske støtteverber indeholder et element af bevægelse (*fastsætte, foretage, vedtage, gennemføre, indføre, fastlægge, træffe, fremsætte, afgive, opstille*), gælder det samme kun for to ud af 12 franske: *Prendre, arrêter*, men ikke for de ti sidste *établir, prévoir, effectuer, fixer, adopter, définir, instituer, créer, élaborer, présenter*. Franske verballeksemer, der udtrykker en bevægelse, indgår som verbalrod i nogle få præfigerede franske støtteverber (*émettre, proposer*), men i disse tilfælde kombineres de med præfikser uden klar retningsbetydning til at konkretisere bevægelsen (*arrêter une décision – ved-tage en beslutning*). De præfigerede franske støtteverber er normalt enten smeltet sammen af to elementer, hvor ingen af dem længere er selvstændige enheder (*établir, effectuer, instituer, élaborer, présenter*), eller hvor kun et af elementerne kan siges at eksistere som selvstændig partikel (*prévoir, permettre, adopter, arrêter*).

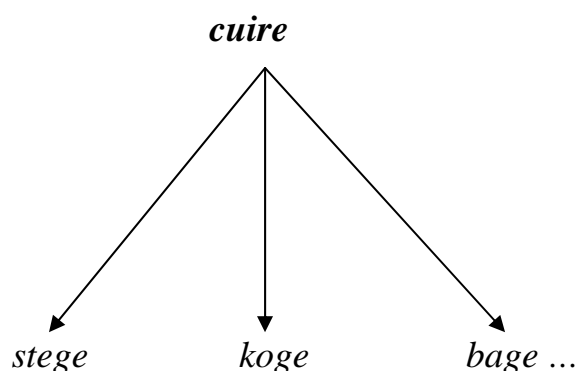
Det forekommer også relevant at knytte nogle kommentarer til støtteverbernes semantiske indhold. Som man så under afsnit 1.1.3, viser M. Herslund, hvorledes danske bevægelsesverber bliver mere præcise end franske i kraft af, at de normalt leksikaliserer den *måde* bevægelsen sker. Men nogle transitive danske verber leksikaliserer ikke decideret *måden* bevægelsen foregår, men derimod *måden*, et objekt placeres på, og valget af verbum hænger derudover sammen med objektets form (*lægge, stille, sætte*). Den position, som objektet placeres i, er en resulterende tilstand, som M. Herslund betegner ”objektets måde” (Herslund 1997a:22). Til sammenligning ser vi for de 12

ovennævnte franske støtteverber (*établir, prévoir, effectuer, fixer, adopter définir, prendre, arrêter, instituer, créer, élaborer, présenter*), at de ikke beskriver en konkret bevægelse, de leksikaliserer ikke måden objektet er placeret på, og de afhænger ikke af objektets form. Dette vil blive behandlet under 1.3.

Det tredje og sidste element i vores gennemgang er polysemi, som er et af de kriterier, M. Herslund bruger til at beskrive de franske verber som mere generelle end de danske. Det er derfor interessant at undersøge, om man genfinder et element af polysemi i de franske støtteverber, som ikke findes tilsvarende i de danske. Nedenfor vil vi først se, hvordan M. Herlsunds og J. Giry-Schneiders teorier beskriver polysemi i franske verber.

M. Herslund beskriver i sin teori, at fransk har nogle generelle og uspecificerede verballeksemer, som ikke leksikaliserer den konkrete visuelle side af en bevægelse eller tilstand. Dette træder frem, når man ser på de talrige danske verber, som ville være de idiomatiske oversættelser af *cuire* (Herslund 1997a:23).

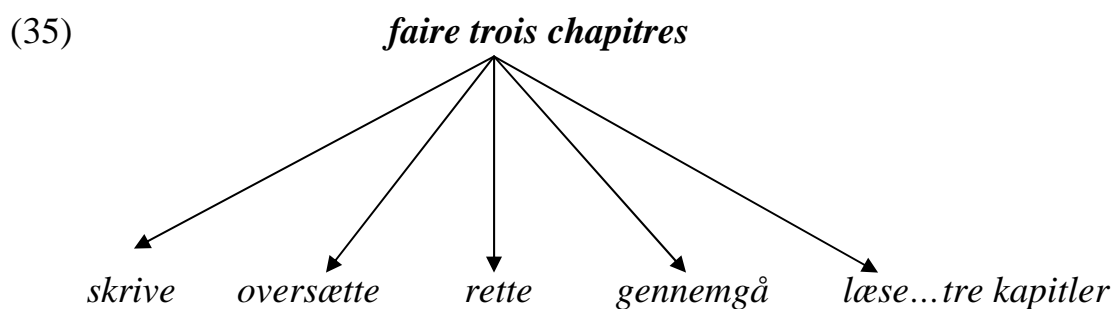
(34)

Et enkelt generelt fransk verballeksem svarer her til en hel stribe meget præcise danske verballeksemer, og er dermed mere polysemt end de danske. Samme sted bemærker M. Herslund, at dette ikke betyder, at fransk ikke har specifikke

udtryk, som beskriver forskellige måder at stege og koge på (*bouillir, frire, sauter...*) - forskellen ligger i, at man på fransk har et generelt verbum *cuire*, der dækker over alle de specifikke verber. Her foretrækker dansk altså igen at leksikalisere en *måde*, som igen er bundet til objektets form: Man *koger pasta, steger kød, bager kager/brød...* M. Herslund bemærkede, at de danske verber tilsyneladende er mere bundet til objektets form end det er tilfældet for de franske.

Ud fra verbet *faire*, beskriver J. Giry-Schneider (1987:82ff.) også de såkaldte pro-verber (*pro-verbs*), som er interessante, fordi de både ligner det, M. Herslund beskriver som generelle verber, og samtidig de franske støtteverber i korpus. Giry-Schneider giver eksemplet *Paul fait la caisse*, der kan fortolkes som *Paul compte le contenu de la caisse/Paul vide la caisse/Paul nettoie la caisse/Paul fabrique la caisse* (i det sidste tilfælde bliver *la* dog referentielt). Et andet eksempel på pro-verber som J. Giry-Schneider giver er *faire trois chapitres*, som kan betyde:

Først og fremmest kan man konstatere, at pro-verberne er meget polyseme, idet *faire* er brugt meget abstrakt og generelt, og uden at udtrykke *måde* eller at konkretisere en verbalhandling. Man genfinder således den forskel, M. Herslund påpeger mellem dansk og fransk. Ligesom man foretrækker at gengive *cuire* med præcise verber som *koge, stege, bage...*, vil *faire* i (31) også dårligt kunne

gengives på dansk uden brug af mere specifikke verber. Det ses af ovenstående, hvor det franske *faire* – hvis det overovedet er muligt ud fra konteksten – formodentlig ville blive oversat med et af de mere specifikke danske verber fra opstillingen.

På dansk ville den idiomatiske oversættelse af *faire la caisse* også være at specificere handlingen i oversættelsen; *gøre kassen op, tømme kassen, gøre kassen ren, fremstille kassen*.

Det er denne polysemi i de franske verber, som jeg vil søge at genfinde i de franske støtteverber i korpus. Hvis man slår nogle af de franske støtteverber fra korpus op i Petit Robert (1989), finder man *adopter, définir* og *élaborer* defineret som:

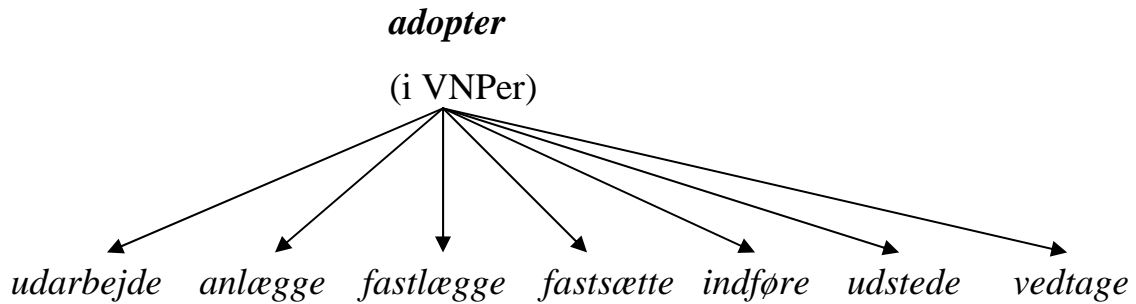
Adopter: Faire sien en choisissant, en décidant de suivre. Voir Approuver, choisir, embrasser, suivre. (Herudover defineres verbet i betydningen 'adoptere et barn', 'tage et barn til sig').

Definir: Déterminer par une formule précise l'ensemble des caractères qui appartiennent à un concept. Characteriser. Préciser l'idée de.

Elaborer: Préparer mûrement, par un lent travail d'esprit. (Herudover gives en specifik definition indenfor fysiologi).

Andre af de franske verber, der optræder i korpus, er defineret over det meste af en spalte for at beskrive deres mange betydninger. Man må med andre ord konstatere, at disse verber rent semantisk defineres meget overordnet og vagt, og at de i høj grad svarer til det, M. Herslund beskriver som generelle, polyseme verber. Nedenfor er *adopter* skrevet op med nogle af de danske støtteverber, som de gengives i de danske VNPer.

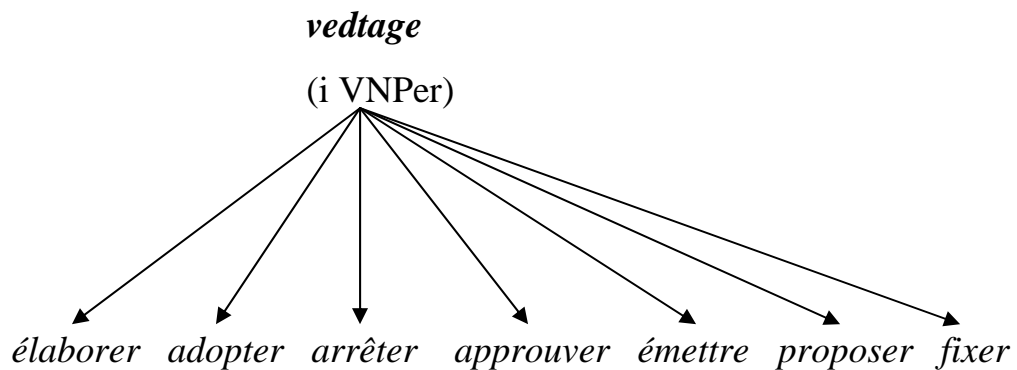
(36)

Nu er der som tidligere nævnt ikke altid tale om, at objektet i et VNP er en konkret fysisk genstand. Opstillingen ovenfor kunne tyde i retning af, at valget af støtteverbum på dansk er mere bundet til objektet end det er tilfældet på fransk.

Hvis man laver en tilsvarende opstilling af et danske støtteverbum som *vedtage* ser man, at det på fransk gengives med støtteverber af samme generelle type som *adopter*.

(37)

Opstillingen støtter formodningen om, at præcise danske støtteverber er modsvaret af mere generelle franske støtteverber. Sammenfattende ses det, at såvel de danske som de franske støtteverber, der optræder i korpus, typisk er aktionsverber. Videre ser man, at de franske støtteverber adskiller sig fra de danske ved ikke typisk at indeholde et element af bevægelse. Dette støtter formodningen om, at de franske støtteverber ville vise sig at have et mere

generelt semantisk indhold end de danske. De danske støtteverber bliver mere præcise i kraft af, at de ofte beskriver realiseringen af objektet som en konkret bevægelse med en retning/placering udtrykt i et præfiks.

Afsnit 1.2.6 Sammenfatning af kapitel 1.2

Formålet med 1.2 var at efterprøve hypotesen om, at de danske støtteverber har et mere præcist leksikalsk indhold end de franske. Dette blev efterprøvet ud fra M. Herslunds redegørelse for, hvad danske verber normalt leksikaliserer i selve verballeksemet, og hvad der udtrykkes i den partikel, der kan knyttes til verbalroden. Beskrivelsen blev appliceret på det præfiks og den verbalrod, som de præfigerede danske støtteverber oftest består af. De præfikser, der indgår i de danske støtteverber, er gennemgående enten præpositioner eller partikler med et semantisk indhold af retning eller placering, og de blev af samme grund kaldt retningspræfikser.

Præfikset er knyttet til det, der blev betegnet som en verbalrod, og det mønster, der trådte frem var, at de danske præfikser normalt knyttes til enten et meget generelt verballeksemet eller et verballeksemet, der placerer sig midt imellem præcist og generelt. De danske verber, som har et meget præcist leksikalsk indhold, kan kun undtagelsesvis præfigeres. Observationen passer på de verbalrødder, som optræder i de danske støtteverber fra korpus, idet det viser sig, at verbalrødderne i de danske støtteverber enten udgøres af meget generelle verballeksemet (*stille, sætte, lægge...*) eller lidt mere præcise verballeksemet (*arbejde, bygge...*).

De præfigerede danske verber blev placeret på en progressionslinje, som repræsenterer den verbalproces, der fører til den juridiske realisering af objektet. Progressionslinjen illustrerer, at de retningspræfikser, der indgår i de danske støtteverber, kan betragtes som en måde at angive hvor i verbalprocessen, man

befinder sig. Det, at de danske støtteverber tilsyneladende beskriver denne progression som en konkret bevægelse med en retning angivet af præfikserne, stemmer overens med, at de skulle have et mere præcist leksikalsk indhold end de franske støtteverber. Præfigeringen af de danske støtteverber understreger derudover det semantiske indhold i støtteverberne på to andre niveauer. Dels er nogle af de danske støtteverber aktivitetsverber, som i kraft af præfigeringen bliver til aktionsverber, og dels understreger præfigeringen verbets transitivitet, fordi de præfigerede støtteverber ikke kan optræde med præpositionsobjekt. Noget andet, som kendetegner de danske støtteverber (præfigerede såvel som ikke præfigerede) i forhold til de franske er, at de meget ofte har et semantisk indehold af bevægelse. Samlet indikerer disse karakteristika for de danske støtteverber, at de placerer sig tættere på den præcise end på den generelle ende af M. Herslunds leksikaliseringsskala.

Generelt forekommer franske præfigerede verber at være opbygget anderledes end de danske. De franske præfikser er normalt smeltet sammen med det andet element i verbet og udgør ikke en selvstændig partikel. En del af de franske præfikser har etymologisk haft en retningsbetydning, men de eksisterer ikke længere som selvstændige partikler med denne betydning i moderne fransk, og de præfigerede franske verber mangler derfor det element af retningsangivelse, som ligger i de danske retningspræfikser. For de præfigerede franske støtteverbs vedkommende er det gennemgående sådan, at der enten ikke er noget simpleksverbum, der svarer til det præfigerede verbum (*élaborer-laborer*), eller at der ingen leksikalsk forbindelse er mellem verbet og det præfigerede verbum (*composer-poser*). Videre adskiller de franske støtteverber sig fra de danske ved det, at de sjældent indeholder et element af bevægelse. Alle disse ting peger i retning af, at de franske støtteverber hører til i den generelle del af den leksikaliseringsskala, M. Herslund opstiller.

Kapitel 1.3 Det leksikalske indhold i objekterne

I afsnit 1.1.3 blev det refereret, at franske substantiver oftest har et mere præcist leksikalsk indhold end i de danske. Imidlertid gør to særlige forhold sig gældende for de substantiver, der står som objekter i VNPerne fra korpus.

For det første er objektet i et VNP ofte et verbalsubstantiv. I korpus drejer det sig om ca. to tredjedele af både de danske og franske eksempler, jævnfør tabel (1) nedenfor. Det vil fremgå, at det leksikalske indhold i et verbalsubstantiv er påvirket af det verbum, det er afledt af¹⁷. For det andet udgør objektet i et VNP konstruktionens fundamentale argument, og det er altså det led, der er afgørende for, at konstruktionen overhovedet giver mening. Objektet må derfor have en vis leksikalsk vægt. Af disse grunde vil det vise sig, at situationen er noget mere differentieret med hensyn til det leksikalske indhold i VNPernes objekter end for substantiverne generelt, om end den generelle tendens er den samme. Skema over objekterne fordeling i korpus:

(1)

	<i>Den danske del af korpus</i>	<i>Den franske del af korpus</i>
<i>Antal eksempler i alt</i>	430	411
<i>Antal objekter</i>	158	130
<i>Antal verbalsubstantiver blandt objekterne</i>	91	68
<i>Antal ikke-deverbale objekter</i>	67	62

¹⁷ I korpus er der ingen substantiver afledt af adjektiver, der optræder blandt de ikke-deverbale objekter, men gruppen kan formodentlig ikke udelukkes at kunne optræde i VNPer.

<i>Antal eksempler med verbalsubstantiver</i>	292	270
<i>Antal eksempler med ikke-deverbale objekter</i>	142	158 ¹⁸
<i>Objekternes forekomster i eksemplerne i alt</i>	434	428

Jeg vil behandle de ikke-deverbale objekter i afsnittene 1.3.1 og 1.3.2, og verbalsubstantiver i afsnittene 1.3.3, 1.3.4 og 1.3.5. I afsnit 1.3.1 anvendes især I. Barons definitioner af abstrakte og konkrete substantiver på de ikke-deverbale substantiver i korpus, og i 1.3.2 betragtes den rolle de ikke-deverbale objekter udfylder som hyperonymer. I 1.3.3 og 1.3.4 betragtes verbalsubstantiverne fra korpus med hensyn til præfigering og leksikalsk indhold. I afsnit 1.3.5 anlægges der en mere komparativ synsvinkel. Her opdeles verbalsubstantiverne i suffiksafledninger (*afgørelse/décision*) og rodafledninger (*kontrol/contrôle*) ud fra en formodning om, at rodafledninger har et mere konkret indhold end suffiksafledninger (Herslund & Baron 1995:9)

Endelig belyser afsnit 1.3.7 selektionskriterierne for sammensætningen af støtteverbum på dansk og fransk. Det vil fremgå, at man har strengere selektionskriterier mellem støtteverber og objekter på dansk end på fransk, hvilket kan skabe oversættelsesproblemer.

Afsnit 1.3.1 De leksikalske elementer i de ikke-deverbale objekter

Afsnittet her sammenligner det leksikalske indhold i de danske og franske ikke-deverbale objekter i korpus. Analysen baseres på I. Barons teori om, at der er

¹⁸ I nogle eksempler (to danske og 25 franske) er flere objekter knyttet til det samme støtteverbum.

bestemte elementer, som kan ses leksikaliseret i denne type substantiver, og at disse elementer er afgørende for substantivets grad af leksikalsk præcisering. Allerført en opstilling af de ikke-deverbale objekter, der optræder i korpus:

(2)

Dansk		Fransk	
<i>direktiv</i>	3	<i>acte</i>	2
<i>eksport</i>	4	<i>cadre</i>	2
<i>frist</i>	4	<i>cas</i>	2
<i>kontrakt</i>	3	<i>catégorie</i>	3
<i>kriterium</i>	5	<i>comité</i>	16
<i>linje</i>	3	<i>communauté</i>	
<i>marked</i>	2	<i>européenne</i>	3
<i>organ</i>	2	<i>contingent</i>	3
<i>plads</i>	2	<i>critère</i>	15
<i>plan</i>	4	<i>délai</i>	2
<i>pris</i>	5	<i>directive</i>	2
<i>procedure</i>	10	<i>droit</i>	3
<i>program</i>	3	<i>ensemble</i>	2
<i>ramme</i>	4	<i>groupe</i>	2
<i>regel</i>	5	<i>liste</i>	6
<i>sag</i>	2	<i>marge</i>	3
<i>statistik</i>	2	<i>méthode</i>	4
<i>strategi</i>	6	<i>methodologie</i>	2
<i>system</i>	8	<i>modalité</i>	17
<i>told</i>	13	<i>module</i>	2
<i>tærskel</i>	2	<i>période</i>	4
<i>varer</i>	2	<i>plan</i>	2
<i>vilkår</i>	3	<i>principe</i>	3

	<i>protocole</i>	3
	<i>quantité</i>	3
	<i>réfraction</i>	2
	<i>régime</i>	4
	<i>registre</i>	3
	<i>structure</i>	3
	<i>système</i>	6
	<i>taux</i>	3

I tabel (2) ovenfor er anført samtlige ikke-deverbale objekter i VNPerne, som optræder mere end en gang i korpus. En række komposita er reduceret til deres kerne – således er komposita som *arbejdsplads* regnet med som *plads*. De ikke-deverbale objekter denoterer noget, som er skabt af mennesker, eventuelt kan der være tale om en lovbestemt grænse. Eksempler:

- (3) *at ændre de tidsplaner, der er fastsat i aftaler, protokoller, brevvekslinger eller andre rådsakter*

modifier les calendriers fixés dans les accords, protocoles, échanges de lettres ou autres actes du Conseil;

(Rådets forordning (EF) nr. 747/2001 af 9. april 2001)

- (4) *Fristen i artikel 5, stk. 6, i afgørelse 1999/468/EF fastsættes til tre måneder.*

La période prévue à l'article 5, paragraphe 6, de la décision 1999/468/CE est fixée à trois mois.

(Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/16/EF af 19. marts 2001)

Man bemærker straks, at de ikke-deverbale objekter i korpus på begge sprog virker meget abstrakte, og at de ofte udtrykker nogle lovbestemte grænser, som her betragtes som menneskeskabte (*procedure, frist, kriterium, critère,*

modalité). Det er muligt at uddybe denne observation ud fra I. Barons arbejde med det leksikalske indhold i ikke-deverbale substantiver.

I. Baron beskæftiger sig med ikke-deverbale substantiver, som betegner artefakter, hvor artefakter skal forstås som menneskeskabte genstande (Baron 2002:13)¹⁹. Eftersom jeg anser gruppen af ikke-deverbale objekter i korpus for at være udtryk for artefakter (tabel (3)), vil disse substantiver videre blive opdelt i *konkrete* og *abstrakte* substantiver²⁰.

I. Barons begrundelse for at vælge menneskefrembragte genstande ved beskrivelsen af *konkrete* og *abstrakte* substantiver er, at det ikke er relevant at tale om abstrakte egenskaber ved naturskabte ting som dyr og planter (Baron 2002:13).

Der findes ifølge I. Barons analyse to fundamentale træk, *funktion* og *konfiguration*, som leksikaliseres i både danske og franske substantiver, men som ikke er lige fremtrædende på de to sprog (Baron 2002:15). Et substantiv, som leksikaliserer trækket *funktion*, angiver det formål, en genstand skal anvendes til. Et substantiv, som leksikaliserer *konfiguration*, angiver en genstands fysiske egenskaber, hvormed menes dens ydre udformning, dens fremtrædelsesform; størrelse, form, materiale, vægt mv. (Baron 2002:13). Ud fra dette er abstrakte substantiver kendetegnet ved, at de leksikaliserer *funktion* og ikke denoterer distinkte fysisk enheder. Konkrete substantiver er kendetegnet

¹⁹ I. Barons definerer desuden abstrakte objekter i en anden type af VNPer, nemlig VNPer bestående af *avoir* + et abstrakt objekt. Disse abstrakte objekter i denne type af VNPer beskriver ikke en distinkt enhed. Det kan være deverbale substantiver, der sammen med *avoir* blot beskriver subjektets tilstand (*avoir un doute*), eller substantiver fra to andre grupper af substantiver, som sidestilles hermed: Dels substantiver som er afledt af adjektiver (*avoir la responsabilité*), og dels substantiver som beskriver en situation, der er oplevet eller skabt af mennesker (*avoir la fièvre*) (Baron 2000:45). Denne definition vedrører en anden type VNPer end dem, der er emnet for afhandlingen, men definitionen er relevant, fordi objekterne i de VNPer, der her belyses, også beskriver noget menneskeskabt, som ikke nødvendigvis ikke har en fysisk form.

²⁰ Denne terminologi står i modsætning til, at der i kapitel 1.2 blev skelnet mellem *précise* og *généralles* verber.

ved, at de leksikaliserer *konfiguration* og denoterer distinkte fysisk enheder.

I. Baron viser, at de danske substantiver, som denoterer artefakter, har tendens til at udtrykke *funktionen* af det denoterede, mens de franske substantiver har tendens til at leksikaliserer artefakternes konkrete *konfiguration*. Dette træk genfindes dog ikke i korpus, da ingen af objekterne i tabel (2) kun leksikaliserer *konfiguration*, selvom man ifølge I. Barons iagttagelser ville have forventet i det mindste et vist antal substantiver blandt de franske objekter, som leksikaliserer konfiguration. Korpus er altså i denne henseende atypisk.

Nærmere bestemt kan man i nogle tilfælde tale om en form for dobbelt leksikalisering. Et substantiv som *direktiv/directive* kan dække over både det (konkrete) stykke papir, hvor direktivet er nedfældet og selve det (abstrakte) indhold af dokumentet, om end tyngdepunktet normalt ligger på den sidstnævnte betydning i korpus. Samlet må man konkludere, at de ikke-deverbale substantiver på begge sprog leksikaliserer elementet *funktion*, hvilket tilfører dem et abstrakt leksikalsk indhold.

En anden egenskab, som fremdrages i beskrivelsen af de abstrakte danske substantiver, er, at de er hyperonymer, som kan præciseres ved hjælp af et andet led. Opstillingen i (2) antyder, at mange af både de danske og franske ikke-deverbale objekter kunne være hyperonymer eller komposita med et hyperonym som kerne. Dette er emnet for afsnittet, der følger.

Afsnit 1.3.2 Hyperonymer og hyponymer blandt de ikke-deverbale objekter

I afsnit 1.1.3 blev M. Herslunds leksikaliseringsteori refereret. Det blev illustreret i eksemplerne (55)-(58), at franske ikke-deverbale substantiver ifølge teorien har et mere præcist leksikalsk indhold end danske. Dette blev kædet

sammen med, at dansk ofte benytter sig af hyperonymer, som kan sammensættes med et andet led og danne hyponymer eller komposita (*gulv-tæppe, væg-tæppe, senge-tæppe...*) (Herslund 1997a:30ff.)²¹, hvor fransk har ubeslægtede leksemer (*tapis, moquette, tapisserie, couvre-lit...*). Fransk har således forskellige præcise leksemer, som svarer til det samme generelle danske hyperonym (*tæppe*). Danske hyperonymer som *tæppe* bliver typisk ved sammensætning med et andet led til hyponymer. Mønsteret genfindes i hyperonymer, som udtrykker funktioner og institutioner, hvilket er mere relevant for korpus. Eksempler:

(5) Dansk:	Fransk:
<i>Ret</i>	
<i>by-, skifte-</i>	<i>chambre, tribunal, cour</i>
(listen kan fortsættes; <i>Land-, Højeste-, Sø-og Handelsretten...</i>)	
<i>Præst</i>	
<i>katolsk-, protestantisk-</i>	<i>prêtre, pasteur</i>
<i>sogne-, hjælpe-, institutions-</i>	<i>curé, vicaire, aumônier...</i>
(listen kan fortsættes med <i>hospitals-, fængselspræst...</i>)	
(Herslund 1997a:38)	

Nedenfor vil der først blive givet en række relevante eksempler på hyponymer i korpus, og derefter undersøges det, om iagttagelserne kan forklares med generelle teorier for ikke-deverbale substantiver.

I korpus genfinder man altså systemet af hyperonymer både blandt de danske og de franske ikke-deverbale objekter. Et fransk hyperonym med et abstrakt indhold som *modalité* ses optræde alene uden yderligere præcisering (eksempel (6)-(7)) og i komposita (eksempel (8)):

²¹ I afsnit 1.1.3 blev forskellen illustreret ved, at dansk isolerer "musling" som en familie fra andre skaldyr. Fransk præciserer direkte, om der er tale om en blå-, hjerte- eller kammusling,

- (6) *De nærmere regler for henvisningen fastsættes af medlemsstaterne.*

Les modalités de cette référence sont arrêtées par les Etats membres.
(Rådets direktiv 1999/31/EF af 26. april 1999)

- (7) *Godkendelsen gives kun til personer, der er blevet sikkerhedsundersøgt af medlemsstaternes kompetente myndigheder efter artikel 3.*

L'autorisation n'est délivrée qu'aux personnes qui ont fait l'objet d'une enquête de sécurité effectuée par les autorités nationales compétentes des Etats membres, selon les modalités prévues à l'article 3.
(1999/218/EF: Kommissionens afgørelse af 25. februar 1999)

- (8) *Gennemførelsesbestemmelserne til denne artikel vedtages efter fremgangsmåden i artikel 12.*

Les modalités d'application du présent article sont arrêtées selon la procédure prévue à l'article 12.
(Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/2/EF af 22. februar 1999)

Tilsvarende ses *critère* både brugt selvstændigt som objekt og som kerne i et kompositum:

- (9) *Fra den 1. april 2002 skal ansøgninger om tildeling af miljømærke for produktgruppen "fodtøj" opfylde kriterierne i nærværende beslutning.*

À partir du 1er avril 2002, les nouvelles demandes de label écologique pour la catégorie de produits "articles chaussants" doivent satisfaire aux critères définis par la présente décision.
(2002/231/EF: Kommissionens beslutning af 18. marts 2002)

- (10) *Direktiv 98/79/EF fastslår, at medlemsstaterne skal anse udstyr for at opfylde de væsentlige krav, hvis det er konstrueret og fremstillet i overensstemmelse med de fælles tekniske specifikationer, der er udarbejdet for udstyr i den højeste risikokategori. I disse specifikationer fastsættes på hensigtsmæssig vis evalueringskriterier og reevalueringkriterier for*

og derfor ser man på fransk de forskellige muslinger på samme niveau som for eksempel østers (se figur(56)).

ydeevne, batchfrigivelseskriterier, reference-metoder og referencemateriale.

*La directive 98/79/CE dispose que les États membres doivent présumer conformes aux exigences essentielles les dispositifs conçus et fabriqués conformément aux spécifications techniques communes élaborées pour certains dispositifs appartenant à la catégorie du plus haut risque. Ces spécifications **doivent établir, d'une manière appropriée, les critères d'évaluation et de réévaluation des performances, les critères de libération des lots, les méthodes de référence et les matériaux de référence.***

(2002/364/EF: Kommissionens beslutning af 7. maj 2002)

Helt analogt bliver det danske substantiv *system* brugt alene som objekt i VNPer og som kerne i komposita. Eksempler:

(11) *Systemet blev indført i 1997. Det omfatter imidlertid ikke kontrol af resultaterne.*

Le système a été mis en place en 1997, mais ne prévoit pas de suivi des résultats.

(Særberetning nr.20/98 om revision af den fysiske kontrol med landbrugsprodukter (...))

(12) *Det nuværende system for forvaltning af radioaktivt affald skal revideres i nær fremtid, og man regner med at **indføre et system**, der bygger på IAEA's system og EU-henstillinger.*

Le système actuel de gestion des déchets radioactifs doit être révisé dans un proche avenir, et un système de classification fondé sur celui de l'AIEA et sur les recommandations de l'Union européenne est envisagé.

(99/669/EF, Euratom: Kommissionens henstilling af 15. september 1999)

- (13) *Kommissionen henstiller til medlemsstaterne og industrien, at de **indfører det foreslåede klassificeringssystem** til national og international kommunikation.*

*La Commission recommande aux États membres et à leur industrie **d'adopter le système de classification** proposé aux fins de la communication nationale et internationale.*

(99/669/EF, Euratom: Kommissionens henstilling af 15. september 1999)

- (14) *for at forebygge trusler mod miljøet er det nødvendigt at indføre en ensartet procedure for affaldsmottagelse på grundlag af en procedure for klassificering af affald, der kan modtages på de forskellige kategorier deponeringsanlæg; denne procedure skal navnlig omfatte standardiserede grænseværdier; med henblik herpå **må der** - tilstrækkelig hurtigt til, at det kan lette gennemførelsen af dette direktiv - **indføres et sammenhængende og standardiseret identifikations-, prøveudtagnings- og analysesystem**; modtagelseskriterierne skal være særlig præcise for så vidt angår inert affald;*

*considérant que, pour prévenir les atteintes à l'environnement, il est nécessaire de mettre en place une procédure uniforme d'admission des déchets sur la base d'une procédure de classification des déchets admis dans les différentes catégories de décharges, comportant en particulier des valeurs limites normalisées; que, à cet effet, **un système cohérent et normalisé d'identification, d'échantillonnage, et d'analyse des déchets doit être établi** en temps voulu pour faciliter la mise en oeuvre de la présente directive; que les critères d'admission doivent être particulièrement précis en ce qui concerne les déchets inertes;*

(Rådets direktiv 1999/31/EF af 26. april 1999)

Det danske *procedure* og det tilsvarende franske *procédure* optræder også både alene og som en del af komposita. Eksempler:

- (15) *Den 22. maj 1995 vedtog Kommissionen en beslutning i medfør af artikel 6, stk. 1, litra c), i forordning nr. 4064/89, hvorved anden fase i **den procedure, der er fastsat i forordningen**, blev indledt.*

*Le 22 mai 1995, la Commission a adopté une décision en vertu de l'article 6, paragraphe 1, sous c), du règlement n° 4064/89, ouvrant la deuxième phase de **la procédure prévue** par ce règlement.*

(Dom afsagt af Retten i Første Instans (Fjerde Udvidede Afdeling) den 28. april 1999)

- (16) *Dette forslag skal navnlig omfatte passende foranstaltninger til gennemførelse af **de procedurer, der er fastlagt** i Cartagena-protokollen, samt, i overensstemmelse med protokollen, kræve, at Fællesskabets eksportører sørger for, at alle betingelser i proceduren for forudgående kvalificeret samtykke (Advance Informed Agreement-proceduren), jf. artikel 7-10, 12 og 14 i Cartagena-protokollen, opfyldes.*

*Cette proposition comprend, notamment, les mesures appropriées à la mise en oeuvre **des procédures établies** par le protocole de Carthagène et, conformément au protocole, impose aux exportateurs communautaires de faire en sorte qu'il soit satisfait à toutes les exigences de la procédure d'accord préalable en connaissance de cause, telles qu'elles sont énoncées aux articles 7 à 10, 12 et 14 du protocole de Carthagène.*

(Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/18/EF))

- (17) *uden at det berører **de beslutningsprocedurer, der er fastsat** i EF-traktaten eller i dette direktiv, bør Den Videnskabelige Komité for Levnedsmidler, der er nedsat ved afgørelse 74/234/EØF (7), høres om alle spørgsmål i forbindelse med dette direktiv, som kan have betydning for folkesundheden;*

*considérant que, sans préjudice **des procédures décisionnelles définies** dans le traité instituant la Communauté européenne ou dans la présente directive il convient de consulter le comité scientifique de l'alimentation humaine, institué par la décision 74 234/CEE de la Commission (7), sur toute question relative à la présente directive lorsque cette question est susceptible d'avoir un effet sur la santé publique;*

(Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/2/EF af 22. februar 1999)

- (18) *Kommissionen skal efter udvalgsproceduren i artikel 18 i direktiv 75/442/EØF sørge for, at **der indføres en ensartet affaldsmottagelsesprocedure og en ensartet klassificering** af affald, der kan modtages på et deponeringsanlæg;*

*considérant qu'il convient que la Commission élabore une procédure normalisée d'admission des déchets et **établir une classification uniforme des déchets admis en décharge, conformément à la procédure de comité prévue à l'article 18 de la directive 75/442/CEE;***
(Rådets direktiv 1999/31/EF af 26. april 1999)

I eksempel (19) nedenfor optræder *procedure* tre gange – eksemplet er ikke så meget ment som en illustration af substantivet *procedure* som objekt i VNPer, men nærmere som en illustration af de komposita, substantivet indgår i:

(19) *Dette bilag indeholder en beskrivelse af:*

(...)

*retningslinjer for foreløbige **affaldsmodtagelsesprocedurer**, der skal følges, indtil **der er udarbejdet en ensartet procedure** for affaldsklassifikation og -modtagelse. **Denne procedure** skal sammen med de relevante **prøveudtagningsprocedurer** udarbejdes af det tekniske udvalg, der er omhandlet i direktivets artikel 16. Det tekniske udvalg udarbejder kriterier, der skal opfyldes, for at visse typer farligt affald kan modtages på deponeringsanlæg for ikke farligt affald.*

La présente annexe formule:

(...)

des directives esquissant les procédures provisoires d'admission des déchets à suivre jusqu'à ce qu'une procédure uniforme de classification et d'admission des déchets ait été mise au point. Cette procédure, ainsi que les procédures pertinentes d'échantillonnage, seront mises au point par le comité technique visé à l'article 16 de la présente directive. Le comité technique met au point les critères auxquels il doit être satisfait pour que certains déchets dangereux soient admis dans des décharges pour déchets non dangereux.

(Rådets direktiv 1999/31/EF af 26. april 1999)

Den empiriske analyse kan altså sammenfattes med, at hyperonymer kan optræde alene som objekter i VNPer, men at hyponymer også forekommer temmelig hyppigt som ikke-deverbale objekter i VNPer, både i den dansk og

franske del af korpus. De underliggende hyperonymer, som blev opført i 1.3.1, er alle abstrakte substantiver. Hyperonymerne hører til i den generelle del af leksikaliseringsskalaen, hvor man finder leksemer med et abstrakt og polysemt indhold, og de er netop kendetegnet ved, at de kan præciseres ved sammensætninger (Baron 2002:6f.; Herslund 1997a:30). I. Baron behandler det leksikalske indhold i komposita, som består af et leksem, der først bliver præciseret i kraft af sammensætninger med et andet led. *Vogn* får for eksempel først egentlig betydning, når det optræder i komposita som *person-vogn*, *indkøbs-vogn*, *barne-vogn*, *last-vogn*... (Baron 2002:6).

Nu vil jeg vende mig mod teorien. En første iagttagelse er, at hyppigheden af hyperonymer også i den franske del af korpus er lidt bemærkelsesværdig, fordi disse generelt ikke er så typiske på fransk som på dansk. Enten er korpus altså sprogligt en atypisk kilde, eller også forekommer hyponymer hyppigere i franske VNP-konstruktioner end i de franske sprog generelt.

I. Baron viser nogle forskelle mellem danske og franske komposita, blandt andet en overordnet tendens til, at dansk meget produktivt danner komposita af typen VN eller NN, mens fransk benytter simple leksemer eller sammensætningen N præp. N. Eksempler:

(20) <i>Dansk</i>	<i>Fransk</i>
<i>schæferhund</i>	<i>chien-loup/berger allemand</i>
(NN)	(N-N/N Adj.)
<i>spilleautomat</i>	<i>machine à sous</i>
(VN)	(N à N)
(Baron 2002:4)	

I. Baron skriver, at der er et mere abstrakt leksikalsk indhold i de franske hyperonymer end i de danske. De franske hyperonymer fungerer ifølge hende

snarere som ”generiske betegnelser for hele klasser af genstande” (Baron 2002:9), hvilket bliver illustreret ved følgende eksempler: Det franske substantiv *réipient* dækker over en *beholder*, hvilket igen kan dække over glas, kopper, kar, skåle med videre. På samme måde kan *véhicule* oversættes med *køretøj*, men det dækker ikke kun over firhulede køretøjer – det dækker også over to- og sågar ethulede køretøjer (så som *trillebør*) (Baron 2002:10).

I. Baron peger altså samlet på, at de franske hyperonymer er endnu mere abstrakte end de danske, og dette stemmer overens med, at franske substantiver normalt er mere abstrakte end de danske. Der er imidlertid ikke belæg for at betragte de danske ikke-deverbale substantiver som konkrete, og konklusionen er derfor, at de ikke-deverbale objekter i VNPer har et abstrakt indhold på begge sprog, men at indeholdet måske er endnu mere abstrakt på fransk end på dansk.

Sammenfattende har det vist sig, at de ikke-deverbale objekter i korpus på begge sprog er abstrakte, snarere end konkrete substantiver, og disse substantivers leksikalske indhold kan forbindes med, at objekterne overvejende er hyperonymer, som kan præciseres til at blive hyperonymer. Objekterne hører altså på begge sprog til i den generelle ende af leksikaliseringsskalaen. For de franske objekters vedkommende er dette atypisk for franske substantiver i øvrigt.

Afsnit 1.3.3 Afledningsmønstre for de præfigerede danske verbalsubstantiver

Jeg vender mig nu fra de ikke-deverbale objekter til verbalsubstantiverne blandt objekterne. Det huskes fra tabel (1) i afsnit 1.3.1, at denne type af objekter forekommer omkring dobbelt så hyppigt som ikke-deverbale objekter i korpus. Specielt vil jeg i dette afsnit hellige mig de præfigerede danske verbalsubstantiver, da præfigeringen også kunne give nogle indikationer

vedrørende deres leksikalske indhold. Hvis man antager, at de danske verbalsubstantiver, der optræder som objekter i VNPerne, skulle have et generelt leksikalsk indhold, ville det logiske være, at de fortrinsvis indeholder simple betydningsvage præfikser og ikke det, der blev betegnet som retningspræfikser i kapitel 1.2, og som jeg hævdede har et mere præcist leksikalsk indhold. Det som søges vist ved analysen er derfor følgende:

- 1) retningspræfikser er sjældne i de danske verbalsubstantiver, der står som objekter i VNPer (*af-gørelse, ud-talelse*),
- 2) simple præfikser optræder hyppigere end retningspræfikser i de danske objekter (*be-slutning, foranstaltning*),
- 3) den lille gruppe af danske verbalsubstantiver fra korpus, som indeholder retningspræfikser, er afledt på en måde, som ligner den, man ser for verbalsubstantiverne med simple præfikser (*afgørelse – afgøre, beslutning – beslutte*)

I korpus ses verbalsubstantiver med simple præfikser (*beslutning*) og verbalsubstantiver med retningspræfikser. Disse to grupper af danske verbalsubstantiver bliver nu behandlet.

Tabel (21) nedenfor viser, at præfigerede objekter udgør lidt mere end halvdelen af eksemplerne på verbalsubstantiver i korpus. Derudover ses, at simple præfikser i praksis anvendes omkring dobbelt så hyppigt som retningspræfikser (110 mod 56 eksempler, på trods af, at der er færre verbalsubstantiver med simple præfikser end med retningspræfikser (23 mod 27 eksempler).

(21)

VNP-objekter	Danske korpus
Antal verbalsubstantiver	91
Heraf præfigerede	50
<i>Heraf verbalsubstantiver med simple præfikser</i>	27
<i>Heraf verbalsubstantiver med retningspræfikser</i>	23
Antal eksempler med verbalsubstantiver	292
Heraf præfigerede	172
<i>Heraf eksempler med simple præfikser</i>	116
<i>Heraf eksempler med retningspræfikser</i>	56

Der er altså en klar tendens til, at de danske verbalsubstantiver, som er afledt af verber med simple præfikser, optræder hyppigere end de, som er afledt af verber med retningspræfikser. Denne analyse bliver uddybet med en nærmere undersøgelse af de forekommende verbalsubstantiver og bliver derefter holdt op imod teorien.

Der optræder i den danske del af korpus verbalsubstantiver med både simple præfikser og retningspræfikser. Nedenfor følger en opstilling over de

danske verbalsubstantiver fra korpus med simple præfikser, som anskueliggør dels hvilke verber, de er afledt af, dels hvor hyppigt, de optræder. Under 1.2 blev de simple præfikser beskrevet som præfikser uden retningsbetydning og uden en selvstændig eksistens som partikler. Derfor er det heller ikke overraskende, at verbalsubstantiverne i korpus med simple præfikser er afledt af samlede præfigerede verber og ikke af en konstruktion med flere led. Opstilling:

(22)

<i>Verbalsubstantiv med simpelt præfiks</i>		<i>Verbum med simpelt præfiks</i>	<i>Bevægelses- verbum + Partikel</i>
<i>behandling</i>	3	<i>behandle</i>	*
<i>behov</i>	1	<i>behøve</i>	*
<i>bekræftelse</i>	1	<i>bekræfte</i>	*
<i>beløb</i>	2	<i>beløbe (sig til)</i>	*
<i>bemærkning</i>	9	<i>bemærke</i>	*
<i>beregning</i>	1	<i>beregne</i>	*
<i>beretning</i>	1	<i>berette</i>	*
<i>beskyttelse</i>	1	<i>beskytte</i>	*
<i>beslutning</i>	4	<i>beslutte</i>	*
<i>bestemmelse</i>	20	<i>bestemme</i>	*
<i>bestræbelse</i>	1	<i>bestræbe (sig)</i>	*
<i>besøg</i>	3	<i>besøge</i>	*
<i>betaling</i>	4	<i>betale</i>	*
<i>betingelse</i>	7	<i>betinge (sig)</i>	*
<i>bevis</i>	4	<i>bevise</i>	*
<i>erklæring</i>	4	<i>erklære</i>	*
<i>forandring</i>	1	<i>forandre</i>	*
<i>foranstaltning</i>	29	<i>foranstalte</i>	*
<i>forbud</i>	1	<i>forbyde</i>	*
<i>fordeling</i>	2	<i>fordele</i>	*
<i>forenkling</i>	1	<i>forenkle</i>	*
<i>forlæg</i>	1	<i>forelægge</i>	*
<i>forordning</i>	1	*	*
<i>forpligtelse</i>	3	<i>forpligte</i>	*
<i>forslag</i>	1	<i>foreslå</i>	*

<i>forudsætning</i>	1	<i>forudsætte</i>	*
<i>undtagelse</i>	2	<i>undtage</i>	

De danske verbalsubstantiver med simple præfikser er altså alle afledt af præfigerede verber i deres helhed. Noget lignende gør sig gældende for substantiverne med retningspræfikser. Verbalsubstantiverne nedenfor forbindes altså normalt med et samlet præfigeret verbum og ikke med et verbum plus en tilknyttet partikel med et indhold af retning.

Der er tilfælde, hvor verbalsubstantivet forekommer at svare BÅDE til en to-leddet konstruktion og et præfigeret verbum, og hvor de to konstruktioner findes nærmest parallelt (*tilbagebetale/betale tilbage, overføre/føre over, omlægning – lægge om/omlægge*)²². De tilfælde, hvor en to-leddet konstruktion ligner, men ikke svarer til verbalsubstantivet, er markeret med **. En lignende dobbelt afledning er ikke mulig for verbalsubstantiverne med de simple præfikser, da disse præfikser er betydningssvage og ikke eksisterer som selvstændige partikler med samme leksikalske vægt som retningspræfikserne.

²² Disse verber indeholder ikke en verbalrod bestående af et meget præcist dansk bevægelsesverbum (*køre/ride/sejle*). Ovenstående verbalsubstantiver ligner umiddelbart de danske støtteverber med retningspræfiks, hvor en verbalrod bliver præciseret ved hjælp af et præfiks (se kapitel 1.2).

(23)

<i>Verbalsubstantiv med retningspræfiks</i>		<i>Verbum med retningspræfiks</i>	<i>Bevægelsesverbum + partikel med retningsbetydning</i>
<i>afgørelse</i>	5	<i>afgøre</i>	**gøre af
<i>aftale</i>	2	<i>aftale</i>	*
<i>anmodning</i>	1	<i>anmode</i>	*
<i>ansøgning</i>	1	<i>ansøge</i>	*
<i>henstilling</i>	3	<i>henstille</i>	**stille hen
<i>hensættelse</i>	2	<i>hensætte</i>	**sætte hen
<i>nedsættelse</i>	2	<i>nedsætte</i>	**sætte ned
<i>omladning</i>	1	<i>omlade</i>	lade om
<i>opgørelse</i>	1	<i>opgøre</i>	gøre op
<i>oplysning</i>	2	<i>oplyse</i>	**lyse op
<i>overførsel</i>	1	<i>overføre</i>	føre over
<i>påstand</i>	2	<i>påstå</i>	**stå på
<i>tilbagebetaling</i>	1	<i>tilbagebetale</i>	betale tilbage
<i>tilbagemelding</i>	1	? <i>tilbagemelde</i>	melde tilbage
<i>tilbud</i>	2	<i>tilbyde</i>	**byde til
<i>tilladelse</i>	2	<i>tillade</i>	*
<i>tilsagn</i>	4	*	*
<i>udbetaling</i>	1	<i>udbetale</i>	*
<i>udbytte</i>	2	<i>udbytte</i>	*
<i>udtagning</i>	2	<i>udtage</i>	?tage ud
<i>udtalelse</i>	10	<i>udtale</i>	**tale ud
<i>udvikling</i>	1	<i>udvikle</i>	*
<i>undersøgelse</i>	7	<i>undersøge</i>	*

Afsnittet tog som udgangspunkt, at de verbalsubstantiver, der står som objekter i korpus, arver deres leksikalske indhold fra de verber, de er afledt af, således at danske verbalsubstantiver kan arve et præcist indhold fra de præcise verber, de

er afledt af. Derfor vil jeg inddrage analysen af verballeksemer fra afsnit 1.2.2 til nærværende analyse af verbalsubstantiver.

Under 1.2 blev der skelnet mellem to grupper af præfikser – en gruppe, der blev kaldt simple præfikser, og som jeg hævdede har et generelt leksikalsk indhold (*und, er, be, (for)*), og en gruppe af retningspræfikser, som har et mere præcist leksikalsk indhold (*op, ned, ud, ind, gennem, videre, ved, frem...*). Præfikset kunne altså indikere, hvor verbalsubstantiverne placerer sig mellem ekstremerne *generel* og *præcis* på M. Herslunds leksikaliseringsskala. Denne formodning bliver efterprøvet i næste afsnit.

Det blev hævdet i 1.2.2, at en gruppe af generelle danske verballeksemer kan optræde med en lang række forskellige præfikser, mens de meget præcise danske verballeksemer med et klart indhold af *måde* kun undtagelsesvis lader sig præfigurere. Midt imellem disse to grupper findes en ”midtergruppe” af verber, som kan præfigeres i et vist omfang.

Umiddelbart er der imidlertid flere lighedspunkter end forskelle i afledningsmønstrene for de to ovenfor beskrevne grupper af verbalsubstantiver med forskellige præfikser. Man kan heller ikke skelne det leksikalske indhold i de verbalrødder, der indgår i verbalsubstantiverne, ud fra hvorvidt de har det leksikalske indhold af *måde*, som tidligere er brugt som kriterium for en inddeling af verberne i henholdsvis præcise og generelle. Dette er påfaldende, fordi det betyder, at afledningsmønstret for de retningspræfigerede verbalsubstantiver fra korpus ligner det, man så for verbalsubstantiverne med simple præfikser.

Dette fælles afledningsmønster vil man i det følgende se adskiller sig fra afledningsmønstret for de meget præcise danske verbalsubstantiver, som M. Herslund beskriver.

Afsnit 1.3.4 Det leksikalske indhold i de præfigerede danske verbalsubstantiver

I det foregående afsnit fremkom nogle lidt modstridende indicier for, hvor på leksikaliseringsskalaen, de danske verbalsubstantiver med retningspræfikser skal placeres i forhold til verbalsubstantiver med simple præfikser. På den ene side er retningspræfikserne i sig selv mere præcise end simple præfikser, men på den anden side har de retningspræfigerede verbalsubstantiver hyppigt afledningsmønstre uden to-leddede konstruktioner med samme betydning, hvilket jo også var tilfældet for verbalsubstantiver med simple, betydningssvage præfikser. I dette afsnit uddyber jeg især den sidste observation og når frem til, at de retningspræfigerede verbalsubstantiver i korpus nærmest hører til midt på eller i den generelle del af leksikaliseringsskalaen. Derudover inddrages M. Herslunds observationer om, at elementet af *måde* bidrager med en leksikalsk præcisering af de danske bevægelsesverber.

Først skal billedet kompletteres med de mest præcise danske verbalsubstantiver, som altså ikke forekommer hyppigt i korpus, ved at trække en linje til de leksikalske forskelle mellem danske og franske verber.

Forskellen i det leksikalske indhold i verbalsubstantiverne på de to sprog illustreres af M. Herslund blandt andet ved det franske verbalsubstantiv *sortie*, som på dansk må gengives med en række forskellige verbalsubstantiver nemlig *udgang*, *udkørsel*, *udsejling* mv. (Herslund 1997a:47ff.). Her bliver et fransk verbalsubstantiv altså modsvaret af en række danske verbalsubstantiver med retningspræfikser. Forskellen er analog med de leksikalske forskelle mellem bevægelsesverberne på de to sprog. I kapitel 1.2 blev det gjort gældende, at danske konstruktioner bestående af retningspartikler plus bevægelsesverber, der leksikaliserer bevægelsens *måde*, på fransk ofte modsvares af et enkelt bevægelsesverbum, der leksikaliserer bevægelsens *retning*. Eksempel:

(24) *gå ind, sejle ind, gå ud, køre ud, gå op, stige op, løbe ned, køre ned*

er modsvaret af de franske verber:

(25) *entrer, sortir, monter, descendre*

Det er denne slags sammensætninger af en partikel med retningsbetydning og et præcist bevægelsesverbum, der danner meget præcise danske verbalsubstantiver af typen:

(26) *ind-gang, ind-sejling, ud-kørsel, ud-gang, opgang, opstigning*

Semantisk set er det centrale i verbalsubstantivet *ud-gang* stadigvæk *gå*, altså et af de bevægelsesverber, som leksikaliserer *måde*. Det skal dog bemærkes, at de nævnte franske verbalsubstantiver ikke kun kan udtrykke indholdet i danske verbalsubstantiver, hvis verbalrod har et leksikalsk indhold af *måde*. Det kunne ses som udtryk for de franske verbalsubstantivers meget polyseme indhold. Eksempler:

(27) *entrée*

indrejse
indtog

sortie
udmeldelse
udvej

descente
nedsænkning

montée
stigning

traversée
gennemrejse

Nedenfor er nogle generelle franske verbalsubstantiver (*entrée, sortie, descente, montée...*) opstillet sammen med de generelle franske bevægelsesverber, de er afledt af. Disse to punkter er stillet over for de præcise præfigerede danske verbalsubstantiver (Herslund 1997a:47), og de to-leds verbalkonstruktioner, som de er afledt af. Listen som følger er ikke udtømmende.

(28)

Franske verbal-substantiver	Franske verber uden præfiks	Danske verbalsubstantiver med retnings-præfikser	Præfigerede danske verber	Danske bevægelsesverber plus partikel med retningsbetydning
<i>entrée</i>	<i>entrer</i>	<i>indflyvning</i> <i>indgang</i> <i>indkørsel</i> <i>indløb</i> <i>indmarch</i> <i>indsejling</i>	* ** <i>indgå</i> ** <i>indkøre</i> ** <i>indløbe</i> * *	<i>flyve ind</i> <i>gå ind</i> <i>køre ind</i> <i>løbe ind</i> <i>marchere ind</i>

<i>sortie</i>	<i>sortir</i>	<i>udgang</i> <i>udkørsel</i> <i>udløb</i> <i>udmarch</i> <i>udsejling</i> <i>frakørsel</i> <i>afløb</i>	*	<i>sejle ind</i>
			*	<i>gå ud</i>
			** <i>udløbe</i>	<i>køre ud</i>
			*	<i>løbe ud</i>
			*	<i>marchere ud</i>
			*	<i>sejle ud</i>
			*	<i>køre fra</i>
			*	<i>løbe af</i>
<i>descente</i>	<i>descendre</i>	<i>nedgang</i> <i>nedkørsel</i> <i>nedløb</i> <i>nedhejse</i>	*	<i>gå ned</i>
			*	<i>køre ned</i>
			*	<i>løbe ned</i>
<i>montée</i>	<i>monter</i>	<i>opgang</i> <i>opkørsel</i> <i>opstigning</i>	*	<i>gå op</i>
			*	<i>køre op</i>
			*	<i>stige op</i>
<i>traversée</i>	<i>traverser</i>	<i>overfart</i> <i>overgang</i> <i>overkørsel</i> <i>overskæring</i>	*	*
			** <i>overgå</i>	<i>gå over</i>
			*	<i>køre over</i>

De tilfælde, hvor der ikke er noget præfigeret verbum, som svarer til et verbalsubstantiv (*udmarch* - *), er markeret med *. De tilfælde, hvor et præfigeret dansk verbum indeholder de samme elementer som verbalsubstantiverne, men har et andet leksikalsk indhold er markeret med ** (*indgang* – ***indgå*).

Det fremgår, at der normalt slet ikke er noget præfigeret verbum, der svarer til de meget præcise danske verbalsubstantiver (*udsejling* - **udsejle*, *indsejling* - **indsejle*, *nedgang* - **nedgå*), og i de tilfælde, hvor der findes et præfigeret verbum, har det præfigerede verbum et andet leksikalsk indhold end verbalsubstantivet (*udgang* - **udgå*, *indgang* - **indgå*). Det præfigerede verbum kan endda i visse tilfælde sættes i forbindelse med en anden substantivering. For eksempel substantiveres *indgå* med *indgåelse* (og altså ikke *indgang*) og *indkøre* med *indkøring* (og altså ikke *indkørsel*). Eneste umiddelbare og klare undtagelse er *afgang*, som er afledt af *afgå* og ikke **gå af*.

Den gruppe af præcise danske verbalsubstantiver, som er identificeret ovenfor, har som sit centrale element et præcist bevægelsesverbum med et indhold af *måde* (*sejle*, *køre*, *gå*, *stige*, *marchere*, *flyve*). Det var netop denne type af verber med et meget præcist leksikalsk indhold, som sjældent eller slet ikke kunne præfigeres, og dette bekræftes af tabel (28). Men som det fremgår af samme tabel, har disse verbalsubstantiver alle tilsvarende to-leddede verbalkonstruktioner, hvori der indgår retningspartikler.

Dette kan sættes i modsætning til de retningspræfigerede verbalsubstantiver, som blev diskuteret i afsnit 1.3.3. Disse verbalsubstantiver fra korpus var afledt af retningspræfigerede verber, der ikke leksikaliserede *måde*, og som normalt ikke havde tilsvarende to-leddede verbalkonstruktioner. De svarer enten slet ikke eller kun i begrænset omfang svarer til en to-leddet konstruktion (*hensættelse* - *hensætte/*sætte hen*, *efterspørgsel* - *efterspørge/*spørge efter*). Denne gruppe af verbalsubstantiver kan man måske derfor placere mellem de meget præcise verbalsubstantiver, som M. Herslund beskriver (*ud-kørsel*, *ind-gang*, *ned-gang*), og verbalsubstantiverne med simple præfikser, som bliver illustreret i opstilling (23), og som er afledt af et verbum i sin helhed.

Sammenfattende er det vist, at danske præfigerede verbalsubstantiver kan opdeles i tre grupper. Den første og mest generelle gruppe af verbalsubstantiver har simple, betydningssvage præfikser. Den anden gruppe er en mellemgruppe med præcise retningspræfikser og verbalrødder, som ikke har et præcist indhold af *måde*. Disse to grupper er de eneste, der optræder som VNP-objekter i korpus, og den første gruppe forekommer dobbelt så hyppigt som den anden. Disse to grupper adskiller sig fra den sidste gruppe ved, at de er afledt af samlede verber.

Den sidste gruppe af de danske verbalsubstantiver er den mest præcise. Denne gruppe har også præcise retningspræfikser, og de bagvedliggende verber er præcise danske bevægelsesverber. Denne gruppe af verbalsubstantiver er afledt af to-leddede konstruktioner.

De verbalsubstantiver, der optræder som objekt i danske VNPer, stammer fra de to grupper, der placerer sig nærmest den generelle del af skalaen. Der er ingen verbalsubstantiver fra gruppen af meget præcise verbalsubstantiver (måske med en enkelt undtagelse *overførsel*).

Det blev vist, at der kun er få danske VNPer, hvor objekterne består af verbalsubstantiver med retningspræfikser, mens de objekter, der indeholder simple præfikser, optræder med langt større hyppighed.

Der er blevet lavet en opdeling af de danske verbalsubstantiver efter deres leksikalske indhold, hvor det viste sig, at nogle meget præcise danske verbalsubstantiver bestående af et retningspræfiks og et bevægelsesverbum med et leksikalsk element af *måde*, kunne placeres tæt på den præcise del af leksikaliseringsskalaen. Tættere på den generelle del af skalaen placeres de danske verbalsubstantiver med betydningssvage simple præfikser, der afledes af et samlet verbum og de retningspræfigerede verbalsubstantiver, der optræder i korpus, som også er afledt af samlede præfigerede verber.

De danske verbalsubstantiver, der optræder som objekter i de indsamlede eksempler, stammer fra de to grupper med det mest generelle leksikalske indhold, og formodningen om, at de præfigerede danske verbalsubstantiver skulle have et generelt indhold, bliver således understøttet. Det komparative aspekt har kun været strejft ganske kort i afsnittet her. Det skyldes først og fremmest, at det ikke er muligt at lave en lignende opdeling af franske verbalsubstantiver, fordi de franske præfikser adskiller sig fra de danske.

Afsnit 1.3.5 Rodafledninger og suffiksafledninger som objekter i VNPer

I dette afsnit vil jeg behandle opdelingen af verbalsubstantiver i rodafledninger og suffiksafledninger. Denne opdeling er inspireret af M. Herslund og I. Baron (1995:9) og går på tværs af den tidligere opdeling efter præfigering; der findes danske rodafledninger og suffiksafledninger både med og uden præfikser. I den franske del af korpus forekommer retningspræfikser som bekendt næsten ikke, men både suffiksafledninger og rodafledninger forekommer ligesom på dansk. En opdeling i suffiksafledninger og rodafledninger er dermed basis for en komparativ analyse af de verbalsubstantiver, der optræder som objekter i korpus. Ikke-deverbale objekter, der blev behandlet i afsnit 1.3.1 og 1.3.2, er pr. definition ikke verbalafledninger og bliver derfor ikke berørt i dette afsnit.

I. Baron og M. Herslund beskriver to grupper af substantiver, der kan optræde som objekter i VNPer med støtteverbet *faire*. Den ene gruppe består af rodafledninger og ikke-deverbale substantiver og den anden gruppe af suffiksafledninger. Det, som behandles her, er rodafledninger og suffiksafledninger, med det formål at lave en mere komparativ analyse end den, der blev lavet under 1.3.3 og 1.3.4.

Allerførst gives en nærmere definition af suffiksafledninger og rodafledninger. Maurice Grevisse (1986) definerer afledning som den operation

at føje et element til et allerede eksisterende ord og derved skabe en ny leksikalsk enhed. Dette element kan placeres efter det allerede eksisterende ord som suffiks (Grevisse 1986:214). De suffiksafledninger, der behandles her, er danske verbalsubstantiver med suffikserne *-ing*, *-ning*, *-tion* og *-else*, og franske verbalsubstantiver med suffikserne *-tion*, *-sion*, *-ment* og *-ée*. Disse suffikser dækker over samtlige de verbalsubstantiver, der er opført som suffiksafledninger i tabel (32). De nævnte fire danske suffikser er de mest typiske for korpus, som også ifølge M. Herlsund og I. Baron (1995:9) generelt er produktive. A. Hansen (1967:525) angiver de selvsamme suffikser blandt de danske suffikser, der typisk bruges til at aflede substantiver fra verber²³. De fire udvalgte franske suffikser er de hyppigst forekommende i den franske del af korpus og bliver også betegnet som produktive af M. Grevisse (Grevisse 1986:225ff.).

Der er altså her valgt en funktionspræget opdeling af suffikserne, men det skal alligevel nævnes, at suffikser i sig selv kan gøres til basis for et mere indgående etymologisk studium. I fransk er størstedelen af suffikserne af latinsk oprindelse, foruden nogle enkelte suffikser lånt fra moderne sprog, for eksempel *ing*, som er lånt fra engelsk. M. Grevisse (1986) giver eksempler på forskellige latinske suffikser, som ikke længere er produktive, men som alligevel opleves som suffikser (*éventail*, *Américain*, *dizaine*, *mélange* med flere) (Grevisse 1986:217).

Tabel (32) nedenfor viser hyppigheden af henholdsvis rod- og suffiksafledninger som objekter i danske og franske VNPer.

(32)

	<i>Den danske del af korpus</i>	<i>Den franske del af korpus</i>
--	-------------------------------------	--------------------------------------

²³ T. Knudsen fremdrager samme suffikser som typiske ved afledninger norske verbalsubstantiver (Knudsen 1967:76).

<i>Antal rodafledte objekter</i>	28	27
<i>Antal suffiksafledte objekter</i>	63	41
<i>Antal eksempler med rodafledninger</i>	87	138
<i>Antal eksempler med suffiksafledninger</i>	205	132

Suffiksafledninger blev beskrevet som mere klart deverbale end rodafledninger, og derfor kunne man betragte suffiksafledning som en mere generel mekanisme end rodafledning. Ved suffiksafledninger er det mere indlysende, at der er tale om afledninger med verber som kerne (*betragte/betragtning*) end ved rodafledninger. Rodafledninger kan man snarere beskrive som substantiver, der eksisterer naturligt, svarende til verberne (*tilbyde/tilbud*). Her er det ikke længere helt indlysende, om verbum eller substantiv er det mest grundlæggende ord. Denne problematik træder især frem i mange af de franske rodafledninger, hvor et verbum og et verbalsubstantiv begge stammer fra latin. Et eksempel er, at både *mesurer* og *measure* er afledt fra latin (*mesurer* er afledt af *mesurare*, mens *measure* er afledt af *mensura*), og oven i købet er ordene begge tidsfæstet til 1080 (Robert 1989:1188f.).

De danske suffiksafledninger bliver betragtet som klart deverbale substantiver, der på grund af deres indhold ofte bliver komplementeret af et generelt støtteverbum (*undersøgelse, beslutning...*) (Herslund & Baron 1995:9). Indholdet i såvel de danske som de franske suffiksafledte objekter bliver her betragtet som et abstrakt verbalt indhold (*beslutning*).

Rodafledningerne adskiller sig fra suffiksafledningerne ved det, at de kan sættes i forbindelse med et verbum (*krav, forbud, tilbud...*), uden at de dog indeholder noget suffiks. I. Baron og M. Herslund angiver, at der er strengere

selektionskriterier mellem rodafledning og støtteverbum i VNPer end mellem suffiksafledning og støtteverbum og illustrerer dette ved danske eksempler. I næste afsnit bliver dette belyst i dansk/fransk komparativt lys.

Sammenligningen viser, at rodafledninger og suffiksafledninger tilsyneladende optræder med forskellig hyppighed i de danske og franske eksempler. Blandt de danske eksempler optræder der et suffiksafledt verbalsubstantiv som objekt i 205 eksempler, mens der kun er 87 eksempler med en rodafledning som objekt. Suffiksafledninger optræder altså langt oftere end rodafledninger som objekter i de danske VNPer.

I den franske del af korpus er der markant færre eksempler, hvor objektet er suffiksafledt objekt. Der er kun 132 eksempler med suffiksafledte objekter. Til gengæld er der 138 eksempler med rodafledte objekter i den franske del af korpus, hvilket er væsentligt mere end man så blandt de danske eksempler. Samlet er det sådan, at hvor der på dansk var mere end dobbelt så mange eksempler med suffiksafledte objekter som rodafledte objekter, så er billedet et andet på fransk. På fransk er der en lille overvægt af eksempler med rodafledte objekter i forhold til de suffiksafledte.

Selve antallet af de forskellige typer af objekter, der optræder, er også interessant. Blandt objekterne i den franske del af korpus optræder der 27 rodafledninger mod 41 suffiksafledninger. I den danske del af korpus optræder der 28 rodafledte objekter og hele 63 suffiksafledte objekter. Der optræder altså markant flere forskellige suffiksafledte objekter i den danske del af korpus end i den franske.

Efter at have konstateret, at rodafledninger optræder hyppigere som objekt i de franske VNPer end i de danske, er det sammenknytningen af støtteverbum og objekt i de danske og franske VNPer, som belyses. Som anført sker det ud fra en

antagelse om, at der er strengere selektionskriterier mellem de to led på dansk end på fransk.

Afsnit 1.3.6 Leksikalske selektionskriterier mellem støtteverber og objekter i VNPer

Jeg vender nu blikket mod det leksikalske indhold som et muligt selektionskriterium for sammensætningen af støtteverbum og objekt i danske og franske VNPer. Jeg betragter herunder rodafledninger, suffiksafledninger og til en vis grad ikke-deverbale objekter. Rodafledningerne behandles som de første. Eksempler:

(33) *De kompetente organer foretager kontrol ved indlagring, (...)*

Les organismes compétents effectuent des contrôles lors de la mise en stock, (...)

(Kommissionens forordning (EF) Nr. 678/1999 af 26. marts 1999)

(34) *De tjenestemænd i Kommissionen og de eksperter, der er bemyndiget til at gennemføre kontrollen på stedet, skal fremvise en skriftlig fuldmagt, hvori genstanden for og formålet med besøget er nærmere angivet.*

Les agents de la Commission et les experts mandatés pour effectuer le contrôle sur place présentent à leur arrivée une autorisation écrite spécifiant l'objet et le but de la visite.

(Rådets forordning (EF) Nr. 659/1999 af 22. marts 1999)

(35) *I perioden 1. marts 30. juni 1997 foretog et toldsted i Spanien ikke 75 % af de anbefalede kontroller af olivenolieeksporten. Der forelå ingen dokumentation, der kunne forklare, hvorfor der ikke var foretaget kontrol, og der var heller ikke foretaget tilbagemeldinger til det centrale toldsted, der var ansvarlig for at opstille parametrene for den anbefalede kontrol.*

Dans un bureau de douane espagnol, par exemple, pendant la période allant du 1er mars au 30 juin 1997, 75 % des contrôles recommandés

concernant les exportations d'huile d'olive n'ont pas été effectués, et pourtant, aucun document justifiant cette absence de contrôle n'était disponible et le bureau central chargé de définir les paramètres à l'origine des recommandations n'était aucunement informé de la suite donnée à ces dernières.

(Særberetning Nr. 20/98 om revision af den fysiske kontrol af landbrugsprodukter (...))

I de franske VNPer er rodafledninger som *contrôle* altså sat sammen med støtteverbet *effectuer*, som er et typisk generelt fransk støtteverbum i korpus. De tilsvarende danske VNPer med rodafledningen *kontrol* optræder derimod med støtteverber af den mere præcise type *gennemføre* og *foretage*.

I de nedenstående eksempler modsvares den franske rodafledning *enquête* af den danske suffiksafledning *undersøgelse*, hvilket i øvrigt passer med observationen i 1.3.5, om at der er flere suffiksafledninger på dansk end fransk. Det franske støtteverbum er igen *effectuer*, mens der på dansk anvendes støtteverberne *udføre*, *foretage*, *gennemføre*, alt efter sammenhængen. At der tilsyneladende anvendes flere støtteverber på dansk end på fransk skyldes dog, at eksemplerne tilfældigvis er udvalgt på den måde. Som det vil fremgå, er den generelle tendens snarere omvendt. Eksemplerne er de følgende:

(36) *Kommissionen giver de i artikel 1 omhandlede godkendelser efter at have indhentet udtalelse fra medlemsstaternes kompetente myndigheder på grundlag af en sikkerhedsundersøgelse udført i henhold til artikel 3 og 4.*

La Commission octroie les autorisations visées à l'article 1er après avoir recueilli l'avis des autorités nationales compétentes des Etats membres sur la base de l'enquête de sécurité effectuée conformément aux articles 3 et 4.
(1999/218/EF: Kommissionens afgørelse af 25. februar 1999)

(37) *Sikkerhedsundersøgelsen, hvori den berørte person deltager, foretages efter anmodning fra Kommissionen af de kompetente myndigheder i den medlemsstat, hvor den pågældende person er statsborger.*

L'enquête de sécurité est effectuée, avec le concours de la personne concernée et à la demande de la Commission, par les autorités nationales compétentes de l'Etat membre dont la personne à autoriser est ressortissante.

(1999/218/EF: Kommissionens afgørelse af 25. februar 1999)

- (38) *Undersøgelserne gennemføres af de kompetente nationale myndigheder, som udarbejder hensigtsmæssige metoder til indsamling af oplysningerne under hensyntagen til indberetningsbyrden, især for små og mellemstore virksomheder.*

Les enquêtes sont effectuées par les autorités nationales compétentes, qui définissent les méthodes appropriées de collecte des informations compte tenu de la charge de réponse, notamment pour les PME.

(Rådets forordning (EF) nr. 530/1999 af 9. marts 1999)

Sammen med objektet *foranstaltning/mesure* anvendes også mere præcise støtteverber på dansk end på fransk. Eksempler:

- (39) *Disse foranstaltninger vedtages af Kommissionen i overensstemmelse med Rådets forordning om generelle regler for Fællesskabets finansielle støtte inden for transeuropæiske net.*

Ces mesures sont arrêtées par la Commission conformément au règlement du Conseil déterminant les règles générales pour l'octroi d'un concours financier communautaire dans le domaine des réseaux transeuropéens.

(Fælles Holdning (EF) Nr. 13/95 fastlagt af Rådet den 29. juni 1995)

- (40) *Med henblik på gennemførelsen af de i stk. 1 nævnte planer indføres en specifik foranstaltning for fiskere og redere på de betingelser, der er fastsat i artikel 2-6 i denne beslutning.*

Pour la mise en oeuvre des plans visés au paragraphe 1, il est institué une mesure spécifique d'aide en faveur des pêcheurs et propriétaires de navires dans les conditions fixées aux articles 2 à 6 de la présente décision.

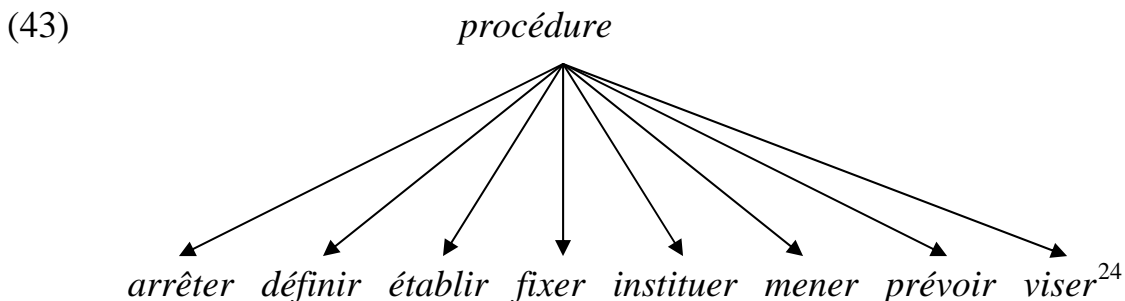
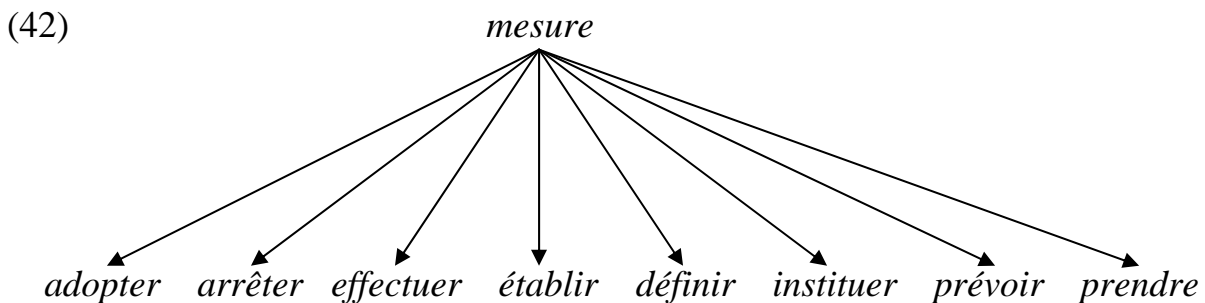
(1999/27/EF: Rådets beslutning af 17. december 1998)

(41) *Enhver foranstaltning, der træffes af Kommissionen eller af en medlemsstat efter opfordring fra Kommissionen angående den ulovlige støtte, afbryder denne frist.*

Toute mesure prise par la Commission ou un Etat membre, agissant à la demande de la Commission, à l'égard de l'aide illégale interrompt le délai de prescription.

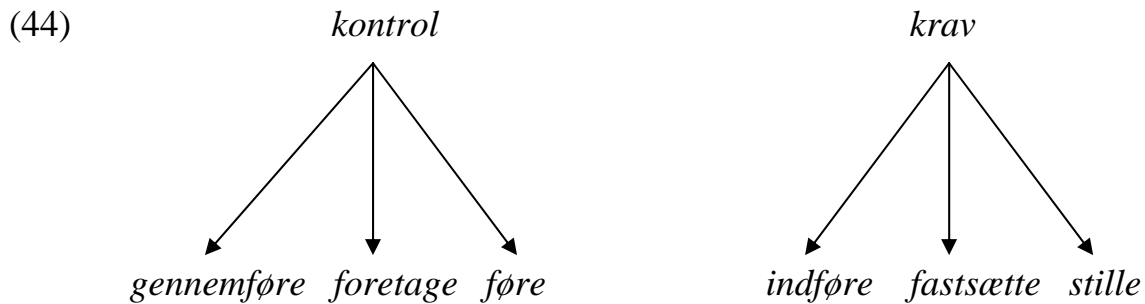
(Rådets forordning (EF) Nr. 659/1999 af 22. marts 1999)

Mere generelt kan man opstille de to hyppigst forekommende franske rodafledninger i korpus, *mesure* og *procédure*, sammen med de støtteverber, de kombineres med i korpus.

²⁴ *Mesure* optræder sammen med flere forskellige støtteverber end *enquête*, men dette kunne også skyldes, at der i korpus er langt flere eksempler med *mesure* end med *enquête*.

Den tilsvarende opstilling for de to hyppigst forekommende danske rodafledninger ser ud som følger:

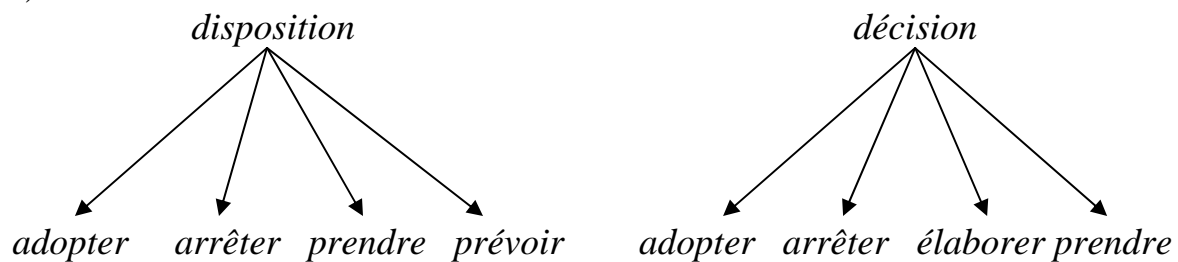
Sammenstillingen giver anledning til to iagttagelser. For det første er de anvendte franske støtteverber af den type tidligere er blevet betegnet som generelle. Alle otte støtteverber i (42) og seks ud af otte i (43) forekommer i listen over de tolv hyppigste franske støtteverber i korpus: *Etablir, fixer, adopter, prévoir, définir, créer, instituer, prendre, arrêter, effectuer, présenter, réaliser*. Samlet konstaterer man, at indholdet i disse franske støtteverber svarer til det, der tidligere er fremdraget som et generelt leksikalsk indhold, idet de er polyseme og hverken leksikaliserer *måde* eller *retning/bevægelse*. Derimod er de anvendte danske støtteverber mere præcise (verbet *føre* kan dog ikke betegnes som et typisk dansk støtteverbum). Eksemplet bliver kommenteret nedenfor. Ovenstående stemmer overens med, at I. Baron og M. Herslund for det danske sprogs vedkommende iagttager, at rodafledninger ofte knyttes sammen med mere specifikke støtteverber end suffiksafledninger (*bygge et hus/en bro, skrive et brev, nedlægge forbud, begå mord, fremsætte krav*) (Herslund & Baron 1995:9).

Desuden forekommer væsentligt flere kombinationsmuligheder i de franske eksempler end i de danske. Med andre ord er selektionskriterierne for

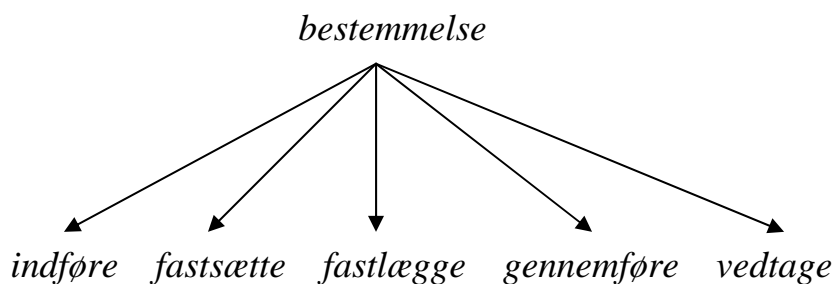
rodaflødningerne strengere på dansk end på fransk. Det kan fortolkes på den måde, at de danske støtteverber i de fleste tilfælde indeholder et element af bevægelse og/eller retning udtrykt (*gennem-føre, fore-tage*), og at dette indskrænker sammensætningsmulighederne. Her er der tale om, at støtteverberne medfører selektionskriterier i forhold til rodaflødninger, og at disse kriterier er strengere på dansk end på fransk.

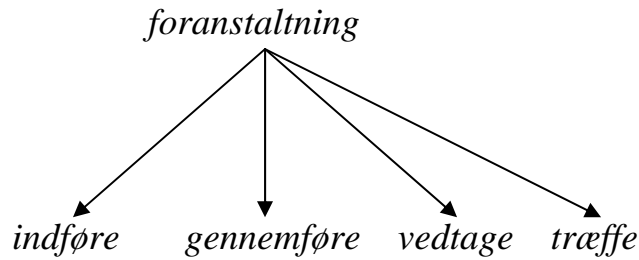
Det er dernæst relevant at betragte de suffiksaflødte VNP-objekter. Også her kan man opstille hyppigt forekommende objekter sammen med deres støtteverber:

(45) **Fransk:**

Dansk:

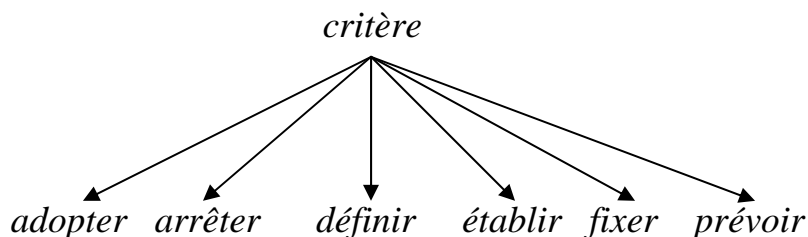
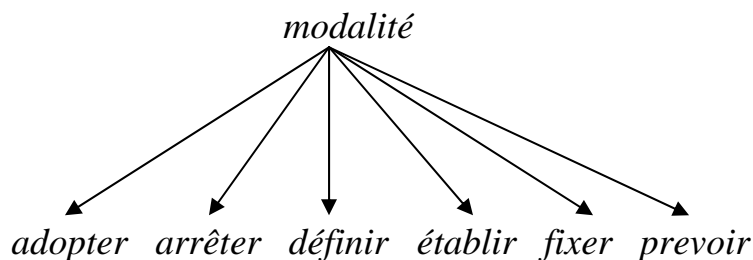

Eksemplerne giver ikke anledning til at slutte, at der er væsentlig forskel på selektionskriterierne for suffiksafluede objekter på de to sprog, og suffiksafluedninger må siges at danne en undtagelse fra reglen om, at selektionskriterierne er strengere på dansk end fransk.

Endelig betragtes de ikke-deverbale objekter i korpus, hvor man genfinder mønsteret med strengere selektionskriterier på dansk end fransk. Opstilling:

(46) **Fransk:**

(47) **Dansk:**

fastsætte indføre

udarbejde indføre etablere

Det kan overvejes, hvorfor selektionskriterierne på dansk for suffiksafledninger tilsyneladende ikke er så strenge som for rodafledninger og ikke-deverbale objekter. Faktisk kunne nogle af de støtteverber, som i eksemplerne (45) er knyttet sammen med verbalsubstantiver, glimrende anvendes sammen med ikke-deverbale objekter som i eksempel (47): *Gennemføre/vedtage en told, vedtage en procedure*, men disse kombinationer er altså ikke dem, som anvendes hyppigst i praksis. En mulig forklaring er, at suffiksafledninger er de mest åbenlyst deverbale og generelle substantiver, og at det ofte er konstruktioner med disse objekter, der anvendes synonymt med simpleksverber. Forfattere er altså ikke i samme grad vant til at kombinere suffiksafledte objekter og en begrænset gruppe af støtteverber. Udtryk som at *indføre en told* og at *fastsætte størrelsen af denne* udgør tilsyneladende – i endnu højere grad end eksemplerne med suffiksafledningerne – faste lokutioner, hvor det mere præcise leksikalske indhold i objektet *told* i praksis optræder med en snævrere gruppe af støtteverber.

(48) *Dansk:*

<i>Rodaflødninger</i>	<i>Antal forekomster som objekt</i>	<i>Antal kombineret med objektet</i>	<i>verber med</i>
<i>Forslag</i>	8	4	
<i>kontrol</i>	15	3	
<i>krav</i>	9	3	
<i>mål</i>	7	3	
<i>rapport</i>	8	2	
<i>Suffiksafledninger</i>	<i>Antal forekomster som objekt</i>	<i>Antal kombineret med objektet</i>	<i>verber med</i>

<i>bemærkning</i>	9	2
<i>bestemmelse</i>	9	5
<i>foranstaltning</i>	29	4
<i>udtalelse</i>	10	2
<i>ændring</i>	9	4
<i>Ikke-deverbale objekter</i>	<i>Antal forekomster som objekt</i>	<i>Antal kombineret verber med objektet</i>
<i>procedure</i>	10	3
<i>regel</i>	5	4
<i>strategi</i>	6	3
<i>system</i>	8	4
<i>told</i>	13	2

Fransk:

<i>Rodaflødnings</i>	<i>Antal forekomster som Objekt</i>	<i>Antal kombineret verber med objektet</i>
<i>Exigence</i>	9	6
<i>mesure</i>	38	8
<i>procédure</i>	24	8
<i>rapport</i>	10	4
<i>règle</i>	10	5
<i>Suffiksaflødnings</i>	<i>Antal forekomster som objekt</i>	<i>Antal kombineret verber med objektet</i>
<i>condition</i>	13	4
<i>décision</i>	20	4
<i>disposition</i>	25	4
<i>évaluation</i>	6	2
<i>spécification</i>	8	3
<i>Ikke-deverbale objekter</i>	<i>Antal forekomster som objekt</i>	<i>Antal kombineret verber med objektet</i>
<i>comité</i>	16	3
<i>critère</i>	15	6
<i>liste</i>	6	2
<i>modalité</i>	17	6
<i>système</i>	6	3

Hvis man nu et øjeblik ignorerer de specielle forhold for danske suffiksafledninger og søger en teoretisk forklaring på, at der konstateres strengere selektionskriterier på dansk end på fransk, kunne man hævde, at de danske støtteverber, i modsætning til de franske, indeholder et element af *måde*, som tilføjer dem et mere præcist leksikalsk indhold. Blandt de tolv hyppigst forekommende danske støtteverber ser man *fast-sætte*, *fast-lægge*, *frem-sætte*, hvori der indgår verberne *stille*, *lægge*, *sætte*... , som leksikaliserer objektets placering. På fransk beskriver det abstrakte verballekseme *mettre* blot en placering af objektet, men ikke den position, objektet bringes i. Selvom mønsteret ikke er helt så klart for alle de danske støtteverber i korpus, mener jeg dog alligevel at finde belæg for et mere præcist leksikalsk mådesindhold i de danske støtteverber, som ikke ses i de franske støtteverber.

M. Herslund viser, at indholdet af *måde* har indflydelse på objektsrelationen, idet der skal være overensstemmelse mellem verbets mådeskomponent og det semantiske indhold i objektet (Herslund 1997a:25ff.). M. Herslund, bemærker, at VNPer af vores type med støtteverber, som er synonyme med *faire*, også har en tendens til at have flere selektionskriterier på dansk end på fransk (Herslund 1997a:27). Dette illustreres med følgende eksempler, hvor man ser det generelle franske støtteverbum *faire* brugt meget bredt, mens dansk tilsvarende ville foretrække at gøre brug af en hel serie støtteverber. Eksempler:

(49) *faire une promesse, une demande, une proposition, une offre*
aflægge et løfte, rette en henvendelse, fremsætte et forslag, afgive et tilbud
 (Herslund 1997a:27)

Sammenfattende har dette afsnit peget på, at rodafledninger og ikke-deverbale objekter i korpus forekommer sammen med færre forskellige støtteverber på dansk end på fransk. For de danske rodafledningers vedkommende giver sammensætninger med andre plausible støtteverber simpelthen ikke så meget mening (*vedtage/fastlægge en kontrol*), hvilket tyder i retning af, at rodafledninger i højere grad indgår i faste lokutioner. For de danske ikke-deverbale objekters vedkommende, er det i princippet muligt med andre sammensætninger end dem, som man konstaterer i korpus: *Gennemføre/vedtage en told, vedtage en procedure*, men VNPerne med disse objekter er snarere et begrænset antal af lokutioner, som har etableret sig i praksis. For de danske suffiksafledninger gør det specielle forhold sig gældende, at disse afledninger er de mest generelle og polyseme, og et VNP med en sådan konstruktion er ofte synonym med et simpleksverbum.

De strengere selektionskriterier blev henført til, at de danske støtteverber har et mere præcist leksikalsk indhold af bevægelse og måske *måde* (i verbalroden) og eventuelt retning (i præfikset) end de franske støtteverber, hvilket indskrænker antallet af objekter, som de danske støtteverber kan kombineres med sammenlignet med de franske.

De strenge selektionskrav, som der er for støtteverbum og objekt i de danske VNPer, må skabe problemer ved oversættelse af VNPer fra fransk til dansk. Som udgangspunkt har franske VNPer et generelt fransk støtteverbum. Når dette skal gengives på dansk med en idiomatisk korrekt dansk sammensætning, er det nødvendigt inden for en meget lille margin at vælge det rigtige danske støtteverbum. I den mest ekstreme situation er der kun et korrekt støtteverbum, som kan indgå i en idiomatisk lokution på dansk.

Afsnit 1.3.7 Sammenfatning af kapitel 1.3

Når det kommer til at beskrive de leksikalske forskelle mellem dansk og fransk forekommer situationen mere sammensat for objekternes vedkommende, end det var tilfældet for støtteverberne.

De ikke-deverbale objekter i korpus har både på dansk og fransk et abstrakt leksikalsk indhold, hvilket blev henført til, at objekterne på begge sprog leksikaliserer referentens *funktion* snarere end dens *konfiguration*. På begge sprog er de ikke-deverbale objekter ofte hyperonymer eller komposita, hvor der indgår hyperonymer. For det franske sprogs vedkommende er dette ikke typisk og må henføres til korpus' specielle form.

Situationen er en lidt anden for verbalsubstantiverne, som udgør hovedparten af objekterne i VNPerne. Verbalsubstantiverne arver et leksikalsk indhold fra de verber, de er afledt af, og derfor slår de leksikalske forskelle mellem danske og franske verber igennem i de objekter i korpus, som er verbalsubstantiver.

De danske verbalsubstantiver er ofte præfigerede, men i modsætning til det der var tilfældet ved de danske støtteverber, dominerer de simple præfikser, idet de forekommer dobbelt så hyppigt som retningspræfikser (*be-slutning* - *beslutte*, *er-klæring* - *erklære*). De simple præfikser tilfører objekterne et indhold, som er mere generelt end det, de danske støtteverber får tilført ved retningspræfikser. De simple præfikser er mere betydningssvage end retningspræfikserne. Dog er den præcise betydning af retningspræfikserne noget afsvækket i generelle retningspræfigerede verbalsubstantiver. Dette ses blandt andet ved, at de verber, hvoraf objekterne er afledt, ikke er to-leddede. Retningspræfikset bliver her mere betydningssvagt, og verbalafledningen følger samme mønster som for simple præfikser.

Verbalsubstantiverne kan også opdeles i suffiksafledninger og rodafledninger, og denne opdeling findes i modsætning til den foregående opdeling også på fransk. Suffiksafledninger placerer sig nærmere den generelle del af leksikaliseringsskalaen, mens rodafledninger placerer sig tættere på den præcise del af skalaen. Der er omkring dobbelt så mange suffiksafledninger som rodafledninger i den danske del af korpus, mens fordelingen er mere lige i den franske del. Dette tages til indtægt for, at de franske verbalsubstantiver har et mere præcist leksikalsk indhold end de danske.

Selektionskriterierne kan forklares med det leksikalske indhold i VNPets komponenter. Typisk leksikaliserer det danske støtteverbum i højere grad end det franske en bevægelse og måske *måde* (i verbalroden) og eventuelt en retning (i præfikset), og det er derfor mere indskrænket, hvilke danske objekter, der kommer på tale, end det er tilfældet på fransk. De danske suffiksafledninger danner dog en vis undtagelse.

Sammenfattende er situationen for VNP-objekterne altså noget mere kompliceret, end det er tilfældet for støtteverberne. Der er lighedspunkter mellem de to sprog, og indordningen af objekterne på leksikaliseringsskalaen er derfor mindre entydig end for støtteverberne. En del af forklaringen kan søges i, at objektet på begge sprog er det fundamentale argument i VNPet, som er afgørende for, at konstruktionen overhovedet giver mening, og objektet i et VNP må derfor nødvendigvis have en vis leksikalsk vægt. Objekterne, som indgår i VNPer, kan med andre ord aldrig blive stort set betydningstomme på linje med støtteverberne. Støtteverbet kan derimod være et nærmest betydningstomt synonym for *lave/faire*, som i højere grad lader sig indordne efter sin leksikalske struktur.

Ved en oversættelse vil man normalt tilstræbe at bevare objektets indhold, fordi det netop er objektets indhold, som er det centrale i VNPet. Støtteverbet er

i denne forstand mindre bundet, men udvalget af støtteverber, der passer til et givet objekt, er alligevel mere snævert på dansk end på fransk.

Del 2 Brugen af VNPer i EU-retsakter

I anden del af afhandlingen løfter jeg blikket fra VNPernes bestanddele og søger at forstå konstruktionen i sin helhed samt dens funktion og anvendelse i tekstuel sammenhæng. Kapitel 2.1 er helliget det første formål, altså at forstå den samlede enhed bestående af et støtteverbum og objekt. Kapitel 2.2 beskriver EU-retsakternes opbygning og funktion og placerer VNPerne i forhold til denne overordnede struktur.

I kapitel 2.1 søger jeg at forklare, hvornår VNPer på et af de inddragede sprog ikke er gengivet med VNPer på det andet. Udgangspunktet for analysen er igen det indsamlede korpus, nærmere bestemt de eksempler, hvor VNPer ikke er gengivet med VNPer og altså kun en del af korpus. Jeg undersøger både det leksikalske indhold i danske og franske støtteverber og deres syntaktiske form som forklaringsparametre. Analysen skal kaste lys over, hvilke faktorer, der er afgørende for de oversættelsesstrategier, der er valgt i praksis i ovennævnte tilfælde.

Kapitel 2.2 behandler først retsakternes form og direktive indhold, herunder hvordan retsakterne er opbygget efter mønstre, som ligner nationale franske domme. Teksterne karakteriseres desuden kort med hensyn til deres direktive funktion og specielle opbygning. Dernæst bliver VNPerne placeret i tekstuel sammenhæng med hensyn til deres direktive funktion, og det beskrives, hvordan de danske støtteverber placerer de danske VNPer relativt i forhold til hinanden. Beskrivelsen stemmer overens med J.P. Vinay og J. Darbelnets definition af *sproglige billeder* som udtryk, der sprogligt gengiver et billede af en konkret virkelighed (Vinay & Darbelnet 1977:58ff.) – i tilfældet med danske VNPer en konkret bevægelse. Som det sidste genoptages to overordnede forskelle mellem danske og franske VNPer, nemlig at danske VNPer i en del tilfælde indgår i

upersonlige konstruktioner, og at franske VNPer i flere tilfælde konstrueres med inanimerede subjekter.

Kapitel 2.1 VNPer og konstruktioner, som bruges svarende til VNPer

I dette kapitel belyses nogle faktorer, som påvirker gengivelsen af et VNP mellem dansk og fransk. Dette sker ud fra en empirisk analyse af de eksempler fra korpus, hvor et VNP på et sprog ikke gengives med et VNP på det andet sprog. Det er med fuldt overlæg, at jeg undgår termen *oversat* – ligesom EU-Kommissionen vil jeg betragte teksterne som flere sproglige versioner af de samme tekster. Analysen tager afsæt i begrebet *oversættelsesenhed* (*unité de traduction*), som beskrevet af J. P. Vinay & J. Darbelnet. Disse to forfattere beskriver en *oversættelsesenhed* som en enhed – eventuelt med flere elementer – som må oversættes samlet for at opnå en idiomatisk gengivelse (Vinay & Darbelnet 1977:37). VNPer bliver betragtet som sådanne *oversættelsesenheder*.

Analysen inkluderer to væsentlige faktorer, som påvirker gengivelsen af VNPerne. Den første faktor er det forskellige leksikalske indhold i de danske og franske støtteverber, og den anden faktor er VNPernes syntaktiske form. Det vil fremgå, at det kun er den anden faktor, der umiddelbart spiller en rolle, mens de leksikalske forskelle mellem sprogene ikke umiddelbart har nogen betydning.

Afsnit 2.1.1 indeholder en generel oversigt over de konstruktioner, som jeg analyserer i resten af kapitlet. Afsnit 2.1.2 behandler de danske VNPer, som ikke er gengivet med franske VNPer på fransk, og i afsnit 2.1.3 behandler de franske konstruktioner, som er brugt svarende til danske VNPer. Tilsvarende behandler afsnit 2.1.4 de franske VNPer, som ikke er modsvaret af VNPer på dansk, og afsnit 2.1.5 behandler de danske konstruktioner, som er brugt i stedet.

Afsnit 2.1.1 Indføring i analysen

I dette afsnit vil jeg foretage en første sammenlignende betragtning af grænsene for, hvordan VNPer på et sprog gengives på det andet sprog. Det er i den forbindelse fornuftigt at opbløde den enkle definition af VNP-enheden ud fra dens aktive form, som blev givet i kapitel 1.1 og medtage VNPer, som står i nogle andre former. Afsnittet her er således ikke en udtømmende empirisk redegørelse, men nærmere en vejviser til resten af kapitlet.

Indtil videre har det været det leksikalske indhold i VNPer og dets dele, som har stået i forgrunden ved analysen, mens VNPer's syntaktiske form ikke er blevet betragtet særskilt. Hidtil er et VNP blevet defineret som sammensætningen af et "skabende" verbum og et objekt effektum. Videre er det defineret, at VNPer knytter agentive subjekter til sig. De indsamlede VNPer viser sig imidlertid ofte at stå i passiv, og jeg vil også regne disse konstruktioner for VNPer, selvom det, som ellers er objekt effektum, bliver til subjekt effektum, og det, som skulle være et tilknyttet agentivt subjekt, kun sjældent findes. Støtteverbet udtrykker stadig en aktion, hvis resultat udtrykkes i objektet, og det samlede VNP udtrykker stadig en aktion. Man kan således på begge sprog strengt taget se to lag af aktion i VNPer – et i selve støtteverbet og et i det samlede VNP (*gennemføre kontrolbesøg/effectuer des visites de contrôle*). VNPer's væsentligste karakteristika er således bevaret, når det står i passiv.

Ligeledes vil VNPer i infinitiv blive accepteret som VNPer. I øvrigt ser man de subjekter, som knyttes til franske VNPer, i visse tilfælde er animismer (*directive, règlement*).

De følgende eksempler illustrerer passivformen af VNPer. I eksempel (1) anvendes passivformen på begge sprog, i (2) kun på dansk og i (3) kun på fransk. Det bemærkes, at franske konstruktioner med *mettre* og lignende verber (*procéder à*) ikke regnes for VNPer, selvom de har et semantisk indhold, der

ligger tæt på *faire*. Disse verber konstrueres nemlig med præpositionsobjekt og er ikke direkte transitive (*mettre au point, mettre en place, procéder à...*).

- (1) *Disse love og administrative bestemmelser skal ved vedtagelsen indeholde en henvisning til dette direktiv eller skal ved offentliggørelsen ledsages af en sådan henvisning. De nærmere regler for henvisningen fastsættes af medlemsstaterne.*

Lorsque les Etats membres adoptent ces dispositions, celles-ci contiennent une référence à la présente directive ou sont accompagnées d'une telle référence lors de leur publication officielle. Les modalités de cette référence sont adoptées par les Etats membres.

(Kommissionens direktiv 1999/19/EF af 18. marts 1999)

- (2) *Formandskabet sikrer, at der indføres hensigtsmæssige procedurer med henblik på gennemførelsen af stk. 1.4.*

La présidence veille à ce que des procédures appropriées soient mises en place aux fins de la mise en oeuvre des paragraphes 1 à 4.

(Rådets fælles holdning af 24. januar 2000)

- (3) *De i bilaget omhandlede fangstkvoter er ikke omfattet af betingelserne i artikel 2, 3 og 5, stk. 2, i forordning (EF) nr. 847/96.*

Les quotas de pêche définis à l'annexe ne sont pas soumis aux conditions établies aux articles 2, 3 et 5, paragraphe 2, du règlement (CE) n°847/96.

(Rådets forordning (EF) Nr. 67/1999 af 18. december 1998)

De følgende eksempler illustrerer infinitivformen af de danske VNPer, som også undersøges nærmere i afsnit 2.1.2. Denne form af danske VNPer gengives hyppigt ikke med et fransk VNP. Ligesom i passiveksemplet (2) står denne type af danske VNPer ofte som egentligt subjekt i sætningen (eksemplerne (4) og (6)). I eksempel (5) er det objekt og egentligt objekt. Det første aspekt vil blive undersøgt nærmere i kapitel 2.2.

- (4) *På det foreløbige stadium var det blevet afvist at foretage en justering for sæsonudsving.*

Au stade provisoire, une demande d'ajustement au titre de variations saisonnières a été rejetée.

(Rådets forordning (EF) nr. 132/2001 af 22. januar)

- (5) *Man kan kun gøre det lettere at foretage grænseoverskridende finansielle transaktioner i Europa, hvis man anerkender, at en grænseoverskridende bevægelse af arbejdstagere ikke er mulig på samme måde som mellem de amerikanske stater. Den sociale dimension har derfor brug for en europæisk løsning.*

Bien qu'il y ait lieu de faciliter les transactions financières transfrontalières en Europe, on se doit de reconnaître qu'une mobilité sociale par-delà les frontières des États membres ne peut y être envisagée sur la même échelle qu'entre les États qui constituent les États-Unis. En conséquence, il conviendra d'apporter une réponse européenne à l'aspect social de la question.

(Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse 2000/C 117/13)

- (6) *I de tilfælde hvor det ved beregningen af eksportpriserne var nødvendigt at foretage en omkostningsfordeling for at tage hensyn til importørernes salgs- og administrationsomkostninger og andre generalomkostninger, blev fordelingen foretaget på grundlag af omsætningen.*

Lorsque des ajustements des coûts au titre des dépenses administratives, frais généraux et frais de vente des importateurs sont apparus nécessaires pour la construction des prix à l'exportation, ils ont été opérés sur la base du chiffre d'affaires.

(Rådets forordning (EF) nr. 174/2000 af 24. januar 2000)

Når et dansk VNP ikke gengives med et fransk VNP, gengives det med simpleksverber eller substantivsyntagmer, der i mange tilfælde svarer til de deverbale objekter i de danske VNPer (eksemplerne (7), (8)). I substantivsyntagmet genfinder man i nogle tilfælde støtteverbet i nominaliseret

form og objektet som attributiv (eksempel (9)). Dette behandles nærmere i afsnit

2.1.3. Eksempler:

- (7) *Der bør foretages en yderligere reduktion af arbejdskraftomkostningerne, også i den nederste del af lønskalaen, samtidig med at behovet for en finanspolitisk konsolidering tilgodeses;*

Il faudrait réduire encore les coûts salariaux, également au bas de l'échelle des salaires, tout en conciliant ces mesures avec la nécessité d'assainir les finances publiques;
(Rådets henstilling 2001/64/EF af 19. januar 2001)

- (8) *Kommissionens tjenestemænd, om nødvendigt med bistand af uafhængige eksperter, sikrer, at projekter og undersøgelser er gennemført korrekt, før der foretages nogen udbetalinger, under hensyntagen til de kontraktlige forpligtelser og principperne om forsvarlig forvaltning.*

Des fonctionnaires de la Commission, assistés le cas échéant d'experts indépendants, s'assurent de la bonne exécution des projets et études avant tout paiement, en tenant compte des obligations contractuelles et des principes de bonne gestion.
(Forslag til Rådets beslutning, COM/2000/0323 final)

- (9) *Myndighederne i Letland er ved at udarbejde nye regler for forvaltning af radioaktivt affald. Det nye system bliver baseret på bortskaffelsesmåde og klassificering af affaldet efter halveringstid og aktivitetsindhold.*

Les autorités lettones sont engagées dans un processus d'élaboration de nouveaux règlements sur la gestion des déchets radioactifs; le nouveau système sera fondé sur la voie d'évacuation des déchets, classés selon leur période et leur activité.
(Kommissionens henstilling 99/66/EF af 15. september)

Tilsvarende forekommer det, at franske VNPer ikke gengives med danske VNPer, hvilket behandles i afsnit 2.1.4. Franske VNPer, som udgør participe présentsyntagmer, forekommer for eksempel på fransk, men slet ikke på dansk i

korpus. Disse franske VNPer har i øvrigt en tendens til at optræde med inanimerede subjekter, hvilket vil blive berørt nærmere i kapitel 2.2. Eksempler:

- (10) *Décision du Conseil et de la Commission du 21 décembre 1998 relative à la conclusion de l'accord européen **établi**ssant une association entre les Communautés européennes et leurs Etats membres (...)*

Rådets og Kommissionens afgørelse af 21. december 1998 om indgåelse af Europaaf-talen om oprettelse af en associering mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater, (...)

- (11) *Décision de la Commission du 18 mars 2002 **établi**ssant des critères écologiques révisés pour l'attribution du label écologique communautaire aux articles chaussants et modifiant la décision 1999/179/CE*

Kommissionens beslutning af 18. marts 2002 om opstilling af reviderede miljøkriterier for tildeling af Fællesskabets miljømærke til fodtøj og om ændring af beslutning 1999/179/EF

Afsnit 2.1.5 behandler de danske konstruktioner, som bruges svarende til franske VNPer, herunder danske substantivsyntagmer. Mekanismen er langt hen ad vejen analog med de omskrivninger, man så den modsatte vej (eksemplerne (8), (9)). Der bruges danske substantivsyntagmer til at gengive det leksikalske indhold fra objektet i det franske VNP, hvilket nedenfor er illustreret i eksemplerne (12) og (13). I andre tilfælde optræder der danske præpositionssyntagmer, hvor styrelsen består af et nominaliseret støtteverbum med objektet fra VNPet knyttet til som attributiv, hvilket er illustreret i eksemplerne (14) og (15):

- (12) *Dans le cas où **la procédure définie** au présent article doit être suivie, la Commission est assistée par le comité permanent des denrées alimentaires, ci-après dénommé "comité".*

Når **fremgangsmåden** i denne artikel anvendes, bistås Kommissionen af Den Stående Levnedsmiddelkomité i det følgende benævnt ”komitéen”.
(Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/2/EF af 22. februar 1999)

- (13) *Si la Commission constate, à la demande d'un Etat membre, qu'une opération de concentration telle que définie à l'article 3 mais sans dimension communautaire au sens de l'article 1er crée ou renforce une position dominante (...)*

Hvis Kommissionen efter anmodning fra en medlemsstat fastslår, at en sammenslutning efter artikel 3, som er uden fællesskabsdimension i henhold til artikel 1, skaber eller styrker en dominerende stilling (...)
(EF-Domstolens dom af 28 april 1999. Sag T-221/95)

- (14) *considérant que l'article 1er, paragraphe 3, de la décision 97/16/CE du Conseil du 20 décembre 1996, instituant le comité de l'emploi et du marché du travail (6) prévoit que celui-ci assure une liaison appropriée avec le comité permanent de l'emploi.*

i artikel 1, stk. 3, i Rådets afgørelse 97/16/EF af 20. december 1996 om nedsættelse af Beskæftigelses- og Arbejdsmarkedsudvalget (6) er det fastlagt, at dette udvalg skal opretholde passende forbindelser med Det Stående Udvalg for Beskæftigelse (...)
(Rådets afgørelse 1999/207/EF af 9. marts 1999)

- (15) *Directive 1999/19/CE de la Commission du 18 mars 1999 modifiant la directive 97/70/CE du Conseil instituant un régime harmonisé pour la sécurité des navires de pêche de longueur égale ou supérieure à 24 mètres.*

Kommissionens direktiv 1999/19/EF af 18. marts 1999 om ændring af Rådets direktiv 97/70/EF om etablering af harmoniserede sikkerhedsforskrifter for fiskeskibe med en længde på 24 meter og derover.

Afsnit 2.1.2 Danske VNPer, som ikke er modsvaret af franske VNPer

Dette afsnit undersøger de 183 VNPer i den danske del af korpus, som ikke er gengivet med franske VNPer. For kortheds skyld vil disse VNPer blive kaldt for ”uoversættelige”, selvom de selvfølgelig er gengivet på fransk, blot ikke med

VNPer. Tilsvarende kaldes de VNPer, som er gengivet med VNPer, for ”oversættelige”.

De danske VNPer, som er oversættelige, indeholder typisk den samme slags præcise præfigerede støtteverber som de uoversættelige, hvorfor støtteverberne i sig selv ikke kan bruges som forklaring på, hvilke VNPer som er mulige at oversætte, og hvilke, der må omskrives. Derimod viser nedenstående tabel, at støtteverbets form spiller en stor rolle:

(16)

	<i>Det samlede danske korpus</i>	<i>Udsnit af det danske korpus, hvor danske VNPer ikke gengives med franske VNPer</i>
<i>Antal støtteverber</i>	43	30
<i>Antal præfigerede støtteverber</i>	31	23
<i>Antal eksempler med præfigerede støtteverber</i>	355	148
<i>Antal eksempler med de 12 hyppigst forekommende støtteverber</i>	360	154
<i>Antal eksempler</i>	430	183
<i>Antal eksempler på danske VNPer i passiv</i>	190 (46%)	87 (47%)
<i>Antal eksempler på danske VNPer i infinitiv</i>	126 (30%)	69 (38%)
<i>Antal eksempler på danske VNPer i aktiv</i>	99 (24%)	27 (15%)

Som det første ser man, at ca. 43% (183 ud af 430) af danske VNPer ikke er gengivet med franske VNPer, og det er derfor langt fra sjældent, et dansk VNP

er uoversætteligt. Man kunne formode, at det fortrinsvis er leksikalsk præcise danske støtteverber, som volder problemer ved oversættelsen, men dette understøttes ikke af statistikken. Omkring tre fjerdedele af de danske støtteverber er præfigerede både i det samlede korpus og i den uoversættelige del af korpus, og over 80% af eksemplerne indeholder præfigerede verber, både i det samlede korpus og i den udvalgte del. Da fordelingen således er den samme, kan præfigering ikke anvendes som forklaringskriterium.

Man kan dernæst undersøge, om det er de samme præfigerede verber, som dominerer i de to samlinger. De 30 støtteverber, som forekommer i den uoversættelige del, er anført nedenfor. De 12 støtteverber, som går igen blandt de hyppigst forekommende i det samlede korpus, er fremhævet med fede typer. Samtlige 12 forekommer altså også blandt de 30, så der synes heller ikke i den henseende at være noget specielt ved støtteverberne i den uoversættelige del:

(17) *afgive, aflægge, anlægge, etablere, fastlægge, fastsætte, foretage, formulere, fremlægge, fremstille, fremsætte, føre, gennemføre, give, indføre, indgå, iværksætte, nedlægge, opbygge, oprette, skabe, stille, træffe, udarbejde, udfolde, udforme, udtage, udvikle, udøve, vedtage*

Derimod ser man, at omkring halvdelen af de danske VNPer i passiv eller infinitiv ikke er oversat, mens det tilsvarende kun gælder for omkring en fjerdedel af VNPerne i aktiv form. Et kendetegn ved de uoversættelige danske VNPer i passiv eller infinitiv er, at de indgår i upersonlige konstruktioner. Ikke færre end 56 ud af de 87 danske VNPer i passiv er upersonlige konstruktioner, hvor "der" og i enkelte tilfælde "det" er brugt som foreløbigt subjekt, og hvor objektet fra VNPer står som egentligt subjekt. Typiske eksempler:

(18) *Der foretages følgende ændringer i forordning (EØF) nr. 3433/91:*

Le règlement (CEE) n° 3433/91 est modifié de la manière suivante:

(Rådets forordning (EF) nr. 174/2000 af 24. januar 2000)

- (19) *Da **der ikke er fremsat andre bemærkninger** vedrørende den metode, der blev benyttet til at fastsætte dumpingmargenen, bekræftes metoden i betragtning 20 i forordningen om midlertidig told.*

En l'absence d'autres commentaires, la méthode utilisée pour le calcul de la marge de dumping, décrite au considérant 20 du règlement provisoire, est confirmée.

(Rådets forordning (EF) nr. 132/2001 af 22. januar 2001)

Der er derimod kun seks eksempler, hvor danske VNPer står i passiv med animeret agens.

- (20) *Forpligtelsen i femte led har til formål at gøre det lettere at identificere behandlinger, der kan indebære særlige risici, gennem **forudgående kontrol foretaget af EU's tilsynsførende for databeskyttelse**.*

L'obligation posée par le cinquième tiret vise à faciliter l'identification des opérations de traitement, qui présentent des risques spécifiques, par un contrôle préalable de l'autorité de contrôle.

(Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning, COM/99/0337)

Også de oversættelige danske VNPer i infinitiv indgår med en vis hyppighed i upersonlige konstruktioner. 20 af de 69 danske VNPer i infinitiv står som egentligt subjekt. Eksempler:

- (21) *På det foreløbige stadium var **det** blevet afvist **at foretage en justering for sæsonudsving**.*

Au stade provisoire, une demande d'ajustement au titre de variations saisonnières a été rejetée.

(Rådets forordning (EF) nr. 132/2001 af 22. Januar 2001)

- (22) *Man kan kun gøre **det lettere at foretage grænseoverskridende finansielle transaktioner** i Europa, hvis man anerkender, at en grænseoverskridende bevægelse af arbejdstagere ikke er mulig på samme måde som mellem de amerikanske stater. Den sociale dimension har derfor brug for en europæisk løsning.*

Bien qu'il y ait lieu de faciliter les transactions financières transfrontalières en Europe, on se doit de reconnaître qu'une mobilité sociale par-delà les frontières des États membres ne peut y être envisagée sur la même échelle qu'entre les États qui constituent les États-Unis. En conséquence, il conviendra d'apporter une réponse européenne à l'aspect social de la question.

(Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse 2000/C 117/11)

- (23) *I de tilfælde hvor **det** ved beregningen af eksportpriserne var nødvendigt **at foretage en omkostningsfordeling** for at tage hensyn til importørernes salgs- og administrationsomkostninger og andre generalomkostninger, blev fordelingen foretaget på grundlag af omsætningen.*

Lorsque des ajustements des coûts au titre des dépenses administratives, frais généraux et frais de vente des importateurs sont apparus nécessaires pour la construction des prix à l'exportation, ils ont été opérés sur la base du chiffre d'affaires.

(Rådets forordning (EF) nr. 174/2000 af 24. januar 2000)

De danske VNPer med finitte støtteverber er derimod typisk oversættelige, selvom der ud af 99 eksempler er 27 mod-eksempler, hvor et dansk VNP i aktiv er uoversætteligt, deriblandt eksemplerne:

- (24) *at den kompetente myndighed, inden deponeringen påbegyndes, **aflægger et kontrolbesøg** på anlægget for at sikre sig, at det opfylder de relevante godkendelsesbetingelser. Dette begrænser på ingen måde operatørens ansvar i henhold til godkendelsesbetingelserne.*

avant le début des opérations d'élimination, l'autorité compétente inspecte le site pour s'assurer qu'il est conforme aux conditions fixées en la matière par l'autorisation, ce qui ne diminue en rien la responsabilité de l'exploitant en vertu de l'autorisation.

(Rådets direktiv 1999/31/EF af 26. april 1999)

(25) *I det foreliggende tilfælde har Kongeriget Nederlandene anlagt sag vedrørende en eksportrestitution for korn på over 3 mio. NLG, som Kommissionen nægtede at yde med den begrundelse, at varen havde forladt toldområdet allerede før angivelsen, således at der ikke havde kunnet gennemføres nogen kontrol.*

Dans la présente espèce, le royaume des Pays-Bas réclame une restitution à l'exportation de grains pour un montant supérieur à 3 millions de HFL, dont la Commission a refusé l'apurement au motif que la marchandise avait déjà quitté le territoire douanier avant la déclaration, de sorte qu'aucun contrôle n'a pu être effectué.

(Forslag til afgørelse fra generaladvokat Alber fremsat den 19. maj 1998. Sag C-27/94)

Sammenfattende er det især danske VNPer i finit form, som er oversættelige. Danske VNPer i passiv og infinitiv form er sjældnere oversættelige, og især forekommer det, at det er upersonlige konstruktioner, som er uoversættelige. Det sidste kan skyldes, at de tilsvarende upersonlige franske konstruktioner med *il* er marginale, selvom de dog findes i juridisk sprog (M. Herslund 1997b:4, 201).

Afsnit 2.1.3 Franske konstruktioner, som modsvarer danske VNPer

I dette afsnit vil det fremgå, at danske VNPer næsten kun gengives med franske substantivsyntagmer eller simpleksverber, når de ikke gengives med franske VNPer. De franske simpleksverber, som gengiver danske VNPer, svarer i mange tilfælde til objektet i de danske VNPer, som de gengiver (*træffe en beslutning - décider*). Hertil kommer franske verber, som konstrueres med

præpositionsobjekt (*procéder à*) og forskellige konstruktioner med *mettre* (*mettre au point, mettre en place...*). Nedenfor gennemgås først de franske substantivsyntagmer og herefter de franske simpleksverber, som bruges svarende til danske VNPer.

Ud af de 183 danske eksempler gives 74 med substantivsyntagmer og 109 med simpleksverber. Det vil fremgå, at de franske konstruktioner hovedsagelig gengiver indholdet af de deverbale objekter i de danske VNPer og ikke i samme grad det præcise leksikalske indhold af de danske støtteverber.

De forekommende franske substantivsyntagmer kan opdeles i to typer. I den første gruppe svarer substantivsyntagmet helt entydigt til objektet i det danske VNP (*foretage en kontrol – un contrôle*). Den anden type er en nominalisering af det samlede VNP, hvor det danske støtteverbum er nominaliseret (*l'élaboration d'une directive*). Ud af de 74 eksempler er 54 af den første type og 20 af den anden type. Oversigt:

(26) Uoversættelige danske VNPer:

	<i>Substantiv- syntagmer, uden nomina- liseret støtte-</i>	<i>Substantiv- syntagmer, med nominali- seret støtte- verbum</i>	<i>Alle substan- tivsyn- tagmer</i>	<i>Simpleks- verber + Andre former</i>	<i>Alle</i>
--	--	--	---	--	-------------

	<i>verbum</i>				
Passiv	31	16	47	40	87
<i>Infinitiv</i>	8	4	12	57	69
Aktiv	15	0	15	12	27
Sum	54	20	74	109	183

Den første type af franske substantivsyntagmer er illustreret i følgende eksempler:

- (27) *Le présent règlement s'applique au **traitement de données à caractère personnel**, automatisé en tout ou en partie, ainsi qu'au traitement non automatisé de données à caractère personnel contenues ou appelées à figurer dans un fichier.*

*Denne forordning anvendes på **behandling af personoplysninger, der helt eller delvis foretages** ved hjælp af edb, samt på ikke-elektronisk behandling af personoplysninger, der er eller vil blive indeholdt i et register.*

(Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning, COM/99/0337)

- (28) *L'obligation posée par le cinquième tiret vise à faciliter l'identification des opérations de traitement, qui présentent des risques spécifiques, par **un contrôle préalable** de l'autorité de contrôle.*

*Forpligtelsen i femte led har til formål at gøre det lettere at identificere behandlinger, der kan indebære særlige risici, gennem **forudgående kontrol foretaget af EU's tilsynsførende for databeskyttelse**.*

(Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning, COM/99/0337)

Langt mindre hyppigt vælger man et fransk substantivsyntagme, som snarere er en komplet omskrivning af det samlede danske VNP. Eksempel:

- (29) *L'une des préoccupations était que la délégation de la gestion des Fonds conformément au principe de subsidiarité puisse entraîner **un choix inopportun des priorités**, qui pourraient par exemple se concentrer et*

augmenter dans les conurbations, si seuls les objectifs dictés par le marché étaient poursuivis en matière de transports.

*Det kan frygtes, at en uddelegering af middelforvaltningen for at tilgodese subsidiaritetsprincippet kan bevirke, at **der fastlægges prioriteter**, som langt fra er optimale og f.eks. kan føre til koncentration og vækst i byområder, hvis de transportpolitiske mål dikteres af markedet alene.*
(Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse 1999/C 258/09)

I de ovenstående eksempler er det tydeligt, at man i den franske gengivelse vælger at lægge hovedvægten på at gengive det leksikalske indhold af det danske VNP-objekt.

Den anden hovedtype af franske substantivsyntagmer kan siges at svare til nominaliseringer af komplette VNPer. *L'introduction des règles* kan sættes i forbindelse med VNPer *introduire des règles* og *l'élaboration de ces lignes directrices* med *élaborer ces lignes directrices*. Eksempler:

(30) *Les organisations de l'économie sociale devraient être consultées au cours de l'élaboration de ces lignes directrices.*

Retningslinjerne bør udarbejdes i samråd med den sociale økonomis organisationer.

(Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse 2000/C 117/11)

(31) *Assurer l'introduction, l'application et la surveillance des règles de la protection des données dans les institutions et organes communautaires (obligation imposée par le nouvel article 286 du traité CE).*

*At sikre, at **der indføres** og anvendes **bestemmelser** om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger i Det Europæiske Fællesskabs institutioner og organer, og at der bliver ført kontrol med, at disse regler overholdes (en forpligtelse i henhold til den nye artikel 286 i EF traktaten).*

(Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning, COM/99/0337)

Kernen i substantivsyntagmet er det nominaliserede støtteverbum (*l'élaboration, la détermination*), hvortil er knyttet det, som er objektet i det tilsvarende VNP (*ces lignes directrices, des règles*). Denne type af franske substantivsyntagmer gengiver typisk danske VNPer i passiv, og det fremgår også af tabellen ovenfor, at 16 ud af de 20 nominaliserede franske VNPer optræder som modstykke til danske VNPer i passiv. Konstruktionen forekommer slet ikke som modstykke til danske aktivformer. Under henvisning til kapitel 1.3 kan man sige, at de leksikalsk præcise danske støtteverber her er gengivet med mere betydnings svage, suffiksaflædede franske verbalsubstantiver. Det leksikalske indhold fra støtteverbet i de danske VNP bliver altså svækket ved gengivelsen.

Af tabellen fremgår det også, at franske substantivsyntagmer fortrinsvis anvendes ved gengivelsen af uoversættelige danske VNPer i passiv og aktiv, nemlig i lidt over halvdelen af tilfældene. Derimod er det kun lidt under 20% af de uoversættelige danske VNPer i infinitiv, som gengives med franske substantivsyntagmer. Simpleksverberne dominerer i resten af tilfældene.

Der er to typer af franske simpleksverber, som bruges til at gengive danske VNPer. Langt den hyppigste type gengiver det deverbale objekt i det danske VNP, mens støtteverbet helt falder bort (*vedtage en beslutning/décider...*). Hertil kommer en mindre hyppig type med verberne *mettre* og *procéder à*, som konstrueres med præpositionsobjekt (*mettre au point, mettre en place, procéder à qqch*). Den første type kan illustreres med de følgende eksempler:

(32) *A cet égard, il considère que, si une entreprise **revendique une provision globale** à un niveau plus élevé que celui habituellement constaté dans le secteur concerné, elle doit prouver avoir été, par le passé, sollicitée au-delà du niveau habituel.*

*I denne henseende er Finanzamt af den opfattelse, at hvis en virksomhed ønsker at foretage en samlet **hensættelse**, der er større end den, der er*

sædvanlig inden for branchen, skal virksomheden bevise, at den tidligere har skullet afholde større beløb end normalt.

(Domstolens Dom (Femte Afdeling) af 14. september 1999. Sag C-275/97)

- (33) *avant le début des opérations d'élimination, l'autorité compétente **inspecte** le site pour s'assurer qu'il est conforme aux conditions fixées en la matière par l'autorisation, ce qui ne diminue en rien la responsabilité de l'exploitant en vertu de l'autorisation.*

*at den kompetente myndighed, inden deponeringen påbegyndes, **aflægger et kontrolbesøg** på anlægget for at sikre sig, at det opfylder de relevante godkendelsesbetingelser. Dette begrænser paa ingen måde operatørens ansvar i henhold til godkendelsesbetingelserne.*

(Rådets direktiv 1999/31/EF af 26. april 1999)

- (34) *Du reste, la partie requérante **explique** longuement que, le 25 novembre, le navire se trouvait effectivement à Terneuzen.*

*I øvrigt **har** sagsøgeren **afgivet omfattende redegørelser** for, at skibet faktisk befandt sig i Terneuzen den 25. november.*

(Forslag til afgørelse fra generaladvokat Alber fremsat den 19. maj 1998. Sag C-27/94)

I disse eksempler er det også indholdet i objektet fra de danske VNP, som gengives på fransk. Den anden type forekommer mindre hyppigt. Konstruktioner med *mettre* plus et præpositionsobjekt plus et direkte objekt optræder ni gange svarende til danske VNPer i passiv og ti gange svarende til danske VNPer i infinitiv, for eksempel:

- (35) *La présidence veille à ce que **des procédures appropriées soient mises en place** aux fins de la mise en oeuvre des paragraphes 1 à 4.*

*Formandskabet sikrer, at **der indføres hensigtsmæssige procedurer** med henblik på gennemførelsen af stk. 1-4.*

(Rådets fælles holdning af 24. januar 2000, 2000/56 PESC)

- (36) *Commission devrait envisager la mise en place d'une disposition visant à réduire les analyses de produits réalisées par les laboratoires des douanes pour autant que le laboratoire, les méthodes d'analyse et les registres du producteur soient reconnus par les services de douane et qu'ils soient combinés avec des sondages de conformité périodiques et inopinés.*

Kommissionen bør overveje at indføre en bestemmelse om, at der kan foretages færre analyser af varer på toldmyndighedernes laboratorier under forudsætning af, at toldmyndighederne godkender producenternes laboratorier, kontrolmetoder og fortegnelser, og at der regelmæssigt foretages uanmeldt overensstemmelseskontrol.

(Særberetning Nr. 20/98 (98/C 375/03))

I korpus optræder konstruktionerne *mettre en place*, *mettre au point*, *mettre en oeuvre* og *mettre en vigueur* efterfulgt af et objekt svarende til danske VNPer. Disse konstruktioner med *mettre* har mange lighedspunkter med VNPer, blandt andet det, at de udtrykker skabelsen af noget. Samtidig er *mettre*-konstruktionernes leksikalske indhold meget vagt og abstrakt, helt som det var tilfældet med støtteverberne. Alligevel vil det her blive fastholdt, at *mettre en place/en vigueur* i modsætning til rene støtteverber har et tilknyttet præpositionsobjekt (*en place*), og at *mettre*-konstruktionerne derved adskiller sig fra de støtteverber, der ellers behandles her. Af denne formelle grund vil *mettre*-konstruktionerne ikke her blive betraget som VNPer.

Der forekommer også i alt fire eksempler, hvor et dansk VNP er gengivet med *procéder à* plus et præpositionsobjekt. M. Gross regner denne slags verber for støtteverber, og de har også samme lighedspunkter med rene støtteverber som *mettre*-konstruktionerne. Men eftersom *procéder à* er intransitivt, vil eksemplerne med *procéder à* heller ikke blive regnet som VNPer. Eksempel:

- (37) *Luc (fait + procède à) une lecture rapide du texte*
(M. Gross 1998:30)

Men man konstaterer, at de danske VNPer her er gengivet med intransitive verber med et meget betydningssvagt præpositionsobjekt og et objekt effektum, hvor den leksikalske vægt er koncentreret.

Ovenfor er vist to hovedformer for konstruktioner, som på fransk bruges som modstykke til danske VNPer: På den ene side substantivsyntagmer, herunder substantivsyntagmer med nominaliserede støtteverber, og på den anden side simpleksverber, herunder intransitive simpleksverber og konstruktioner med *mettre*. Franske substantivsyntagmer, som indeholder nominaliserede støtteverber, anvendes næsten kun til at gengive danske passivformer, mens danske infinitivformer fortrinsvis gengives med simpleksverber. Et gennemgående træk ved de franske konstruktioner er imidlertid, at deres centrale leksikalske indhold svarer til det leksikalske indhold i objektet i det danske VNP, som de gengiver.

Afsnit 2.1.4 Franske VNPer, som ikke modsvarer af VNPer på dansk

Dette afsnit undersøger de 151 franske VNPer, som ikke er gengivet med danske VNPer. Ligesom i det parallelle afsnit 2.1.2 vil afsnittet vise, at de oversættelige VNPer typisk indeholder den samme slags støtteverber som de uoversættelige, hvilket igen betyder, at støtteverberne ikke i sig selv kan bruges til at forklare, hvorvidt franske VNPer kan oversættes.

(38)

	<i>Det samlede franske korpus</i>	<i>Ikke-oversatte franske VNPer</i>
<i>Antal støtteverber</i>	25	17
<i>Antal eksempler med de 12 hyppigst</i>	389	137

<i>forekommende støtteverber</i>		
<i>Antal eksempler</i>	<i>411</i>	<i>151</i>
<i>Antal eksempler på franske VNPer i passiv</i>	<i>234 (60%)</i>	<i>108 (71%)</i>
<i>Antal eksempler på franske VNPer i infinitiv</i>	<i>54 (14%)</i>	<i>7 (5%)</i>
<i>Antal eksempler på franske VNPer i aktiv</i>	<i>79 (20%)</i>	<i>10 (7%)</i>
<i>Antal eksempler på franske VNPer i participe présent</i>	<i>28 (6%)</i>	<i>26 (17%)</i>

Ovenfor er det talt op, hvor mange støtteverber, der optræder i henholdsvis det samlede franske korpus og den udvalgte del. Desuden er det talt op, hvor ofte de 12 hyppigst forekommende franske støtteverber optræder. Opstillingen inkluderer også en optælling af de former af franske VNPer, som ikke er gengivet med danske VNPer. Som det første viser opstillingen, at ca 37% (151 ud af 411) franske VNPer, altså en væsentlig andel, ikke er gengivet med danske VNPer. Man kunne videre formode, at det fortrinsvis er leksikalsk generelle franske støtteverber, som volder problemer ved oversættelse, men ligesom ved de danske eksempler, understøttes dette ikke af statistikken. De 17 støtteverber, som forekommer i den uoversættelige del af korpus, er anført nedenfor. Ud af disse 17 er ti blandt de 12 hyppigst forekommende støtteverber i det samlede korpus. Disse verber er nedenfor fremhævet med fede typer. Der synes altså ikke at være noget specielt ved de franske støtteverber i den uoversættelige del af korpus i den henseende:

(39) ***adopter, arrêter, conclure, créer, définir, déterminer, effectuer, établir, fixer, instaurer, instituer, introduire, prendre, présenter, prévoir, réaliser, viser***

I øvrigt er det påfaldende, at disse ti ud af de 12 hyppigst forekommende verber i korpus dækker 91% (137) ud af de 151 eksempler, hvilket svarer godt til det samlede kopus, hvor 91% (374 ud af 411 eksempler) også er dækket af de ti hyppigst forekommende franske støtteverber (se bilag (2)).

Ved gennemgangen af de franske støtteverbs leksikalske indhold i kapitel 1.2 blev det beskrevet, at disse har et mere generelt leksikalsk indhold end de danske, fordi de mangler nogle af de leksikalske elementer, som gør de danske støtteverber præcise. De franske støtteverber indeholder ikke normalt et retningspræfiks, og de får derfor ikke understreget deres transitivitet og i nogle tilfælde deres aktionsbetydning. Hertil kommer, at der ikke typisk udtrykkes *bevægelse* og *måde* i de franske støtteverber. Som man ser, passer den tidligere beskrivelse af de franske støtteverbs generelle leksikalske indhold på støtteverberne i både de franske VNPer, som er gengivet med danske VNPer, og på de franske VNPer, som er gengivet med andre danske konstruktioner.

Det fremgår af tabel (38), at det er franske VNPer i passiv, som er absolut dominerende blandt de uoversættelige franske VNPer. Langt herefter følger franske VNPer i participe présent, mens franske VNPer i infinitiv og aktiv normalt er oversættelige. Jeg vil betragte de fire tider i rækkefølge efter deres hyppighed, men den dominerende gruppe af franske VNPer vil blive behandlet særligt indgående. Det erindres, at de franske VNPer i passiv, i modsætning til de danske, normalt ikke indgår i upersonlige konstruktioner eller optræder som egentligt subjekt i sætningen.

(40)

<i>Ikke-oversatte franske VNPer i passiv</i>	<i>Antal</i>
<i>Uden udtrykt agens</i>	<i>41</i>

<i>Tilknyttet inanimeret adverbielt led</i>	62
<i>Agens</i>	5
<i>I alt</i>	108

De oversættelige franske VNPer i passiv kan opdeles efter det led, de knytter til sig, som vist i tabellen ovenfor. Agensleddet, som kan knyttes til passivformen af et VNP, udtrykker det led, der i aktivformen af et VNP ville være det agentive subjekt (*Kommissionen vedtager forslaget – Forslaget vedtages af Kommissionen*), men franske VNPer i passiv har for størstedelens vedkommende enten slet ikke har udtrykt agens, eller de har tilknyttet et led, som ville svare til et inanimeret subjekt i en aktiv sætning. Franske VNPer i passiv uden udtrykt agens kan illustreres med følgende eksempler:

(41) *Le montant de la subvention a été réparti sur le total **des exportations effectuées** pendant la période d'enquête.*

Det fremkomne subsidiebeløb er derefter fordelt på hele udførslen i undersøgelsesperioden.

(Kommissionens forordning (EF) nr. 618/1999 af 23. marts 1999)

(42)(...) *les paramètres de contrôle du procédé d'irradiation prévus à l'annexe III, **les contrôles dosimétriques effectués** et leurs résultats (...)*

data til den kontrol af strålebehandling i overensstemmelse med bilag III, resultaterne af de udførte dosismålinger (...)

(Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/2/EF af 22. februar 1999)

Tilsvarende illustrerer de følgende eksempler situationen, hvor et tilknyttet adverbielt led udfylder agensleddet plads:

- (43) *Le sort des créances faisant l'objet de subrogation devrait être régi par le droit de l'État membre d'origine (la lex concursus) conformément aux principes établis par la présente directive.*

*En sådan indtræden bør i overensstemmelse med dette direktivs principper være omfattet af behandlingen i henhold til hjemlandets lov (lex concursus).
(Europa-Parlamentets direktiv 2000/17/EF af 19. marts 2001)*

- (44) *Les effets de ces mesures et procédures sur les actions en exécution forcée individuelles découlant de ces instances devraient être régies par la législation de l'État membre d'origine, conformément à la règle générale établie par la présente directive.*

*Virkningerne af sådanne foranstaltninger og behandlinger for individuel tvangsfuldbyrdelse som følge af disse retssager bør bestemmes af hjemlandets lov i overensstemmelse med direktivets hovedregel.
(Europa-Parlamentets direktiv 2000/17/EF af 19. marts 2001)*

- (45) *La Commission, agissant conformément à la procédure instituée à l'article 29, est autorisée à arrêter des dispositions d'application concernant la forme, la teneur et les autres modalités des notifications (...)*

*Når Kommissionen handler i overensstemmelse med proceduren i artikel 29, er den bemyndiget til at udstede gennemførelsesbestemmelser om form, indhold og andre enkeltheder i forbindelse med anmeldelser (...)
(Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts)*

- (46) *Dans le cas où la procédure définie au présent article doit être suivie, la Commission est assistée par le comité permanent des denrées alimentaires, ci-après dénommé "comité".*

*Når fremgangsmåden i denne artikel anvendes, bistår Kommissionen af Den Stående Levnedsmiddelkomité i det følgende benævnt "komitéen".
(Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/2/EF af 22. februar 1999)*

- (47) *Le contenu de la présente directive tient dûment compte de l'expérience internationale dans ce domaine et des engagements commerciaux internationaux et devrait respecter les critères établis dans le protocole de Carthagène sur la biosécurité, annexé à la convention sur la diversité biologique.*

I dette direktiv er der taget behørigt hensyn til internationale erfaringer på området og til internationale handelsforpligtelser, og det bør respektere kravene i Cartagena-protokollen om biosikkerhed, der er knyttet til konventionen om biologisk mangfoldighed.

(Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/18/EF af 12. marts 2001)

Denne type adverbielle tilføjelser beskriver M. Herslund i sin redegørelse for diatese i dansk og fransk (1997b). Ifølge ham kan et agensled udtrykkes på forskellige måder ved hjælp af forskellige præpositioner: *de, à, de la part de, par les soins de...* Disse forskellige adverbielle tilføjelser kan "erstatte" et agensled svarende til et subjekt i aktiv (Herslund 1997b:35ff.). Samme sted forklarer M. Herslund fænomenet med, at det transitive subjekt, som agensleddet rent notionelt repræsenterer, ikke kun er associeret med agentrollen, men også kan repræsentere transitive subjekter, der har andre roller, herunder at angive et instrument. Netop den instrumentale rolle passer godt på tilfældene fra korpus.

Endelig er der fem eksempler, hvor der til de franske VNPer knyttes et decideret agensled, som udtrykker den institution eller person, som udfører den institutionaliserede handling.

Jeg går nu videre til den mindre gruppe af franske VNPer, som udgør participle présentsyntagmer, og som kan illustreres med følgende eksempler:

(48) *vu le traité établissant la Communauté européenne (...)*

Under henvisning til traktaten om oprettelsen af Det Europæiske Fællesskab (...)

(Fælles holdning (EF) nr. 13/95 fastlagt af Rådet den 29. juni 1995)

(49) *vu le règlement (CE) n° 3286/94 du Conseil du 22 décembre 1994 arrêtant des procédures communautaires en matière de politique commerciale commune (...)*

under henvisning til Rådets forordning (EF) nr. 3286/94 af 22. december 1994 om fastsættelse af fællesskabsprocedurer på området for den fælles handelspolitik (...)

(Kommissionens afgørelse 1999/234/EF af 17. marts 1999)

Denne gruppe af eksempler optræder især i retsakterne på steder, hvor der angives juridiske henvisninger, typisk i starten af teksten. Disse franske VNPer i *participe présent* har normalt tilknyttet et inanimeret subjekt og kan desuden dårligt gengives med VNPer på dansk, og der er da heller ikke fundet et eneste eksempel i den danske del af korpus, hvor støtteverbet står i præsens *participium*. Så disse franske VNPer er næmest "uoversættelige" i ordets egentlige betydning, selvom der i korpus forekommer tre eksempler, hvor franske VNPer af denne type er oversat med danske VNPer, dog ikke i præsens *participium*.

Der forekommer også et begrænset antal (ti) franske VNPer med finite støtteverber blandt de uoversættelige franske VNPer i korpus. Eksempel:

(50) *Lorsque les Etats membres **adoptent ces dispositions**, celles-ci contiennent une référence à la présente directive ou sont accompagnées d'une telle référence lors de leur publication officielle. Les modalités de cette référence sont adoptées par les Etats membres.*

Disse love og administrative bestemmelser skal ved vedtagelsen indeholde en henvisning til dette direktiv eller skal ved offentliggørelsen ledsages af en sådan henvisning. De nærmere regler for henvisningen fastsættes af medlemsstaterne.

(Kommissionens direktiv 1999/19/EF af 18. marts 1999)

Endelig skal det bemærkes, at der er enkelte franske VNPer med et finit støtteverbum, som har inanimerede subjekter (*règlement* og *article*) knyttet til sig. Eksempler:

- (51) *Le règlement (CEE) n° 1764/92 du Conseil du 29 juin 1992 modifiant le régime applicable à l'importation dans la Communauté de certains produits agricoles originaires d'Algérie, de Chypre, d'Égypte, d'Israël, de Jordanie, du Liban, de Malte, du Maroc, de Syrie et de Tunisie(8) a accéléré le démantèlement tarifaire et prévu une augmentation en volume des contingents tarifaires et des quantités de référence fixés dans les protocoles aux accords d'association et de coopération conclus avec les pays méditerranéens cités.*

Rådets forordning (EØF) nr. 1764/92 af 29. juni 1992 om ændring af ordningen for import i Fællesskabet af visse landbrugsprodukter med oprindelse i Algeriet, Cypern, Egypten, Israel, Jordan, Libanon, Malta, Marokko, Syrien og Tunesien (8) fremskyndede den gradvise afvikling af tolden og forhøjede de toldkontingenter og referencemængder, der var fastsat i protokollerne til samarbejds- eller associeringsaftalerne med de pågældende Middelhavslande.

(Rådets forordning (EF) nr. 747/2001 af 9. april 2001)

- (52) *L'article 18-2 de la Corporation Tax Act prévoit la déduction d'une certaine proportion des frais de ivertissement des bénéfices imposables.*

I henhold til artikel 18-2 i Corporation Tax Act kan et vist beløb fratrækkes den skattepligtige indkomst for repræsentationsomkostninger.

(Kommissionens forordning (EF) nr. 618/1999 af 23. marts 1999)

Endnu sjældnere er det, at de franske VNPer udgør infinitivsyntagmer. Der er kun syv eksempler blandt de 151 uoversættelige franske VNP, som udgør et infinitivsyntagme. Eksempel:

(53) *Dans ces deux derniers cas, l'autorité (nationale) de vérification en matière de BPL doit avoir en dernier ressort la responsabilité de déterminer le degré de conformité aux BPL des installations d'essais et la qualité et l'acceptabilité d'une vérification d'étude, et de **prendre toute mesure** pouvant s'avérer nécessaire, compte tenu des résultats des inspections d'installations d'essais ou des vérifications d'études.*

*I de to sidste tilfælde skal den (nationale) GLP-kontrolmyndighed have det endelige ansvar for bestemmelsen af den grad, hvormed forsøgslaboratorierne overholder GLP-principperne og af kvaliteten/anerkendelsen af en revision af et forsøg samt for gennemførelsen af andre foranstaltninger, som resultaterne af inspektionerne eller revisionerne kan give anledning til.
(Kommissionens direktiv 1999/12/EF af 8. marts. 1999)*

Afsnittet her har anskueliggjort, at de franske VNPer syntaktiske form er væsentlig for, om de kan oversættes med danske VNPer, hvorimod støtteverbets leksikalske indhold ikke lader til at være afgørende. Det leksikalske indhold i støtteverberne i de oversættelige franske VNPer adskiller sig ikke fra det leksikalske indhold i de uoversættelige.

Franske VNPer i participe présent viser sig nærmest umulige at oversætte med danske VNPer, mens franske VNPer i infinitiv eller aktiv er oversat i næsten 90% af tilfældene. Midt imellem ligger de franske VNPer i passiv, som er oversættelige i knap halvdelen af eksemplerne – denne form af franske VNPer er langt den mest typiske.

Det er også fremgået, at omkring halvdelen af de uoversættelige franske VNPer i passiv og samtlige franske VNPer i participe présent har tilknyttet animerede subjekter eller led, som svarer dertil. Der er endda nogle få franske VNPer med finitte støtteverber, der har inanimerede subjekter. De danske passive VNPer indgår derimod ofte i upersonlige konstruktioner, og danske

VNPer i præsens participium forekommer slet ikke, hvilket kan forklare, at netop disse to grupper af VNPer skulle være særligt vanskelige at oversætte.

Afsnit 2.1.5 Danske konstruktioner, som modsvarer franske VNPer

Af det forrige afsnit fremgik det, at det især er to typer franske VNPer, som ikke er modsvaret af danske VNPer, nemlig franske VNPer i passiv og franske VNPer i participe présent. I dette afsnit beskriver jeg de danske konstruktioner, som normalt anvendes til at gengive de franske VNPer. Der er to konstruktioner, som dominerer: Substantivsyntagmer og præpositionssyntagmer.

De danske substantivsyntagmer er analoge med de franske substantivsyntagmer fra afsnit 2.1.3 og repræsenterer objektet fra det franske VNP (*considérant que, pour assurer l'uniformité de la mise en oeuvre de la répartition effectuée entre les unions et les organisations de producteurs, il convient de (...) – for at opnå en ensartet **fordeling** mellem producentorganisationerne og foreningerne heraf bør der fastsættes (...)*).

(54) *Det drejer sig for det første om Kommissionens rent interne dokumenter, for det andet om visse breve, der er udvekslet med medlemsstaterne, for det tredje om nogle svar på **anmodninger om oplysninger** efter artikel 11 i forordning nr. 4064/89, (...)*

*Il s'agit, en premier lieu, de documents à caractère purement interne à la Commission, en second lieu, de certaines correspondances avec les Etats membres, en troisième lieu, de certaines réponses à **des demandes de renseignements effectuées** au titre de l'article 11 du règlement n_ 4064/89, (...)*

(EF-Domstolens dom af 28 april 1999. Sag T-221/95)

(55) *Det fremkomne subsidiebeløb er derefter fordelt på hele **udførelsen** i undersøgelsesperioden.*

*Le montant de la subvention a été réparti sur le total **des exportations effectuées pendant la période d'enquête.***

(Kommissionens forordning (EF) nr. 618/1999 af 23. marts 1999)

- (56) *Når kommissionen handler i overensstemmelse med **proceduren** i artikel 29, er den bemyndiget til at udstede gennemførelsesbestemmelser om form, indhold og andre enkeltheder i forbindelse med anmeldelser.*
(...)

*La Commission, agissant conformément à **la procédure instituée** à l'article 29, est autorisée à arrêter des dispositions d'application concernant la forme, la teneur et les autres modalités des notifications (...)*

(Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999)

Disse danske substantivsyntagmer gengiver meget ofte et fransk VNP i passiv (normalt uden udtrykt agens), idet de betydningssvage franske støtteverber simpelthen udelades i gengivelsen. De udeladte franske støtteverber står endda i en infinit form og har derfor heller ikke et indhold af person og tal. I nogle tilfælde er participe passé fra de franske VNPer dog ikke helt udeladt i den danske gengivelse, men bliver derimod gengivet med et foranstillet determinativ. Denne type af nominaliseringer forekommer tunge og bureaukratiske, men findes altså i juridiske tekster. Eksempel:

- (57) *Formanden for Rådet deponerer på vegne af Det Europæiske Fællesskab **den i aftalens artikel 131 omhandlede notifikationsakt.** Formanden for Kommissionen foranstalter tilsvarende notifikation på vegne af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab og Det Europæiske Atomenergifællesskab.*

*Le président du Conseil dépose, au nom de la Communauté européenne, **l'acte de notification prévu** à l'article 131 de l'accord. Le président de la Commission dépose lesdits actes de notification au nom de la Communauté européenne du charbon et de l'acier et de la Communauté européenne de l'énergie atomique.*

(Rådets og Kommissionens afgørelse 1999/144/CE, CECA, Eurotom af 21. december 1998)

I korpus er der også eksempler, hvor franske VNPer gengives med danske komposita. Endnu hyppigere optræder danske komposita som styrelse i præpositionssyntagmer, der diskuteres senere i afsnittet. De følgende eksempler illustrerer franske VNPer gengivet med danske komposita med deverbale kerner:

(58) *Hvervet udøves i overensstemmelse med gennemførelsesbestemmelserne jf. artikel 139.*

Cette fonction est exercée conformément aux modalités d'exécution prévues à l'article 139.

(Rådets forordning (EF, EKSF, Eurotom) nr. 762/2001 af 9. april 2001)

(59) *for at sikre fuld overholdelse af gældende bevarings- og forvaltningsforanstaltningerne, samtidig med at kontrolforanstaltningerne i Rådets forordning (EØF) nr. 2847/93 af 12. oktober 1993 om indførelse af en kontrolordning under den fælles fiskeripolitik (3) suppleres, må der defineres visse specifikke kontrolforanstaltninger vedrørende tilladelse til fiskerfartøjer, underretning herom og indberetning af fangster;*

considérant que, afin d'assurer le respect intégral des mesures de conservation et de gestion pertinentes tout en renforçant les mesures de contrôle établies par le règlement (CEE) n°2847/93 du Conseil du 12 octobre 1993 instituant un régime de contrôle applicable à la politique commune de la pêche (3), il y a lieu de définir certaines mesures de contrôle spécifiques concernant l'autorisation des navires de pêche, la notification des permis et la déclaration des captures;

(Rådets forordning (EF) nr. 67/1999 af 18 december 1998)

Andre af de danske komposita, der gengiver franske VNPer, indeholder ikke en deverbale kerne.

(60) *For ethanoldrevne dieselmotorer gælder følgende specifikke ændringer til de relevante afsnit, formler og faktorer i testmetoderne i bilag III.*

*Dans le cas des moteurs Diesel fonctionnant à l'éthanol, les modifications spécifiques suivantes des paragraphes, équations et facteurs s'appliquent **aux procédures d'essai définies** à l'annexe III de la présente directive.*

(Kommissionens direktiv 2001/27/CE af 10. april 2001)

- (61) *NEAFC-konventionen giver en passende ramme for multilateralt samarbejde med henblik på rationel bevarelse og bedst mulig udnyttelse af fiskeressourcerne i **konventionsområdet**;*

*considérant que la convention CPANE établit le cadre utile pour une coopération multilatérale dans le domaine de la conservation et de la gestion rationnelle des ressources halieutiques dans **la zone de la convention qu'elle définit**;*

(Rådets forordning (EF) nr. 67/1999 af 18 december 1998)

- (62) *Når **fremgangsmåden** i denne artikel anvendes, bistås Kommissionen af Den Stående Levnedsmiddelkomité i det følgende benævnt "komitéen".*

*Dans le cas où **la procédure définie** au présent article doit être suivie, la Commission est assistée par le comité permanent des denrées alimentaires, ci-après dénommé "comité".*

(Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/EF af 22. februar 1999)

I. Baron beskriver nogle generelle træk ved opbygningen af komposita i de indo-europæiske sprog, eksemplificeret med blandt andet danske og franske komposita (Baron 2000). Det er fælles for dansk og fransk, at komposita indeholder to elementer. Det første led i danske komposita er normalt det, som er determinerende, og det andet led er det, som bliver determineret. I de danske komposita, som I. Baron beskriver, er det sidste led den deverbale kerne i sammensætningen (*papir-fremstilling, menneske-had...*). I franske komposita indgår de samme to led, blot i omvendt rækkefølge, således at den deverbale kerne står før det determinerende led, ofte adskilt af *de* (*production de papier*). Det er altså blandt andet denne type af komposita, der bruges svarende til VNPer.

Jeg vender mig dernæst mod de danske præpositionssyntagmer, som anvendes til at gengive franske VNPer. Eksempler:

- (63) *Kommissionens direktiv 1999/19/EF af 18. marts 1999 om ændring af Rådets direktiv 97/70/EF om etablering af harmoniserede sikkerhedsforskrifter for fiskeskibe med en længde på 24 meter og derover.*

Directive 1999/19/CE de la Commission du 18 mars 1999 modifiant la directive 97/70/CE du Conseil instituant un régime harmonisé pour la sécurité des navires de pêche de longueur égale ou supérieure à 24 mètres.
(Kommissionens direktiv 1999/19EF af 18. marts 1999)

- (64) *under henvisning til Rådets forordning (EF) nr. 3286/94 af 22. december 1994 om fastsættelse af fællesskabsprocedurer på området for den fælles handelspolitik (...)*

vu le règlement (CE) n° 3286/94 du Conseil du 22 décembre 1994 arrêtant des procédures communautaires en matière de politique commerciale commune (...)
(Kommissionens afgørelse 1999/234/EF af 17. marts 1999)

- (65) *Kommissionen for Fiskeriet i det Nordøstlige Atlanterhav vedtog den 20. november 1998 henstillinger om begrænsning af fangsterne af rød fisk i konventionsområdet og om indførelse af minimumskrav vedrørende underretning og indberetning i forbindelse med fangster af rød fisk og norsk forårsgydende (atlanto-skandinavisk) sild for 1999; (...)*

considérant que la commission des pêches de l'Atlantique du Nord-Est a adopté le 20 novembre des recommandations limitant les captures de sébaste dans la zone de la convention et établissant des exigences minimales de notification et de déclaration de captures de sébaste et de hareng atlanto-scandinave pour 1999; (...)
(Rådets forordning (EF) nr. 67/1999 af 18. december 1998)

Styrelserne i disse danske præpositionssyntagmer kan man sætte i forbindelse med VNPer (*oprette en associering*), hvor støtteverbet er nominaliseret til et verbalsubstantiv (*oprettelse*) og objektet bliver til et præpositionssyntagma, der

står som attributiv til verbalsubstantivet (*af en associering*). Det bliver således indlysende, at styrelsen i disse præpositionssyntagmer indeholder elementerne fra et VNP. De franske støtteverber ses altså gengivet med danske suffiksafledte verbalsubstantiver, helt analogt med det, som blev illustreret i 2.1.3.

Eksemplerne (64) og (65) illustrerer dette, men de danske verbalsubstantiver er her præfigerede såvel som suffiksafledte, og de er dermed af en type, som i kapitel 1.3 blev karakteriseret som leksikalsk abstrakte i flere henseender. For det første er suffiksafledninger mere abstrakte end rodafledninger, og for det andet er præfikserne her gået i fast forbindelse med verbalrødderne (*fastsættelse/fastsætte/*sætte fast – indførelse/indføre/*føre ind*). Denne type af danske verbalsubstantiver optræder typisk i styrelsen i de danske præpositionssyntagmer, som anvendes til at gengive franske VNPer i korpus.

Sammenfattende har jeg betragtet de franske VNPer i passiv og participe présent, som er gengivet med danske substantivsyntagmer eller præpositionssyntagmer. Franske VNPer i passiv gengives normalt med danske substantivsyntagmer, mens franske VNPer i participe présent næsten kun gengives med præpositionssyntagmer.

I de danske substantivsyntagmer gengives objektet fra det franske VNP, mens støtteverbet normalt udelades helt eller i enkelte tilfælde gengives med et foranstillet determinativ. Det danske præpositionssyntagme, som gengiver franske VNPer i participe présent, indeholder normalt en styrelse bestående af et præfigeret og suffiksafledt verbalsubstantiv med et tilknyttet attributiv bestående af et præpositionssyntagme (typisk indledt med *af* eller *om*). Styrelsen af det første præpositionssyntagme svarer til det franske støtteverbum, men i leksikalsk afsvækket form, og attributivet svarer til objektet. I alle tilfælde gengiver de danske konstruktioner fortrinsvis det leksikalske indhold fra VNP-objektet fra det franske VNP.

Afsnit 2.1.6 Sammenfatning af kapitel 2.1

I dette kapitel har jeg analyseret de eksempler fra korpus, hvor VNPer på et sprog ikke er modsvaret af VNPer på det andet. I begge retninger svarer dette til ca. 40% af tilfældene.

I den første del af afhandlingen blev der iagttaget en række leksikalske forskelle mellem støtteverberne på de to sprog, som kort kan sammenfattes på den måde, at de danske støtteverber er mere præcise end de franske, om end der er en række nuancer. Det, som er fremgået af kapitel 2.1, er, at det er de samme støtteverber, der forekommer i hele korpus og i de VNPer, der ikke bliver gengivet med VNPer. De leksikalske forskelle kan altså ikke forklare, hvilke VNPer, der ikke bliver gengivet med VNPer.

Yderligere er det blevet fremdraget, at VNPets syntaktiske form i høj grad har indflydelse på, om VNPer er oversætteligt. Jeg har her kun betragtet de sproglige valg, som er truffet i korpus, og ikke den teoretiske mulighed, der kunne være for at oversætte VNPer med VNPer i disse tilfælde. Franske VNPer i infinitiv eller aktiv er næsten altid oversat med danske VNPer, mens franske VNPer i participe présent næsten aldrig er oversat med danske VNPer, da den tilsvarende form stort set ikke anvendes analogt på dansk. Den gruppe, som dominerer, både blandt de oversættelige og de uoversættelige franske VNPer, er imidlertid VNPer i passiv.

På dansk findes et temmelig stort antal VNPer i infinitiv og et mindre antal i aktiv, som ikke har noget fransk VNP som modstykke. Endelig er der VNPer i passiv, som i ca. halvdelen af tilfældene er oversat med andre konstruktioner end VNPer. I næste kapitel vil det blive uddybet, at de danske VNPer i passiv og infinitiv, som ikke er oversat med VNPer, har det tilfælles, at de ofte står som egentligt subjekt i upersonlige konstruktioner.

Når et VNP ikke er gengivet med et VNP, er der tre konstruktioner, som hyppigt anvendes i stedet, nemlig substantivsyntagmer, præpositionssyntagmer og simpleksverber. Generelt er det det leksikalske indhold fra objektet i VNPer, som konstruktionerne skal dække. De franske substantivsyntagmer anvendes til at gengive omkring halvdelen af de danske VNPer i aktiv og omkring en tredjedel af de danske VNPer i passiv, som ikke er gengivet med franske VNPer. De danske substantivsyntagmer anvendes kun til at gengive franske VNPer i passiv. Da der næsten ikke er nogen franske VNPer i aktiv, som ikke gengives med danske VNPer, kommer de danske substantiver ikke i anvendelse her.

De franske substantivsyntagmer, hvis kerne er et nominaliseret støtteverbum, anvendes til at gengive danske VNPer i passiv, mens de danske præpositionssyntagmer, som også indeholder nominaliserede støtteverber, anvendes til at gengive franske VNPer i passiv og i høj grad franske VNPer i participe présent.

Endelig anvendes franske simpleksverber til at gengive alle de danske VNPer i infinitiv og knap halvdelen af de danske VNPer i passiv, som ikke er gengivet med franske VNPer. Danske simpleksverber forekommer derimod næsten ikke som gengivelser af franske VNPer i korpus.

Kapitel 2.2 Retsakternes opbygning og direkte indhold

Administrative eller juridiske tekster, især retsakter, er typisk stærkt direkte, idet de ofte indeholder forbud, påbud o.s.v., og altså udtrykker institutionaliserede handlinger. Nedenfor bliver det anskueliggjort, at VNPer tit bruges til at gengive disse institutionaliserede handlinger, og at VNPer derfor er et bærende direktivt element i disse tekster. Fokus er på en konkret karakteristik af retsakterne, snarere end en større redegørelse for det tekstlingvistiske område.

I dette kapitel vil de tidligere grundlæggende iagttagelser blive eftervist med udgangspunkt i et repræsentativt udvalg blandt de tekster, som korpus er hentet fra. Da retsakterne, ligesom mange juridiske tekster, følger en formel struktur, kan man betragte forskellige anvendelser af VNPer i forskellige dele af strukturen. Til dette formål er det først nødvendigt at forstå den formelle tekstuelle opbygning af retsakterne, som gennemgås i afsnit 2.2.1. Gennemgangen af VNPerne i afsnit 2.2.2 vil dernæst vise, at teksterne kan opdeles i en direktiv del, der vedrører selve beslutningen, og en argumentativ del, som vedrører juridiske *henvisninger* og *betragtninger*. Disse dele udtrykker autoritet på forskellige niveauer. Det søges vist, at retsakterne primært er direktive, selvom de også indeholder argumentative dele, samt at VNPer fungerer som direktive elementer i retsakterne. Afsnit 2.2.3 gennemgår generelle træk ved VNPer i passiv form – denne form er den hyppigste både i den danske og i den franske del af korpus. Herefter redegør afsnittet for tendensen til at knytte animismer til franske VNPer. Afsnit 2.2.4 og 2.2.5 behandler særtræk ved henholdsvis franske og danske VNPer i passiv.

Afsnit 2.2.1 Retsakternes opbygning

I dette kapitel er fire typer af retsakter udvalgt til en nærmere analyse: *Forordninger, direktiver, beslutninger* og *afgørelser*. Disse fire typer af retsakter omfatter 47 ud af de 67 tekster i korpus, og udgør en meget homogen gruppe af tekster. De resterende 20 tekster er *domme, forslag til afgørelse, forslag til beslutning, udtalelser, fælles holdninger, henstillinger* og *særberetninger*. Disse teksttyper tilfredsstiller i øvrigt også formkrav, der svarer tæt til *forordninger*. De fire betragtede retsakter har mange formelle lighedspunkter, men de adskiller sig blandt andet ved deres gyldighed og modtagerkreds, som vist i opstillingen nedenfor.

EU-retsakternes tekstuelle struktur er formaliseret i *Formularsamling til brug ved udarbejdelse af Retsakter i Rådet for De Europæiske Fællesskaber* (Generalsekretariatet for Rådet for de Europæiske Fællesskaber 1990). Teksterne er opbygget fuldstændig ens på dansk og fransk, således at de afsnit for afsnit svarer til hinanden, og det er denne fælles opbygning, som det videre vil blive vist, er stort set identisk med opbygningen af franske domme.

(1)

<i>Type af retsakt</i>	<i>Gyldighed</i>	<i>Modtager</i>
<i>Forordning</i>	<i>Bindende i alle enkeltheder, umiddelbart</i>	<i>Hver medlemsstat</i>
<i>Beslutning</i>	<i>Bindende i alle enkeltheder, umiddelbart</i>	<i>Angivet i afsluttende sætning</i>
<i>Direktiv</i>	<i>Bindende med hensyn til det tilsigtede mål, men medlemsstaterne bestemmer selv form og midler for gennemførelsen</i>	<i>Angivet i afsluttende sætning</i>
<i>Afgørelse</i>	<i>Bindende i alle enkeltheder, umiddelbart</i>	<i>Ingen bestemt; men kan for eksempel være institutioner i EU selv</i>

(Generalsekretariatet for Rådet for de Europæiske Fællesskaber 1990:13).

Her tages udgangspunkt i formularen til udarbejdelsen af en *forordning* udstedt af Rådet, men strukturen er som nævnt næsten identisk for de andre retsakter. Franske dommes opbygning anskueliggøres ud fra Henri Angevin (1999), som i sin bog om franske nævningedomstole har en gennemgang af og et typeeksempel på en dom afsagt ved en fransk nævningedomstol. Det komplette typeeksempel er gengivet i bilag (3), men hovedpunkterne i dommen er her opstillet og sammenholdt med hovedpunkter i en *forordning*:

(2)

Fransk dom afsagt ved Nævningedomstol	EU-retsakter
Titel Le... (date)	Titel Règlement () n ^o .../... du Conseil du ... Rådets forordning () nr..../ af ...
I. halvdel af en brudt periode La cour d'assises du département de...	I. halvdel af en brudt periode Le Conseil de l'Union Européenne, Rådet for Den Europæiske Union har –
Les visas (henvisningerne) Vu l'arrêt de la chambre d'accusation... Vu l'exploit en date du.... Vu le procès-verbal... Où Me, avocat de la partie civile en ses observations Après en avoir délibéré,... Vu les questions posées par le président; Vu la déclaration de la Cour et du jury;	Les visas (henvisningerne) [vu le traité...,] [et notamment son (ses) article(s)...,] [under henvisning til Traktaten ...,] [særlig artikel...,] [vu...,] [under henvisning til...,]
Les considérants (præmisserne) Considérant qu'il en résulte, à la	Les considérant (betragtningerne) considérant que.....;

<p>majorité de huit voix au moins, que A. est coupable: 1) d'avoir... 2) d'avoir...</p> <p>Considérant que les fait ci-dessus...constituent les crimes prévus et réprimés par les articles...</p> <p>Vu l'article... Faisant application desdits articles...</p>	<p>considérant que.....,</p> <p>ud fra følgende betragtninger:;-</p>
<p>2. del af en brudt periode Condamne A. à / Déclare A. acquitté...</p>	<p>2. del af en brudt periode a arrêté le présent règlement: udstedt følgende forordning:</p>
<p>Dispositif (domskonklusion) La peine de ... ans de réclusion criminelle...</p> <p>Vu l'article....</p> <p>Faisant application desdits articles...</p> <p>Vu l'article...</p> <p>Fixe aux deux tiers de la durée de cette peine la période de sûreté prévue par ledit article;</p> <p>Et ordonne que le présent arrêt sera exécuté à la diligence de M. le procureur général.</p>	<p>Les dispositifs (de dispositive bestemmelser) Article premier Article 2 ... Artikel 1 Artikel 2 ...</p>
<p>Afsluttende formular Fait et prononcé au palais de justice et... le... en audience publique de la cour d'assises, en présence de M. ..., avocat général, où siégeaient, M. ...conseiller à la</p>	<p>Afsluttende formular Le présent règlement est obligatoire dans tous ses éléments et directement applicable dans tout État membre.</p>

<p><i>cour d'appel de président MM. ..., conseiller à la même cour et ... premier juge au tribunal de grande instance de ..., assesseurs, Mmes et MM. ..., jurés de jugement, assistés de M. ... greffier.</i></p> <p><i>Et ont signé le présent arrêt, M. ..., Président et M. ... greffier.</i></p>	<p><i>Fait à Bruxelles, le...</i></p> <p><i>Par le Conseil</i></p> <p><i>Denne forordning er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hver medlemsstat.</i></p> <p><i>Ufærdiget i Bruxelles, den...</i></p> <p><i>På Rådets vegne</i></p>
--	--

(Sammenstillet efter Generalsekretariatet for Rådet for de Europæiske Fællesskaber 1990:12, 13 og Angevin, Henri 1999 (2. udgave):408ff.)

Først gives en gennemgang af de forskellige punkter i retsakterne. Det overordnede emne for retsakterne fremgår allerede af retsakternes titler.

Eksempler:

- (3) *Règlement (CE) N° 683/1999 de la Commission du 29 mars 1999 **fixant**, pour la campagne 1998/1999, **les montants à verser aux organisations de producteurs** et à leurs unions reconnues au titre du règlement n° 136/66/CEE.*

Kommissionens forordning (EF) Nr. 683/1999 af 29. marts 1999 om fastsættelse for produktionsåret 1998/99 af de beløb, der skal udbetales til organisationer af olivenolieproducenter og foreninger heraf, som er anerkendt i henhold til forordning nr. 136/66/EØF.

- (4) *Décision du Conseil et de la Commission du 21 décembre 1998 relative à la conclusion de l'accord européen **établissant une association** entre les Communautés européennes et leurs Etats membres (...)*

Rådets og Kommissionens afgørelse af 21. december 1998 om indgåelse af Europaaftalen om oprettelse af en associering mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater, (...)

Titlen angiver afsenderen af teksten og fastlægger dermed for første gang den *synsvinkel*, der anlægges i teksten. Begrebet *synsvinkel* dækker over de udtryk, som angiver forfatterens tilstedeværelse, og som markerer, hvem der udtrykker sig i teksten. På disse steder tilkendegiver forfatteren sin holdning til de fakta, der fremføres og søger at påvirke læseren (Lundquist 1990:30f.).

Afsenderen træder desuden frem i en brudt periode, som også er en obligatorisk del af teksten, og som markerer nogle overgange i teksten. Den første halvdel af den brudte periode står umiddelbart under titlen og lyder i en *forordning* udstedt af Rådet:

(5) **Dansk:**

Rådet for Den Europæiske Union har –

Fransk:

Le Conseil de l'Union Européenne,

(Generalsekretariatet for Rådet for de Europæiske Fællesskaber 1990:12)

Herefter følger de to første punkter i selve teksten, *henvisningerne* og *betraktningerne*. *Henvisningerne* er en opremsning af det juridiske grundlag for beslutningen, det vil sige de traktater og andre retsakter, som er det juridiske grundlag for beslutningen. *Henvisningerne* indledes med:

(6) **Dansk:**

[*under henvisning til Traktaten ...*,] [*særlig artikel...*,]

[*under henvisning til...*,]

Fransk:

[*vu le traité...*,] [*et notamment son (ses) article(s)...*,]

[*vu...*,]

(Generalsekretariatet for Rådet for de Europæiske Fællesskaber 1990:12)

Efter *henvisningerne* følger *betragtningerne*, som ifølge formularsamlingen indledes:

(7) **Dansk:**
ud fra følgende betragtninger:
;

Fransk:
considérant que.....;
considérant que.....,
 (Generalsekretariatet for Rådet for de Europæiske Fællesskaber 1990:12)

Formålet med *betragtningerne* er at begrunde de beslutninger, der udtrykkes senere i teksten²⁵. *Henvisningerne* og *betragtningerne* er ikke argumentative i den forstand, at de præsenterer en subjektiv beskrivelse af fakta (hvilket bliver uddybet under 2.2.2), men de har indirekte en argumentativ funktion ved det, at de angiver argumenterne for beslutningen.

Efter *betragtningerne* følger anden del af den brudte periode, og som lyder:

(8) **Dansk:**
udstedt følgende forordning:

Fransk: *a*
arrêté le présent règlement:
 (Generalsekretariatet for Rådet for de Europæiske Fællesskaber 1990:12)

²⁵ Disse begrundelser skal give parterne i en tvist mulighed for at forsvare deres rettigheder og Domstolen mulighed for at udøve sin kontrol. *Betragtninger* angiver begrundelsen for at bringe juridiske bestemmelser i anvendelse, og således tjener de til at give borgere og medlemsstaterne indblik i betingelserne for at bringe Traktaten i anvendelse (Generalsekretariatet for Rådet for de Europæiske Fællesskaber 1990:75).

Den anden del af den brudte periode markerer overgangen til det punkt, hvor institutionens beslutning er nedfældet, *de dispositive bestemmelser*. De to dele af den brudte periode udgør på dansk tilsammen et VNP i samtlige af de fire typer retsakter, og det samme gælder i tre ud af de fire typer retsakter på fransk²⁶.

De dispositive bestemmelser kendes på, at punkterne er stillet op i artikler og forskellige underpunkter (i EU-tekster bruger man ikke betegnelsen paragraffer, som man gør i danske nationale retsakter), og *de dispositive bestemmelser* indledes derfor som nedenfor:

(9) **Dansk:**

Artikel 1
Artikel...

Fransk:

Article premier
Article...

(Generalsekretariatet for Rådet for de Europæiske Fællesskaber 1990:13)

I de forskellige artikler og underpunkter angives direkte den beslutning, som institutionen har truffet, og som er bindende for modtageren. Denne del af teksten bliver også beskrevet som "den normative del af teksten" (Generalsekretariatet for Rådet for de Europæiske Fællesskaber 1990:77).

I retsakternes afsluttende fraser markeres teksternes direkte indhold igen. Det bliver direkte skrevet i denne frase, at retsakten er juridisk bindende og for

²⁶ De retsakter, som på fransk kaldes *décision*, kan på dansk være kaldt *afgørelse* såvel som *beslutning* (Generalsekretariatet for Rådet for de Europæiske Fællesskaber 1990:63). I de tilfælde hvor retsakterne på dansk kaldes *afgørelser*, indeholder den delte periode i den franske *décision* ikke noget VNP. Her bruges derimod:

LE CONSEIL DE L'UNION EUROPEENNE, DÉCIDE:
LA COMMISSION DES COMMUNAUTÉS EUROPEENNES, DÉCIDE:
LE PARLEMENT EUROPÉEN ET LE CONSEIL DE L'UNION EUROPÉENNE
DÉCIDENT:

hvem, og afsenderen af teksten ”skriver under” med dato og sted for underskrivelsen. Den afsluttende formular for en *forordning* er:

(10) **Dansk:**

Denne forordning er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hver medlemsstat.

Udfærdiget i Bruxelles, den...

På Rådets vegne

Fransk:

Le présent règlement est obligatoire dans tous ses éléments et directement applicable dans tout État membre.

Fait à Bruxelles, le...

Par le Conseil

Som allerede vist i oversigten (2) er der meget klare paralleller mellem EU-retsakterne og nationale franske domme afsagt ved franske domstole.

Under domstitlen findes *les visas (henvisningerne)*, som angiver de lovttekster, der lægges til grund for dommen, helt analogt med *henvisningerne* i retsakterne.

Les considérants svarer ikke helt til hinanden i de to teksttyper. *Les considérants (præmisserne)* i de franske domme angiver de spørgsmål, der skal besvares af juryen og de svar, juryen er nået frem til. Her besvarer dommerne og nævningerne, ifølge deres ”inderste overbevisning”, de spørgsmål, de får stillet, uden at yderligere begrundelser er nødvendige (Angevin 1999:410)²⁷. I EU-

²⁷ Det er specielt for domme fra nævningedomstole, at der ikke gives nærmere begrundelser for dommen – ved andre domstole – angives begrundelser for dommene (Angevin 1999:287).

retsakterne angiver *les considérants/betragtningerne* argumenterne for en beslutning.

Ligesom ved retsakterne er der i de franske domme en brudt periode, og også her markerer den brudte periode, at en institution har truffet en beslutning. Den første del af perioden angiver, hvilken domstol, der afsiger dom (afsenderen af teksten). Den anden halvdel angiver, om der er tale om domsfældelse eller frifindelse. Derudover markerer denne del af den brudte periode i begge teksttyper overgangen til den del af teksten, som er decideret direktiv og normativ, nemlig *de dispositive bestemmelser*.

Efter den brudte periode følger i den franske dom en eventuel strafudmåling, *les dispositifs*. Tilsvarende angiver EU-institutionen sine retningslinjer i *les dispositifs*. I begge tilfælde udtrykker denne del af teksten den beslutning, som skal føres ud i livet. Som afslutning på dokumentet ses den afsluttende formular.

Dette afsnit har vist, at de danske og franske versioner af retsakterne er opbygget fuldstændigt ens, og at denne fælles opbygning i høj grad ligner den måde, franske domme er opbygget på. Man kunne fristes til at tage det som udtryk for, at den måde, EU udarbejder dokumenter, har været inspireret af det franske juridiske system.

Afsnit 2.2.2 Retsakternes og VNPernes direkte indhold

I dette afsnit bliver retsakternes struktur gennemgået igen, denne gang med henblik på deres direkte indhold og deres brug af VNPer til at udtrykke det direkte indhold.

Først vil der blive indført et teoretisk grundlag for nærmere at kendetegne det direkte eller konative indhold i retsakterne. L. Lundquist (1990:17) angiver, at tekster kan være domineret af en emotiv, referentiel eller konativ funktion (*fonction émotive, fonction référentielle, fonction conative*), og at disse forskellige

funktioner afspejles i teksternes form. Ud af de tre nævnte funktioner er den konative funktion særligt interessant for analysen af retsakterne, for en tekst med en konativ funktion antager nemlig normalt en argumentativ eller direktiv form. Argumentativ form skal her forstås som en subjektiv fremstilling af fakta, samt af hvordan fakta forholder sig til hinanden, mens direktiv form derimod defineres som et forsøg på at få en anden/andre til at opføre sig på en bestemt måde (Lundquist 1990:18).

I første del af afhandlingen gennemgik jeg en række karakteristika af VNPernes støtteverber. Her skal der især erindres om to forhold, som er relevante for den direktive funktion (I. Baron & M. Herslund: 2000a;2000b). For det første er VNPer markeret med hensyn til aktionsart, hvilket ofte ikke er tilfældet for simpleksverber, selvom disse notionelt kan have den samme betydning:

- (11) *træffe en beslutning – beslutte*
afgive en erklæring – erklære
fremsætte et forslag – foreslå

Som det fremgår af eksempel (12), er det imidlertid ikke alle VNPer, som er modsvaret af simpleksverber. Eksempler:

- (12) *udstede et direktiv*
vedtage en retsakt

For det andet er subjektet altid agentivt i et VNP, hvilket heller ikke altid er tilfældet for simpleksverber (med visse undtagelser som beskrevet i kapitel 2.1).

Begge disse semantiske forhold gør VNPerne mere præcise end simpleksverber (Baron & Herslund 2000a:97; 2000b:2ff.), og begge egenskaber gør VNPerne egnede til at udtrykke handlinger, som er afsluttede og entydigt

institutionnelle og dermed agentive. Denne iagttagelse er gyldig for såvel de franske som for de danske VNPer, og sammenfattes i nedenstående tabel:

(13)

<i>Del</i>	<i>Type</i>	<i>Kommentar</i>	<i>VNPer</i>	<i>Fransk</i>	<i>Dansk</i>
<i>Titel</i>	<i>Direktiv</i>	<i>Overordnet tema</i>	<i>Kun på fransk</i>	<i>Participe présent</i>	<i>Nej – præpositionssyntagme</i>
<i>1. halvdel af brudt periode</i>	<i>Direktiv</i>	<i>Talehand-ling</i>	<i>Del af VNP</i>	<i>Ja, bortset fra ét tilfælde</i>	<i>Ja</i>
<i>Visas/henvisninger</i>	<i>Indirekte argumentativ</i>	<i>Juridisk grundlag, andres eller egen autoritet</i>	<i>Nærmest obligatorisk på fransk</i>	<i>Participe présent</i>	<i>Nej – præpositionssyntagme</i>
<i>Considérants /betragtninger</i>	<i>Argumentativ</i>	<i>Samlet argumentation, ofte forløb</i>	<i>Ja, ofte flere i et forløb</i>	<i>Alle former</i>	<i>Alle former</i>
<i>2. halvdel af brudt periode</i>	<i>Direktiv</i>	<i>Talehandling</i>	<i>Del af VNP</i>	<i>Ja, bortset fra ét tilfælde</i>	<i>Ja</i>
<i>Dispositifs/ dispositive bestemmelser</i>	<i>Direktiv</i>	<i>Normativt indhold, egen autoritet</i>	<i>Meget hyppige</i>	<i>Alle former</i>	<i>Alle former</i>
<i>Afsluttende formular</i>	<i>Direktiv</i>	<i>Talehandling forfatters legitimitet</i>	<i>Nej</i>	<i>Nej</i>	<i>Nej</i>

I afsnit 2.1.1 blev der givet to eksempler (eksemplerne (10) og (11)), på titler på retsakter, som der her igen refereres til. I begge eksempler er tekstens overordnede tema på dansk angivet ved lange præpositionssyntagmer, mens det på fransk er angivet ved hjælp af VNPer i participe présent. Dette er udtryk for en generel, men ikke fuldstændig dominerende, tendens. I øvrigt er gengivelsesmønstret konsistent med iagttagelserne i afsnit 2.1.5.

Den brudte periode er som en form for direkte tale eller talehandling, hvor afsenderen markerer at ”vi har truffet følgende beslutning:” L. Lundquist (1990:36f.) beskriver, hvorledes forskellige talehandlinger svarer til egentlige handlinger (trussel, kærtegn, vold...), som påvirker forholdet mellem afsenderen og modtageren af kommunikationen. I tilfældet med retsakterne er formålet med talehandlingerne i den brudte periode og den afsluttende formular at påvirke modtagerens handlinger, altså et direktivt formål.

Henvisningerne er en opremsning af argumenterne for beslutningerne, uden at denne del af teksten dog er argumentativ i L. Lundquists forstand. Der præsenteres i disse afsnit ikke nogle subjektive holdninger, hverken til fakta eller til, hvordan fakta forholder sig til hinanden. Alligevel gengiver henvisningerne argumenter, så vi vil betragte henvisningerne som indirekte argumentative. Henvisningerne er obligatorisk indledt på en bestemt måde. Desuden refererer de noget fortidigt, og de kan henvise til både nationale myndigheders og EU-institutionens autoritet.

Med hensyn til anvendelsen af VNPer er henvisningerne analoge med titlen. De eneste franske VNPer, der optræder i *henvisningerne*, står nemlig i participe présent, og de udtrykker emnet i hele dokumentet. Der optræder ikke tilsvarende VNPer i de danske retsakter fra korpus, men derimod præpositionssyntagmer med et nominaliseret støtteverbum som styrelse – faktisk optræder der ikke perioder med finitte verber i *henvisningerne* hverken på dansk eller fransk i korpus. Eksempler:

(14) *vu le traité instituant la Communauté européenne,*

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab.
(Kommissionens beslutning 2001/325/EF af 24. april, CELEX nr. 32001D0325)

- (15) *vu le traité instituant la Communauté européenne du charbon et de l'acier, et notamment son article 78 nono,*

*under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab, særlig artikel 78 h,
(Rådets forordning (EF,EKSF,Euratom) nr.762/2001 af 9. april 2001)*

- (16) *vu le traité instituant la Communauté européenne de l'énergie atomique, et notamment son article 183*

*under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Atomenergifællesskab, særlig artikel 183,
(Rådets forordning (EF,EKSF,Euratom) nr.762/2001 af 9. april 2001)*

Herefter følger *betragtningerne*, som har mange lighedspunkter med henvisningerne. Betragtningerne kan også henvise til andre dokumenter og tidligere begivenheder, men argumentationen er her mere direkte og sammenhængende, og der findes ikke samme begrænsninger for, hvilke VNPer der optræder her. Dog forekommer der stadig franske VNPer i *participe présent* på steder, hvor man henviser til tidligere dokumenter, beslutninger eller retsakter. Eksempel:

- (17) *considérant qu'il convient d'approuver le protocole modifiant l'accord européen établissant une association entre les Communautés européennes et leurs États membres, agissant dans le cadre de l'Union européenne, d'une part, et la République de Slovénie, d'autre part, signé à Luxembourg le 10 juin 1996,*

Ændringsprotokollen til Europaaftalen om oprettelse af en associering mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater, der optræder inden for rammerne af Den Europæiske Union, på den ene side, og Republikken Slovenien på den anden side, der blev undertegnet i Luxembourg den 10. juni 1996, bør godkendes -

(1999/145/EF, EKSF, Euratom: Rådets og Kommissionens afgørelse af 21. december 1998)

Generelt er formen af VNPerne imidlertid friere, og der forekommer således danske VNPer i passiv, infinitiv og almindelig aktiv form i retsakternes *betragtninger*. Eksempler:

(18) *considérant ce qui suit:*

(...)

(22) *La présente directive devrait appliquer aux **mesures d'assainissement adoptées** par une autorité compétente d'un État membre des principes analogues, mutatis mutandis, à **ceux prévus** pour les procédures de liquidation.*

(...)

(23) *La présente directive **prévoit des règles** coordonnées permettant de déterminer la loi applicable aux mesures d'assainissement et aux procédures de liquidation d'entreprises d'assurance. Elle ne vise pas à **établir de règles de droit international privé** déterminant la loi applicable aux contrats et aux autres relations juridiques.*

ud fra følgende betragtninger:

(...)

(22) *Ifølge dette direktiv bør principper, der svarer til dem, som gælder for likvidation finde anvendelse på **saneringsforanstaltninger, som er vedtaget af en kompetent myndighed i en medlemsstat.***

(...)

(23) *Dette direktiv **fastsætter koordinerede regler** for afgørelsen af, hvilken lovgivning der gælder for saneringsforanstaltninger for og likvidation af forsikringsselskaber. Dette direktiv søger ikke at **fastlægge internationale privatretlige regler** for afgørelsen af, hvilken lovgivning der gælder for aftaler og andre retsforhold.*

(Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 2001/17/EF af 19. marts 2001)

Nedenfor er de danske VNPer fra *betragtningerne* inddelt efter den rækkefølge, de rent pragmatisk finder sted. (A) repræsenterer begyndelsen af en progression, og (B) betegner det følgende punkt i progressionen. Man ser her VNPernes relative placering i forhold til hinanden angivet ved hjælp af præfigerede støtteverber. Eksempel:

(19) *ud fra følgende betragtninger:*

*Il est nécessaire d'introduire dans la présente directive **une obligation** de mise en oeuvre d'un plan de surveillance destiné à suivre et à identifier tout effet direct ou indirect, immédiat, différé ou impévu des OGM en tant que produits ou éléments de produits sur la santé humaine et sur l'environnement après leur mise sur le marché.*

*Det er nødvendigt at **der** i dette direktiv **indføres en forpligtelse** til at **gennemføre en overvågningsplan**, således at GMO'ers direkte eller indirekte, umiddelbare, forsinkede eller uforudsete virkninger på menneskers sundhed eller miljøet efter deres markedsføring som eller i et produkt kan spores og identificeres.*

(Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/18/EF af 12. marts 2001)

(A) <i>der indføres en forpligtelse</i>	↓	Tidsmæssig
Tidsmæssig		
(B) <i>at gennemføre en overvågningsplan</i>		progression

Analysen af det næste punkt i retsakterne, *de dispositive bestemmelser*, viser det samme fænomen, idet opmærksomheden henledes på støtteverbernes retningspræfikser.

(20) *Article 5*

(...)

Dans un délai de trente mois à compter de la date fixée à l'article 18, paragraphe 1, la Commission présente au Parlement européen et au Conseil un rapport établissant une synthèse des stratégies nationales.

Artikel 5

(...)

Inden 30 måneder efter den dato, der er fastsat i artikel 18, stk. 1, aflægger Kommissionen beretning til Europa-Parlamentet og Rådet med en oversigt over de nationale strategier.

(Rådets direktiv 1999/31/EF af 26. april 1999)

(A) <i>den dato, der er fastsat</i>	↓	Tidsmæssig progression
(B) <i>aflægger Kommissionen beretning</i>		

Her er der overensstemmelse mellem den progression, som angives af præfikserne, og den progression der ses på sætningsplan, når der optræder flere VNPer.

(21) INITIERING

REALISERING

<i>ud-arbejde</i>	<i>frem-sætte</i>	<i>af-give</i>
<i>ud-forme</i>	<i>frem-lægge</i>	<i>ved-tage</i>
<i>ind-gå</i>	<i>fast-lægge</i>	
<i>ned-sætte</i>		
<i>op-stille</i>		
<i>iværk-sætte</i>		

De dispositive bestemmelser udgør den normative del af teksten, hvor beslutningen direkte udtrykkes. Umiddelbart er der ikke de store forskelle mellem de VNPer, der bruges i *betragtningerne* og de, som bruges i *de dispositive bestemmelser*. Alligevel ser man en forskel med hensyn til den autoritet, som VNPerne udtrykker. I *betragtningerne* fremdrager VNPerne baggrunden for retsakten og vedrører derfor autoritet udøvet enten af nationale

myndigheder eller af EU-institutioner, mens VNPerne i *de dispositive bestemmelser* direkte udtrykker den beslutning, EU-institutionen har truffet. I denne del af teksten ses den samme af angivelse af progression, som blev illustreret ovenfor. Eksempel:

(22) *Artikel 6*

Forvaltningsudvalg.

1. *Kommissionen bistås af **Toldkodeksudvalget, der er nedsat (A)** ved artikel 248a i forordning (EØF) nr. 2913/92 (26), i det følgende benævnt "udvalget.*

2. *Når der henvises til dette stykke anvendes artikel 4 og 7 i afgørelse 1999/468/EF.*

***Fristen** i artikel 4, stk. 3, i afgørelse 1999/468/EF **fastsættes (B)** til tre måneder.*

3. *Udvalget **vedtager selv sin forretningsorden (C).***

Article 6

Comité de gestion

1. *La Commission est assistée par **le comité du code des douanes institué par l'article 248 bis du règlement (CEE n° 2913/92(26), ci après dénommé "comité".***

2. Dans le cas où il est fait référence au présent paragraphe, les articles 4 et 7 de la décision 1999/468/CE s'appliquent.

La période prévue à l'article 4, paragraphe 3, de la décision 1999/468/CE est fixée à trois mois.

3. Le comité **adopte son règlement intérieur**.

(Rådets forordning (EF) nr. 747/2001 af 9. april 2001)

I dette eksempel kan de danske VNPer relative placering i forhold til hinanden vises som:

(A) (...) Toldkodeks udvalget, der er nedsat	↓ Tidsmæssig progression
(B) Fristen i artikel 4, stk. 3, i afgørelse 1999/468/EF fastsættes (...)	
(C) Udvalget vedtager selv sin forretningsorden.	

Imidlertid er det langt fra alle eksempler, der er så klare som ovenstående. Meget ofte er der tale om, at man i et tekststykke har flere progressioner angivet – det kan man illustrere ved at lade den første progression begynde ved A₁, den næste progression med A₂ osv.:

(23) Efter offentliggørelsen af forordningen om midlertidig told **fremførte** Taiwans regering i brev af 17. og 19. januar 2000 **sine synspunkter** til det offentliggjorte dokument med de nærmere enkeltheder, som lå til grund for de væsentlige kendsgerninger og betragtninger på grundlag af hvilke **der blev indført midlertidige foranstaltninger**.

A la suite de la publication du règlement provisoire, les pouvoirs public taiwanais **ont présenté**, dans des lettre datées du 17 et du 19 janvier 2000, **leurs commentaires écrits** sur les informations communiquées concernant les détails sous-tendant les faits et considérations essentiels sur la base desquels **les mesures provisoires ont été instituées**.

(Rådets forordning (EF) nr. 978/2000 af 8. maj 2000)

(A ₁) (...) <i>fremførte</i> (...) <i>sine synspunkter</i>	↓	Tidsmæssig progression
(A ₂) <i>der blev indført</i> <i>midlertidige foranstaltninger</i>		

Den pragmatiske rækkefølge af de danske VNPer synes altså at følge den progression, som det blev påstået, at præfikserne beskriver. Dette taler for, at de danske VNPer skulle have flere fællestræk med de *sproglige billeder* J. P. Vinay & J. Darbelnet beskriver, mens de franske har flere fællestræk med *sproglige tegn*, som de samme forfattere beskriver. De franske VNPer er ikke umiddelbart placeret i en progression på samme måde som de danske. De generelle verber, som typisk indgår i de franske VNPer, beskriver ikke aktiviteten som en konkret bevægelse. I de franske eksempler er det kun realiseringen af processen, som er udtrykt:

(24) *L'Etat membre qui adopte la décision visée au paragraphe 1 peut la maintenir jusqu'à l'entrée en vigueur de ces mesures.*

'Den medlemsstat, der har vedtaget den i stk. 1 omhandlede afgørelse, kan lade den gælde indtil disse foranstaltningers ikrafttræden.'

(Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/2/EF af 22. februar 1999)

De dispositive bestemmelser i formularen til udarbejdelse af *direktiver* indeholder mange VNPer, og det er tilsyneladende på begge sprog nærmest obligatorisk at bruge VNPer på dette sted i direktiverne. Det indikerer, at man i direktiverne helt systematisk bruger VNPer til at angive EU-institutionens/ernes mulighed for at pålægge medlemsstaterne ret/pligt til at foretage en bestemt handling. Eksempel:

(25) *Les Etats membres prennent les mesures nécessaires pour se conformer à la présente directive avant (avec effet au)... [dans un délai de... à compter de la date de son adoption].*

(...)

Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for at efterkomme dette direktiv inden (med virkning fra) den ... [inden for en frist på... fra datoen for dets vedtagelse].

(...)

*Les Etats membres communiquent à la Commission le texte **des dispositions essentielles de droit interne qu'ils adoptent** dans le domaine régi par la présente directive.*

(...)

*Medlemsstaterne meddeler Kommissionen teksten til **de vigtigste nationale retsfor skrifter, som de udsteder** på det område, der er omfattet af dette direktiv.*

(...)

*Les Etats membres (, après consultation de la Commission) **adoptent et publient** avant le ... **les dispositions nécessaires pour se conformer à la présente directive.***

(...)

*Medlemsstaterne **vedtager** og offentliggør (, efter høring af Kommissionen,) inden den ... **de bestemmelser, der er nødvendige for at efterkomme dette direktiv.***

(...)

*Dès la notification de la présente directive, les Etats membres veillent à informer la Commission, en temps utile pour lui permettre de **présenter ses observations, de tout projet de dispositions d'ordre législatif, réglementaire ou administratif qu'ils envisagent d'adopter** dans le domaine régi par la présente directive.*

*Fra meddelelsen af dette direktiv drager medlemsstaterne omsorg for, at Kommissionen underrettes om **ethvert forslag til love og administrative bestemmelser, som de påtænker at udstede** på det af dette direktiv omfattede område, i så god tid, at Kommissionen **kan fremsætte sine bemærkninger** hertil.*

*Les Etats membres informent immédiatement la Commission **des mesures prises en application de la présente directive.***

Medlemsstaterne underretter straks Kommissionen om foranstaltninger, som træffes i medfør af dette direktiv.

(Generalsekretariatet for Rådet for de Europæiske Fællesskaber 1990:30)

Det ses klart, hvordan konstruktionerne udtrykker, at EU (her repræsenteret ved Rådet) på en og samme tid pålægger medlemsstaterne en beslutning og bemyndiger dem til at foretage nogle bestemte handlinger. Det vil huskes fra afsnit 2.1.1, at direktiver overlader implementeringen af direktivet til medlemsstaterne, og VNPerne afspejler altså denne retsvirkning. VNPer optræder med en lignende funktion i *de dispositive bestemmelser/les dispositifs* i alle de fire typer retsakter.

Den afsluttende frase fungerer samtidig nærmest som en underskrift, hvor en navngiven myndighed/institution skriver under med tid og sted for retsaktens vedtagelse. På dette sted skriver man direkte, hvem der er afsender og modtager af teksten, samt at der er tale om en bindende retsakt. Frasen bliver her betragtet som en direktiv talehandling, som understreger forfatterens autoritet. Der henvises til eksempel (10) i afsnit 2.2.1 for et eksempel.

Sammenfattende ses det, at retsakterne helt overvejende har en konativ funktion. Den (dominerende) direktive del af dette kommer til udtryk i titlen, den brudte periode, de dispositive bestemmelser samt i den afsluttende frase. I de mest forbundne dele af teksterne (*titlerne* samt *henvisningerne*) forekommer et stort antal franske VNPer i *participe présent*. I de mere frit formulerede *dispositive bestemmelser* og *betragtninger*, hvor der gives en mere sammenhængende argumentation, forekommer et stort antal VNPer i alle tidsformer, hvilket er konsistent med, at VNPer er velegnede til at udtrykke direktivt indhold.

Den argumentative del af teksterne omfatter *henvisningerne* og *betragtningerne*, som man kan betegne som indirekte argumentative. Henvisningerne er forbundne på samme måde som titlen, men betragtningerne

er frit formuleret som en sammenhængende argumentation og her anvendes også VNPer i alle former på begge sprog.

De leksikalske forskelle mellem dansk og fransk træder frem de to steder i teksten, hvor der angives en samlet argumentation, nemlig i *betragtningerne* og *de dispositive bestemmelser*. På dansk gengives denne argumentation eller progression ofte med VNPer, som også rent leksikalsk står i en progression angivet ved deres støtteverbers retningspræfikser. Progressionen er den samme som blev iagttaget i første del af afhandlingen. På fransk genfinder man derimod ikke den samme leksikalske progression.

Afsnit 2.2.3 VNPer i passiv i korpus

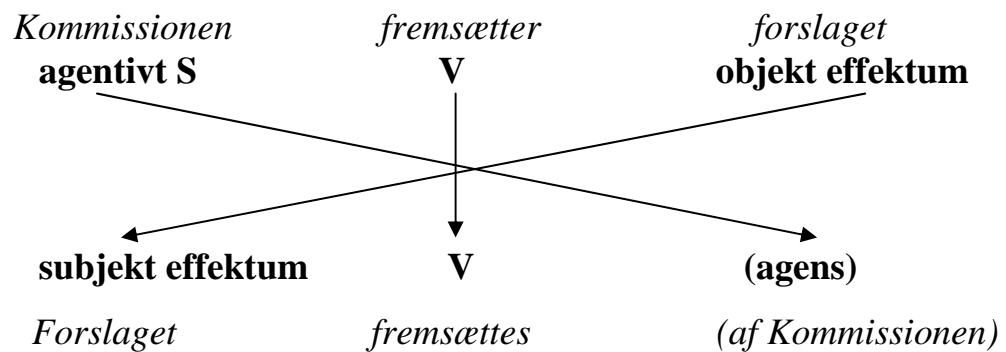
Kapitel 2.1 viste, at ca. 46% af de danske VNPer og 60% af de franske VNPer i korpus står i passiv. Kapitlet belyste også, i hvilket omfang passive VNPer på det ene sprog bliver gengivet med VNPer på det andet sprog, men det blev ikke forklaret, hvorfor passive VNPer er dominerende i korpus. Efter gennemgangen kan man nu genoptage dette spørgsmål. I dette afsnit behandler jeg de fælles træk for danske og franske passive VNPer, og i de to følgende afsnit behandler jeg forskellene på de to sprog.

På begge sprog svarer en passivform (af VNPer eller andre konstruktioner) normalt til en omskrivning af en tilsvarende aktivform. En af passivens hovedfunktioner er at nedtone eller helt undertrykke subjektet fra den aktive sætning.

I nogle tilfælde bliver det agentive subjekt fra aktivsætningen slet og ret undertrykt og slet ikke udtrykt i den passive omskrivning. I andre tilfælde bliver subjektet fra den aktive sætning udtrykt som agensled i passivsætningen, hvilket har den lidt bagvendte og selvmodsigende konsekvens, at agensleddet bliver fremhævet og kommer i fokus.

Opstilling af VNPer i aktiv og passiv:

(26)

K. Wølch Rasmussen belyser agensleddet i passivkonstruktionerne ved at genoptage begrebet fokalisering fra H. Nølke (1994). Fokalisering defineres som det at præsentere en del af en ytring som resultatet af et valg foretaget inden for et paradigme og med et bestemt mål for øje. Der kan være tale om en neutral fokalisering, som kun har til formål at identificere en enhed i sætningen. Eller der kan være tale om en mere selektiv fokalisering, som skaber en kontrast. K. Wølch Rasmussen viser, at man ved overhovedet at angive agensleddet i passivkonstruktioner i kontrakter fokaliserer dette led, fordi selve det overhovedet at udtrykke agens skaber en effekt af kontrast. Også M. Herslund bemærker, at i de tilfælde, hvor man i en passivkonstruktion vælger at udtrykke agens, kan det netop være for at fokusere leddet (Herslund 1997b:40). Analogt anfører M. Herslund, at agens kan udtrykkes ”for fuldstændighedens skyld”.

K. Wølch Rasmussen betragter specielt bilaterale kontrakter, hvor agensleddet normalt udtrykker – og fremhæver – en af kontraktens parter (Wølch Rasmussen 2000:327f.):

(27) *par A (et non par B)*

K. Wølch Rasmussen (2000) argumenterer for, hvordan netop passivkonstruktioner er typiske for juridisk sprog. Først demonstrerer hun, at passivformen forekommer hyppigere i bilaterale kontrakter end i tekster af ikke-juridisk sprog²⁸. Dernæst viser hun, hvordan passiv tjener til at fremhæve agensleddet (eventuelt sammen med participe passé-formen), for derved at gøre sætningen mere entydig og præcis.

Her skal det tilføjes, at K. Wølch Rasmussen vælger kun at undersøge passiv i futur, som beskriver en igangværende proces (*Le contrat sera bientôt signé*, svarende til aktivsætningen *L'acheteur signera bientôt le contrat*). Dette valg har hun truffet for at frasortere de eksempler på passiver, som svarer til aktive sætninger med sammensatte verbaltider, og som udtrykker tilstande, der er resultater af afsluttede handlinger (*Le contrat est déjà signé* svarende til *L'acheteur a déjà signé le contrat*). Den sidste type af eksempler sidestiller hun med prædikative konstruktioner (*Le contrat est complexe*) (Wølch Rasmussen 2000:322f.). I de indsamlede eksempler er en sådan skelnen ikke nødvendig, da VNPer pr. definition udtrykker en aktion bestående af en afsluttet aktivitet og en efterfølgende tilstand, uanset om støtteverbet står i futur eller présent:

(28) *considérant que la politique de l'Union en matière de sécurité commune pourra être approfondie à la suite de l'entrée en vigueur du traité d'Amsterdam; qu'en vertu du protocole sur l'article J.7 du traité sur l'Union européenne des arrangements seront élaborés par l'Union européenne visant à améliorer la coopération entre celle-ci et l'UEO;*

EU's fælles sikkerhedspolitik kan udbygges som følge af Amsterdam-traktatens ikrafttræden, og i medfør af protokollen om EU-traktatens artikel J.7 vil EU lave arrangementer, der skal styrke dens samarbejde med WEU;
(1999/218/EF:Kommissionens afgørelse af 25. februar 1999)

²⁸ K. Wølch Rasmussen definerer bilaterale kontrakter som kontrakter, der skaber en gensidig forpligtelse mellem to parter, og hendes undersøgelse omfatter således købs/leje-kontrakter og kontrakter vedrørende distribution/licens (Wølch Rasmussen 2000:322).

(29) *L'enquête de sécurité est effectuée, avec le concours de la personne concernée et à la demande de la Commission, par les autorités nationales compétentes de l'Etat membre dont la personne à autoriser est ressortissante.*

Sikkerhedsundersøgelsen, hvori den berørte person deltager, foretages efter anmodning fra Kommissionen af de kompetente myndigheder i den medlemsstat, hvor den pågældende person er statsborger.

(1999/218/EF:Kommissionens afgørelse af 25. februar 1999)

De ovenstående observationer kan man applicere på korpus, som jo også består af juridiske tekster, om end af en anden type. Når de passive VNPer i korpus har udtrykt agens, sker der en fokalisering af agensleddet af den type, som både M. Herslund og K. Wølch Rasmussen beskriver, og det udtrykkes og fremhæves, hvilken institution der udfører den institutionaliserede handling. Eksempler:

(30) *Ces mesures sont arrêtées par la Commission conformément au règlement du Conseil (...)*

Disse foranstaltninger vedtages af Kommissionen i overensstemmelse med Rådets forordning (...)

(Fælles holdning (EF) Nr. 13/95 fastlagt af Rådet den 29. juni 1995)

Et andet væsentligt kendetegn ved passivformen er, at aktivformens objekt bliver til subjekt. Som nævnt er den semantiske vægt i et aktivt VNP koncentreret i objektet, hvor der udtrykkes ny information, idet et objekt effektum skabes i kraft af verbalhandlingen. Det ville derfor være naturligt, hvis passivomskrivningen af VNPer var en måde at tematisere objektet i et VNP. M. Herslunds observerer, at passiv også har et formål i en større tekstuel sammenhæng med hensyn til fordelingen af ny og kendt information i sætningen. Der er tendens til at indføre

ny information som intransitiv subjekt eller som transitivt objekt (M. Herslund 1997b:32). Et enkelt af de eksempler, som M. Herslund samme sted giver på, at subjektet i passivomskrivningen introducerer ny information, er i øvrigt et VNP:

- (31) *Deux aérodromes importants furent établis sur la côte ouest.*
(apud. Herslund 1997b:32)

Denne observation bidrager også til at forklare passivformens popularitet i VNPer. Passivformen har et formål i en større tekstuel sammenhæng med hensyn til fordelingen af ny og kendt information i sætningen, og eftersom VNPer objekt indeholder ny information, er der en tendens til at bringe det først, hvilket gør passivformen velegnet. Eksempler:

- (32) *Les modalités d'application du présent article sont arrêtées selon la procédure prévue à l'article 12.*

Gennemførelsesbestemmelserne til denne artikel vedtages efter fremgangsmåden i artikel 12.

(Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/2/EF af 22. februar 1999)

- (33) *La liste communautaire des denrées alimentaires pouvant, à l'exclusion de toutes autres, être soumises à un traitement par ionisation ainsi que les doses maximales d'irradiation autorisées sont définies dans la directive d'application, qui est arrêtée conformément à la procédure prévue à l'article 100 A du traité (...).*

Den fælles liste over de levnedsmidler, det er tilladt at behandle med ioniserende stråling, og de tilladte maksimale doser fastlægges i gennemførelsesdirektivet, der vedtages efter fremgangsmåden i traktatens artikel 100 A (...)

(Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/2/EF af 22. februar 1999)

Sammenfattende har man set to kendetegn ved passivformen, som gør den velegnet til juridiske tekster, nemlig at agensleddet fremhæves separat, og at

objekt effektum bliver til subjekt effektum, som optræder på pladsen før støtteverbet, og som udtrykker ny information.

Afsnit 2.2.4 Franske VNPer i passiv i korpus

I dette afsnit betragtes de specielle kendetegn ved franske VNPer i passiv i korpus. Først genoptages og kompletteres en opstilling fra afsnit 2.1.4:

(34)

<i>Franske VNPer i passiv</i>	<i>Antal i korpus</i>	<i>Antal ikke gengivet med danske VNPer</i>
<i>Uden udtrykt agens</i>	<i>118</i>	<i>45</i>
<i>Tilknyttet adverbialt led</i>	<i>91</i>	<i>59</i>
<i>Med agens</i>	<i>25</i>	<i>4</i>
<i>I alt</i>	<i>234</i>	<i>108</i>

Der er to dominerende tilfælde af franske VNPer i passiv. I det første tilfælde er der ikke udtrykt agens, og støtteverbet kan være så betydningssvagt, at det helt forsvinder i den danske gengivelse. Det kan man måske i sig selv se som en illustration af, hvor betydningstomt det franske støtteverbum bliver i denne type konstruktioner – verbet kan simpelthen udelades i den danske gengivelse uden at det bliver meningsforstyrrende.

(35) *Les marges nationales de sous-cotation fixées pour les pays exportateurs ont été calculées en se fondant sur la moyenne pondérée des marges individuelles établies pour les producteurs-exportateurs ayant coopéré.*

Eksportlandenes landsdækkende underbudsmargener er blevet beregnet på grundlag af et vejet gennemsnit af de underbudsmargener, der konstateredes for de samarbejdsvillige eksporterende producenter.

(Kommissionens forordning (EF nr. 618/1999 af 23. marts 1999)

- (36) *Les quotas de pêche définis à l'annexe ne sont pas soumis **aux conditions établies** aux articles 2, 3 et 5, paragraphe 2, du règlement (CE) n°847/96.*

De i bilaget omhandlede fangstkvoter er ikke omfattet af betingelserne i artikel 2, 3 og 5, stk. 2, i forordning (EF) nr. 847/96.

(Rådets forordning (EF) Nr. 67/1999 af 18. december 1998)

I det andet tilfælde knyttes der et adverbialt led til det franske VNP, som notionelt svarer til et inanimeret subjekt, der udtrykker et "instrument" for verbalhandlingen (eksempel (37), (38)):

- (37) *Les spécifications techniques établies à l'annexe de la présente directive sont adoptées en tant que spécifications techniques communes des dispositifs médicaux de diagnostic in vitro de l'annexe II, liste A, de la directive 98/79/CE.*

De tekniske specifikationer, der er omhandlet i bilaget til denne beslutning, vedtages som fælles tekniske specifikationer for det medicinske udstyr til in vitro-diagnostik, der er opført på liste A i bilag II til direktiv 98/79/EF.

(2002/364/EF:Kommissionens beslutning af 7. maj 2002)

- (38) *Les mesures prévues par la présente décision sont conformes à l'avis du comité créé par l'article 6, paragraphe 2, de la directive 90/385/CEE du Conseil(2),*

De i denne beslutning fastsatte foranstaltninger er i overensstemmelse med udtalelse fra det udvalg, der er nedsat ved artikel 6, stk. 2, i Rådets direktiv 90/385/EØF(2) –

(2002/364/EF:Kommissionens beslutning af 7. maj 2002)

M. Herslund viser, hvordan agensled i fransk kan udtrykkes forskelligt, selvom standardagensleddet på fransk er *par N*. Et agensled repræsenterer i adverbial form den rolle, som associeres med det tilsvarende transitive subjekt, og dette subjekt kan have en rolle som både agent, lokation, experient, eller instrument (Herslund 1997b:36). Man ser en bestemt form for adverbialle led, som M. Herslund beskriver, og som også nævnes af K. Wølch Rasmussen (Wølch Rasmussen 2000:324), knyttet til VNPer i stedet for agensled.

Det er velkendt, at fransk har en stærkere tendens til brug af inanimerede subjekter end dansk (H. Korzen 1997:19; E. Hansen 1996:93). Inanimerede agenter forekommer hyppigt i juridiske tekster af den type, der her behandles, og når disse agenter optræder i en skabende situation, er der altså mulighed for at lade dem indgå i agensled eller adverbialle led i passive VNPer. På dansk må man tit her benytte alternative konstruktioner, hvilket kan bidrage til at forklare, hvorfor passive konstruktioner af VNPer er hyppigere i den franske del end i den danske del af korpus.

Afsnit 2.2.5 Danske VNPer i passiv i korpus

I dette afsnit betragter vi de specielle kendetegn ved danske VNPer i passiv i korpus, nærmere bestemt to forhold, der knytter sig til subjekterne. For det første vil der blive dokumenteret en klar tendens til, at upersonlige konstruktioner anvendes på dansk. For det andet belyses inanimerede subjekter, som ganske vist er ret sjældne, alligevel af komparativ interesse.

En upersonlig konstruktion er defineret som en konstruktion, hvor

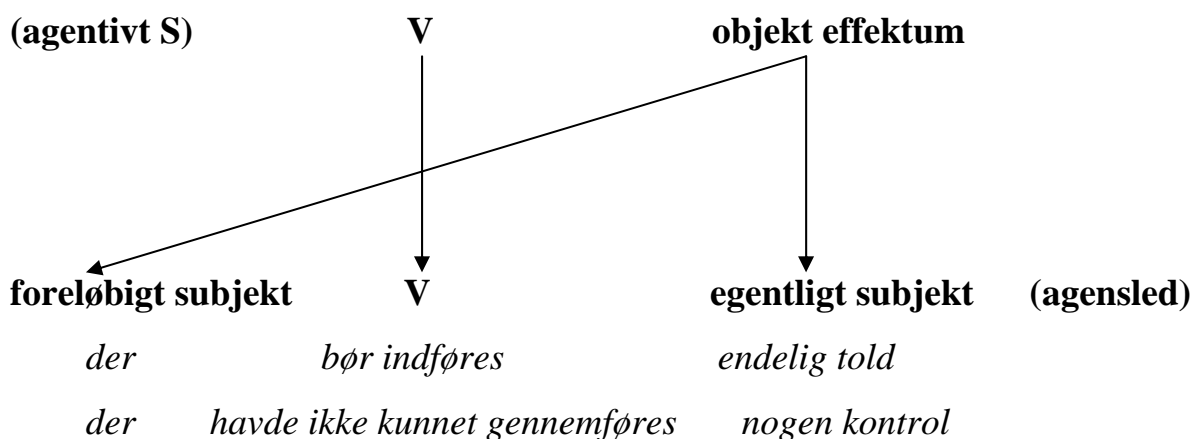
- (39) *"de neutrale pronomener optræder uden nogen repræsentation, dvs. det er ikke muligt at sætte en anden størrelse ind i stedet for det neutrale pronomen. I en upersonlig konstruktion kan det neutrale pronomen enten være selvstændigt subjekt (dvs. sætningen indeholder ikke noget egentligt*

subjekt), § 119. Eller foreløbigt subjekt (dvs. der findes også et egentligt subjekt i sætningen, § 120.).”.

Fransk Grammatik (1992:§119-120)

I Fransk Grammatik (1992:§120) bemærkes det (ligesom Herslund 1997b:4), at disse konstruktioner er langt hyppigere på dansk end på fransk. Det er dog kun den anden af de typer, som er nævnt i Fransk Grammatik ovenfor, der er interessant her. Konstruktionen kan skematisk illustreres:

(40)

Det er danske VNPer i henholdsvis passiv og infinitiv, som dominerer både i det samlede danske korpus og blandt de danske VNPer, som ikke er gengivet med franske VNPer. Opstilling:

(41)

	<i>Det samlede danske korpus</i>	<i>Antal ikke gengivet med franske VNPer</i>
<i>Passivform: Objektet eller hele VNPer optræder som egentligt subjekt</i>	<i>137 (72%)</i>	<i>57 (66%)</i>
<i>Antal danske VNPer i</i>	<i>190</i>	<i>87</i>

<i>passiv, i alt</i>		
<i>Infinitivform: Hele VNPer optræder som egentligt subjekt</i>	40 (32%)	23 (33%)
<i>Antal eksempler på danske VNPer i infinitiv</i>	126	69

I de danske eksempler i passiv optræder de neutrale pronominer, nemlig *det* eller *der* som foreløbigt subjekt i upersonlige konstruktioner, og det egentlige subjekt er objektet fra VNPer i aktiv. Eksempel:

- (42) *Kommissionen drager den konklusion af det ovenstående, at **der bør indføres endelig told** over for dette selskab.*

*Compte tenu de ce qui précède, il est conclu qu'il y a lieu d'**instituer des droits définitifs** à l'encontre de cette société.*

(Kommissionens forordning (EF) Nr. 1826/1999 af 23. august 1999)

- (43) *I det foreliggende tilfælde har Kongeriget Nederlandene anlagt sag vedrørende en eksportrestitution for korn på over 3 mio. NLG, som Kommissionen nægtede at yde med den begrundelse, at varen havde forladt toldområdet allerede før angivelsen, således at **der ikke havde kunnet gennemføres nogen kontrol**.*

*Dans la présente espèce, le royaume des Pays-Bas réclame une restitution à l'exportation de grains pour un montant supérieur à 3 millions de HFL, dont la Commission a refusé l'apurement au motif que la marchandise avait déjà quitté le territoire douanier avant la déclaration, de sorte qu'**aucun contrôle n'a pu être effectué**.*

(Forslag til afgørelse fra generaladvokat Alber fremsat den 19. maj 1998)

Herunder forekommer VNPer i relativsætninger. Eksempler:

- (44) Når det drejer sig om **følsomme kontrakter eller erklæringer, som udfærdiges eller afgives elektronisk**, skal ØSU derfor understrege nødvendigheden af at fastlægge ordninger svarende til de eksisterende formkrav.

Le Comité souligne donc la nécessité de créer, pour les contrats ou les déclarations sensibles effectués ou envoyés électroniquement, des conditions identiques aux exigences existant actuellement.

(Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om "Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om visse retlige aspekter af elektronisk handel i det indre marked" (1999/C 169/14))

Dertil kommer VNP-konstruktioner i infinitiv, som også indgår i upersonlige konstruktioner:

- (45) **Det er meget vanskeligt for toldstederne at foretage effektiv kontrol uden at skabe unødige hindringer for handelsstrømmene, fordi eksporten er så omfattende, og fordi det er vanskeligt at udtage repræsentative stikprøver af varepartier, der transporteres i containere.**

Etant donné le volume des exportations et la difficulté d'obtenir des échantillons représentatifs des marchandises transportées dans des conteneurs, les bureaux de douane ne peuvent guère réaliser des contrôles efficaces sans entraver indûment le flux des échanges.

(Særberetning Nr. 20/98 (98/C 375/03))

- (46) **det er nødvendigt at indføre fælles kontrolprocedurer i drifts- og efterbehandlingsfaserne for et deponeringsanlæg med henblik på at identificere enhver mulig negativ virkning på miljøet, som skyldes deponeringsanlægget, og træffe passende udbedrende foranstaltninger;**

considérant qu'il est nécessaire d'arrêter des procédures communes de surveillance des décharges pendant leur phase d'exploitation et après leur désaffectation, de manière à identifier toute incidence néfaste de la décharge sur l'environnement et à prendre les mesures correctives adéquates;

(Rådets direktiv 1999/31/EF af 26. april 1999)

Her er det ikke kun et objekt fra aktivsætningen, som står som egentligt subjekt.

Her er det hele infinitivsyntagmet, der står som egentligt subjekt.

(47)

objekt effektum			
			
foreløbigt subjekt	V	subjektsprædikat	egentligt subjekt
<i>det</i>	<i>er</i>	<i>meget vanskeligt</i>	<i>at foretage (...) kontrol</i>
<i>det</i>	<i>er</i>	<i>nødvendigt</i>	<i>at indføre (...) procedurer</i>
<i>det</i>	<i>er</i>	<i>nødvendigt</i>	<i>at træffe (...) foranstaltninger</i>

Blandt de danske VNPer ser man det samme fænomen, som blev vist for de franske VNPer i forrige afsnit, nemlig at der til VNPerne knyttes præpositionssyntagmer, der udtrykker instrumentet for verbalhandlingen, oftest indledt af *i* og *ved*.

(48) *I Kommissionens forordning (EF) nr. 2221/95 (5) fastlægges der gennemførelsesbestemmelser, og i Kommissionens forordning (EF) nr. 3122/94 (6) fastlægges fakultative kriterier for risikoanalyse.*

Le règlement (CE) n° 2221/95 de la Commission (5) définit les modalités d'application de ce règlement. Le règlement (CE) n° 3122/94 de la Commission (6) fixe des critères optionnels pour l'analyse de risque.
(Særberetning nr. 20/20/98)

(49) *Køberne (det være sig virksomheder eller endelige forbrugere) kan kun foretage en fyldestgørende vurdering af reklame og markedsføring, hvis det entydigt fremgår, at der er tale om noget sådant. OESU bifalder derfor udtrykkeligt den oplysningspligt, som fastsættes i artikel 6.*

La publicité et le marketing ne peuvent être jugés de manière satisfaisante par les acheteurs (qu'il s'agisse d'entreprises ou de consommateurs finals) que lorsqu'il est clair, pour les destinataires du message, qu'il s'agit de publicité et de marketing. Pour cette raison, le CES salue expressément les obligations d'information mentionnées à l'article 6.

(Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse 1999/C 169/14)

Observationerne fra VNPerne i korpus stemmer overens med den teoretiske redegørelse, som angiver, at upersonlige konstruktioner generelt optræder hyppigere på dansk end på fransk (Herslund 1997b:4). Sådanne VNPer kan udmærket gengives på fransk, også med VNPer i passiv, men de gengives normalt med en anden omskrivning end upersonlige konstruktioner.

Afsluttende betragtes danske animismer i sammenhæng med VNPer. Hanne Korzen og Erik Hansen tager begge udgangspunkt i en definition af animismer som ”det fænomen, at et ikke-humant subjekt forbindes med et prædikat som ellers altid forbindes med humant subjekt” (E. Hansen 1996:90; H. Korzen 1997:17). Begge forfattere mener, at animismer anvendes bredere på fransk end på dansk, men tegner samtidig et mere nuanceret billede, som viser, at animismer bestemt eksisterer og benyttes på dansk, om end brugen af dem ikke er så udbredt på dansk, som den er på fransk. H. Korzen skelner mellem ”heldige” og ”uheldige” animismer:

(50) *”De verber, der indgår i de ”heldige” animismer (...), har alle typisk et subjekt med rollen ”agent”, og det ikke-humane subjekt betegner enten en naturkraft eller et middel, der indgår i den beskrevne handling, og som ved en slags metonymisk forskydning har indtaget subjektspladsen i stedet for betegnelsen for den handlende person.”*
(H. Korzen 1997:19).

Dette fører til beskrivelsen af såkaldte ”kanalkonstruktioner”. E. Hansen beskriver denne form for danske animismer, som han altså kalder

”kanalkonstruktioner”, fordi subjektet kan betegne ”meddeleren”, ”mediet” eller ”kanalen” for verbalhandlingen. Det er dette fænomen, som illustreres i eksemplerne (51) og (52), hvor inanimerede subjekter (*direktivet, loven, rapport, rapport, udsendelse*) optræder i en agentiv rolle i stedet for en handlende person. Eksempler:

(51) *Direktivet pålægger kommunerne at sørge for boliger.
Loven siger, at børn under 17 år ikke må arbejde.
(E. Hansen 1996:92)*

(52) *rapporten redegør for risikoen. (I rapporten redegør udvalget for risikoen.)
(radio)udsendelsen appelerede til alle danskere.
(H. Korzen 1997:19)*

Ved typiske danske VNPer med deverbale objekter og præcise præfigerede støtteverber kan man umiddelbart betvivle, hvorvidt kanalkonstruktioner er mulige:

(53) **Rådets direktiv fremsætter et forslag
*Rådets beslutning fremsætter krav
rapporten fremlægger beviser

Her kan man ikke tilknytte subjekter, som udtrykker ”mediet” eller ”kanalen” for verbalhandlingen, og her er der altså tilsyneladende strenge selektionskriterier mellem VNPer og det subjekt, de kan knytte til sig.

Det er dog ikke alle typer af VNPer, som udelukker kanalkonstruktioner. I følgende eksempler kan VNPerne tilsyneladende have tilknyttet et subjekt, der udtrykker ”kilden” eller ”kanalen” for verbalhandlingen. Eksempler:

(54) *direktivet fastsætter rammer/regler/procedurer/kriterier for ngt.
Rådets beslutning fastlægger grænser/rammer/satser for ngt.*

Man bemærker, at de heldige animismer i (54) kan omskrives til passiv tilknyttet inanimerede substantiver i en adverbial tilføjelse af den type, som man så ovenfor (*Reglerne fastsættes i/ved Rådets direktiv, Rammerne fastlægges i Rådets beslutning*), mens de uheldige animismer i (53) måske kun lidt dårligere kan omskrives på denne måde (*Forslaget fremsættes ?i/?ved Rådets direktiv, ?kravet fremsættes i Rådets beslutning, ?beviserne fremlægges i rapporten*).

En omskrivning til passiv med en upersonlig konstruktion er til gengæld mulig i alle de ovenstående tilfælde. Det inanimerede subjekt kan her knyttes til passivkonstruktionen som agensled eller som et adverbialt led, der kan sidestilles med et agensled:

(55) *Der fremsættes (et) forslag i Rådets direktiv
Der fremsættes (et) krav i Rådets beslutning
Der fremlægges bevis(er) i rapporten*

(56) *Der fastsættes rammer/regler/procedurer/kriterier i Rådets direktiv
Der fastlægges grænser/rammer/satser i Rådets beslutning*

Her er der en klar forskel i forhold til fransk. Det er nemlig ikke muligt at lave lignende upersonlige konstruktioner på fransk.

(57) **Il est présenté une proposition dans la directive du Conseil...
*Il est présenté une demande dans la décision du Conseil...
*Il est fourni des preuves dans le rapport
Il est établi un cadre/des règles/des procédures/des critères dans la directive du Conseil...

Ovenstående kunne tænkes at give en del af forklaringen på, at upersonlige konstruktioner optræder så hyppigt i den danske del af korpus. Disse konstruktioner gør det muligt at knytte et inanimeret subjekt til konstruktionen.

Sammenfattende er det vist, at upersonlige konstruktioner dominerer de danske passivformer og i øvrigt også forekommer hyppigt ved danske VNPer i infinitiv. Inanimerede subjekter knyttes kun i ganske få tilfælde til danske VNPer som såkaldte ”kanalkonstruktioner”. Uden at der er omfattende empirisk belæg for påstanden, kan det synes, at kanalkonstruktionerne i højere grad er mulige ved danske VNPer, som afviger fra den typiske form med et præcist, retningspræfigeret støtteverbum og et deverbalt objekt. De danske VNPer som følger den typiske opbygning, og som ikke kan have tilknyttet et inanimeret subjekt, må enten omskrives til passiv og tilknyttes et agensled eller et adverbialt led svarende til et inanimeret subjekt eller det må omskrives til en upersonlig konstruktion.

Afsnit 2.2.6 Sammenfatning af kapitel 2.2

Analysen i dette kapitel tog udgangspunkt i fire typer af retsakter: *Forordninger*, *direktiver*, *beslutninger* og *afgørelser*, der var udvalgt som repræsentative for de tekster, hvorfra korpus er hentet. Teksterne blev beskrevet som konative, domineret af en direktiv form. Det fremgik, at der ofte udtrykkes institutionaliserede handlinger i disse tekster, og at de institutionaliserede handlinger ses udtrykt ved hjælp af VNPer. Der er imidlertid nogle forskelle med hensyn til, hvordan de institutionaliserede handlinger udtrykkes på de to sprog, og dette træder tydeligst frem på de to steder i teksterne, der ikke følger strenge formkrav. Det første sted er tekstens *betragtninger*, hvor afsenderen af teksten skal præsentere en sammenhængende argumentation for den trufne beslutning, og det andet sted er *de dispositive bestemmelser*, hvor selve beslutningen er udtrykt.

Man konstaterer, at de danske VNPer, i modsætning til de franske, ofte kan placeres relativt i forhold til hinanden ved hjælp af de retningspræfigerede danske støtteverber. Forskellen er analog med den forskel i det leksikalske indhold i danske og franske støtteverber, som blev beskrevet i kapitel 1.2, hvor det blev søgt vist, at de retningspræfigerede danske støtteverber beskriver den progressive realisering af objektet.

Det fremgik, at passivformen er den dominerende i korpus, men at tendensen er endnu stærkere blandt de franske VNPer end blandt de danske. Den generelle dominans blev forklaret med, at forfatteren opnår to ting ved at benytte passivformen. For det første bliver det muligt at fokusere et agensled (for de upersonlige danske konstruktioner i passiv gør konstruktionen det også lettere at tilknytte et inanimeret substantiv). For det andet bliver et objekt effektum fra den aktive sætning (som jo koncentrerer VNPer's leksikalske vægt) flyttet frem i sætningen som et intransitivt subjekt, og dette er konsistent med generelle principper om, at ny information søges fremført i dette led i passivkonstruktioner.

Man så at, de franske VNPer i passiv generelt enten står uden udtrykt agens eller med et tilknyttet adverbialt led, som svarer til et inanimeret subjekt i en aktiv sætning. De franske VNPer i *participe présent*, som ikke findes tilsvarende på dansk, har også tendens til at knytte animismer til VNPer.

De danske VNPer i passiv indgår ofte i upersonlige konstruktioner, hvor enten VNPer's objekter eller VNPerne i deres helhed står som egentlige subjekter. Kun i undtagelsestilfælde forekommer animismer, såkaldte kanalkonstruktioner. Disse tilfælde er muligvis karakteriseret ved, at de afviger fra den typiske danske VNP-konstruktioner med et retningspræfigeret støtteverbum og et deverbalt substantiv.

Del 3 Konklusion og perspektivering

Konklusion

Det overordnede mål med afhandlingen var at fremlægge en detaljeret, komparativ analyse af danske og franske verbo-nominale prædikater i en bestemt teksttype og derved at belyse de oversættelsesproblemer, som de afstedkommer.

Undersøgelsen foregik på forskellige niveauer. I første del af afhandlingen analyserede jeg det leksikalske indhold af de to VNP-komponenter, nemlig støtteverbum og objekt effektum (eller subjekt effektum i passiv). I begyndelsen af anden del behandlede jeg de valg, som var blevet truffet for at gengive VNPerne som oversættelsesenheder sprogene imellem, og subjekternes rolle i forbindelse med VNPerne blev også betragtet. Endelig kendetegnede jeg de udvalgte teksters struktur og belyste VNPernes tekstuelle funktioner i de forskellige dele af teksterne.

I kapitel 1.1 blev VNPernes definition afgrænset ud fra en række kriterier. Selvom man senere i afhandlingen så en række relativeringer, undtagelser og grænsetilfælde, er der en håndfuld kriterier, som bidrager til indholdsmæssigt at karakterisere VNPer. Disse omfatter:

- at støtteverbet (med ganske enkelte undtagelser) er et aktionsverbum,
- at støtteverbet har til funktion at bringe objektet til udtryk tidsmæssigt,
- at størstedelen af den leksikalske vægt ligger i objektet,
- at konstruktionen tillader en dobbelt sætningskløvning,
- at subjektet er fælles for støtteverbet og objektet, når objektet er deverbalt (og det er det som regel),
- at VNPeres subjekt (som regel) har en aktiv læsning

I kapitel 1.2 blev det ud fra en morfologisk analyse vist, at de danske støtteverber typisk leksikalsk er mere præcise end de franske, hvilket harmonerer med generelle iagttagelser for danske og franske verber.

De danske støtteverbers mere præcise leksikalske indhold blev først og fremmest vist ud fra en morfologisk analyse. De danske støtteverber, der optræder i korpus, er meget ofte præfigerede. Der blev opstillet to grupper af danske præfikser, nemlig simple danske præfikser med et ringe semantisk indhold (*be, und, for* og *er*) og retningspræfikser med et mere præcist semantisk indhold (*ind, op, gennem...*). Det viste sig, at de danske støtteverber for en stor dels vedkommende er præfigerede med retningspræfikser, som tilfører et præcist leksikalsk indhold til verbalrødder, der normalt udgøres af selvstændige verballeksemer (*fast-sætte*). De danske retningspræfikser beskriver realiseringen af objektet som en progression eller bevægelse, enten i fysisk eller i overført forstand. Dette går så vidt, at man ofte kan aflæse objektets position på progressionsskalaen alene ud fra retningspræfikset.

De franske støtteverber råder derimod ikke over en gruppe af præfikser svarende til de danske retningspræfikser. Franske præfikser er overvejende latinske præfikser, der har mistet det indhold af retningsangivelse, som de etymologisk har haft (*inspection, décision...*).

Afsnit 1.3 analyserede det leksikalske indhold i VNPerne objekter. Det overordnede formål var at undersøge, om de franske objekter leksikalsk er mere præcise end de danske, hvilket ville bekræfte de almene træk fra danske og franske substantiver. Det bemærkes, at forholdet er det omvendte for støtteverberne, som omtalt i forbindelse med 1.2 ovenfor. Der blev indført tre forskellige inddelinger af objekterne for at analysere deres leksikalske indhold ud fra flere parametre.

Den første inddeling var en inddeling af objekterne i deverbale og ikke-deverbale objekter. Derved så man for det første, at verbalsubstantiver dominerer blandt objekterne i korpus, og for det andet, at både de danske og franske ikke-deverbale objekter har et abstrakt indhold.

Dernæst blev de danske objekter opdelt i simpelt præfigerede verbalsubstantiver og retningspræfigerede verbalsubstantiver (en tilsvarende opdeling var ikke mulig for de franske objekter). Det var at forvente, at simple præfikser ville dominere, fordi sådanne verbalsubstantiver leksikalsk er mere generelle end retningspræfigerede verbalsubstantiver. Dette blev bekræftet ved optællinger.

I denne sammenhæng blev verbalsubstantivernes afledningsmønstre også belyst for at kategorisere de præfigerede danske verbalsubstantiver efter det leksikalske indhold, de arver fra deres verbale rødder. Det viste sig, at verbalsubstantiverne med simple præfikser afledes af samlede verber (*beslutning* – *beslutte*). De mest præcise retningspræfigerede danske verbalsubstantiver, som dog kun forekommer undtagelsesvis i korpus, afledes derimod af to-leddede konstruktioner (*ud-kørsel* – *køre ud*). Det var påfaldende, at de retningspræfigerede danske verbalsubstantiver fra korpus faktisk afledes som verbalsubstantiver med simple præfikser (*afgørelse* – *afgøre*). Analysen blev taget til indtægt for, at de præfigerede danske verbalsubstantiver i korpus ligger tættere på den generelle del af det leksikalske spektrum.

Endelig blev de danske og franske objekter inddelt i rodafledninger og suffiksafledninger. Det teoretiske udgangspunkt var her, at rodafledninger har et mindre verbalt og dermed mere præcist leksikalsk indhold end suffiksafledninger, og forventningen var derfor, at rodafledninger bruges hyppigere på fransk end på dansk, mens suffiksafledninger optræder hyppigere på dansk end fransk. Hypotesen blev bekræftet ved optællingerne fra korpus.

Som det sidste i kapitel 1.3 blev selektionskriterierne mellem støtteverbum og objekt behandlet. Overordnet fandt man, at selektionskriterierne er strengere på dansk end på fransk. Det blev forklaret med, at de danske støtteverber i højere grad end de franske leksikaliserer en måde og/eller en bevægelse, foruden at bevægelsens retning kan være angivet i et præfiks. Dette inkrænker antallet af objekter, der kommer på tale. Denne forklaring passer på rodafledninger og ikke-deverbale objekter, mens danske suffiksafledninger synes at danne en undtagelse. Dette blev søgt begrundet med, at suffiksafledninger er de mest åbenlyst deverbale og generelle substantiver, og at det ofte er konstruktioner med disse objekter, der anvendes synonymt med simpleksverber. Kombinationen af ikke-deverbalt objekt eller en rodafledning plus støtteverbum udgør derimod hyppigere faste lokutioner, hvor det mere præcise leksikalske indhold i objektet i praksis optræder med en mere afgrænset gruppe af støtteverber.

Anden del af afhandlingen repræsenterede en anden synsvinkel, hvor VNPer blev betragtet som oversættelsesenheder i en større sammenhæng. For bedre at forstå de forskellige mulige oversættelsesstrategier, tog jeg udgangspunkt i de eksempler, hvor et VNP på et sprog i korpus er gengivet med noget andet end et VNP på det andet sprog.

I kapitel 2.1 blev der anført to mulige forklaringer på, at nogle VNPer ikke er gengivet med VNPer. Den første forklaring var det leksikalske indhold af støtteverberne, og den anden forklaring var VNPernes syntaktiske form. Det fremgik, at den første forklaring ikke er relevant, men at den anden forklaring har stor indflydelse på gengivelsen. Passivformen er temmelig dominerende både i den danske og den franske del af korpus, og det er nogle få konstruktioner, som næsten altid kommer i anvendelse, hvis et VNP ikke gengives med et VNP, nemlig simpleksverber, substantivsyntagmer og

præpositionssyntagmer. De mest typiske oversættelsesstrategier blev gennemgået, og som en yderligere retningslinje så man, at det normalt er objektets leksikalske indhold, som i hvert fald gengives i de konstruktioner, der gengiver VNPer.

I kapitel 2.2 blev retsakternes opbygning og deres konative indhold gennemgået, og det blev fremført, at VNPer er velegnede til at formidle det konative indhold på begge sprog. Passivformerne af VNPer har tekstuelle funktioner, idet passiverne bruges til eventuelt at fokusere den institution, der udtrykker sig ved at udtrykke dem i et agensled. På samme tid fokuseres subjekt effektum (=objekt effektum fra den aktive sætning) ved at placere det før støtteverbet.

Kapitel 2.2 viste desuden, at danske VNPer kan placeres relativt i forhold til hinanden i en progression efter deres støtteverbs præfikser, som vi tidligere har iagttaget for selve de præfigerede danske støtteverber. De franske VNPer viste sig også at have en større tendens til at knytte animismer til sig som subjekt end de danske. De danske VNPer har strengere selektionskriterier mellem subjekt og VNP end fransk ved det, at specielt animismer er sjældnere på dansk end fransk.

Perspektivering

Det ligger i sagens natur, at der foretages nogle valg og afgrænsninger i arbejdet med en afhandling, og at det ikke er alle aspekter af emnet, der kan behandles helt tilbundsgående. Her skal nævnes tre af de aspekter, som forekommer mig interessante for videre forskning. De tre aspekter omfatter analysen af en enkelt komponent (nemlig verbalsubstativer), sammensætningen af komponenterne og endelig selve tekstniveauet.

Det første aspekt vedrører det leksikalske indhold i de danske verbalsubstantiver på grundlag af de kriterier, der blev brugt i kapitlerne 1.2 og 1.3, nemlig præfigering og opdelingen i suffiksafledninger og rodafledninger. Jeg fremførte, at danske verber med simple præfikser er mere generelle end retningspræfigerede støtteverber, og jeg fremførte også, at suffiksafledninger leksikalsk er mere generelle end rodafledninger (den sidste observation gælder også på fransk). Det forekommer logisk at forsøge at kombinere de to kriterier, da der findes eksempler på alle fire kombinationer. Man ville forvente, at de simpelt præfigerede suffiksafledninger kunne placeres som de mest generelle konstruktioner på dansk og de retningspræfigerede rodafledninger som de mest præcise konstruktioner, mens de to resterende kombinationsmuligheder kunne placeres i en mellemgruppe. Verbalsubstantiverne kunne altså analyseres ud fra opstillingen nedenfor.

(1)

		<i>generelt</i>		<i>Præcist</i>	
		<i>Suffiks-afledning</i>		<i>Rod-afledning</i>	
		Simpelt præfiks	Retningspræfiks	Simpelt præfiks	Retningspræfiks
<i>Dansk</i>	<i>behandling</i>	<i>afgørelse</i>	<i>ansøgning</i>	<i>behov</i>	<i>aftale</i>
	<i>bekræftelse</i>	<i>tilladelse</i>		<i>beløb</i>	<i>påstand</i>
	<i>erklæring</i>			<i>forslag</i>	<i>tilbud</i>
<i>Fransk</i>		<i>décision</i>		<i>mesure</i>	
		<i>protection</i>		<i>procédure</i>	

Det andet aspekt blev berørt i kapitel 2.2, nemlig relationen mellem subjekt og VNP på dansk. Det blev konstateret, at danske VNPer i deres mest typiske form

ikke umiddelbart kan have tilknyttet animismer som subjekt, samtidig med at animismer er mulige i visse andre tilfælde. Dette kunne undersøges mere detaljeret, herunder effekten af, om støtteverbet er præfigeret og om objektet er deverbalt. Eftersom animismer er sjældne på dansk, må der formodentlig bruges et større eller mere velegnet eksempelmateriale til en sådan undersøgelse. Parallelt kunne man undersøge det samme forhold for franske VNPer, hvor inanimerede subjekter forekommer hyppigere.

Det tredje og sidste aspekt er, at min analyse har omfattet en bestemt juridisk teksttype. Denne begrænsning har på den ene side været velegnet til at betragte bestemte VNPer i dybden, men på den anden side har jeg dermed udelukket en række andre teksttyper, som også indeholder VNPer, for eksempel skønlitteratur. Her kunne man – foruden en komparativ analyse – inddrage en helt anden sproghistorisk indfaldsvinkel. Følgende eksempler er hentet fra Jens Christian Hostrups ”En Spurv i Tranedans”, som første gang blev opført i 1846. Eksemplerne viser, at der er sket en udvikling i brugen af VNPer i forhold til moderne dansk:

- (2) ”*Lassen. Mine Herrer! Når vi ville spørge – naar vi ville **gjøre os selv det Spørgsmaal**, hvori det er, at vi ere større end vore Forfædre, og vore – og vore – Forfædre; når vi spørge saaledes, hvad maa vi da svare? Svar mig, mine Herrer! Er det i – i – Styrke?”*
(Hostrup 1846:135)
- (3) ”*Konsul. De behøver ingenting at sige, Deres Hemmelighed skal være mig hellig. Men jeg havde som sagt **et Spørgsmaal at gjøre Dem**. Kjender De mange her i byen?”*
(Hostrup 1846:172)
- (4) ”*Pilse. Maa jeg **gjøre Dem et Spørgsmål**, som er mig af megen Vigtighed? De kommer lige fra Paris?”*
(Hostrup 1846:191)

- (5) ”Halling. Det er sandt, jeg skal hilse Jomfruen fra Deres Kjæreste, Hr. Ravn.
Mine. Saa? har De været i Helsingør?
Halling. Nej, men jeg traf ham, da han kom her til Byen igaar Aftes, og i Dag har han gjort mig et Besøg.”
 (Hostrup 1846:179f.)
- (6) ”Og Frøkner og Fruer **gjøre paa dig Jagt,...**”
 (Hostrup 1846:184)
- (7) ”Klint. (...). For altså at føje hende **gjør du et lille Offer**, du forandrer dit Studium og bliver Jurist.”
 (Hostrup 1846:139)
- (8) ”Pilse. Nej Konsulen bør blive her. Vi vil jo med Fornøjelse **anstille den fornødne Husundersøgelse**, og vil skal nok bringe Desertøren død eller levende – hehehe!”
 (Hostrup 1846:237)
- (9) ”Frue. Naar Jomfruen **har udrettet Deres arbejde**, saa er Deres Plads derude.”
 (Hostrup 1846:202)
- (10) ”Da var det til stor Skade for Dem selv. Konsul Varbjert, ham De bor hos, **gjorde Champagnegilde** for os, og der blev holdt gode Taler, kan De tro. Jeg talte også en del.”
 (Hostrup 1846:159)
- (11) ”Luise. Søde Peter! Jeg har tænkt paa, at naar vi bliver gift, saa skulde vi **gjøre en Rejse** til Paris og til Italien – kunde det ikke være dejligt?”
 (Hostrup 1846:232)

Bilag

Bilag 1

(1) Konstruktioner bestående af **be**+selvstændigt verballeksem (108)

bearbejde, bebo, bebygge, bedrage, bedrive, bedække, bedømme, befamle, befatte, befinde, beflyve, befordre, befragte, befrygte, befæste, beføje, beføle, begive, begramse, begrave, begribe, begræde, behandle, beherske, beholde, behæfte, bekende, beklage, beklæde, bekomme, bekoste, bekæmpe, belave, belyse, belægge, belære, beløbe, belønne, belåne, bemale, bemærke, benytte, benægte, benævne, berede, beregne, berette, berømme, berøre, berøve, besætte, besejre, besidde, beskadige, beskære, beskrive, beskyde, beskæmme, beskære, beslaglægge, besnære, beslutte, besmykke, besnakke, bespise, bestikke, bestå, bestemme, bestige, bestikke, bestille, bestjæle, bestorme, bestræbe, bestråle, bestyre, bestyrke, bestøve, besvare, besvime, besværge, besynge, besætte, besøge, besørge, bese, betage, betakke, betale, betegne, betjene, betone, betro, betræde, betrække, betvinge, betvivle, betyde, betænke, beundre, bevare, bevidne, bevirke, bevise, bevogte, bevæbne, bevæge.

Præfikset **be**+et ikke-selvstændigt element (23)

bebrejde, bedrøve, bedyre, bedåre, befale, befænge, begynde, begære, behage, behøve, beklikke, bekræfte, bekvemme, bekymre, belemre, bero, beskytte, beskæftige, , bespotte, besudle, betinge, betragte.

Afledninger med præfikset **be** (30)

bebude, bebyrde, bedøve, beedige, befolke, befri, befrugte, begrunde, begrænse, bekrige, belaste, belejre, bemande, benåde, beordre, berige, berolige, beruse, besegle, besinde, besjæle, beskatte, beskikke, beskylde, bestride, besvangre, besvære, bevilje, beværte, bæere.

(2) Konstruktioner bestående af **for**+selvstændigt verballeksem (130)

foragte, forarbejde, forbande, forbedre, forbeholde, forberede, forbigå, forbinde, forblinde, forblive, forbløde, forbruge, forbryde, forbrænde, forbytte, fordampe, fordele, fordrage, fordreje, fordrive, fordufte, fordøje, fordømme, forelske, forfalde, forfatte, forfejle, forflytte, forfordele, forfremme, forfægte, forføje, forfølge, forføre, forgabe, forgive, forglemme, forgribe, forhindre, forholde, forhøre, forhåne, forjage, forkalke, forkaste, forkludre, forkæle, forkøbe, forlade, forlede, forlove, forlyde, forlægge, forløbe, forløse, formane, formilde, formindske, formå, fornægte, fornærme, fornøje, forpasse, forplante, forputte, forregne, forrette, forrykke, forråde, forsamle, forsikre, forsinke, forskrive, forskubbe, forskåne, forsluge, forslå, forsoner, forspilde, forspise, forstille, forstrække, forstuve, forstøde, forstøve, forstå, forsvare, forsvinde, forsværge, forsynde, forsyne, forsænke, forsøge, forsørge, fortabe, fortage, fortale, fortie, fortjene, fortolke, fortone, fortrylle, fortrække, fortrænge, fortsætte, fortvivle, fortære, forudsætte, forulempe, forunde, forundre, forvare, forveksle, forvente, forvise, forvokse, forvolde, forvride, forvrænge, forvænne, forælde, forære, forøge

Præfikset **for**+et ikke-selvstændigt element (22)

forandre, forarge, forbavse, forblomme, forbløffe, fordyre, fordærve, forfærde, forkynde, forlige, forlise, formaste, formode, formumme, forplumre, forsage, forstyrre, fortryde, fortælle, forvalte, forvandle, forvanske, forvirre, forvitre

Afledninger med præfikset **for** (63)

forankre, foranledige, foranstalte, forbarme, forbitre, fordanske, fordoble, fordunkle, fordybe, forene, forenkler, forevige, forfalske, forfine, forfladige, forfriske, forfærdige, forgifte, forgrene, forgude, forgylde, forherlige, forhøje, forivne, forklare, forklejne, forkorte, forkætre, forlange, forlyste, forlænge, formidle, formøble, formørke, fornedre, fornemme, forny, forpakte, forpeste, forpligte, forpurre, forrente, forringe, forsegle, forsimpler, forskanse, forskrække, forsmå, forstørre, forsøde, forsølve, forsømme, forsåle, fortolde, fortætte, fortøje, forulykke, forurene, foruroelige, forvilde, forvise, fortynde, forværre, foryngre, forædle, forårsage

(3) Konstruktioner bestående af **op**+selvstændigt verballeksem (84)

oparbejde, opbage, opbevare, opblande, opbløde, opbringe, opbremse, opbygge, opdatere, opdigte, opdrage, opdrive, opelske, opfinde, opfange, opfatte, opfinde, opflamme, opfordre, opfostre, opfriske, opfylde, opføre, opgive, opgøre, ophidse, ophobe, opholde, ophugge, ophæve, ophøje, ophøre, opkalde, opkaste, opklare, opkræve, opkøbe, oplade, opleve, oplive, oplyse, oplære, opløfte, opløse, opmuntre, opnå, opregne, opremse, opretholde, oprette, opridse, oprinde, oprykke, oprøre, opsamle, opsende, opsiige, opskrive, opskræmme, opsluge, opslå, opsnappe, opsnuse, opspore, opstalde, opstille, opstøve, opstå, opsuge, opsummere, opsætte, opsøge, optage, optegne, optjene, optrappe, optræve, optrykke, optræde, optælle, optø, opvarme, opvarte

Afledninger med præfikset **op** (2)

opdage, opflaske

Konstruktioner bestående af **op**+ et ikke selvstændigt led (1)

opdrætte, opildne

(4) Konstruktioner bestående af **ved**+selvstændigt verballeksem (11)

vedblive, vedføje, vedgå, vedhæfte, vedkende, vedkomme, vedlægge, vedrøre, vedstå, vedtage, vedvare

Afledninger med præfikset **ved** (0)

(ingen)

Konstruktioner bestående af **ved**+ et ikke selvstændigt led (0)

(ingen)

(5) Konstruktioner af **gennem**+selvstændigt verballeksem (22)

gennemarbejde, gennembanke, gennemblade, gennembløde, gennembore, gennemføre, gennemgå, gennemhegle, gennemkøre, gennemleve, gennemlyse, gennemlæse, gennempløje, gennemprygle, gennemrejse, gennemse, gennemskrive, gennemskue, gennemsøge, gennemtrawle, gennemtrænge, gennemtænke

Afledninger med præfikset **gennem** (1)

gennemsyre,

Konstruktioner bestående af **gennem**+ et ikke selvstændigt led (0)

(ingen)

Bilag 2
Støtteverberne

<i>Danske støtteverber i korpus</i>	<i>Forekomster</i>	<i>Franske støtteverber i korpus</i>	<i>Forekomster</i>
<i>foretage</i>	73	<i>établir</i>	73
<i>fastsætte</i>	55	<i>prévoir</i>	72
<i>indføre</i>	41	<i>effectuer</i>	37
<i>gennemføre</i>	30	<i>fixer</i>	36
<i>skabe</i>	29	<i>adopter</i>	35
<i>træffe</i>	28	<i>prendre</i>	31
<i>udarbejde</i>	28	<i>arrêter</i>	31
<i>vedtage</i>	21	<i>définir</i>	26
<i>fremsætte</i>	20	<i>instituer</i>	24
<i>afgive</i>	17	<i>créer</i>	11
<i>fastlægge</i>	11	<i>élaborer</i>	9
<i>fremlægge</i>	7	<i>développer</i>	4
<i>udvikle</i>	7	<i>déterminer</i>	3
<i>oprette</i>	5	<i>conclure</i>	3
<i>opstille</i>	5	<i>viser</i>	3
<i>indgive</i>	4	<i>fournir</i>	2
<i>indgå</i>	4	<i>accorder</i>	2
<i>etablere</i>	4	<i>faire</i>	2
<i>aflægge</i>	3	<i>émettre</i>	1
<i>definere</i>	3	<i>instaurer</i>	1
<i>opbygge</i>	3	<i>introduire</i>	1
<i>stille</i>	3	<i>mener</i>	1
<i>udstede</i>	3	<i>présenter</i>	1
<i>anlægge</i>	2	<i>réaliser</i>	1

<i>forelægge</i>	2	<i>tirer</i>	1
<i>fremstille</i>	2		
<i>føre</i>	2		
<i>nedsætte</i>	2		
<i>ske</i>	2		
<i>udforme</i>	1		
<i>drage</i>	1		
<i>formulere</i>	1		
<i>frembringe</i>	1		
<i>give</i>	1		
<i>gøre</i>	1		
<i>iværksætte</i>	1		
<i>nedlægge</i>	1		
<i>stifte</i>	1		
<i>udfolde</i>	1		
<i>udfærdige</i>	1		
<i>udføre</i>	1		
<i>udtage</i>	1		
<i>udøve</i>	1		
43 støtteverber	430	25 støtteverber	411

Objekterne i VNPerne

Rodaflædte deverbale substantiver (kapitel 1.3)

<i>Dansk rodaflædninger</i>	<i>Præfiks</i>	<i>Antal forekomster</i>	<i>Franske rodaflædninger</i>	<i>Antal forekomster</i>
<i>aftale</i>	<i>retn.</i>	2	<i>accord</i>	3
<i>analyse</i>		2	<i>analyse</i>	1
<i>behov</i>	<i>simpel</i>	1	<i>contrôle</i>	5
<i>beløb</i>	<i>simpel</i>	2	<i>demande</i>	2
<i>besøg</i>	<i>simpel</i>	3	<i>enquête</i>	5
<i>bevis</i>	<i>simpel</i>	4	<i>entrave</i>	1
<i>forbud</i>	<i>simpel</i>	1	<i>enveloppe</i>	2
<i>forlæg</i>	<i>simpel</i>	1	<i>essai</i>	3
<i>forslag</i>	<i>simpel</i>	8	<i>examen</i>	1
<i>garanti</i>		3	<i>exigence</i>	9
<i>grundlag</i>		2	<i>fait</i>	1
<i>kontakt</i>		1	<i>lien</i>	1
<i>kontrol</i>		15	<i>mesure</i>	38
<i>krav</i>		9	<i>montant</i>	6
<i>mål</i>		7	<i>octroi</i>	1
<i>produkt</i>		1	<i>pratique</i>	2

<i>prøve</i>		1	<i>preuve</i>	2
<i>påstand</i>	<i>retn.</i>	2	<i>procédure</i>	24
<i>rapport</i>		8	<i>produit</i>	1
<i>reform</i>		1	<i>progrès</i>	1
<i>resultat</i>		1	<i>projet</i>	3
<i>stemme</i>		1	<i>rang</i>	1
<i>studier</i>		1	<i>rapport</i>	10
<i>tilbud</i>	<i>retn.</i>	2	<i>règle</i>	10
<i>tilsagn</i>	<i>retn.</i>	4	<i>retenue</i>	1
<i>tvivl</i>		1	<i>travail</i>	2
<i>udbytte</i>	<i>retn.</i>	2	<i>visite</i>	1
<i>vægt</i>		2		
28 substantiver		87	27 substantiver	138

På dansk:

7 rodafledninger (20 eksempler) med simple præfikser,
5 rodafledninger (12 eksempler) med retningspræfikser,
16 rodafledninger (55 eksempler) uden præfikser.

Suffiksafledte verbalsubstativer (kapitel 1.2 og kapitel 1.3)

<i>Uden præfiks</i>	<i>Antal</i>	<i>Simple præfikser</i>	<i>Antal</i>	<i>Retningspræfikser</i>	<i>Antal</i>	<i>Alle franske</i>	<i>Antal</i>
<i>arrangement</i>	1	<i>behandling</i>	3	<i>afgørelse</i>	5	<i>action</i>	1
<i>dokumentation</i>	5	<i>bekræftelse</i>	1	<i>anmodning</i>	1	<i>arrangement</i>	1
<i>engagement</i>	1	<i>bemærkning</i>	9	<i>ansøgning</i>	1	<i>association</i>	3
<i>evaluering</i>	3	<i>beregning</i>	1	<i>henstilling</i>	3	<i>attestation</i>	1
<i>filtrering</i>	1	<i>beretning</i>	1	<i>hensættelse</i>	2	<i>augmentation</i>	1
<i>harmonisering</i>	1	<i>beskyttelse</i>	1	<i>nedsættelse</i>	2	<i>autorisation</i>	2
<i>hindring</i>	3	<i>beslutning</i>	4	<i>omladning</i>	1	<i>communication</i>	1
<i>holdning</i>	1	<i>bestemmelse</i>	20	<i>opgørelse</i>	1	<i>concession</i>	2
<i>inspektion</i>	3	<i>bestræbelser</i>	1	<i>oplysning</i>	2	<i>conclusion</i>	1
<i>investering</i>	6	<i>betaling</i>	4	<i>overførsel</i>	1	<i>condition</i>	13
<i>justering</i>	3	<i>betingelse</i>	7	<i>tilbagebetaling</i>	1	<i>coopération</i>	1
<i>klassificering</i>	1	<i>erklæring</i>	4	<i>tilbagemelding</i>	1	<i>décision</i>	20
<i>konklusion</i>	1	<i>forandring</i>	1	<i>tilladelse</i>	2	<i>déclaration</i>	4
<i>koordinering</i>	1	<i>Foranstaltning</i>	29	<i>udbetaling</i>	1	<i>disposition</i>	25
<i>korrektion</i>	2	<i>fordeling</i>	2	<i>udtagning</i>	2	<i>dissémination</i>	1
<i>Løsning</i>	1	<i>forenkling</i>	1	<i>udtalelse</i>	10	<i>données</i>	1
<i>ordning</i>	3	<i>forordning</i>	1	<i>udvikling</i>	1	<i>engagement</i>	1
<i>rationalisering</i>	1	<i>forpligtelse</i>	3	<i>undersøgelse</i>	7	<i>entrée</i>	1

<i>redegørelse</i>	1	<i>forudsætning</i>	1			<i>évaluation</i>	6
<i>reduktion</i>	1	<i>undtagelse</i>	2			<i>exportation</i>	2
<i>revision</i>	2					<i>fonction</i>	1
<i>sammenligning</i>	5					<i>information</i>	1
<i>sanktion</i>	3					<i>inspection</i>	1
<i>vurdering</i>	6					<i>interdiction</i>	1
<i>ændring</i>	9					<i>notification</i>	2
						<i>obligation</i>	4
						<i>opération</i>	2
						<i>orientation</i>	1
						<i>paiement</i>	1
						<i>position</i>	4
						<i>proposition</i>	2
						<i>recommandation</i>	1
						<i>régionalisation</i>	1
						<i>règlement</i>	3
						<i>renseignement</i>	1
						<i>répartition</i>	3
						<i>sanction</i>	4
						<i>séparation</i>	1
						<i>spécification</i>	8
						<i>traitement</i>	1
						<i>transaction</i>	1
25 subst.	65	20 subst.	96	18 subst.	44	41 subst.	132

Ikke-deverbale generelle substantiver (kapitel 1.3)

<i>Substantiv</i>	<i>Antal</i>	<i>Substantiv</i>	<i>Antal</i>	<i>Substantiv</i>	<i>Antal</i>	<i>Substantiv</i>	<i>Antal</i>
<i>aktion</i>	1	<i>orden</i>	1	<i>acte</i>	2	<i>méthode</i>	4
<i>direktiv</i>	3	<i>organ</i>	2	<i>activité</i>	1	<i>méthodologie</i>	2
<i>eksport</i>	4	<i>parameter</i>	1	<i>audit</i>	1	<i>minimum</i>	1
<i>fiskeri</i>	1	<i>periode</i>	1	<i>autorité</i>	1	<i>modalité</i>	17
<i>flertal</i>	1	<i>plads</i>	2	<i>avis</i>	1	<i>modèle</i>	1
<i>fonde</i>	1	<i>plan</i>	4	<i>bases</i>	1	<i>module</i>	2
<i>Form</i>	1	<i>pligt</i>	1	<i>bulletin</i>	1	<i>moyen</i>	1
<i>forretning</i>	1	<i>politik</i>	1	<i>cadre</i>	2	<i>note</i>	1
<i>frist</i>	4	<i>princip</i>	1	<i>calendrier</i>	1	<i>notice</i>	1
<i>grundlag</i>	2	<i>prioritet</i>	1	<i>cas</i>	2	<i>objectif</i>	1
<i>gruppe</i>	1	<i>pris</i>	5	<i>catégorie</i>	3	<i>Org. mondiale du</i>	1
<i>hyppighed</i>	1	<i>procedure</i>	10	<i>comité</i>	16	<i>commerce</i>	
<i>instans</i>	1	<i>program</i>	3	<i>Communauté</i>	3	<i>organisme</i>	1
<i>instrument</i>	1	<i>projekt</i>	1	<i>Européenne</i>		<i>paramètre</i>	1
<i>kilde</i>	1	<i>ramme</i>	4	<i>compte rendu</i>	1	<i>période</i>	4
<i>kodeks</i>	1	<i>regel</i>	5	<i>contexte</i>	1	<i>plan</i>	2
<i>konti</i>	1	<i>resolution</i>	1	<i>contingent</i>	3	<i>principe</i>	3
<i>kontrakt</i>	3	<i>ressource</i>	1	<i>critère</i>	15	<i>programme</i>	1
<i>kriterium</i>	5	<i>rettigheder</i>	1	<i>cycle</i>	1	<i>protocole</i>	3
<i>licens</i>	1	<i>sag</i>	2	<i>date</i>	1	<i>quantité</i>	3
<i>ligevægt</i>	1	<i>sats</i>	1	<i>délai</i>	2	<i>réfraction</i>	2
<i>linje</i>	3	<i>skema</i>	1	<i>démarche</i>	1	<i>régime</i>	3
<i>liste</i>	1	<i>statistik</i>	2	<i>directive</i>	2	<i>registre</i>	4
<i>love</i>	1	<i>strategi</i>	6	<i>dispositif</i>	1	<i>seuil</i>	1
<i>marked</i>	2	<i>system</i>	8	<i>document</i>	1	<i>solution</i>	1
<i>mekanisme</i>	1	<i>told</i>	13	<i>dose</i>	1	<i>statistique</i>	1
<i>metode</i>	1	<i>transaktion</i>	1	<i>droit</i>	3	<i>stratégie</i>	1
<i>middel</i>	1	<i>tryghed</i>	1	<i>ensemble</i>	2	<i>structure</i>	3
<i>miljø</i>	1	<i>tærskel</i>	2	<i>euro</i>	1	<i>système</i>	6
<i>mobilitet</i>	1	<i>varer</i>	2	<i>groupe</i>	2	<i>taux</i>	3
<i>model</i>	1	<i>varighed</i>	1	<i>jurisprudence</i>	1		
<i>mulighed</i>	1	<i>vilkår</i>	3	<i>liste</i>	6		
<i>målsætning</i>	1	<i>værdi</i>	1	<i>marge</i>	2		
<i>netværk</i>	1			<i>matériel</i>	1		
		67 subst.	142			62 subst.	158

Bilag 3

Résumé français:

Les Prédicats Verbo-Nominaux – des constructions fréquentes mais difficiles à traduire

Les Prédicats Verbo-Nominaux (PVNs) sont constitués d'un verbe support et d'un objet résultant de l'acte verbal du verbe support. A l'intérieur de la construction, c'est dans l'objet que se trouve concentré la plupart du poids lexical tandis que le verbe support n'a qu'un poids lexical mineur. Les PVNs sont aussi caractérisés par le sujet agent attaché à la construction et par le fait qu'ils expriment une action avec une activité finie et un état résultant.

Les PVNs sont des constructions fréquentes, surtout dans les textes juridiques et administratifs et puisque ces constructions existent aussi bien en danois qu'en français, nous avons pensé qu'une analyse comparative pourrait être utile aux traducteurs de textes juridiques. Le point de départ empirique de cette analyse est un corpus de 800 exemples authentiques de PVNs trouvés dans des textes issus des institutions de l'Union Européenne. Le but de notre travail est d'analyser les exemples à deux niveaux.

Un premier niveau d'analyse est le niveau lexical. A ce niveau, nous examinons le contenu lexical des verbes support et le contenu lexical des objets et il s'avère, qu'au niveau lexical, les verbes support et les objets sont tous les deux marqués par des différences lexicales générales entre le danois et le français.

En effet, les verbes support danois contiennent souvent un élément de mouvement et plus souvent encore des préfixes qui expriment une direction ce qui ajoute aux verbes support danois un contenu lexical plus concret que celui des verbes support français. Dans l'analyse, nous distinguons entre deux groupes de préfixes: les préfixes de direction qui expriment une direction ou un placement de l'objet (*op, ned, frem, tilbage*) et les préfixes dits simples qui n'ont pas ce contenu lexical (*be, er, un*). Les verbes support danois du corpus suivent la tendance générale des verbes danois à avoir un contenu lexical plus précis que les verbes

français en ce qu'ils préfèrent les préfixes de direction. Dans notre analyse, le contenu lexical des verbes support danois est interprété comme l'expression de différentes étapes d'un mouvement concret avec une direction qui exprime la réalisation progressive de l'objet du PVN.

Les verbes support français ne contiennent pas, quant à eux, les mêmes éléments lexicaux: ils ne comprennent que rarement un élément de mouvement, et les préfixes danois exprimant une direction n'ont pas d'équivalent dans les verbes support français.

En ce qui concerne les objets, la première observation est la tendance des PVNs danois aussi bien que français à préférer des objets déverbaux: nous analysons donc ce groupe d'objets avec une attention particulière. Cela dit, les substantifs non déverbaux ne sont pas exclus comme objets des PVNs. La comparaison des substantifs non déverbaux danois et français montre que ce groupe d'objets a un contenu lexical abstrait dans les deux langues.

Dans les objets déverbaux danois, on retrouve les deux types de préfixes danois utilisés aussi dans les verbes support danois. Mais alors que pour les verbes support danois, on constate une dominance très nette de préfixes de direction qui ajoutent aux verbes un contenu lexical précis, la tendance est opposée pour les substantifs déverbaux: les préfixes de direction sont beaucoup moins fréquents que les préfixes simples. Cela indique un contenu lexical plus abstrait dans les substantifs déverbaux danois, et cette idée est soutenue par le fait que les rares substantifs déverbaux danois avec des préfixes de direction sont dérivés de verbes dans leur totalité (*afgørelse/afgøre*). Cela les distingue d'un autre groupe de substantifs déverbaux danois plus précis dérivés d'un verbe (souvent de mouvement) lexicalisant une *manière* précédée d'un satellite exprimant une direction (*udkørsel/køre ud*).

Enfin, pour faire la lumière sur leurs contenus lexicaux, nous avons divisé les objets déverbaux danois et français en dérivés par suffixes (*décision, beslutning*) et substantifs dérivés d'une racine verbale (*mesure, krav*). Les substantifs dérivés d'une racine verbale sont plus concrets et plus fréquents dans les PVNs français que danois. Les dérivés par suffixes sont plus abstraits au niveau lexical et s'utilisent plus fréquemment dans les PVNs danois que français. Cela soutient l'idée que les PVNs français ont tendance à contenir des objets d'une plus grande précision lexicale que les PVNs danois.

Finalement, les critères de sélection entre l'objet et le verbe support sont traités selon leurs contenus lexicaux. La comparaison indique que les critères de sélection entre un verbe support et un objet non déverbal ou dérivé d'une racine verbale sont plus strictes en danois qu'en français. Par contre, les PVNs danois et français ayant pour objets des dérivés par suffixes ont des critères de sélection similaires dans les deux langues. Une explication possible est que la qualité déverbale des objets dérivés par un suffixe est peut-être plus évidente que la qualité déverbale des objets dérivés d'une racine verbale, les objets non-déverbaux ne possédant pas de qualité déverbale.

Le second volet de l'analyse des PVNs consiste à les considérer comme des unités de traduction telles que définies par J. Vinay & J.-P. Darbelnet (Vinay & Darbelnet 1973:37). Ces deux auteurs définissent les unités de traduction comme des unités inséparables qui doivent être traduites comme telles pour obtenir une traduction idiomantique.

Après avoir vu le contenu lexical des éléments des PVNs, nous regardons les PVNs sous cet angle pour chercher les facteurs qui décident si les PVNs sont traduisibles ou non, et nous nous servons de la même optique d'analyse pour voir le rôle textuel des PVNs.

L'analyse du corpus montre que la possibilité ou l'impossibilité de traduire directement les PVNs réside non pas dans leurs contenus lexicaux mais plutôt dans leur syntaxe. En effet, les verbes support utilisés dans les PVNs traduisibles et dans les PVNs intraduisibles ne diffèrent pas, et les différences lexicales entre les verbes support danois et français n'expliquent donc pas si les PVNs peuvent être traduits ou non. Par contre, les cas où l'on ne peut pas trouver de traduction optimale en traduisant des PVNs par des PVNs sont caractérisés par des différences syntaxiques.

Les PVNs danois intraduisibles sont le plus souvent dans leur forme passive ou infinitive et ils font souvent partie de constructions impersonnelles (*der indføres hensigtsmæssige procedurer* (exemple (2), chapitre 2.1.1)), *var det blevet afvist at foretage en justering* (exemple (4), chapitre 2.1.1).

Les PVNs dans leur forme passive constituent largement le plus grand groupe de PVNs français intraduisibles suivi d'un groupe beaucoup moins important de PVNs au participe présent. Ce qui caractérise ces deux groupes de PVNs français est l'élément adverbial inanimé ou le sujet inanimé qui est souvent attaché à ces deux types de PVNs français ((...) *aux principes établis par la présente directive* (exemple (43), chapitre 2.1.4)), *vu le traité établissant la communauté européenne* (exemple (48), chapitre 2.1.4)).

Dans le corpus, ces PVNs intraduisibles sont surtout rendus par trois constructions différentes: des verbes simples, des syntagmes nominaux et des syntagmes prépositionnels. Ces constructions reprennent en règle générale le contenu lexical de l'objet du PVN, ce qui n'est guère étonnant puisque le contenu lexical de l'objet est le plus important des PVNs.

Lorsque l'on fait correspondre des PVNs danois à des verbes simples français, le verbe simple français a le plus souvent le même contenu lexical que l'objet déverbal du PVN danois (*explique* – *har* (...) *afgivet omfattende*

redegørelser (exemple (34), chapitre 2.1.3)). Un petit nombre de PVNs danois sont rendus par des constructions verbales intransitives qui reprennent, eux aussi, le contenu de l'objet du PVN (*mettre en place qqch....,procéder à qqch....*). Les verbes transitifs français (et dans une moindre mesure les constructions intransitives) sont des manières assez fréquentes de rendre les PVNs danois en français, tandis que les verbes simples danois ne sont utilisés que très rarement pour traduire des PVNs français. Cependant, les PVNs français au participe présent, qui sont dans quasiment tous les cas intraduisibles, ne sont pas rendus par des verbes simples danois mais par des syntagmes prépositionnels (*vu le traité établissant la Communauté européenne (...)* – *Under henvisning til traktaten om oprettelsen af Det Europæiske Fællesskab (...)* (exemple (48), chapitre 2.1.4))

Les syntagmes nominaux français qui traduisent les PVNs danois tombent dans deux catégories. La première catégorie comprend les syntagmes nominaux qui expriment le contenu lexical de l'objet du PVN danois (*foretage en kontrol – un contrôle* (exemple (28), chapitre 2.1.3)) et la deuxième catégorie comprend les syntagmes nominaux français qui représentent une nominalisation d'un PVN danois dans sa totalité ((...) *Retningslinjerne bør udarbejdes (...)* – *l'élaboration de ces lignes directrices (...)* (exemple (30), chapitre 2.1.3)). Les syntagmes nominaux danois qui rendent les PVNs français sont largement analogues à la première des deux catégories puisque les syntagmes nominaux danois qui rendent des PVNs français expriment, à quelques exceptions près, le contenu lexical de l'objet du PVN français.

Tout dernièrement, nous avons caractérisé les textes de l'Union Européenne dont les exemples sont tirés, et nous avons vu le rôle textuel des PVNs. Les textes analysés sont caractérisés par leur fonction conative et par leur forme directive (et dans une moindre mesure argumentative). Dans les textes juridiques, les PVNs

expriment des actes institutionnalisés, ce qui ressort surtout des *dispositifs* et *considérants* des textes. Dans ces deux parties des textes, on présente directement la décision prise et les arguments sur lesquels elle est fondée. Dans ce contexte les PVNs expriment les actes institutionnalisés que l'auteur autorise ou impose aux destinataires. Nous avons déjà vu que les verbes support danois préfixés décrivent différentes étapes de la réalisation de l'objet, et l'analyse des PVNs au niveau textuel indique que les événements exprimés par les PVNs suivraient également la chronologie exprimée par les préfixes des verbes supports danois.

Il ressort également des textes juridiques analysés que les auteurs ont tendance à préférer les PVNs dans leur forme passive. Cette tendance est encore plus marquée en français qu'en danois et elle s'explique par plusieurs propriétés de la forme passive des PVNs. D'abord, la forme passive des PVNs permet à l'auteur de focaliser le complément d'agent (ou bien au contraire de le supprimer). En plus, l'objet effectué du PVN, qui concentre le poids lexical de la construction, devient, dans une construction passive, le sujet intransitif placé en tête de la phrase. Cela correspond bien à des observations disant que les éléments préposés introduisent souvent une nouvelle idée dans la phrase.

Une observation syntaxique spécifique aux PVNs danois au passif est qu'ils font souvent partie de constructions impersonnelles en tant que sujet réel. Il semble que ces constructions impersonnelles permettent d'attacher des substantifs inanimés à la construction, ce qui n'est pas typique pour le danois.

Les constructions passives des PVNs français diffèrent à plusieurs niveaux: elles ne font pas partie de structures impersonnelles, mais elles admettent des compléments adverbiaux correspondant aux sujets inanimés. Ce constat n'est pas étonnant vu que les animismes sont généralement plus fréquents en français qu'en danois.

En conclusion, on retrouve dans les PVNs des différences lexicales et syntaxiques entre le danois et le français à plusieurs niveaux. D'abord le contenu lexical des éléments des PVNs suivent les différences lexicales générales entre le danois et le français puisque les verbes support danois ont un contenu lexical plus spécifique que les verbes support français. De plus, les PVNs reflètent certaines différences syntaxiques générales entre les deux langues puisque les PVNs danois au passif font souvent partie de constructions impersonnelles tandis que les PVNs français au passif ou au participe présent sont caractérisés par des éléments adverbiaux inanimés ou des sujets inanimés attachés aux constructions.

Cela reflète deux tendances générales: les constructions impersonnelles s'utilisent d'avantage en danois qu'en français et les animismes sont plus fréquents en français qu'en danois.

Bibliografi

Angevin, Henri. 1999 (2. udgave). *La pratique de la cour d'assises. Traité - formulaire*. Paris: Editions Litec.

Baron, Irène. 2002. Sprogtypologiske forskelle i oversættelsesperspektiv med særligt henblik på nominalenheder i dansk og fransk. In Smith, Viktor (udg.). *Lingvistisk teori i oversættelsesstudier. Copenhagen Working papers i LSP 1. 2002*. 3-23.

Baron, Irène. 2000a. La lexicalisation des noms composés déverbaux. Traits généraux de la composition nominale. In Korzen, Iørn & Carla Marellò (udg.): *Argomenti per una linguistica della traduzione. Notes pour une linguistique de la traduction. On linguistic aspects of translation. Gli argomenti umani 4*. Alessandria: Edizioni dell'Orso. 43-52.

Baron, Irène. 2000b. Objet effectué et constructions nominales. In Willems, Dominique & Ludo Melis (udg.): *Les objets: relations grammaticales et rôles sémantiques. Travaux de linguistique 35*. Louvain-la Neuve: Duculot. 115-125.

Baron, Irène. 1994. Les syntagmes nominaux français dans une perspective valentielle. *Linguistica XXXIV, 1, Mélanges Lucien Tesnière*. 29-45.

Baron, Irène & Michael Herslund. 2000a. Verbo-Nominal Predicates, Nominal Style and Legal Language. In Ruane, Mary & Dónall P. Ó Baoill (udg.): *Integrating Theory and Practice in LSP and LAP*. Dublin: University College Dublin. 93-101.

Baron, Irène & Michael Herslund. 2000b. The linguistic Expression of Authority in LSP Texts As exemplified by English and French. *KLIMT 4*. København: Handelshøjskolen i København. 1-12.

Baron, Irène & Michael Herslund. 1998. Support Verb Constructions as Predicate Formation. In Olbertz, Hella et al. (udg.): *The Structure of the Lexicon in Functional Grammar. Studies in Language Companion Series 43*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. 99-116.

Baron, Irène & Viktor Smith. (under udgivelse). Structures nominales en danois, en français et en russe: problème de traduction.

Catell, Ray. 1984. *Composite Predicats in English. Syntax and semantics 17*. Sydney: Academic Press.

Durst-Andersen, Per & Michael Herslund. 1996a. The syntax of Danish verbs. Lexical and syntactic transitivity. In Engberg-Pedersen, Elisabeth et al. (udg.): *Content, Expression and Structure. Studies in Danish functional grammar. Studies in Language companion series. Vol. 29*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. 65-96.

Durst-Andersen, Per & Michael Herslund. 1996b. Prepositional Objects in Danish. In Heltoft, Lars & Hartmut Haberland (udg.): *Proceedings of the thirteenth Scandinavian Conference of Linguistics*. Udgivet med støtte fra Statens Humanistiske Forskningsråd. Roskilde Universitetscenter. Afdelingen for dansk. 93-107.

Gak, Vladimir. 1995. Traduction: art ou science? *Equivalences*: Revue de l'Institut Supérieur de Traducteurs et Interprètes de Bruxelles. Bruxelles. 5-17.

Giry-Schneider, Jacqueline. 1994. Sélection et sémantique: Problèmes et modèles. In Giry-Schneider, Jacqueline et al. (udg.). *Sélection et sémantique classes d'objets, compléments appropriés, compléments analysables. Langages 115*. Paris: Larousse. 5-14.

Giry-Schneider, Jacqueline. 1987. *Les prédicats nominaux en français. Les phrases simples à verbe support*. Genève: Librairie Droz.

Giry-Schneider, Jacqueline. 1978. *Les nominalisations en français. L'opérateur faire dans le lexique*. Genève-Paris: Droz.

Giry, Jacqueline. 1974. Syntaxe et lexique: Un exemple de classe sémantique. *Revue Romane IX 1*. København: Akademisk Forlag. 57-68.

Grevisse, Maurice. 1986. *Le bon usage. Grammaire française*. (12. udgave). In Goosse, André. Duculot.

Gross, Gaston. 1997. Du bon usage de la notion de locution. In Martins-Baltar, Michel. *La Locution entre langue et usages. Langages*. Fontenay/Saint-Cloud: ENS Editions. 201-225.

Gross, Gaston. 1996a. Les expressions figées en français – noms et autres locutions. In. Fuchs, Catherine. *Collection l'essentiel français*. Editions OPHRYS. 3-88.

Gross, Gaston. 1996b. Prédicats nominaux et compatibilités aspectuelles. *Langages* 121. 54-72.

Gross, Gaston. 1994. Classes d'objets et description des verbes. In Giry-Schneider, Jacqueline et al. (udg.): *Sélection et sémantique classes d'objets, compléments appropriés, compléments analysables*. *Langages* 115. Paris: Larousse. 15-30.

Gross, Gaston. 1993. Trois applications de la notion de verbe support. *L'information grammaticale* 59. Paris: Didier. 16-22.

Gross, Maurice. 1999. Sur la définition d'auxiliaire du verbe. In Shyldkrot, Hava Bat-Zeev (udg.): *Les auxiliaires: délimitation, grammaticalisation et analyse*. *Langages* 135. Larousse. 8-21.

Gross, Maurice. 1998. La fonction sémantique des verbes supports. In Lamiroy, Béatrice (udg.): *Le Lexique-grammaire. Travaux de linguistique* 37. Duculot. 25-46.

Gross, Maurice. 1981. Les bases empiriques de la notion de prédicat sémantique. *Langages* 63. Paris: Larousse. 8-49.

Hansen, Erik. 1996. Animismen – et falsk sprogrigtighedsproblem. *Språket lever ! Festskrift til Margareta Westman den 27 mars 1996*. Udgivet af Svenska Språknämnden: Norstedts Förlag AB.

Hansen, Aage. 1967. *Moderne Dansk I. Analyse*. Udgivet af Det Danske Sprog og Litteraturselskab. København: Grafisk Forlag.

Herslund, Michael. 1998. Typologi, leksikalisering og oversættelse. In Herslund, Michael (red.). *Lingvistisk oversættelse. Copenhagen Working Papers in LSP 3*. 7-12.

Herslund, Michael. Foreløbig version 1997a. *Det franske sprog*. Kapitel I. Grundlag. København: Handelshøjskolen i København.

Herslund, Michael. Foreløbig version 1997b. *Det franske sprog*. Kapitel IV. Diatese. København: Handelshøjskolen i København.

Herslund, Michael. 1994. Leksikalske strukturer i dansk og fransk. *Leksikon og verden. ARK 76*. København: Handelshøjskolen i København. 1-14.

Herslund, Michael & Irène Baron. 1995. Transitivitet og verbonominale prædikater. *KLIMT 1*. København: Handelshøjskolen i København. 1-22.

Herslund, Michael & Finn Sørensen. 1993a. Valency Theory. An Introduction to the Danish Project. In Herslund, Michael & Finn Sørensen (udg.): *The Nordlex Project. Lexical Studies in the Scandinavian Languages. LAMBDA 18*. København: Handelshøjskolen i København. 1-22.

Herslund, Michael & Finn Sørensen. 1993b. Valence and the Danish Verbs. In Herslund, Michael & Finn Sørensen (udg.): *The Nordlex Project. Lexical Studies*

in the Scandinavian Languages. LAMBDA 18. København: Handelshøjskolen i København. 23-40.

Hostrup, Jens Christian 1954 (1846). *En spurv i tranedans. Komedier og digte med noder. Danske Klassikere.* Det Danske forlag: København.

Kirchmeier-Andersen, Sabine. 1995. Valency, Sense Distinction and Inheritance in different Types of Nominalizations. In.: Karl-Heinz Pogner (udg.): *Odense Working Papers in Language and Communication, No. 8.* Odense: Odense Universitet. 59-75.

Knudsen, Trygve. 1967. *Kasuslære. Bind 2. Dativ – Genitiv.* Oslo: Universitetsforlaget.

Korzen, Hanne. 1997. Ser man det... Noget om at "se" på dansk og fransk. *Sprint 2.* København: Handelshøjskolen i København. 17-37.

Korzen, Iørn. 1999. Tekststruktur og anafortypologi. In Skytte, Gunver et al. (udg.): *Tekststrukturering på italiensk og dansk. Resultater af en komparativ undersøgelse. Vol. 2.* København: Museum Tusulanums forlag. Københavns Universitet. 331-405.

Lundquist, Lita. 1996. Når anaforer dømmes. In Almlund, Åse & Lita Lundquist (udg.): *Isbjerge, tvister og TV-apparater. Mentale modeller i en dansk dom.*

Copenhagen Working Papers 5. København: Handelshøjskolen i København. 59-89.

Lundquist, Lita. 1990. *L'analyse textuelle*. København: Handelshøjskolens Forlag.

Lyons, John. 1977. *Semantics. Vol. 1 + 2*. Cambridge: Cambridge University Press.

Mikkelsen, Kristian. *Dansk Ordføjningslære. Med sproghistorisk tillæg. Håndbog for viderekomne og lærere*. 1911 (1975). København: Hans Reitzels Forlag.

Nølke, Henning. 1994. *Linguistique modulaire: de la forme au sens*. Louvain/Paris: Peeters.

Pedersen, Susanne Nøhr. 1994. Overvejelser om franske og danske reciproke støtteverbumbonstruktioner. In Baron, Irène et al. (udg.): *Studier i fagsproglig grammatik og pragmatik. Ark 71*. Handelshøjskolen i København. 27-49.

Rasmussen, Kirsten Wølch. 2000. Le passif vu à travers le contrat bilatéral: fonction de focalisation. In Hans Peter Lund (udg.): *Le passif. Etudes Romanes 45*. København: Museum Tusulanum Press. Københavns Universitet. 321-333.

Rousseau, André. 1995a. Avant-propos. In Rousseau, André (udg.): *Les Préverbes dans les langues d'Europe. Introduction à l'étude de la préverbation. Travaux & Recherches*. Presses Universitaires du Septentrion. 9-19.

Rousseau, André. 1995b. A propos des préverbes du français pour une méthodologie d'approche syntaxique. In Rousseau, André (udg.): *Les Préverbes dans les langues d'Europe. Introduction à l'étude de la préverbation. Travaux & Recherches*. Presses Universitaires du Septentrion. 197-223.

Rousseau, André. 1995c. Fonctions et fonctionnement des préverbes en allemand. Une conception syntaxique des préverbes. In Rousseau, André (udg.): *Les Préverbes dans les langues d'Europe. Introduction à l'étude de la préverbation. Travaux & Recherches*. Presses Universitaires du Septentrion. 127-187.

Skytte, Gunver & Iørn Korzen. 2000. *Italiensk-dansk sprogbrug i komparativt perspektiv. Reference, konnexion og diskursmarkering*. Vol. 2. Reference og andre sproglige relationer. Udgivet af Statens Humanistiske Forskningsråd: Samfundslitteratur.

Smith, Viktor. 2000. On the Contrastive Study of Lexicalization Patterns for Translation Purposes: some Reflections on the Levels of Analysis. In Korzen, Iørn & Carla Marengo (udg.): *Argomenti per una linguistica della traduzione. Notes pour une linguistique de la traduction. On linguistic aspects of translation. Gli argomenti umani 4*. Alessandria: Edizioni dell'Orso. 19-43.

Talmy, Leonard. 1985. Lexicalization Patterns: Semantic Structure in Lexical Forms. In Shopen, Timothy (udg.): *Language Typology and Syntactic Description*. Vol. III. Cambridge: Cambridge University Press. 57-150.

Togeby, Knud. 1983. *Grammaire française. Vol. III. Les Formes Impersonnelles du verbe et la construction des verbes.* In Magnus Berg et al. (udg.). København: Akademisk Forlag.

Vinay, Jean-Paul & Jean Darbelnet. 1958 (1977). *Stylistique comparée du français et de l'anglais.* Paris: Les Editions Didier.

Opslagsværker

Pedersen, John, Ebbe Spang-Hanssen, Carl Vikner. 1992. *Fransk Grammatik.* Akademisk forlag. Universitetsforlaget i København.

Robert, Paul. *Le Petit Robert.* 1989. In Rey, Allan. et J. Rey-Debove. Paris: Les Dictionnaires Le Robert.

Materiale om EU-forhold

Europa-Kommissionen. 1999. *Oversigt over EU-institutionernes opbygning. EU's struktur. Danmark i EU.*

Borchardt, Klaus-Dieter, Dr. 1999. *Fællesskabsrettens ABC. Europæisk Dokumentaion.* Udgivet af Europa-Kommissionen

Generalsekretariatet for Rådet for De europæiske Fællesskaber. Jurist – Lingvisttjenesten. 1990 (3. udgave). *Formularsamling til brug ved udarbejdelse af retsakter i Rådet for De europæiske Fællesskaber.*

Europa-Kommissionens Oversættelsestjeneste. *Visdomsbogen.* Tilgængelig via internettet (Europa-Kommissionens Oversættelsestjenestes hjemmeside:

<http://europa.eu.int/comm/translation/da/index.html>).

